

"INVESTOINNIT KASVUUN JA TYÖPAIKKOKIIN" - TAVOITTEEN MUKAINEN TOIMENPIDEOHJELMA

CCI	2014FI16M2OP001
Nimike	Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 - Suomen rakennerahasto-ohjelma
Versio	7.0
Ensimmäinen vuosi	2014
Viimeinen vuosi	2021
Tukikelpoisuus alkaa	1.1.2014
Tukikelpoisuus päättyy	31.12.2023
Hyödyntää yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 96 artiklan 8 kohtaa	
Merkittävä muutos (vaatii komission hyväksynnän – vrt. yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 96 artikla)	✓
Seurantakomitean hyväksymä	✓
Muutoksen perusteet	Ohjelmanmuutos on välttämätön, jotta Suomen osuus REACT-EU -rahoituksesta voidaan ottaa riipeästi käyttöön hyödyntäen olemassa olevaa ohjelmarakennetta.
Komission päätöksen numero	C(2021)2598
Komission päätöksen päivämäärä	12.4.2021
Jäsenvaltiota koskevan muutospäätöksen numero	
Jäsenvaltiota koskevan muutospäätöksen päivämäärä	
Jäsenvaltiota koskevan muutospäätöksen voimaantulopäivä	
Toimenpideohjelman kattamat NUTS-alueet	FI - SUOMI / FINLAND FI1 - MANNER-SUOMI FI19 - Länsi-Suomi FI193 - Keski-Suomi FI194 - Etelä-Pohjanmaa FI195 - Pohjanmaa FI196 - Satakunta FI197 - Pirkanmaa FI1B - Helsinki-Uusimaa FI1B1 - Helsinki-Uusimaa FI1C - Etelä-Suomi FI1C1 - Varsinais-Suomi FI1C2 - Kanta-Häme FI1C3 - Päijät-Häme FI1C4 - Kymenlaakso FI1C5 - Etelä-Karjala FI1D - Pohjois- ja Itä-Suomi

	F11D1 - Etelä-Savo F11D2 - Pohjois-Savo F11D3 - Pohjois-Karjala F11D4 - Kainuu F11D5 - Keski-Pohjanmaa F11D6 - Pohjois-Pohjanmaa F11D7 - Lappi
--	--

1. STRATEGIA UNIONIN ÄLYKKÄÄN, KESTÄVÄN JA OSALLISTAVAN KASVUN STRATEGIAN EDISTÄMISEEN SEKÄ TALOUDELLISEN, SOSIAALISEN JA ALUEELLISEN YHTEENKUULUVUUDEN SAAVUTTAMISEEN TOIMENPIDEOHJELMALLA.....10

1.1 STRATEGIA UNIONIN ÄLYKKÄÄN, KESTÄVÄN JA OSALLISTAVAN KASVUN STRATEGIAN EDISTÄMISEEN SEKÄ TALOUDELLISEN, SOSIAALISEN JA ALUEELLISEN YHTEENKUULUVUUDEN SAAVUTTAMISEEN TOIMENPIDEOHJELMALLA	10
1.2 MÄÄRÄRAHAN PERUSTEET.....	33
2. TOIMINTALINJAT	39
2.A TOIMINTALINJOJEN KUVAUS (MUU KUIN TEKNINEN APU).....	39
2.A.1 TOIMINTALINJA	39
2.A.2 USEAMMAN ALUELUOKAN, TEMAATTISEN TAVOITTEEN TAI RAHASTON KATTAVAN TOIMINTALINJAN KÄYTTÖNOTON PERUSTEET (TAPAUKSEN MUKAAN)	39
2.A.3 RAHASTO, ALUELUOKKA JA UNIONIN TUEN LASKENTAPERUSTA	40
2.A.4 INVESTOINTIPRIORITEETTI.....	40
2.A.5 INVESTOINTIPRIORITEETTIA VASTAAVAT ERITYISTAVOITTEET JA ODOTETUT TULOKSET.....	40
2. A.6 INVESTOINTIPRIORITEETIN MUKAISESTI TUETTAVA TOIMI (INVESTOINTIPRIORITEETEITTAIN)	45
2.A.6.1 Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensaajien tyyppien yksilöiminen	45
2.A.2 Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet	48
2.A.6.3 Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)	49
2.A.6.4 Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)	50
2.A.6.5 Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain Investointiprioriteetti	50
3a - Yrittäjyyden edistäminen erityisesti helpottamalla uusien ideoiden taloudellista hyödyntämistä ja tukemalla uusien yritysten perustamista muun muassa yrityshautomoiden avulla	50
2.A.4 INVESTOINTIPRIORITEETTI.....	51
2.A.5 INVESTOINTIPRIORITEETTIA VASTAAVAT ERITYISTAVOITTEET JA ODOTETUT TULOKSET.....	51
2. A.6 INVESTOINTIPRIORITEETIN MUKAISESTI TUETTAVA TOIMI (INVESTOINTIPRIORITEETEITTAIN)	54
2.A.6.1 Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensaajien tyyppien yksilöiminen	54
2.A.2 Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet	56
2.A.6.3 Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)	57
2.A.6.4 Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)	57
2.A.6.5 Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain Investointiprioriteetti	58
3d - Pk-yritysten tukeminen siten, että ne voivat osallistua kasvuun alueellisilla, kansallisilla ja kansainvälisillä markkinoilla sekä innovointiprosesseihin	58
2.A.4 INVESTOINTIPRIORITEETTI.....	59
2.A.5 INVESTOINTIPRIORITEETTIA VASTAAVAT ERITYISTAVOITTEET JA ODOTETUT TULOKSET.....	59
2. A.6 INVESTOINTIPRIORITEETIN MUKAISESTI TUETTAVA TOIMI (INVESTOINTIPRIORITEETEITTAIN)	62
2.A.6.1 Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensaajien tyyppien yksilöiminen	62
2.A.2 Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet	63
2.A.6.3 Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)	65
2.A.6.4 Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)	65
2.A.6.5 Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain Investointiprioriteetti	66
4f - Vähähiilistä teknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin sekä sen käyttöönoton edistäminen	66
2.A.7 SOSIAALINEN INNOVOINTI, VALTIOIDEN VÄLINEN YHTEISTYÖ JA TEMAATTISTEN TAVOITTEIDEN 1–7 JA 13 EDISTÄMINEN	67
2.A.8 TULOSKEHYS.....	67
2.A.9 TUKITOIMIEN LUOKAT	68

2.A.10 YHTEENVETO TEKNISEN AVUN SUUNNITELLUSTA KÄYTÖSTÄ, TARPEEN MUKAAN MYÖS TOIMET, JOILLA PARANNETAAN OHJELMIEN HALLINTOON JA VALVONTAAN OSALLISTUVIEN VIRANOMAISTEN JA TUENSAAJIEN HALLINNOLLISIA VALMIUKSIA (TAPAUKSEN MUKAAN) (TOIMINTALINJOITTAIN)	70
2.A.1 TOIMINTALINJA	71
2.A.2 USEAMMAN ALUELUOKAN, TEMAATTISEN TAVOITTEEN TAI RAHASTON KATTAVAN TOIMINTALINJAN KÄYTTÖNOTON PERUSTEET (TAPAUKSEN MUKAAN)	71
2.A.3 RAHASTO, ALUELUOKKA JA UNIONIN TUEN LASKENTAPERUSTA	72
2.A.4 INVESTOINTIPRIORITEETTI	72
2.A.5 INVESTOINTIPRIORITEETTIA VASTAAVAT ERITYISTAVOITTEET JA ODOTETUT TULOKSET	72
2. A.6 INVESTOINTIPRIORITEETIN MUKAISESTI TUETTAVA TOIMI (INVESTOINTIPRIORITEETEITTAIN)	75
2.A.6.1 <i>Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensaajien tyyppien yksilöiminen</i>	75
2.A.2 <i>Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet</i>	78
2.A.6.3 <i>Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)</i>	78
2.A.6.4 <i>Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)</i>	79
2.A.6.5 <i>Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain</i>	79
<i>Investointiprioriteetti</i>	79
1a - <i>Tutkimus- ja innovointi-infrastruktuurin ja alan huippuosaamisen kehittämisvalmiuksien parantaminen ja etenkin Euroopan laajuisia etuja tuottavien osaamiskeskusten edistäminen</i>	79
2.A.4 INVESTOINTIPRIORITEETTI	80
2.A.5 INVESTOINTIPRIORITEETTIA VASTAAVAT ERITYISTAVOITTEET JA ODOTETUT TULOKSET	80
2. A.6 INVESTOINTIPRIORITEETIN MUKAISESTI TUETTAVA TOIMI (INVESTOINTIPRIORITEETEITTAIN)	83
2.A.6.1 <i>Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensaajien tyyppien yksilöiminen</i>	83
2.A.2 <i>Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet</i>	86
2.A.6.3 <i>Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)</i>	86
2.A.6.4 <i>Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)</i>	86
2.A.6.5 <i>Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain</i>	87
<i>Investointiprioriteetti</i>	87
1b - <i>Yritysten tutkimukseen ja innovointiin tekemien investointien edistäminen, yritysten, tutkimus- ja kehittämiskeskusten sekä korkeakoulujen välisten yhteyksien ja synergioiden kehittäminen, erityisesti tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen tehtävien investointien edistäminen, teknologian siirto, sosiaalinen innovointi, ekoinnovointi ja julkisten palveluiden sovellukset, kysynnän tukeminen, verkostoituminen, klusterit ja avoin innovointi älykkään erikoistumisen avulla, sekä teknologisen ja soveltavan tutkimuksen, kokeilutuotantolinjojen, tuotteiden varhaisen validoinnin, edistyneiden tuotantotekniikoiden ja ensituotannon tukeminen, erityisesti kehitystä vauhdittavien avainteknologioiden alalla ja yleiskäyttöisten teknologioiden levittämisen alalla, sekä terveyspalvelujen kriisinhallintavalmiuksien parantamiseksi välttämättömien investointien edistäminen</i>	87
2.A.4 INVESTOINTIPRIORITEETTI	88
2.A.5 INVESTOINTIPRIORITEETTIA VASTAAVAT ERITYISTAVOITTEET JA ODOTETUT TULOKSET	88
2. A.6 INVESTOINTIPRIORITEETIN MUKAISESTI TUETTAVA TOIMI (INVESTOINTIPRIORITEETEITTAIN)	91
2.A.6.1 <i>Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensaajien tyyppien yksilöiminen</i>	91
2.A.2 <i>Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet</i>	94
2.A.6.3 <i>Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)</i>	94
2.A.6.4 <i>Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)</i>	94
2.A.6.5 <i>Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain</i>	94
<i>Investointiprioriteetti</i>	94
4f - <i>Vähähilistä teknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin sekä sen käyttöönoton edistäminen</i>	94
2.A.7 SOSIAALINEN INNOVOINTI, VALTIOIDEN VÄLINEN YHTEISTYÖ JA TEMAATTISTEN TAVOITTEIDEN 1–7 JA 13 EDISTÄMINEN	95
2.A.8 TULOSKEHYS	95
2.A.9 TUKITOIMIEN LUOKAT	96
2.A.10 YHTEENVETO TEKNISEN AVUN SUUNNITELLUSTA KÄYTÖSTÄ, TARPEEN MUKAAN MYÖS TOIMET, JOILLA PARANNETAAN OHJELMIEN HALLINTOON JA VALVONTAAN OSALLISTUVIEN VIRANOMAISTEN JA TUENSAAJIEN HALLINNOLLISIA VALMIUKSIA (TAPAUKSEN MUKAAN) (TOIMINTALINJOITTAIN)	98

2.A.1 TOIMINTALINJA	99
2.A.2 USEAMMAN ALUELUOKAN, TEMAATTISEN TAVOITTEEN TAI RAHASTON KATTAVAN TOIMINTALINJAN KÄYTTÖNOTON PERUSTEET (TAPAUKSEN MUKAAN)	99
2.A.3 RAHASTO, ALUELUOKKA JA UNIONIN TUEN LASKENTAPERUSTA	99
2.A.4 INVESTOINTIPRIORITEETTI	99
2.A.5 INVESTOINTIPRIORITEETTIA VASTAAVAT ERITYISTAVOITTEET JA ODOTETUT TULOKSET	99
2. A.6 INVESTOINTIPRIORITEETIN MUKAISESTI TUETTAVA TOIMI (INVESTOINTIPRIORITEETEITTAIN)	102
2.A.6.1 Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensaajien tyyppien yksilöiminen	102
2.A.2 Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet	104
2.A.6.3 Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)	104
2.A.6.4 Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)	104
2.A.6.5 Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain	105
Investointiprioriteetti	105
8i - työnhakijoiden ja työelämän ulkopuolella olevien, pitkäaikaistyöttömät ja työmarkkinoista kaukana olevat henkilöt mukaan lukien, pääsy työhön, myös paikallisten työllisyysaloitteiden kautta, ja työvoiman liikkuvuuden tukeminen	105
2.A.4 INVESTOINTIPRIORITEETTI	105
2.A.5 INVESTOINTIPRIORITEETTIA VASTAAVAT ERITYISTAVOITTEET JA ODOTETUT TULOKSET	105
2. A.6 INVESTOINTIPRIORITEETIN MUKAISESTI TUETTAVA TOIMI (INVESTOINTIPRIORITEETEITTAIN)	107
2.A.6.1 Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensaajien tyyppien yksilöiminen	107
2.A.2 Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet	108
2.A.6.3 Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)	108
2.A.6.4 Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)	108
2.A.6.5 Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain	109
Investointiprioriteetti	109
8iv - miesten ja naisten tasa-arvo kaikilla aloilla, mukaan lukien työpaikan saanti, urakehitys, työ- ja yksityiselämän yhteensovittaminen sekä samapalkkaisuuden edistäminen	109
2.A.4 INVESTOINTIPRIORITEETTI	109
2.A.5 INVESTOINTIPRIORITEETTIA VASTAAVAT ERITYISTAVOITTEET JA ODOTETUT TULOKSET	109
2. A.6 INVESTOINTIPRIORITEETIN MUKAISESTI TUETTAVA TOIMI (INVESTOINTIPRIORITEETEITTAIN)	111
2.A.6.1 Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensaajien tyyppien yksilöiminen	111
2.A.2 Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet	113
2.A.6.3 Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)	113
2.A.6.4 Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)	113
2.A.6.5 Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain	113
Investointiprioriteetti	113
8v - työntekijöiden, yritysten ja yrittäjien sopeutuminen muutoksiin	113
2.A.7 SOSIAALINEN INNOVOINTI, VALTIOIDEN VÄLINEN YHTEISTYÖ JA TEMAATTISTEN TAVOITTEIDEN 1–7 JA 13 EDISTÄMINEN	113
2.A.8 TULOSKEHYS	114
2.A.9 TUKITOIMIEN LUOKAT	115
2.A.10 YHTEENVETO TEKNISEN AVUN SUUNNITELLUSTA KÄYTÖSTÄ, TARPEEN MUKAAN MYÖS TOIMET, JOILLA PARANNETAAN OHJELMIEN HALLINTOON JA VALVONTAAN OSALLISTUVIEN VIRANOMAISTEN JA TUENSAAJIEN HALLINNOLLISIA VALMIUKSIA (TAPAUKSEN MUKAAN) (TOIMINTALINJOITTAIN)	116
2.A.1 TOIMINTALINJA	117
2.A.2 USEAMMAN ALUELUOKAN, TEMAATTISEN TAVOITTEEN TAI RAHASTON KATTAVAN TOIMINTALINJAN KÄYTTÖNOTON PERUSTEET (TAPAUKSEN MUKAAN)	117
2.A.3 RAHASTO, ALUELUOKKA JA UNIONIN TUEN LASKENTAPERUSTA	117
2.A.4 INVESTOINTIPRIORITEETTI	117
2.A.5 INVESTOINTIPRIORITEETTIA VASTAAVAT ERITYISTAVOITTEET JA ODOTETUT TULOKSET	117
2. A.6 INVESTOINTIPRIORITEETIN MUKAISESTI TUETTAVA TOIMI (INVESTOINTIPRIORITEETEITTAIN)	121
2.A.6.1 Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensaajien tyyppien yksilöiminen	121
2.A.2 Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet	123

2.A.6.3 Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)	123
2.A.6.4 Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)	124
2.A.6.5 Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain	124
Investointiprioriteetti	124
10iii - kaikkien ikäryhmien yhtäläisten mahdollisuuksien lisääminen elinikäiseen oppimiseen virallisen ja epävirallisen sekä arkioppimisen puitteissa, työntekijöiden tietojen, ammattitaidon ja pätevyyden kohentaminen sekä joustavien koulutuspolkujen edistäminen muun muassa ura-ohjauksen ja hankittujen pätevyyksien hyväksynnän avulla	124
2.A.7 SOSIAALINEN INNOVOINTI, VALTIOIDEN VÄLINEN YHTEISTYÖ JA TEMAATTISTEN TAVOITTEIDEN 1–7 JA 13 EDISTÄMINEN	124
2.A.8 TULOSKEHYS	125
2.A.9 TUKITOIMIEN LUOKAT	125
2.A.10 YHTEENVETO TEKNISEN AVUN SUUNNITELLUSTA KÄYTÖSTÄ, TARPEEN MUKAAN MYÖS TOIMET, JOILLA PARANNETAAN OHJELMIEN HALLINTOON JA VALVONTAAN OSALLISTUVIEN VIRANOMAISTEN JA TUENSAAJIEN HALLINNOLLISIA VALMIUKSIA (TAPAUKSEN MUKAAN) (TOIMINTALINJOITTAIN)	127
2.A.1 TOIMINTALINJA	128
2.A.2 USEAMMAN ALUELUOKAN, TEMAATTISEN TAVOITTEEN TAI RAHASTON KATTAVAN TOIMINTALINJAN KÄYTTÖNOTON PERUSTEET (TAPAUKSEN MUKAAN)	128
2.A.3 RAHASTO, ALUELUOKKA JA UNIONIN TUEN LASKENTAPERUSTA	128
2.A.4 INVESTOINTIPRIORITEETTI	128
2.A.5 INVESTOINTIPRIORITEETTIA VASTAAVAT ERITYISTAVOITTEET JA ODOTETUT TULOKSET	128
2. A.6 INVESTOINTIPRIORITEETIN MUKAISESTI TUETTAVA TOIMI (INVESTOINTIPRIORITEETEITTAIN)	130
2.A.6.1 Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensaajien tyyppien yksilöiminen	130
2.A.2 Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet	132
2.A.6.3 Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)	132
2.A.6.4 Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)	133
2.A.6.5 Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain	133
Investointiprioriteetti	133
9i - aktiivinen osallistaminen, myös yhtäläisten mahdollisuuksien ja aktiivisen osallistumisen edistämiseksi, ja työllistettävyyden parantaminen	133
2.A.7 SOSIAALINEN INNOVOINTI, VALTIOIDEN VÄLINEN YHTEISTYÖ JA TEMAATTISTEN TAVOITTEIDEN 1–7 JA 13 EDISTÄMINEN	133
2.A.8 TULOSKEHYS	134
2.A.9 TUKITOIMIEN LUOKAT	134
2.A.10 YHTEENVETO TEKNISEN AVUN SUUNNITELLUSTA KÄYTÖSTÄ, TARPEEN MUKAAN MYÖS TOIMET, JOILLA PARANNETAAN OHJELMIEN HALLINTOON JA VALVONTAAN OSALLISTUVIEN VIRANOMAISTEN JA TUENSAAJIEN HALLINNOLLISIA VALMIUKSIA (TAPAUKSEN MUKAAN) (TOIMINTALINJOITTAIN)	136
2.A.1 TOIMINTALINJA	137
2.A.2 USEAMMAN ALUELUOKAN, TEMAATTISEN TAVOITTEEN TAI RAHASTON KATTAVAN TOIMINTALINJAN KÄYTTÖNOTON PERUSTEET (TAPAUKSEN MUKAAN)	137
2.A.3 RAHASTO, ALUELUOKKA JA UNIONIN TUEN LASKENTAPERUSTA	137
2.A.4 INVESTOINTIPRIORITEETTI	137
2.A.5 INVESTOINTIPRIORITEETTIA VASTAAVAT ERITYISTAVOITTEET JA ODOTETUT TULOKSET	137
2. A.6 INVESTOINTIPRIORITEETIN MUKAISESTI TUETTAVA TOIMI (INVESTOINTIPRIORITEETEITTAIN)	141
2.A.6.1 Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensaajien tyyppien yksilöiminen	141
2.A.2 Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet	143
2.A.6.3 Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)	144
2.A.6.4 Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)	144
2.A.6.5 Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain	144
Investointiprioriteetti	144
13i - (EAKR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen	144
2.A.7 SOSIAALINEN INNOVOINTI, VALTIOIDEN VÄLINEN YHTEISTYÖ JA TEMAATTISTEN TAVOITTEIDEN 1–7 JA 13 EDISTÄMINEN	145
2.A.8 TULOSKEHYS	145
2.A.9 TUKITOIMIEN LUOKAT	146

2.A.10 YHTEENVETO TEKNISEN AVUN SUUNNITELLUSTA KÄYTÖSTÄ, TARPEEN MUKAAN MYÖS TOIMET, JOILLA PARANNETAAN OHJELMIEN HALLINTOON JA VALVONTAAN OSALLISTUVIEN VIRANOMAISTEN JA TUENSAAJIEN HALLINNOLLISIA VALMIUKSIA (TAPAUKSEN MUKAAN) (TOIMINTALINJOITTAIN)	148
2.A.1 TOIMINTALINJA	149
2.A.2 USEAMMAN ALUELUOKAN, TEMAATTISEN TAVOITTEEN TAI RAHASTON KATTAVAN TOIMINTALINJAN KÄYTTÖÖNOTON PERUSTEET (TAPAUKSEN MUKAAN)	149
2.A.3 RAHASTO, ALUELUOKKA JA UNIONIN TUEN LASKENTAPERUSTA	149
2.A.4 INVESTOINTIPRIORITEETTI	149
2.A.5 INVESTOINTIPRIORITEETTIA VASTAAVAT ERITYISTAVOITTEET JA ODOTETUT TULOKSET	149
2.A.6 INVESTOINTIPRIORITEETIN MUKAISESTI TUETTAVA TOIMI (INVESTOINTIPRIORITEETEITTAIN)	151
2.A.6.1 <i>Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensaajien tyyppien yksilöiminen</i>	151
2.A.6.2 <i>Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet</i>	157
2.A.6.3 <i>Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)</i>	157
2.A.6.4 <i>Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)</i>	157
2.A.6.5 <i>Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain</i>	157
<i>Investointiprioriteetti</i>	157
<i>13i - (ESR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen</i>	157
2.A.7 SOSIAALINEN INNOVOINTI, VALTIOIDEN VÄLINEN YHTEISTYÖ JA TEMAATTISTEN TAVOITTEIDEN 1–7 JA 13 EDISTÄMINEN	158
2.A.8 TULOSKEHYS	158
2.A.9 TUKITOIMIEN LUOKAT	158
2.A.10 YHTEENVETO TEKNISEN AVUN SUUNNITELLUSTA KÄYTÖSTÄ, TARPEEN MUKAAN MYÖS TOIMET, JOILLA PARANNETAAN OHJELMIEN HALLINTOON JA VALVONTAAN OSALLISTUVIEN VIRANOMAISTEN JA TUENSAAJIEN HALLINNOLLISIA VALMIUKSIA (TAPAUKSEN MUKAAN) (TOIMINTALINJOITTAIN)	160
2.B KUVAUS TEKNISEN AVUN TOIMINTALINJOISTA	161
2.B.1 TOIMINTALINJA	161
2.B.2 PERUSTEET USEAMMAN ALUELUOKAN KATTAVAN TOIMINTALINJAN KÄYTTÖÖNOTOLLE (TAPAUKSEN MUKAAN)	161
2.B.3 RAHASTO JA ALUELUOKKA	161
2.B.4 ERITYISTAVOITTEET JA ODOTETUT TULOKSET	161
2.B.5 TULOSINDIKAATTORIT	162
2.B.6 TUETTAVAT TOIMET JA NIIDEN ODOTETTU VAIKUTUS ERITYISTAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISEEN (TOIMINTALINJOITTAIN)	162
2.B.6.1 <i>Kuvaus tuettavista toimista ja niiden odotetusta vaikutuksesta erityistavoitteiden saavuttamiseen</i>	162
2.B.6.2 <i>Tuotosindikaattorit, joiden odotetaan myötävaikuttavan tuloksiin</i>	163
2.B.7 TUKITOIMIEN LUOKAT (TOIMINTALINJOITTAIN)	163
2.B.1 TOIMINTALINJA	164
2.B.2 PERUSTEET USEAMMAN ALUELUOKAN KATTAVAN TOIMINTALINJAN KÄYTTÖÖNOTOLLE (TAPAUKSEN MUKAAN)	164
2.B.3 RAHASTO JA ALUELUOKKA	164
2.B.4 ERITYISTAVOITTEET JA ODOTETUT TULOKSET	164
2.B.5 TULOSINDIKAATTORIT	165
2.B.6 TUETTAVAT TOIMET JA NIIDEN ODOTETTU VAIKUTUS ERITYISTAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISEEN (TOIMINTALINJOITTAIN)	165
2.B.6.1 <i>Kuvaus tuettavista toimista ja niiden odotetusta vaikutuksesta erityistavoitteiden saavuttamiseen</i>	165
2.B.6.2 <i>Tuotosindikaattorit, joiden odotetaan myötävaikuttavan tuloksiin</i>	166
2.B.7 TUKITOIMIEN LUOKAT (TOIMINTALINJOITTAIN)	167
2.B.1 TOIMINTALINJA	167
2.B.2 PERUSTEET USEAMMAN ALUELUOKAN KATTAVAN TOIMINTALINJAN KÄYTTÖÖNOTOLLE (TAPAUKSEN MUKAAN)	168
2.B.3 RAHASTO JA ALUELUOKKA	168
2.B.4 ERITYISTAVOITTEET JA ODOTETUT TULOKSET	168
2.B.5 TULOSINDIKAATTORIT	169
2.B.6 TUETTAVAT TOIMET JA NIIDEN ODOTETTU VAIKUTUS ERITYISTAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISEEN (TOIMINTALINJOITTAIN)	169

2.B.6.1 Kuvaus tuettavista toimista ja niiden odotetusta vaikutuksesta erityistavoitteiden saavuttamiseen	169
2.B.6.2 Tuotosindikaattorit, joiden odotetaan myötävaikuttavan tuloksiin.....	170
2.B.7 TUKITOIMIEN LUOKAT (TOIMINTALINJOITTAIN)	170
2.B.1 TOIMINTALINJA	171
2.B.2 PERUSTEET USEAMMAN ALUELUOKAN KATTAVAN TOIMINTALINJAN KÄYTTÖNOTOLLE (TAPAUKSEN MUKAAN)	171
2.B.3 RAHASTO JA ALUELUOKKA	171
2.B.4 ERITYISTAVOITTEET JA ODOTETUT TULOKSET	171
2.B.5 TULOSINDIKAATTORIT	172
2.B.6 TUETTAVAT TOIMET JA NIIDEN ODOTETTU VAIKUTUS ERITYISTAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISEEN (TOIMINTALINJOITTAIN)	172
2.B.6.1 Kuvaus tuettavista toimista ja niiden odotetusta vaikutuksesta erityistavoitteiden saavuttamiseen	172
2.B.6.2 Tuotosindikaattorit, joiden odotetaan myötävaikuttavan tuloksiin.....	173
2.B.7 TUKITOIMIEN LUOKAT (TOIMINTALINJOITTAIN)	174
3. RAHOITUSSUUNNITELMA	175
3.1 KUSTAKIN RAHASTOSTA ANNETTAVAAN TUKEEN VARATUT MÄÄRÄRAHAT JA SUORITUSVARAUKSEN MÄÄRÄ	175
3.2 TUEN KOKONAISMÄÄRÄRAHA RAHASTOITTAIN JA KANSALLINEN OSARHOITUS (€)	175
TAULUKKO 18 A: RAHOITUSSUUNNITELMA	175
TAULUKKO 18C: RAHOITUSSUUNNITELMAN JAOTTELU TOIMINTALINJAN, RAHASTON, ALUELUOKAN JA TEMAATTISEN TAVOITTEEN PERUSTEELLA	177
TAULUKKO 19: ILMASTONMUUTOKSEEN LIITTYVIIN TAVOITTEISIIN KÄYTETTÄVÄN TUEN OHJEELLINEN MÄÄRÄ	178
4. YHDENNETTY LÄHESTYMISTAPA ALUEKEHITYKSEEN	179
4.1 YHTEISÖLÄHTÖINEN PAIKALLINEN KEHITTÄMINEN (TAPAUKSEN MUKAAN)	180
4.2 KAUPUNKIALUEIDEN KESTÄVÄN KEHITYKSEN YHDENNETYT TOIMET (TAPAUKSEN MUKAAN).....	180
4.3 YHDENNETYT ALUEELLISET INVESTOINNIT (TAPAUKSEN MUKAAN)	182
4.4 TOIMENPIDEOHJELMIIN SISÄLTÄVIÄ ALUEIDEN VÄLISIÄ JA VALTIOIDEN VÄLISIÄ TOIMIA KOSKEVAT JÄRJESTELYT, JOISSA TUENSAAJIA SIJAITSEE VÄHINTÄÄN YHDESSÄ MUUSSA JÄSENVALTIOSSA. (TAPAUKSEN MUKAAN)	182
4.5 OHJELMASSA SUUNNITELTUIJEN TOIMIEN VAIKUTUS MAKROALUE- JA MERIALUESTRATEGIOIHIN ASIANOMAISEN JÄSENVALTION YKSILÖIMISTÄ OHJELMA-ALUEEN TARPEISTA RIIPPUEN (TAPAUKSEN MUKAAN)	182
5. KÖYHYDESTÄ ENITEN KÄRSIVIEN MAANTIETEELLISTEN ALUEIDEN TAI SUURIMMASSA SYRJINNÄN TAI SOSIAALISEN SYRJÄYTYMISEN VAARASSA OLEVIEN KOHDERYHMIEN ERITYISTARPEET	184
5.1 KÖYHYDESTÄ ENITEN KÄRSIVÄT MAANTIETEELLISET ALUEET / SUURIMMASSA SYRJINNÄN TAI SOSIAALISEN SYRJÄYTYMISEN VAARASSA OLEVAT KOHDERYHMÄT	184
5.2 STRATEGIA KÖYHYDESTÄ ENITEN KÄRSIVIEN MAANTIETEELLISTEN ALUEIDEN / SUURIMMASSA SYRJINNÄN TAI SOSIAALISEN SYRJÄYTYMISEN VAARASSA OLEVIEN KOHDERYHMIEN ERITYISTARPEIDEN HUOMIOON OTTAMISEKSI JA TARVITTAESSA VAIKUTUS KUMPPANUSSOPIMUKSESSA VAHVISTETTUUN YHDENNETTYYN LÄHESTYMISTAPAAN.....	184
TAULUKKO 22: TOIMET KÖYHYDESTÄ ENITEN KÄRSIVIEN MAANTIETEELLISTEN ALUEIDEN / SUURIMMASSA SYRJINNÄN TAI SOSIAALISEN SYRJÄYTYMISEN VAARASSA OLEVIEN KOHDERYHMIEN ERITYISTARPEIDEN HUOMIOON OTTAMISEKSI	185
6. VAKAVISTA JA PYSYVISTÄ LUONTOON TAI VÄESTÖÖN LIITTYVISTÄ HAITOISTA KÄRSIVIEN MAANTIETEELLISTEN ALUEIDEN ERITYISTARPEET (TAPAUKSEN MUKAAN).....	186
7. HALLINNOINNISTA, VALVONNASTA JA TARKASTUKSISTA VASTAAVAT VIRANOMAISET JA ELIMET SEKÄ ASIANOMAISTEN KUMPPANIEEN ROOLI.....	188
7.1 ASIAANKUULUVAT VIRANOMAISET JA ELIMET	188
7.2 ASIAANKUULUVIEN KUMPPANIEEN OSALLISTUMINEN	188

7.2.1 Toimet, jotka on toteutettu asianomaisten kumppanien ottamiseksi mukaan toimenpideohjelman valmisteluun, sekä näiden kumppanien rooli toimenpideohjelman täytäntöönpanossa, seurannassa ja arvioinnissa	188
7.2.2 Yleiskattavat tuet (ESR sekä ESR-REACT-EU, tapauksen mukaan) (tarvittaessa ESR:n osalta)	192
7.2.3 Määräraha valmiuksien kehittämiseen (ESR sekä ESR-REACT-EU, tapauksen mukaan) (tarvittaessa ESR:n osalta)	192
8. RAHASTOJEN, MAASEUTURAHASTON, EMKR:N JA MUIDEN UNIONIN JA KANSALLISTEN RAHOITUSVÄLINEIDEN KESKINÄINEN KOORDINOINTI SEKÄ KOORDINOINTI EIP:N KANSSA	193
9. ENNAKKOEHDOT	197
9.1 ENNAKKOEHDOT	197
TAULUKKO 24: SOVELLETTAVAT ENNAKKOEHDOT JA NIIDEN TÄYTTÄMISEN ARVIOINTI	197
9.2 KUVAUS ENNAKKOEHTOJEN TÄYTTÄMISEKSI TOTEUTETUISTA TOIMISTA, VASTUUELMET JA AIKATAULU	249
10. TUENSAAJIEN HALLINNOLLISEN TAAKAN VÄHENTÄMINEN	250
11. HORIZONTAALISET PERIAATTEET	252
11.1 KESTÄVÄ KEHITYS	252
11.2 YHTÄLÄISET MAHDOLLISUUDET JA SYRJIMÄTTÖMYYS	253
11.3 MIESTEN JA NAISTEN TASA-ARVO	255
12. ERILLISET OSAT	258
12.1 OHJELMAKAUDEN AIKANA TÄYTÄNTÖÖNPANTAVAT SUURHANKKEET	258
12.2 TOIMENPIDEOHJELMAN TULOSKEHYS	259
12.3 OHJELMAN VALMISTELUUN OSALLISTUVAT ASIAANKUULUVAT KUMPPANIT	259
ASIAKIRJAT	268
OHJELMAMALLIN VAHVISTAVAN KOMISSION TÄYTÄNTÖÖNPANOASETUKSEN MUKAISET LIITTEET LÄHETETTY	268
VIIMEISIMMÄT VARMENTAMISTULOKSET	269

1. STRATEGIA UNIONIN ÄLYKKÄÄN, KESTÄVÄN JA OSALLISTAVAN KASVUN STRATEGIAN EDISTÄMISEEN SEKÄ TALOUDELLISEN, SOSIAALISEN JA ALUEELLISEN YHTEENKUULUVUUDEN SAAVUTTAMISEEN TOIMENPIDEOHJELMALLA

1.1 Strategia unionin älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun strategian edistämiseen sekä taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden saavuttamiseen toimenpideohjelmalla

1.1.1 Kuvaus ohjelman strategiasta, jolla edistetään unionin älykkääseen, kestävään ja osallistavaan kasvuun tähtäävää strategiaa ja taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta.

1 Rakennerahastot Eurooppa 2020 -strategian toteuttajana

Ohjelma-alue

Suomen rakennerahasto-ohjelmaa toteutetaan koko Suomessa, pl. Ahvenanmaan maakunta, jolla on oma ohjelmansa.

1.1 Investointistrategia

Yritys- ja innovaatiotoiminta

Haaste: YKSIPUOLINEN ELINKEINORAKENNE, YRITYSTEN HEIKENTYNYT KANSAINVÄLINEN KILPAILUKYKY JA KASVUYRITYSTEN VÄHÄINEN MÄÄRÄ

Suomen elinkeinorakenne on ollut hyvin teollisuusvaltainen, mutta käynnissä olevan nopean rakennemuutoksen seurauksena palvelujen merkitys on kasvanut. Elinkeinoelämän rakenteet ovat kuitenkin useilla alueilla erittäin pitkälle keskittyneitä ja riippuvaisia yhdestä alasta, mikä tekee taloudesta haavoittuvan sektorikohtaisille ja rakenteellisille muutoksille. Suomalaiset vientiä harjoittavat yritykset ovat pääosin keskittyneet kypsille, hitaasti kasvaville markkinoille.

Rakennemuutos on Suomessa muuttanut alueiden elinkeinotoimintaa ja kehityskuvaa ja sen myötä alueilta on kadonnut tuotantoa ja yritystoimintaa, minkä seurauksena alueet ovat menettäneet verotuloja ja osaavaa työvoimaa. Äkilliset rakennemuutostilanteet ovat viime vuosina keskittyneet erityisesti eteläiseen Suomeen. Lisäksi on tapahtunut pitkäkestoista rakenteellista muutosta, etenkin itä- ja Pohjois-Suomessa. Perinteisen metsäteollisuuden lisäksi se näkyy meriteollisuudessa ja viime vuosina myös ICT-alalla.

Suomen yrityskanta on mikroyritysvaltaista. Kasvuhakuisia ja työllistäviä keskisuuria yrityksiä on vähän. Suomessa yrittäjät ovat myös keskimäärin vanhempia kuin yrittäjät muissa EU-maissa (Yrittäjyyskatsaus 2012, TEM). Tilastokeskuksen mukaan 55–74-vuotiaiden yrittäjien osuus oli 30 %. Pk-yrityksissä on lähivuosina tapahtumassa mittava sukupolvenvaihdos, kun suurten ikäluokkien yrittäjä-omistajat jäävät eläkkeelle. Suomalaisista yrittäjistä on edelleen vain noin kolmasosa naisia. Naisten yritykset ovat keskimäärin miesten yrityksiä pienempiä ja naiset toimivat eri toimialoilla kuin miehet.

Suomen talouden kehittymisen keskeinen haaste on nopeasti kasvavien yritysten vähäinen määrä ja niiden hidas kansainvälistyminen. Suomessa on alkavia yrityksiä suhteellisen paljon, mutta yritysten kasvu ja kansainvälisille markkinoille eteneminen on osoittautunut vaikeaksi. Taloudellisen menestyksen jatkuminen vaatii osaamis pohjan ja innovaatiotoiminnan yhdistämistä kasvuhakuisen yrittäjyyteen. Vientivetoisena taloutena Suomi tarvitsee kasvuyrityksiä, jotka onnistuneesti kaupallistavat ideoita tuotteiksi ja palveluiksi kansainvälisille markkinoille. Kasvuhakuiset yritykset ovat usein tuote- ja palveluinnovaatioiden kehittäjiä tai muualla kehitettyjen innovaatioiden hyödyntäjiä.

Suomessa oli vuosina 2007–2010 vain vajaat 670 OECD:n määritelmän mukaista erityisen nopeasti kasvavaa kasvuyritystä (Kasvuyrittäjyyskatsaus 2012, TEM). Näillä yrityksillä tarkoitetaan lähtötilanteessa vähintään kymmenen henkilöä työllistäviä yrityksiä, joiden henkilöstö on lisääntynyt kolmen seuraavan vuoden aikana keskimäärin yli 20 prosenttia. Kaikista toimintaansa jatkaneista vähintään kymmenen henkilön yrityksistä tällaiselle kasvu-uralle päätyi 4,4 prosenttia. Em. määritelmän mukaisten erityisen nopeasti kasvavien yritysten edistämisen lisäksi on otettava huomioon, että myös maltillisesti kasvavat yritykset ovat kansantalouden ja työllisyyden kannalta tärkeitä.

Lähes 50 prosenttia kasvuyrityksistä sijaitsi (kotipaikkakunta) Uudenmaan ELY-keskuksen alueella. Kasvuyrityksistä kuitenkin osa on monitoimipaikkaisia, joilla on toimipaikkoja kahden tai useamman ELY-keskuksen alueella tai myös ulkomailla. Erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomen yritystoiminnan haasteena on kehittää kasvuhakuisten yritysten liiketoimintaa siten, että niiden avulla kyetään korvaamaan suurteollisuuden vientitoimintaa ja työllisyyttä.

Suomessa on moniin muihin EU-maihin verrattuna vähän kansainvälistyneitä pk-yrityksiä. Vuonna 2011 pk-yritysten osuus maamme tavaraviennistä oli 12–13 prosenttia, josta pienet alle 50 henkilön yritykset muodostivat ainoastaan neljä prosenttiyksikköä (Tullihallituksen tilastot, 2011). Koko tavaraviennin arvosta yli 50 % muodostui kolmessa maakunnassa: Uudellamaalla, Varsinais-Suomessa ja Pirkanmaalla. Suomi on menettänyt maailmanmarkkinaosuksiaan koko 2000-luvun ajan ja finanssikriisi vain nopeutti kehitystä.

Neuvoston maakohtaisissa suosituksissa (OJ C 247, 29.7.2014, s.127) on kehoitettu Suomea lisäämään valmiuksia synnyttää innovatiivisia tuotteita, palveluita ja kasvuyrityksiä nopeasti muuttuvassa ympäristössä ja jatkaa teollisuuden monipuolistamista, erityisesti lisäämällä kannustimia investoida Suomeen ja

helpottamalla edelleen pienempien yritysten pääsyä vientimarkkinoille. Älykkään erikoistumisen mukaisesti elinkeinotoiminnan uutta potentiaalia syntyy juuri osaamisalueita yhdistämällä. Kysynnän ja markkinoiden tuntemisella sekä alueiden omilla kehittämissuorituksilla ja oivalluksilla on tässä keskeinen asema, jossa pyrkimyksenä on erityisesti alueiden rakennemuutoksen vauhdittaminen. Ajatuksena on löytää uudet kasvavat toiminta-alat, joiden tähtäimessä ovat kansainväliset markkinat. Välineenä on tukeutuminen avainteknologioihin, joita alueet hankkivat osaamisen ja teknologian siirrolla.

Elinkeinorakenteen monipuolistamiseksi ja kasvavien, innovatiivisten ja kansainvälistyvien yritysten lisäämiseksi on tarpeen tukea uusien yritysten käynnistymistä ja uuden liiketoiminnan kehittämistä, pk-yritysten uudistumista, kestäväää kasvua ja kansainvälistymistä sekä uuden tiedon hyödyntämistä yrityksissä. Yrityksiä kannustetaan kehittämään uusia tuotteita ja palveluita etenkin kansainvälistyville markkinoille ja ottamaan käyttöön tuottavuutta edistäviä innovaatioita. Pk-yrityksiä tuetaan myös kasvupotentiaalinsa ja uuden liiketoiminnan kehittämisessä, erikoistumisessa ja verkostomaisen yhteistyön lisäämisessä. On tärkeää tunnistaa myös naisten omistamien yritysten kasvu- ja kansainvälistymispotentiaali ja tukea sitä. Toimenpiteiden kohteena ovat Eurooppa 2020 -strategian kansallisen toimenpideohjelman mukaisesti erityisesti työllistävät, innovatiiviset kasvuyritykset sekä alueiden omat vahvat ja uudet potentiaaliset toimialat.

Merkittävää kasvupotentiaalia elinkeinotoiminnassa on mm. ympäristöliiketoiminnassa, kaivoksissa, puurakentamisessa ja luovassa taloudessa. Ympäristöliiketoiminnan osuus yrityksissä on kasvanut vuodesta 2008 tasaisesti. Vuonna 2011 kasvu oli 10,6 prosenttia. Suomessa on noin 50 000 puhtaan teknologian työpaikkaa ja tavoitteena on luoda vuoteen 2020 mennessä vähintään 40 000 uutta työpaikkaa ja kaksinkertaistaa suomalaisten cleantech-yritysten yhteenlaskettu liikevaihto nykyisestä 20 miljardista 50 miljardiin euroon (Cleantech-ohjelma). Ympäristöliiketoiminnan kehittäminen tukee Eurooppa 2020 -strategian mukaista kestäväää kasvua ja parantaa elinkeinojen kannaltakin tärkeää luonnonympäristön laatua. Sen avulla tehdään myös ilmastokestäviä investointeja. Kehittämispotentiaalia suomalaisessa teollisuudessa on uusien ja vanhojen teknologioiden yhdistäminen (bio-, ICT- ja nanoteknologiat) ja palveluliiketoiminnan kehittäminen, joiden avulla teollisiin tuotteisiin saataisiin uutta lisäarvoa. Resurssitehokkuuden merkittävällä nostamisella ts. vähemmästä enemmän -periaatteen noudattamisella, ympäristökuormitusta vähentämällä ja palveluliiketoiminnan kehittämisellä voidaan luoda uutta lisäarvoa ja tuotantopotentiaaleja.

Kaivosalan merkitys on kasvamassa Itä- ja Pohjois-Suomen merkittävien luonnonvarojen vuoksi. Luonnonvarojen kestävään hyödyntämiseen tähtäväää ja jatkojalostusta lisääväää t&k&i-toimintaa tarvitaan, jotta alalle saadaan kannattavaa yritystoimintaa. Itä- ja Pohjois-Suomessa myös luonto- ja muu matkailu-, elämys-, palvelu ja hyvinvointiyrittäjyys kasvattavat vetovoimaansa ja kilpailukykyään. Etelä- ja Länsi-Suomi ovat Suomen innovaatiotoiminnan ydintä ja alueella on aluekehityksen kannalta potentiaalia monella eri alalla, mm. vihreän kasvun mahdollistava biotalous ja siihen liittyvä uudenlainen tuotteistaminen voi luoda tulevaisuudessa hyvinvointia alueella.

Pääosin Etelä- ja Länsi-Suomessa (NUTS2-alueet) sijaitsevien kaupunkiseutujen merkitys kansantalouden kannalta korostuu, kun suuri osa yrityksistä, työpaikoista ja väestöstä sijaitsee kaupunkiseuduilla. Kaupungit ovat merkittävässä asemassa Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden toteuttamisessa. Kaupunkien kehittämistarpeet koskevat kaupunkien uudistumis- ja kilpailukyvyn vahvistamista, sosiaalisen kestävyuden vahvistamista ja vastaamista ilmastonmuutoksen haasteisiin mm. eheän yhdyskuntarakenteen kautta. Kaupunkiseudut tarvitsevat panoksia mm. innovaatioympäristöjen kehittämiseen, ulkomaisten investointien houkuttelemiseen, yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen, kaupunkiympäristöjen viihtyvyyden lisäämiseen, palveluiden innovointiin väestön ikääntyessä ja energiatehokkuuden lisäämiseen.

Yritysten kasvu- ja kansainvälistymisponnistelujen tukemisessa tulee hyödyntää myös kansainvälistä yhteistyötä, esim. EU:n Itämeren alueen strategian pk-yritystoiminnan edistäminen –painopistealueen puitteissa (ks. myös luku 4.4.).

Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Haaste: TUTKIMUS- JA INNOVAATIOPERUSTAN LAAJENTAMINEN

Neuvoston maakohtaisissa suosituksissa (OJ C 247, 29.7.2014, s.127) on kehoitettu Suomea lisäämään valmiuksia synnyttää innovatiivisia tuotteita, palveluita ja kasvuyrityksiä nopeasti muuttuvassa ympäristössä ja jatkaa teollisuuden monipuolistamista, erityisesti lisäämällä kannustimia investoida Suomeen ja helpottamalla edelleen pienempien yritysten pääsyä vientimarkkinoille. Suomen tutkimus- ja kehitystoiminnan (T&K) ja innovaatiotoiminnan suorituskyky on aiemmin ollut vahva, mutta se saattaa menettää asemiaan EU:n innovointijohtajana, ellei innovatiivisten kasvuyritysten määrä lisäänty merkittävästi. Eurooppa 2020 -strategian kansallisen ohjelman mukaisesti kehittämistarpeet liittyvät tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan riittävän tason eli 4 prosentin bruttokansantuoteosuuden varmistamiseen. Kansallisen ohjelman (2013) mukaisesti korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten rakenteellista kehittämistä tulee jatkaa kokoamalla laajoja ja laadukkaita tutkimus- ja oppimisympäristöjä. Kansallisesti ja kansainvälisesti verkottuneiden innovaatioyhteisöjen lisäksi Suomeen tarvitaan vahvoja alueellisia innovaatiokeskittymiä, jossa hyödynnetään osaamista monialaisesti. Kansallisena tavoitteena on myös nostaa Suomi johtavaksi luonnonvarojen ja materiaalien kestävä, taloudellisen ja innovatiivisen hyödyntämisen osaamisen maaksi.

Kokonaisuutena tutkimus- ja kehittämistoimintaan käytettävät panokset suhteessa BKT:een ovat Suomessa tyydyttävällä tasolla. Vuonna 2011 t&k-toiminnan osuus bkt:stä oli 3,73 prosenttia (Tilastokeskus, tutkimus- ja kehittämistoiminta). Viime vuosina T&K-toiminnan osuus suhteessa BKT:hen on ollut kuitenkin laskussa. Suomen erityisenä haasteena on, että T&K -investoinnit eivät ole generoituneet uudeksi liiketoiminnaksi ja työpaikoiksi odotetulla tavalla. Suomessa on melko vähän voimakkaan innovatiivista uutta yritystoimintaa. Varhaisen vaiheen yritykset tuovat vain harvoin markkinoille uusia tuotteita ja palveluja, jotka eivät kohtaa suoraan kilpailua muilta yrityksiltä tai jotka ovat kokonaan uusia asiakkaille. Kaiken kaikkiaan vain joka viides uusi yritys on ollut voimakkaasti innovatiivinen siten, että yrityksellä on ainutlaatuisia tuotteita ja palveluja

tai yrityksellä ei ole kilpailijoita. Innovaatiotoiminnan keskeisenä tavoitteena tulee olla tiedon, tutkimustulosten ja osaamisen jalostaminen kestävästä talouskasvusta ja ilmastonmuutoksen hillinnän rakennusaineiksi. Tuottavuuden parantaminen ei enää yksin riitä, vaan on pystyttävä luomaan kokonaan uusia markkinoita ja työpaikkoja innovatiivisten tuotteiden ja palveluiden avulla. Naisten osuus innovaatiotoiminnassa on edelleen liian pieni ja onkin tunnistettava esteet naisten korkean koulutustason ja osaamisen muuntumisessa innovaatioiksi.

Toimenpiteillä vahvistetaan alueiden älykkästä erikoistumista ja verkottumista. Yritysrakenteen monipuolistamista jatketaan tukemalla pk-yritysten tuotteiden ja palveluiden kehittämistä sekä kehittämällä ja ottamalla käyttöön innovaatioperustaa laajentavia toimenpiteitä, jotka vahvistavat alueiden kilpailuetua edistävän tuottavuuden kasvua. Keskeisessä asemassa on innovatiiviset kaupunkiympäristöt -ohjelma (INKA). Kestävän kaupunkikehittämisen toimenpiteet mahdollistavat aikaisempaa paremmat ja tehokkaammat palvelut, laajemman asukkaiden osallistumisen sekä kilpailukykyisemmän liiketoiminnan kehittymisen. Strategian toteutus kehittää tiedolla johtamista, joka mahdollistaa aiempaa kehittyneempää tietoa päätöksenteon tueksi sekä toiminnan suuntaamisen vaikuttavuudeltaan parhaisiin ratkaisuihin.

Panostuksia kohdistetaan maakuntien älykkään erikoistumisen strategioissa tunnistettuihin kärkitoimialoihin, osaamisalueisiin ja kehittämiskohteisiin. Alueilla olevalle osaamispotentiaalille ja kyvykkyydelle annetaan mahdollisuudet kehittyä huomioiden tiedon ja osaamisen monialainen yhdistäminen. Digitalisoituvassa maailmassa keskeinen menestystekijä on laadukas tieto sekä verkostomaiset kommunikaatio- ja toimintamallit tiedon tuottamisessa ja hyödyntämisessä. Uusimman tiedon helppo saatavuus, ripeä käyttöönotto, soveltaminen ja kaupallistaminen käytäntöön lisäävät alueiden kykyä sopeutua toimintaympäristön nopeisiin muutoksiin. Erityisesti harvaan asuttujen alueiden kilpailukykyä kehittämisessä ja maaseudun ja keskusten vuorovaikutuksen edistämisen kannalta uuden tiedon soveltaminen on keskeistä.

Kaupunkien yhteisenä haasteena on parempien palveluiden kehittäminen, kilpailukykyä edistäminen sekä avoimet ja kestävät toimintamallit. Erityisinä haasteina suurimpia kaupunkia yhdistää uudistumista vahvistavien innovaatioympäristöjen kehittäminen ja kaupunkilaisten osallisuuden lisääminen yhteiskuntaan uusilla, avoimilla tavoilla. Tältä pohjalta on laadittu Kestävän kaupunkikehittämisen kuuden suurimman kaupungin yhteinen ITI-strategia (ITI=integroidut alueelliset investoinnit) ”Avoimet ja älykkäät palvelut”, minkä ensisijainen tarkoitus on vahvistaa Suomen kilpailukykyä käyttämällä suurimpia kaupunkia uusien innovaatioiden kehityksen ja kokeiluympäristöinä.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan tukemisessa hyödynnetään myös kansainvälisen yhteistyön tuottamaa lisäarvoa. EU:n Itämeren alueen strategia painopistealueineen tarjoaa tähän luontevan foorumin. Samalla tulee varmistaa täydentävyys ja päällekkäisyyksien välttäminen EAY-ohjelmien kanssa (ks. myös luku 4.4.).

Harvaan asutut alueet

Haaste: PK-YRITYSTEN HEIKOMPI KILPAILUKYKY

Yritysten toimipaikoista Itä- ja Pohjois-Suomessa sijaitsee noin neljännes, mutta liikevaihdon ja tavaraviennin osuus on vain noin 15 prosenttia (Yritys- ja toimipaikkarekisteri 2012, Tilastokeskus). Itä- ja Pohjois-Suomessa pk-yritystoiminnan erityishaasteita ovat pitkät välimatkat ja suhteellisen vähäinen asukasmäärä. Etäisyys Euroopan yhteismarkkinoiden ydinalueilta nostaa merkittävästi kuljetuskustannuksia. Pitkistä etäisyyksistä ja pienistä liikenneverroista johtuvat kustannukset heikentävät teollisuuden ja elinkeinotoiminnan kilpailukykyä. Pk-yritysten liiketoimintaedellytyksiin vaikuttavat esimerkiksi raaka-aineiden ja valmiiden tuotteiden kuljetuskustannukset, logistiset mahdollisuudet, logistiikan toimivuus ja alueen saavutettavuus. Myös talviset olosuhteet ja Itämeren alueen muut erityisolosuhteet aiheuttavat lisäkustannuksia esimerkiksi talvikunnossapidon kustannuksina ja kylmän ajan polttoaineen kulutuksena. Itä- ja Pohjois-Suomessa haasteena on teollisuuden ja elinkeinotoiminnan pitkistä etäisyyksistä ja luonnonoloista johtuva, muuta maata heikompi kilpailukyky.

Itä- ja Pohjois-Suomen kautta kulkee useita kansainvälisiä kuljetuskäytäviä, jotka luovat kasvupotentiaalia alueen yritystoiminnalle. Pohjois-Suomessa tavaravirtojen kasvua on odotettavissa erityisesti kaivosten käynnistyttyä ja taloudellisen toiminnan keskittyessä. Selkeä haaste on myös liikenteen ja maankäytön yhteensovittaminen sekä energiatehokkuuden ja ilmastonmuutoksen aiheuttamat uudenlaiset haasteet. Itä-Suomen osalta pk-yritystoiminnan kasvupotentiaalia luo alueen sijoittuminen kahden metropolin ja kuuden miljoonan asukkaan vaikutusalueelle. Pietari on Itä-Suomen kannalta lähes yhtä lähellä kuin Helsinki.

Harvaan asuttujen alueiden kilpailukykyyn ja elinkeinorakenteen monipuolistamiseksi on parannettava pk-yritysten toimintaedellytyksiä tukemalla liikenneyhteyksien kehittämistä. Hankkeet ovat lisäosia pk-yritystoiminnan kehittämisen päätukitoimelle ja tarpeellisia erityistavoitteen saavuttamiseksi ja liittyvät olennaisesti valitun päätukitoimen interventiologiikkaan. Lisäksi on huolehdittava näillä alueilla toimivien yritysten kasvupotentiaalista ja uuden liiketoiminnan kehittämisestä hyödyntämällä älykästä erikoistumista ja verkostomaista toimintatapaa.

Ympäristö

Haaste: LUONNONVAROJEN KESTÄVÄ KÄYTTÖ JA HYVÄ YMPÄRISTÖN LAATU

Suomen pitkän aikavälin tavoitteena on korkea ympäristön laatu, monimuotoinen luonto, vähäpäästöinen ja hiilineutraali yhteiskunta ja kestävä luonnonvarojen käyttö. Nämä tukevat myös Eurooppa 2020 -strategian tavoitetta kestävästä kasvusta. Tavoitteen saavuttaminen tarkoittaa elinkeinoelämän ja elämäntavan kehittämistä niin, että voidaan vähentää teollisuuden, maatalouden, energiantuotannon, liikenteen, kuluttamisen ja asumisen päästöjä, käyttää kestävästi luonnonvaroja, ylläpitää luonnon monimuotoisuutta ja korvata fossiilisten raaka-aineiden käyttöä uusiutuvilla.

Tulevaisuudessa taloudellinen kasvu ja hyvinvointi on pystyttävä tuottamaan merkittävästi pienemmällä luonnonvarojen käytöllä ja ympäristökuormituksella. Nykyisillä kulutus- ja tuotantotavoilla luonnonvarojen käyttö lisääntyy, minkä seurauksena ympäristön pilaantumista, ilmaston muutoksen etenemistä ja luonnon monimuotoisuuden heikkenemistä on vaikeampi pysäyttää. Samalla energia ja useat raaka-aineet kallistuvat ja niukkenevat. Sisävesien, pohjavesien ja Itämeren tilassa on edelleen parannettavaa. Ravinteiden ja haitallisten aineiden päästöihin liittyvillä innovatiivisilla ratkaisuilla voidaan parantaa ympäristön laatua.

Luonnonvarojen käytössä ja ympäristön laadun parantamisessa merkittäviä kehityssuuntia ovat materiaali- ja resurssitehokkuuden lisääminen sekä sopeutuminen ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Erityisesti pitkällä tähtäimellä on olennaista kyetä ennakoimaan ilmastonmuutoksen vaikutukset alueen luonnonvarojen hyödyntämiseen ja alueen luonnonolosuhteisiin perustuviin elinkeinoihin. Luonnon monimuotoisuudesta saatavien palvelujen ja hyötyjen merkitys on kasvamassa ja niille syntyy markkinoita. Luonnon monimuotoisuuteen ja vihreän infrastruktuuriin liittyvä kehitystyö mahdollistaa myös uudenlaisten palvelukonseptien ja liiketoimintamallien kehittämisen.

Ympäristön laadun parantaminen ja luonnonvarojen kestävä käyttö luovat talouden perustan tarjoamalla uusia elinkeino- ja liiketoiminnan mahdollisuuksia ja monipuolisia työtilaisuuksia. Ohjelman toimenpiteissä luonnon ympäristön laadun sekä luonnonvarojen kestävä käytön edistämisen osalta keskitytään innovaatiotoimintaan, joka kehittää elinkeinotoiminnan kanssa vientikelpoisia ratkaisuja ympäristökysymyksiin, etenkin alueiden luonnonvarojen hallintaan, kestävään ja tehokkaaseen käyttöön sekä ympäristökuormituksen vähentämiseen liittyen. EU:n Itämeren alueen strategian ensimmäinen tavoite ”meren pelastaminen” siihen liittyvine painopistealueineen tarjoaa luontevan ympäristön alan kansainvälisen yhteistyön kehittämiseksi sekä koordinaatiolle EAY-ohjelmien vastaavien toimien kanssa.

Itä- ja Pohjois-Suomen kaivannaisteollisuuteen liittyvä potentiaali on alueella erityisen suuri. Erityistä huomiota on kiinnitettävä kaivostoiminnan ympäristöhaittojen ja -riskien hallintaan kehittämällä tuotantoprosessia ympäristöllisen ja sosiaalisen hyväksyttävyyden varmistamiseksi.

Energiatalous

Haaste: KORKEA ENERGIANKULUTUS ja ISOT KASVIHUONEKAASUPÄÄSTÖT

Eurooppa 2020 -strategian ilmasto- ja energiapaketin asettaman tavoitteen mukaisesti vuoteen 2020 mennessä EU:n yhteinen tavoite on vähentää kasvihuonekaasuja 20 prosentilla, lisätä uusiutuvan energian osuus 20 prosenttiin energian loppukulutuksesta sekä tehostaa energian kulutusta 20 prosentilla siitä, mitä se ilman uusia toimenpiteitä olisi. Suomen kansallisen toimenpideohjelman mukaisesti Suomelle näistä yhteisistä tavoitteista on ollut seurauksena sitovat tavoitteet ei-päästökauppasektorin päästöille (-16 % vuonna 2020) ja uusiutuvalla energialle (38 % vuonna 2020) ja energiatehokkuudelle

(310 TWh). Energiatehokkuusalalla on myös menossa selkeä siirtyminen vapaaehtois pohjaisesta edistämisestä velvoittavaan säädöspohjaiseen toimintaan.

Suomessa energian kokonaiskulutus henkeä kohti on lähes kaksinkertainen EU:n keskiarvoon verrattuna. Toisaalta lämmitystarpeemme on vastaavasti lähes kaksinkertainen. Energian kokonaiskulutus oli noin 378 TWh (terawattituntia) vuonna 2012 (Tilastokeskus). Teollisuutemme on raskasta ja energiaintensiivistä ja sama suhdeluku EU:hun verrattuna vallitsee tässäkin. Korkea energiankulutus ja siihen liittyvät suuret kasvihuonekaasupäästöt ovat seurausta pitkästä lämmitys- ja valaistuskaudesta, energiaintensiivisestä teollisuudesta sekä pitkistä välimatkoista lähes kokonaan mutta harvaan asutussa maassa. Juuri korkeasta energiankulutuksestamme johtuu, että kasvihuonepäästöt ovat suuret, vaikka Suomella on jo nyt alhaisimpia fossiilisten polttoaineiden osuuksia OECD/Kansainvälisen energiajärjestön IEA:n maista (neljänneksi alin Ruotsin, Ranskan ja Sveitsin jälkeen).

Suomi täyttäneet kansalliset EU:ssa asetetut energia- ja ilmastopolitiikasta nousevat vuoden 2020 tavoitteet. Ilmastomuutoksen hillitsemiseksi päästöjä tulee edelleen vähentää ja tavoitteiden odotetaan tiukentuvan vuoden 2020 jälkeen. Esimerkiksi komission vuonna 2011 julkaisemassa vähähiilitekartassa lähdettiin siitä, että EU:n tulee vähentää päästöjä alueellaan 80 % vuoteen 2050 mennessä toimiakseen johdonmukaisesti 2 °C polulla päästövähennystavoitteen mukaisesti.

Vähähiilinen talous ja ilmastomuutoksen hillitseminen edellyttävät bioenergian käytön lisäämistä, mikä osaltaan luo paineita mm. metsien monikäytölle. Metsätalouden ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen tulevaisuudessa on tärkeimpiä haasteita. Tukemalla hajautettua uusiutuvan energian käyttöä lisätään energiaomavaraisuutta ja -varmuutta ja edistetään samalla vähähiiliseen talouteen siirtymistä.

Ilmastomuutoksen hillinnässä suuri potentiaali löytyy kaupungeista. Kaupungit tai kaupungistuminen ei sinänsä ole syy suureen energiankulutukseen ja päästöihin vaan ennemminkin tapa, jolla kaupungeissa liikutaan, hajautuva kaupunkien rakenne sekä energiankäyttö asunnoissa ja rakennusten lämmityksessä.

Suomi on vahva energiateknologian ja cleantechin viejä. Energiateknologian vienti vuonna 2010 oli 6,6 miljardia euroa. Energiateknologioiden (SET-suunnitelma) viennin kasvu on ollut erittäin vahvaa viimeisen kymmenen vuoden aikana, tyypillisesti noin 10 % vuodessa. Energiateknologia on osa puhdasta teknologiaa ja koko cleantech-vienti oli noin 12 miljardia euroa vuonna 2011, mikä on lähes 20 % koko maamme viennistä. Näiden alojen pk-yritysten kannalta erityinen haaste on se, että tuotteiden päämarkkinat ovat kaukana eli lähinnä Aasiassa, Afrikassa ja Etelä-Amerikassa. Toimiminen näillä markkinoilla edellyttää kykyä laajojen toimituskokonaisuuksien hallinnasta. Tässä kotimaisilla pilot-kohteilla on merkitystä paitsi referenssien tuottajina mutta myös yhteistoiminnan alustoina.

Suomi panostaa suhteellisesti ehdottomasti eniten OECD-maista energia-alan tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Julkiset energiasektorin T&K-määrärahat ovat vajaa 0,1 % BKT:stä, mikä on noin kolme kertaa suurempi kuin keskimäärin.

Energiankulutuksen ja kasvihuonepäästöjen vähentämiseksi ohjelma tähtää uusiutuvan energian osuuden ja paikallisten energialähteiden käytön lisääntymiseen ja energia- ja materiaalitehokkuuden kasvattamiseen. Tämä tarkoittaa mm. uusiutuvaan energiaan liittyvien innovatiivisten ratkaisujen kehittämistä ja energia- ja resurssitehokkaiden tuotteiden kehittämistä niihin liittyvää liiketoiminnan edistämistä. Erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa suuri uusiutuvan energian tuotantopotentiaali (biomassa, tuuli ja teollisuuden tuottama lämpö ja sivuvirrat) sekä metsä- ja maatalouden kehitysmahdollisuudet. Ilmastotavoitteiden saavuttaminen ja luonnonvarojen niukkeneminen edellyttävät myös kulutus- ja käyttäytymistottumusten muutosta kohti vähähiilistä elämäntapaa, jota voidaan vahvistaa mm kaupunkiympäristön suunnittelun avulla.

Väestönkehitys

Haaste: TYÖIKÄISEN VÄESTÖN VÄHENEMINEN IKÄÄNTYMISEN TAI POISMUUTON SEURAUKSENA

Työikäinen väestö Suomessa vähenee seuraavina vuosikymmeninä merkittävästi väestön ikääntymisen ja suurien ikäluokkien eläkkeelle siirtymisen seurauksena. Lisäksi suuri määrä työikäisiä siirtyy ennaikaisesti työkyvyttömyyseläkkeelle, usein pitkäaikaistyöttömyyden kautta. Kaikkiaan eläkkeelle siirtyy vuosina 2007–2025 lähes 1,2 miljoonaa henkilöä. Työikäisen väestön vähentyessä työvoiman saatavuuden turvaaminen edellyttää työvoimapotentiaalin mahdollisimman täysimääräistä käyttöä.

Alueet ovat hyvin erilaisia väestökehitykseltään ja työikäisen väestön osuus vaihtelee maakunnittain. Mikäli väestökehitys jatkuu nykyisellään, lasten ja työikäisten määrä säilyy ennallaan vain Uudellamaalla, Pohjois-Pohjanmaalla ja Pirkanmaalla. Puolessa maakunnista työikäisten määrä vähenee vähintään viidenneksellä, Kainuussa, Etelä-Savossa ja Lapissa jopa 30–40 prosenttia. Väestön ikääntyminen on nopeinta Itä-Suomessa, missä väestöennusteiden mukaan työikäisen väestön määrä vähenee yli 5 prosenttia vuosien 2010 ja 2020 välisenä aikana. Supistuvan väestön alueella Itä- ja Pohjois-Suomessa työikäisten määrä vähenee kokonaisväestöä nopeammin. Harvaan asutulla maaseudulla vähenevät kaikki muut ikäluokat paitsi 65 vuotta täyttäneet. Kaikissa Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnissa keskimääräinen eläköitymisikä on alle valtakunnallisen keskiarvon ja 25–64-vuotiaista sairaseläkkeen saajia on niin ikään selvästi keskimääräistä enemmän.

Maaseutualueilla - erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa - haasteena on myös vääristynyt väestörakenne. Monilla maaseutukunnilla on vaikeuksia tarjota naisille mielekäästä, koulutusta vastaavaa työtä. Tasainen sukupuolijakauma on väestönkehityksen kannalta merkittävä asia, joka vaikuttaa mutta myös paikkakunnan ja alueen vetovoimaan sekä sosiaaliseen ilmapiiriin. Elinkeinoelämän ja työmarkkinoiden monipuolisuus olisi

erityisen tärkeää naisten työllisyydelle, sillä naisten koulutustaso on usein miesten koulutustasoa korkeampi.

Ulkomaan kansalaisten määrä Suomessa on 2000-luvulla kasvanut tasaisesti (Maahanmuuton vuosikatsaus 2011; SM). Vuonna 2011 ulkomaalaisten osuus väestöstä oli 3,4 %. Ulkomailla syntyneistä 64 % on alkuperältään eurooppalaisia. Vuonna 2011 Suomeen muutti 29 500 henkilöä, mikä on itsenäisyyden aikana suurin vuosittain lukumäärä. Yleisimmät syyt maahanmuutolle ovat olleet perheside, opiskelu tai työ. Alueellisia ja alakohtaisia pullonkauloja työvoiman kysynnässä paikataan ulkomaalaisella työvoimalla, mikä aiheuttaa myös erilaisia haasteita julkisten palvelujen järjestämiselle ja kotouttamistoimenpiteiden edelleen kehittämiseksi.

Työurien pidentäminen edellyttää työelämän laadun ja tuottavuuden parantamista, työterveyden ja työkyvyn ylläpitämistä, työolojen, työyhteisöjen ja johtamisen kehittämistä sekä naisten ja miesten erilaisten aseman ottamista huomioon työmarkkinoilla. Ikääntyvien ja osatyökykyisten työssä toimimisen edellytyksiä on parannettava ja kehitettävä näitä tukevia toimia työpaikoilla ja työterveyshuollossa. Väestön ikärakenteen muutosta tarkasteltaessa löytyy syy myös osatyökykyisten työhön osallistumisen tukemiseen. Osatyökykyisten työllistymisen edistäminen on tärkeää kestäväen talouskasvun, työllisyyden ja kilpailukyvyn vahvistamisen, julkisen talouden kestävyuden sekä köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentämisen näkökulmasta. Koska työikäisen väestön määrä vähenee, on tärkeä saada koko työikäisten potentiaali käyttöön myös osatyökykyisten ja ikääntyvien osalta sopeuttamalla työtä ja työolosuhteita ja samalla myös työyhteisön toimintaa heille sopiviksi.

Työllisyys ja aluetaloudet

Haaste: TYÖTTÖMYYS, ERITYISESTI NUORET JA PITKÄAIKAISTYÖTTÖMÄT

Kansallinen Eurooppa 2020 -strategian mukainen työllisyystavoite (Valtiovarainministeriön julkaisuja 10a/2013) - 78 %:n työllisyysaste 20–64-vuotiaiden ikäryhmässä - on kunnianhimoisempi kuin EU:n yleistavoite. Ohjelman valmisteluvaiheessa Suomen taloustilanne ei kuitenkaan näytä tukevan kansallisen tavoitteen saavuttamista. Tavoitteeseen pyrkiminen edellyttää työvoiman kysyntää lisäävän talous- ja elinkeinopolitiikan lisäksi työvoiman tarjontaa lisäävää, tuottavuutta nostavaa ja työmarkkinoiden toimivuutta parantavaa työpolitiikkaa. Neuvoston vuonna 2013 antamissa maakohtaisissa suosituksissa (COM(2013) 376 final, Bryssel 24.5.2013) kannustetaan Suomea parantamaan ikääntyvien työllisyysastetta ja toteuttamaan toimenpiteitä nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työmarkkina-aseman parantamiseksi keskittyen erityisesti työn kannalta merkityksellisen osaamisen kehittämiseen.

Suhdannetilanteeseen nähden työllisyys kehittyi varsin myönteisesti vuonna 2012 työllisyysasteen ollessa 69 % ja työttömyysasteen laskettua 7,7 %:iin. Työttömyystilanne oli vaikeinta Itä-Suomessa. Alimmat työttömyysasteet olivat Keski-Pohjanmaalla (4,9

%), Pohjanmaalla (6,0 %) ja Uudellamaalla (6,9 %). Vuoden 2012 lopulla talousnäkymät kuitenkin jälleen heikkenivät, minkä seurauksena myös työllisyystilanne alkoi heiketä erityisesti vientipainotteisilla kaupunkialueilla, mm. Oulu, Jyväskylä, Salo.

Kansallisessa Eurooppa 2020 -strategiaa toteuttavassa ohjelmassa korostetaan työvoiman hyödyntämistä täysimääräisesti yhtenä kasvun edellytyksenä. Työllisyyspoliittisten toimenpiteiden erityisinä kohderyhminä mainitaan nuoret, pitkäaikaistyöttömät ja maahanmuuttajat. Ohjelmassa todetaan, että työllisyysasteen nostamispotentiaalia löytyy kaikista ikäryhmistä, mutta eniten parhaassa työiässä olevista sekä ikääntyvistä työntekijöistä. Nuorten työllisyysaste erityistä huomiota tulisi kiinnittää työmarkkinoilta syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin. Sukupuolen mukaan jakautuneet koulutus- ja työmarkkinat ovat myös haaste, joka on otettava huomioon työvoiman täysimääräisen hyödyntämisen toimenpiteitä suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Nuorten työllisyyden edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen ovat keskeisiä haasteita koko Manner-Suomen alueella. Taantuman voimistuessa erityisesti alle 25-vuotiaiden työttömyys kasvaa voimakkaasti. Vuonna 2012 19 % alle 25-vuotiaista oli työttömänä. Nuorisotyöttömyys kohdistuu useammin nuoriin miehiin (19,9 %) kuin naisiin (18 %). 15–24-vuotiaiden nuorten työttömien osuus samanikäisestä väestöstä oli 9,7 % eli noin joka kymmenes nuori oli työtön. Merkittävää on, että myös korkeakoulutettujen vastavalmistuneiden nuorten työttömyys on kasvanut kovaa vauhtia. Vastavalmistuneiden korkeasti koulutettujen työttömyys oli kasvanut heinäkuussa 2013 21,9 % vuoden takaiseen verrattuna. Yli 50-vuotiaiden työttömyys on ollut korkea pitkään ja ikääntyneiden työttömien työnhakijoiden määrä on pysytellyt samalla tasolla 1990-luvun lopulta lähtien. Elokuussa 2013 yli 50-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä oli kasvanut 13,2 % edelliseen vuoteen verrattuna. Kuitenkin 55–59-vuotiaiden työttömien määrä on laskenut, kun samanaikaisesti 60 vuotta täyttäneiden työttömien määrä on taas kasvanut. Jatkossa etenkin yli 60-vuotiaiden työttömyys kasvaa.

2000-luvun alun myönteisen kehityksen jälkeen maahanmuuttajien työttömyysaste kääntyi jyrkkään nousuun vuonna 2008. Vuonna 2012 maahanmuuttajien työttömyysaste oli 25,1 %, mikä oli yli kolminkertainen koko väestöön verrattuna. Vastaavasti maahanmuuttajien työllisyysaste (51,2 %) on tuntuvasti koko väestön työllisyysastetta (68,6 %) alaisempi. Maahanmuuttajanaisten työllisyysaste on puolestaan selvästi alhaisempi ja työttömyysaste korkeampi kuin miesten. Työllisyys- ja työttömyysasteissa on merkittäviä alueellisia eroja. Suurin osa työttömistä maahanmuuttajista asuu Etelä- ja Länsi-Suomessa.

Vaikeasti työllistyvien määrä vaihtelee maan eri puolilla. On huomattava, että vaikka jossain osassa maata vaikeasti työllistyvien suhteellinen osuus voikin olla hälyttävän suuri, on jossain muualla päin vastaavasti lukumääräisesti enemmän vaikeasti työllistyviä. Vaikeasti työllistyvien osalta tilanne on hankalampi Itä- ja Pohjois-Suomessa.

Yksittäisillä seuduilla tilanne vaihtelee maakuntien sisälläkin voimakkaasti. Työttömyyden kokonaistilanteeseen ovat vaikuttaneet oleellisesti alueille kohdistuneet äkilliset rakennemuutokset sekä ammattirakenteen muutoksen aiheuttama kysynnän ja

tarjonnan epäsuhta. Rakennemuutoksesta aiheutuvien työttömyysongelmien odotetaan ohjelmakauden alkuvaiheessa jatkuvan. Heikko suhdannetilanne aiheuttaa etenkin teollisuuden työpaikkojen vähenemistä. Rekrytointiongelmia on yrityksissä koettu erityisesti Etelä- ja Länsi-Suomessa: Satakunnassa, Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa. Keskimääräistä vähemmän rekrytointiongelmia on esiintynyt Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa.

Rakennemuutokset eri aloilla ja alueilla haastavat etsimään jatkuvaa kestävää uudistamista ja sopeutumiskykyä sekä kykyä ennakoivasti varautua muutoksiin. Suomessa on todettu, että työelämän laadulla ja työpaikan taloudellisella menestyksellä on selvä yhteys: mitä korkeampi laatuarvosana, sitä parempi taloudellinen menestys. Ainoastaan laadullisesti hyvin ja tuottavasti tai kannattavasti toimivat yritykset ja työpaikat säilyttävät ja luovat uutta työtä. Työ- ja elinkeinoelämän kehittämisen tavoitteena on lisätä työn tuottavuutta ja tätä kautta yritysten ja muiden työorganisaatioiden kilpailukykyä ja yleistä hyvinvointia. Työ- ja elinkeinoelämän kehittämistä tarvitaan lisäämään työmotivaatiota ja työhön sitoutumista ja ennen kaikkea vähentämään työstä poistumista.

Osaava työvoima

Haaste: MUUTTUVAT OSAAMISTARPEET JA JOUSTAVAT SIIRTYMÄT KOULUTUS- JA TYÖURILLA

Suomi on Eurooppa 2020 -strategiaa toteuttavassa kansallisessa ohjelmassaan sitoutunut mm. nuorten koulutustason parantamiseen ja varhain koulutuksen päättäneiden vähentämiseen. Suomi on asettanut tavoitteekseen, että vuoteen 2020 mennessä vähintään 42 prosenttia 30–34-vuotiaista on suorittanut korkeakoulututkinnon ja opintonsa keskeyttäneitä on enintään 8 prosenttia 18–24-vuotiaista. Neuvoston vuonna 2013 antamissa maakohtaisissa suosituksissa korostetaan erityisesti osaamisen kehittämistä keinona parantaa nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työmarkkina-asemaa. Kansallisessa ohjelmassa tuodaan esille tärkeänä toimenpiteenä vahvistaa yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten yhteistyötä alueidensa yritysten ja innovaatio toiminnan keskeisten toimijoiden kanssa pitkän aikavälin osaamistarpeisiin vastaamiseksi.

Eurooppa 2020 -strategian tavoitteisiin myötävaikutetaan vuoden 2013 alusta jokaiselle alle 30-vuotiaalle nuorelle annettavan yhteiskuntatakuun ja sen osana olevan koulutustakuun avulla. Koulutustakuu tarkoittaa, että jokaiselle peruskoulunsa päättäneelle nuorelle taataan paikka lukiossa, ammatillisessa oppilaitoksessa, oppisopimuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai vastaavassa paikassa.

Osaavan työvoiman saatavuuden varmistamiseksi koulutuksella on merkittävä rooli. Pelkän peruskoulun varaan jäämisellä on kauaskantoisia seurauksia. Vain perusasteen suorittaneiden työllisyysaste nousee parhaimmillaankin vain 60 %:iin. Keskiasteen tutkinto nostaa työllisyysastetta 10–20 prosenttiyksikköä miehillä ja 20 prosenttiyksikköä naisilla jo nuorten keskuudessa. Keskiasteen tutkinto nostaa miesten työvuosiodotetta

kuudella ja naisten yhdeksällä vuodella. Korkean asteen tutkinto nostaa miesten työllisyyttä vielä runsaat 10 prosenttiyksikköä ja naisten työllisyyttä jopa 15 prosenttiyksikköä. Korkean asteen tutkinnon suorittaneet miehet ja naiset saavuttavat 90 prosentin työllisyysasteen, kun keskiasteen suorittaneiden työllisyystaso on parhaimmillaan 80 prosenttia ja perusasteen suorittaneiden 60 prosenttia.

On entistä tärkeämpää varmistaa, että koulutuksen laadullinen ja määrällinen tarjonta ja työvoiman kysyntä kohtaavat toisensa, mahdollisimman moni nuori aloittaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa heti perusopetuksen jälkeen, työmarkkinoille siirrytään mahdollisimman sujuvasti ammatillisen koulutuksen tai korkeakoulutuksen jälkeen ja myös syrjäytymisvaarassa olevien ja erilaisten oppijoiden ammattiosaamisesta huolehditaan. Opiskelijoilta puuttuu usein realistinen käsitys tulevan työelämän mahdollisuuksista erityisesti aloilla, jotka eivät valmista suoraan mihinkään ammattiin tai joilla työllisyystilanne vaihtelee rajusti, mikä pitkittää opintoja ja hidastaa valmistumista. Nuoret hakeutuvat usein perinteisiin oman sukupuolen mukaisiin ammatteihin, mikä vahvistaa työmarkkinoiden jakautumista sukupuolen mukaan. Lisäksi on tärkeää vahvistaa elinikäistä oppimista ja huolehtia työssä olevien osaamisen ja ammattitaidon päivittämisestä ja kehittämisestä, jotta varmistetaan osaaminen, jolle maamme talous rakentuu tulevaisuudessa. Uuden oppiminen ja ammattiosaamisen kehittäminen ovat edellytys tuottavuuden kasvulle, kun työpanoksen määrä ei väestön ikääntyessä enää kasva.

Rakennemuutokset ja väestön ikärakenteen kehitys näkyvät vahvasti työmarkkinoilla ja koulutustarpeissa. Työikäisten määrän pienentyessä koulutustarjonnan ja sen oikean mitoituksen merkitys korostuu. Työpaikkoja avautuu kaikkiin ammattiryhmiin riippumatta niiden kokonaiskehityksestä. Pääammattiryhmistä suurin uuden työvoiman kokonaistarve on sosiaali- ja terveysalan työssä ja palvelutyössä. Kuitenkin myös pieneneville toimialoille tarvitaan runsaasti uutta työvoimaa. Uusien kasvualojen löytäminen ja kehittäminen on myös yhä tärkeämpää, jolloin erilaisten osaamisten, ml. luova osaaminen, yhdistäminen on keskeistä.

Talouden muutosten vuoksi Suomen elinkeino- ja ammattirakenne uudistuu ja sen myötä osaamisen laadulliset ja määrälliset vaatimukset muuttuvat nopeastikin. Suomi voi kilpailla globaaleilla markkinoilla ainoastaan vahvalla osaamisella ja luovuudella sekä hyödyntämällä uusia sosiaalisia ja teknologisia innovaatioita ja digitalisoitumisen mahdollisuuksia. Alueiden älykäs erikoistuminen edellyttää innovaatio- ja koulutusrakenteilta tiivistä vuorovaikutusta ja mm. T&K&I-valmiuksien parantamisessa eri rahastojen saumatonta yhteistyötä.

Tässä yhteydessä myös kansainvälinen yhteistyö on merkityksellistä. Itämeren alueen yhteistyötä voidaan toteuttaa elinikäisen oppimisen ja muun koulutuksen osalta esimerkiksi tiivistämällä oppilaitosten, kuten korkeakoulujen ja ammatillisen koulutuksen, rajat ylittävää yhteistyötä. Erityisesti nuorten osalta tällaisia mahdollisuuksia voisi löytyä koulutuksen ja työelämän yhteistyöstä, koulutuksen nivelvaiheisiin liittyvistä toimenpiteistä, kuten toisen asteen opiskeluun hakeutumisesta. Myös opiskelijoiden ja työntekijöiden liikkuvuuden edistäminen sekä sosiaalisen osallisuuden lisääminen ja köyhyyden torjunta erityisesti erilaisten etnisten ryhmien osalta ovat mahdollisia yhteistyökohteita (ks. myös luku 4.4.).

Miehet ja naiset työmarkkinoilla

Haaste: TYÖ- JA KOULUTUSURIEEN SUKUPUOLEN MUKAINEN ERIITYMINEN

Työmarkkinat ovat Suomessa edelleen vahvasti sukupuolen perusteella jakautuneet, mikä voi haitata niiden joustavaa toimintaa. Naisvaltaisina toimiala on julkinen hallinto sisältäen koulutuksen ja sosiaali- ja terveysalan, jossa 3/4 työssä käyvistä on naisia. Seuraavaksi tulevat rahoitus- ja vakuutusala (71 %) ja muut palvelut (65 %). Miesten suosiossa ovat perinteiset rakentamisen (94 %) ja sähkö-, lämpö-, kaasun-, ja lvi- huoltoala (84 %). Myös teollisuuden työllistyvistä noin 3/4 on miehiä. Pienin suhteellinen osuus miehillä on julkisen hallinnon työpaikoista, siinäkin kuitenkin neljännes, joten kun naisia on esimerkiksi rakennussektorilla vain (6 %) ja huoltoalalla (16 %), voidaan todeta miesten työpaikkajakauma tasaisemmaksi eri toimialoilla. Naiset toimivat yrittäjinä ja erityisesti työnantajayrittäjinä harvemmin kuin miehet. Vuonna 2010 2,1 % työssäkäyvistä naisista toimi työnantajina, kun miehistä 6,1 % toimi työnantajayrittäjinä (OECD).

Suomessa naisten koulutustaso on jonkin verran korkeampi kuin miehillä. Tilastokeskuksen tietokannan mukaan kaikista tutkinnon suorittaneista 51 prosenttia on naisia. Kun tarkastellaan perusasteen tutkinnon suorittamista koulutusalan ja sukupuolen mukaan, voidaan todeta miesvaltaisimpina aloina tekniikan, maa- ja metsätalousalan sekä luonnontieteiden alat. Naisten suosiossa ovat kaupallinen ja yhteiskuntatieteellinen ala, palveluala, terveys- ja sosiaaliala sekä opetusala. Lähes 90 prosenttia terveys- ja sosiaalialan tutkinnon suorittaneista oli naisia vuonna 2010. Tekniikan alan tutkinnon suorittaneista yli 80 prosenttia oli miehiä. Naisten koulutustaso ei näy yhtä vahvasti innovaatioiden kehittämisessä - vain 10,8 % patenttihakemusten kirjatuista keksijöistä oli naisia (OECD, 2011).

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan perheen nuorimman lapsen ikä vaikuttaa 20–59-vuotiaiden äitien työllisyyteen. Kun nuorin lapsi on alle 3-vuotias, äideistä on työllisiä vain noin puolet. Äitien työllisyysaste nousee samalle tasolle kuin isien (noin 90 %) vasta, kun nuorin lapsi on kouluiässä. Isien työllisyysasteeseen lasten ikä ei vaikuta. Isät käyttävät Suomessa vähiten perhevapaita verrattuna muihin Pohjoismaihin.

Naiset työskentelevät miehiä useammin epätyypillisissä työsuhteissa. Vuonna 2010 naisista 19,6 prosenttia oli osa-aikatyössä, kun miesten vastaava osuus oli 10 prosenttia. Opiskelu on suurin syy miespalkansaajien osa-aikatyön tekemiseen, naispalkansaajista noin kolmannes työskentelee osa-aikaisesti, koska koko-aikatyötä ei löytynyt. Lastenhoidon vuoksi osa-aikatyötä tekeviä naisia on palkansaajista 13 prosenttia ja miehistä 1 prosenttia. Vuonna 2011 naiset työskentelivät kaikissa ikäryhmissä miehiä useammin määräaikaistyötehtävissä. Ikäryhmässä 25–34 määräaikaistyötehtävien naisten osuus kaikista palkansaajista oli yhteensä 26,8 % kun miesten osuus oli 15,6 %. Myös ikäluokassa 35–44 naisten osuus (15,1 %) määräaikaistyötehtävistä oli yli kaksinkertainen miehiin (6,9 %) verrattuna. Yli 55-vuotiaiden osalta sukupuolten välinen ero kaventui jo merkittävästi, naisten osuus määräaikaistyötehtävistä oli 7,1 prosenttia kun vastaava miesten osuus oli 6,3 prosenttia.

Syrjäytymiseen johtavalla polulla miesten suhteellinen osuus on koko Itä- ja Pohjois-Suomen alueella selvästi väestöosuutta suurempi. Alueella laajasta rakennetyöttömyydestä miehiä on noin 59 prosenttia. Suurin osa äkillisten rakennemuutosten aiheuttamista työpaikkamenetyksistä on kohdistunut miesvaltaisille aloille. Pitkäaikaistyöttömistä miehiä on n. 62 prosenttia (koko maassa 60 %). Myös keskimääräinen työiän odote on miehillä noin 1-1,5 vuotta alempi. Kehityssuunta on edelleen huolestuttava, sillä myös nuorista työttömistä 60 prosenttia on miehiä.

Sosiaalinen osallisuus

Haaste: HYVINVOINTI- JA TERVEYSEROJEN SEKÄ ERIARVOISTUMISEN KASVU

Eurooppa 2020 -strategian tavoitteisiin liittyvien indikaattoreiden mukaan köyhyys- tai syrjäytymisriski koskettaa Suomessa kaikkiaan lähes 900 000 henkilöä (Eurostat, 2011) eli 17,9 %:a väestöstä. Tähän lasketaan vajaatyöllistetyissä kotitalouksissa asuvat, tulonsiirtojen jälkeen köyhyysriskissä olevat ja/tai vakavasta materiaalisesta puutteesta kärsivät henkilöt. Kansallisesti on arvioitu, että Eurooppa 2020 -strategian yleistavoitteen saavuttamiseksi Suomessa tulee köyhyys- tai syrjäytymisriskissä elävien määrää vähentää noin 150 000 henkilöllä. Näistä noin 50 000 henkilön osalta tavoite on saavutettavissa työllisyyttä edistävin toimenpitein. Köyhyys- tai syrjäytymisriskissä elävien joukkoon sisältyy noin 300 000 vajaatyöllistä. Noin puolet vajaatyöllisistä kuuluu ryhmään, jotka eivät joko ole pienituloisia tai heitä ei ole helppo työllistää. Tähän ryhmään kuuluu esimerkiksi noin 100 000 työkyvyttömyyseläkeläistä. Neuvoston maakohtaisissa suosituksissa on kiinnitetty huomiota erityisesti mm. pitkäaikaistyöttömien työmarkkina-aseman parantamiseen.

Pienituloisen sekä pitkittyneesti pienituloisen väestön osuus on kasvanut viime vuosina. Suhteellinen köyhyysaste on lähes kaksinkertaistunut kuluneen viidentoista vuoden aikana Suomessa. Tämä näkyy toimeentulotukimenojen kasvussa. Suuri osa pienituloisista on työttömiä tai muusta syystä (esim. työkyvyttömyys) työelämän ulkopuolelle jääneitä. Köyhyysriski ja syrjäytyminen työmarkkinoilta kasautuvat usein samoille väestöryhmille. Vammaiset, ikääntyneet työnhakijat ja etniset vähemmistöt kokevat myös suoranaista syrjintää pyrkiessään työelämään. Erityisen huolestuttavaa on pitkäaikaistyöttömyyden ja pitkään toimeentulotukea saaneiden määrän kasvu sekä yleistynyt nuorisotyöttömyys. Pitkäaikaistyöttömistä suurin osa on yli 50-vuotiaita. Alueellisesti toimeentulossa ja työllisyydessä on suuria eroja. Köyhyysriskiin ja syrjäytymiseen vaikuttaa myös sukupuoli. Suurin köyhyysriski koskee yksinhuoltajia sekä ikääntyviä yksin eläviä naisia.

Työikäisen väestön työvoimapotentialin hyödyntämistä vaikeuttavat viimeisen parinkymmenen vuoden aikana syventyneet hyvinvointi- ja terveyserot. Suomen haasteena on erityisesti sosioekonomisten terveyserojen kasvu. Suomalaisten yleinen hyvinvoinnin taso on jatkuvasti kohentunut, mutta hyvinvoinnin jakautuminen väestössä on yhä eriarvoisempaa: koettu terveys ja pitkäaikaissairastavuus vaihtelevat suuresti tulojen mukaan. Työssä olevien ja työttömien väliset terveyserot ovat selkeitä lähes kaikilla hyvinvoinnin ja terveyden mittareilla mitattuna. Varsinkin pitkittyessään

työttömyys lisää sairastavuutta ja heikentää hyvinvointia. Työttömillä on taloudellisten ja terveydellisten ongelmien lisäksi ongelmia terveystalouden saannissa. Työttömät käyttävät myös kuntoutuspalveluita huomattavasti vähemmän kuin työssä olevat. Myös alueelliset terveyserot ovat edelleen merkittäviä. Sairastavuus on Itä- ja Pohjois-Suomessa suurempi kuin maan länsi- ja lounaisosissa.

Asunnottomuus, mielenterveys- ja päihdeongelmat kohdistuessaan erityisesti nuoriin ovat vakavia yhteiskunnallisia ongelmia, joiden seuraukset ovat pitkäkestoisia. Vakiintuneilla ohjaus- ja palvelujärjestelmillä ei toistaiseksi ole ollut riittävästi keinoja vastata nuorten sosiaaliseen syrjäytymiseen liittyviin koulutus-, kuntoutus- ja työllistymistarpeisiin. Aktivoinnilla on ollut myönteinen vaikutus niiden nuorten tilanteeseen, joiden työllistymisedellytykset ovat hyvät jo entuudestaan, mutta keskimääräistä enemmän tukea tarvitsevilla nuorilla, moniongelmaisilla nuorilla ja nuorilla, joilla on maahanmuuttajatausta tai erilainen etninen tausta, aktivoinnin tuloksellisuus on ollut vähäisempää. Syrjäytymisen polut ovat tyypillisesti erilaisia nuorilla naisilla ja miehillä. Määrällisesti syrjäytyminen koskee enemmän nuoria miehiä, mutta toisaalta nuorten naisten ja tyttöjen ongelmat ovat usein kaikkein vaikeimpia.

Työmarkkinoille kiinnittyminen ja työn tekeminen ovat ensisijaiset ja kestävimmat keinot torjua köyhyyttä, eriarvoisuutta ja syrjäytymistä. Hyvinvointi ja terveys ovat voimavaroja, joiden avulla yksilöt kykenevät osallistumaan yhteisön toimintaan ja hankkimaan ja ylläpitämään hyvinvointiaan sekä sen kannalta tärkeitä resursseja, kuten tuloja ja koulutusta. Sosiaalista eriarvoisuutta vähennetään vaikuttamalla esimerkiksi koulutukseen ja työllisyysmahdollisuuksiin, tukemalla sosiaalisia verkostoja ja haavoittuvassa asemassa olevia ja kehittämällä palvelujen saatavuutta ja laatua yhdenvertaiseksi. Erityistä huomiota tulee kiinnittää työttömien ja osatyökykyisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Oleellista on kehittää ehkäiseviä toimia niin, että työelämän ulkopuolelle joutuneet pääsevät niistä osallisiksi. Palvelujen saatavuuden ohella on kehitettävä palvelujen sisältöjä työttömien ja työelämästä syrjäytyneiden erityistarpeita mahdollisimman hyvin vastaaviksi.

Paikallinen kehittäminen on yksi keino edistää aktiivista kansalaisuutta, osallistumista, vahvistaa yhteisöllisyyttä ja ehkäistä syrjäytymistä. Myös yksilöiden ja yhteisöjen voimaistaminen oman elämänsä hallintaan nousee yhä tärkeämpään rooliin. Tämä haastaa kuntia tulevina vuosina tukemaan uusien yhteisöllisyyden muotojen kehittymistä sekä hallinnon ja kuntalaisten välistä vuorovaikutusta ja osallistumista. Paikallistason kohdennettujen palveluiden lisäksi tulee vahvistaa ja vakiinnuttaa valtakunnallisia malleja, joilla tuetaan irtipääsyä pitkittyneestä ulkopuolisuudesta ja siihen mahdollisesti kytkeytyvistä terveydellisistä ja sosiaalisista pulmista.

1.1.1a Kuvaus toimenpideohjelman odotetuista vaikutuksista covid-19-pandemian ja sen sosiaalisten seurausten aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistämiseen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustamiseen.

Alueellisten erojen kasvun hillitsemiseksi ja epätahtisen elpymisen estämiseksi annetaan lyhyen ja keskipitkän aikavälin lisätukea etenkin niille alueille, joiden talous on kärsinyt pandemiasta ankarimmin ja joiden valmiudet palata kasvu-uralle ovat heikoimmat. Tuella vahvistetaan näiden alueiden kriisinhallintavalmiuksia, autetaan taloutta ja

yhteiskuntaa selviämään tilanteesta ja valmistellaan pohjaa talouden nopealle elpymiselle.

REACT-EU:n lisämäärärahoja käytetään Suomessa komission toukokuussa 2020 antamien maakohtaisten suositusten mukaisesti pääsääntöisesti työllisyyden edistämisen ja COVID-19-pandemian jälkeisen elpymisen tukemiseen.

EAKR:stä saatavia lisämäärärahoja tullaan Suomessa käyttämään maakohtaisten suositusten mukaisesti ensisijaisesti pk-yritysten tukemiseen ja uusiutumiseen kriisistä selviytymiseksi, digitaaliseen ja vihreään siirtymään sekä sitä tukevaan tutkimukseen ja innovointiin. Koska kysymyksessä on koko Manner-Suomen kattava ohjelma, tapahtuu toimenpiteiden tarkempi fokuointi kussakin maakunnassa niiden älykkään erikoistumisen strategioiden, maakuntaohjelmien ja tunnistettujen kehittämistarpeiden pohjalta. Erityistavoitteiden kuvaukset on siten laadittu hieman yleisemmällä tasolla, jotta ne mahdollistavat alueittaiset painotukset.

ESR:n varoja kohdennetaan maakohtaisen suositusten mukaisesti toimiin, joilla tuetaan työllisyyttä ja aktiivista työvoimapolitiikkaa sekä vihreää siirtymää ja digitaalista muutosta. COVID-19 -pandemian johdosta moni toiminta ja palvelu muutti muotoaan, kun jouduttiin siirtymään sähköisiin verkkoihin. Muutos kosketti nopeasti koko Suomea ja kaikkia asukkaita, vaikkakin sosioekonomiset vaikutukset vaihtelevatkin eri maantieteellisten alueiden, toimialojen ja ihmisten välillä. Muutos osoitti, että kaikki eivät ole tasaveroisessa asemassa. Organisaatiot, työntekijät, opiskelijat, työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat ovat digiosaamisessa hyvin erilaisessa tilanteessa. Joillekin digimailma oli entuudestaan tuttu, toiset joutuivat vasta pakon edessä tutustumaan uusiin tiedonhankinta-, työskentely- ja yhteydenpitotapoihin. Muutoksessa on suuri mahdollisuus, mutta samalla muutoksen nopeus sisältää myös suuren riskin eriarvioisuuden lisääntymiseen ja kilpailukyvyn heikkenemiseen. Äkilliset ja odottamattomat COVID-19-pandemian kaltaiset toimintaympäristön muutokset asettavat yritysten kilpailukyvyn koetukselle. Toisaalta muuttunut toimintaympäristö voi avata uusia mahdollisuuksia joko lyhyellä tai pitkällä tähtäimellä jo toimiville yrityksille, myös omistajanvaihdostilanteissa. Suuret yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset saattavat usein edellyttää toimenpiteitä myös yritysten henkilöstön osaamistason nostamiseksi tai kokonaan uudenlaisen osaamisen hankkimiseksi.

Koronaviruskriisistä toipuminen tulee myös nähdä mahdollisuutena ottaa uusi suunta elinkeinoelämän ja koko yhteiskunnan nopeassa siirtymisessä kohti hiilineutraalisuutta. Tämä näkökulma korostuu myös ajatellen REACT-EU -hankkeiden roolia kahden ohjelmakauden taitekohdassa. Rahoittavan tahon on pyrittävä siihen, että ohjelmakaudelle 2014-2020 asetetut EAKR:n 25 %:n vähähiilisyystavoite toteutuu myös REACT-EU rahoitusvälineen hankkeiden osalta. Myös ESR:ssä tavoitellaan lähes 25 % vähähiilisyysosuutta REACT-EU-rahoitusvälineen hankkeissa.

1.1.2 Perustelut sille, miksi kumppanuussopimukseen sisältyvät temaattiset tavoitteet ja vastaavat investointiprioriteetit on valittu todettujen alueellisten ja tapauksen mukaan kansallisten tarpeiden mukaan, mukaan luettuna tarve ratkaista SEUT-sopimuksen 121 artiklan 2 kohdan mukaisesti annetuissa maakohtaisissa suosituksissa ja SEUT-sopimuksen 148 artiklan 4 kohdan mukaisesti annetuissa neuvoston suosituksissa eritellyt haasteet, ottaen huomioon ennakoarviointi.

Perustelut, joissa määritetään toimenpideohjelman odotetut vaikutukset covid-19-pandemian ja sen sosiaalisten seurausten aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistämiseen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustamiseen.

Taulukko 1: Temaattisten tavoitteiden ja investointiprioriteettien valinnan perustelut

Valittu temaattinen tavoite	Valittu investointiprioriteetti	Valinnan perustelut / Vaikutus kriisin vahinkojen korjaamiseen
01 - Tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja innovoinnin vahvistaminen	1a - Tutkimus- ja innovointi-infrastruktuurin ja alan huipputaiteiden kehittämisvalmiuksien parantaminen ja etenkin Euroopan laajuisia etuja tuottavien osaamiskeskusten edistäminen	Yritysten heikentynyt kv-kilpailukyky ja yksipuolinen elinkeinorakenne Vähäinen kasvavien ja kansainvälistyvien yritysten määrä Itä- ja Pohjois-Suomen yritysten heikompi kilpailukyky Maakohtainen suositus lisätä valmiuksia synnyttää innovatiivisia tuotteita, palveluita ja kasvuyrityksiä nopeasti muuttuvassa ympäristössä ja jatkaa teollisuuden monipuolistamista, erityisesti lisäämällä kannustimia investoida Suomeen ja helpottamalla edelleen pienempien yritysten pääsyä vientimarkkinoille. Eurooppa 2020 -strategian kansallisen toimenpideohjelman mukainen T&K-toiminnan 4 %:n BKT-osuuden varmistamiseen.
01 - Tutkimuksen,	1b - Yritysten tutkimukseen ja	Yritysten heikentynyt kv-

Valittu temaattinen tavoite	Valittu investointiprioriteetti	Valinnan perustelut / Vaikutus kriisin vahinkojen korjaamiseen
<p>teknologian kehittämisen ja innovoinnin vahvistaminen</p>	<p>innovointiin tekemien investointien edistäminen, yritysten, tutkimus- ja kehittämiskeskusten sekä korkeakoulujen välisten yhteyksien ja synergioiden kehittäminen, erityisesti tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen tehtävien investointien edistäminen, teknologian siirto, sosiaalinen innovointi, eko-innovointi ja julkisten palveluiden sovellukset, kysynnän tukeminen, verkostoituminen, klusterit ja avoin innovointi älykkään erikoistumisen avulla, sekä teknologisen ja soveltavan tutkimuksen, kokeilutuotantolinjojen, tuotteiden varhaisen validoinnin, edistyneiden tuotantotekniikoiden ja ensituotannon tukeminen, erityisesti kehitystä vauhdittavien avainteknologioiden alalla ja yleiskäyttöisten teknologioiden levittämisen alalla, sekä terveyspalvelujen kriisinhallintavalmiuksien parantamiseksi välttämättömien investointien edistäminen</p>	<p>kilpailukyky ja yksipuolinen elinkeinorakenne</p> <p>Vähäinen kasvavien ja kansainvälistyvien yritysten määrä</p> <p>Itä- ja Pohjois-Suomen yritysten heikompi kilpailukyky</p> <p>Maakohtainen suositus lisätä valmiuksia synnyttää innovatiivisia tuotteita, palveluita ja kasvuyrityksiä nopeasti muuttuvassa ympäristössä ja jatkaa teollisuuden monipuolistamista, erityisesti lisäämällä kannustimia investoida Suomeen ja helpottamalla edelleen pienempien yritysten pääsyä vientimarkkinoille.</p> <p>Eurooppa 2020 -strategian kansallisen toimenpideohjelma mukainen T&K-toiminnan 4 %:n BKT-osuuden varmistamiseen.</p>
<p>03 - Pk-yritysten, maatalouden (maaseuturahasto) sekä kalatalouden ja vesiviljelyn (EMKR) kilpailukykyyn parantaminen</p>	<p>3a - Yrittäjyyden edistäminen erityisesti helpottamalla uusien ideoiden taloudellista hyödyntämistä ja tukemalla uusien yritysten perustamista muun muassa yrityshautomoiden avulla</p>	<p>Yritysten heikentynyt kv-kilpailukyky ja yksipuolinen elinkeinorakenne</p> <p>Vähäinen kasvavien ja kansainvälistyvien yritysten määrä</p> <p>Itä- ja Pohjois-Suomen yritysten heikompi kilpailukyky</p> <p>Maakohtainen suositus lisätä valmiuksia synnyttää innovatiivisia tuotteita, palveluita ja kasvuyrityksiä nopeasti muuttuvassa ympäristössä ja</p>

Valittu temaattinen tavoite	Valittu investointiprioriteetti	Valinnan perustelut / Vaikutus kriisin vahinkojen korjaamiseen
		<p>jatkaa teollisuuden monipuolistamista, erityisesti lisäämällä kannustimia investoida Suomeen ja helpottamalla edelleen pienempien yritysten pääsyä vientimarkkinoille.</p> <p>Eurooppa 2020 -strategian kansallisen toimenpideohjelma mukainen T&K-toiminnan 4 %:n BKT-osuuden varmistamiseen.</p>
<p>03 - Pk-yritysten, maatalouden (maaseuturahasto) sekä kalatalouden ja vesiviljelyn (EMKR) kilpailukyvyyn parantaminen</p>	<p>3d - Pk-yritysten tukeminen siten, että ne voivat osallistua kasvuun alueellisilla, kansallisilla ja kansainvälisillä markkinoilla sekä innovointiprosesseihin</p>	<p>Yritysten heikentynyt kv-kilpailukyky ja yksipuolinen elinkeinorakenne</p> <p>Vähäinen kasvavien ja kansainvälistyvien yritysten määrä</p> <p>Itä- ja Pohjois-Suomen yritysten heikompi kilpailukyky</p> <p>Maakohtainen suositus lisätä valmiuksia synnyttää innovatiivisia tuotteita, palveluita ja kasvuyrityksiä nopeasti muuttuvassa ympäristössä ja jatkaa teollisuuden monipuolistamista, erityisesti lisäämällä kannustimia investoida Suomeen ja helpottamalla edelleen pienempien yritysten pääsyä vientimarkkinoille.</p> <p>Eurooppa 2020 -strategian</p>

Valittu temaattinen tavoite	Valittu investointiprioriteetti	Valinnan perustelut / Vaikutus kriisin vahinkojen korjaamiseen
		kansallisen toimenpideohjelma mukainen T&K-toiminnan 4 %:n BKT-osuuden varmistamiseen.
04 - Vähähiiliseen talouteen siirtymisen tukeminen kaikilla aloilla	4f - Vähähiilistä teknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin sekä sen käyttöönoton edistäminen	<p>Suuri energiankulutus ja isot kasvihuonekaasupäästöt</p> <p>Maakohtainen suositus lisätä valmiuksia synnyttää innovatiivisia tuotteita, palveluita ja kasvuyrityksiä nopeasti muuttuvassa ympäristössä ja jatkaa teollisuuden monipuolistamista, erityisesti lisäämällä kannustimia investoida Suomeen ja helpottamalla edelleen pienempien yritysten pääsyä vientimarkkinoille.</p> <p>Tavoitteet Suomen kansallisen toimenpideohjelman mukaisesti ei-päästökauppasektorin päästöille (-16 % vuonna 2020) ja uusiutuvalle energialle (38 % vuonna 2020) ja energiatehokkuudelle (310 TWh)</p> <p>Vähähiilisten teknologioiden kehittäminen (SET-suunnitelma)</p>
08 - Työllisyyden kestävyys ja laadun parantaminen ja työvoiman liikkuvuuden tukeminen	8i - työnhakijoiden ja työelämän ulkopuolella olevien, pitkäaikaistyöttömät ja työmarkkinoista kaukana olevat henkilöt mukaan lukien, pääsy työhön, myös paikallisten työllisyysaloitteiden kautta, ja työvoiman liikkuvuuden tukeminen	<p>Korkea nuorten työttömyysaste, kasvava pitkäaikaistyöttömien määrä, matala ikääntyneiden työllisyysaste; joista myös maakohtainen suositus</p> <p>Globalisaation, äkillisten rakennemuutosten ja ikääntymisen tuomat haasteet, työurien pidentäminen</p>

Valittu temaattinen tavoite	Valittu investointiprioriteetti	Valinnan perustelut / Vaikutus kriisin vahinkojen korjaamiseen
		Voimakkaasti eriytyneet työmarkkinat, koko työvoimapotentiaalien hyödyntäminen
08 - Työllisyyden kestävyys ja laadun parantaminen ja työvoiman liikkuvuuden tukeminen	8iv - miesten ja naisten tasa-arvo kaikilla aloilla, mukaan lukien työpaikan saanti, urakehitys, työ- ja yksityiselämän yhteensovittaminen sekä samapalkkaisuuden edistäminen	<p>Korkea nuorten työttömyysaste, kasvava pitkäaikaistyöttömien määrä, matala ikääntyneiden työllisyysaste; joista myös maakohtainen suositus</p> <p>Globalisaation, äkillisten rakennemuutosten ja ikääntymisen tuomat haasteet, työurien pidentäminen ja uusien alojen, ml. vihreän ja vähähiilisen talouden työvoimatarpeet</p> <p>Voimakkaasti eriytyneet työmarkkinat, koko työvoimapotentiaalien hyödyntäminen</p>
08 - Työllisyyden kestävyys ja laadun parantaminen ja työvoiman liikkuvuuden tukeminen	8v - työntekijöiden, yritysten ja yrittäjien sopeutuminen muutoksiin	<p>Korkea nuorten työttömyysaste, kasvava pitkäaikaistyöttömien määrä, matala ikääntyneiden työllisyysaste; joista myös maakohtainen suositus</p> <p>Globalisaation, äkillisten rakennemuutosten ja ikääntymisen tuomat haasteet, työurien pidentäminen ja uusien alojen, ml. vihreän ja vähähiilisen talouden työvoimatarpeet</p> <p>Voimakkaasti eriytyneet työmarkkinat, koko työvoimapotentiaalien hyödyntäminen</p>
09 - Sosiaalisen osallisuuden edistäminen sekä	9i - aktiivinen osallistaminen, myös yhtäläisten mahdollisuuksien ja aktiivisen osallistumisen	Syrjäytymiskehityksen pysäyttäminen ja hyvinvointierojen

Valittu temaattinen tavoite	Valittu investointiprioriteetti	Valinnan perustelut / Vaikutus kriisin vahinkojen korjaamiseen
köyhyyden ja syrjinnän torjunta	edistämiseksi, ja työllistettävyyden parantaminen	lieventäminen, koko työvoimapotentiaalin käyttö
10 - Investoinnit yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen osaamisen ja elinikäisen oppimisen tukemiseksi	10iii - kaikkien ikäryhmien yhtäläisten mahdollisuuksien lisääminen elinikäiseen oppimiseen virallisen ja epävirallisen sekä arkioppimisen puitteissa, työntekijöiden tietojen, ammattitaidon ja pätevyyden kohentaminen sekä joustavien koulutuspolkujen edistäminen muun muassa ura-ohjauksen ja hankittujen pätevyyksien hyväksynnän avulla	Rakennemuutoksista ja uusista aloista, ml. vihreä talous, johtuvat muuttuvat osaamistarpeet, työurien pidentäminen erityisesti niiden alkupäästä, osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen, älykkään erikoistumisen ja vähähiilisen t&k&i-toiminnan tukeminen
13 - Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen tukeminen sekä pohjan luominen talouden vihreälle, digitaaliselle ja palautumiskykyä tukevalle elpymiselle	13i - (EAKR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen	<p>Covid-19-kriisin välittömät ja välilliset vaikutukset ovat monilla aloilla vaatineet jo veronsa. Epätahtisen elpymisen estämiseksi annetaan lisätukea etenkin niille alueille, joiden talous on kärsinyt pandemiasta ankarimmin ja joiden valmiudet palata kasvu-uralle ovat heikoimmat. Tuella vahvistetaan näiden alueiden kriisinhallinta- valmiuksia, autetaan taloutta ja yhteiskuntaa selviämään tilanteesta ja valmistellaan pohjaa talouden nopealle elpymiselle.</p> <p>EAKR:stä saatavia lisämäärärahoja tullaan käyttämään komission toukokuussa 2020 antamien maakohtaisten suositusten mukaisesti ensisijaisesti pk-yritysten tukemiseen ja uusiutumiseen kriisistä selviytymiseksi, digitaaliseen ja vihreään siirtymään sekä sitä tukevaan tutkimukseen ja innovointiin. Koska kysymyksessä on koko Manner-Suomen kattava ohjelma, tapahtuu toimenpiteiden tarkempi fokusointi kussakin maakunnassa niiden älykkään erikoistumisen strategioiden, maakuntaohjelmien</p>

Valittu temaattinen tavoite	Valittu investointiprioriteetti	Valinnan perustelut / Vaikutus kriisin vahinkojen korjaamiseen
		ja tunnistettujen kehittämistarpeiden pohjalta.
13 - Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen tukeminen sekä pohjan luominen talouden vihreälle, digitaaliselle ja palautumiskykyä tukevalle elpymiselle	13i - (ESR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen	<p>Alueellisten erojen kasvun hillitsemiseksi ja epätahtisen elpymisen estämiseksi annetaan lyhyen ja keskipitkän aikavälin lisätukea etenkin niille alueille, joiden talous on kärsinyt pandemiasta ankarimmin ja joiden valmiudet palata kasvurallalle ovat heikoimmat. Tuella vahvistetaan näiden alueiden kriisinhallintavalmiuksia, autetaan taloutta ja yhteiskuntaa selviämään tilanteesta ja valmistellaan pohjaa talouden nopealle elpymiselle.</p> <p>REACT-EU:n lisämäärärahoja käytetään Suomessa komission toukokuussa 2020 antamien maakohtaisten suositusten mukaisesti pääsääntöisesti työllisyyden edistämisen ja COVID-19-pandemian jälkeisen elpymisen tukemiseen.</p>

1.2 Määrärahan perusteet

Perusteet sille, miten rahoitus (unionin tuki) on temaattisen keskittämisen vaatimusten mukaisesti jaettu kullekin temaattiselle tavoitteelle ja, tapauksen mukaan, investointiprioriteetille, ottaen huomioon ennakoarviointi.

Perustelut lisämäärärahojen kohdentamiselle EAKR:lle, ESR:lle tai FEAD:lle temaattiseen tavoitteeseen "Covid-19-pandemian ja sen sosiaalisten seurausten aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen", sekä tieto siitä, miten nämä määrärahat kohdennetaan niille maantieteellisille alueille, joilla niitä eniten tarvitaan, kun otetaan huomioon alueiden erilaiset tarpeet ja kehitystasot, jotta voidaan varmistaa, että huomio keskitetään vähiten kehittyneisiin alueisiin SEUT 174 artiklassa vahvistettujen taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden tavoitteiden mukaisesti.

1.2 Perustelut rahoituksen jakamiselle temaattisille tavoitteille

Pk-yritysten kilpailukyvyn parantamisen temaattiseen tavoitteeseen on kohdistettu n. 28 % EAKR-rahoituksesta, tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja innovoinnin tukemisen tavoitteeseen n. 41 % ja vähähiiliseen talouteen siirtymisen tukemisen tavoitteeseen 25 %:ia.

Asetuksen mukainen vähimmäisrahoitus vähähiiliseen talouteen on 20 %. Suomi pyrkii korkeampaan tavoitteeseen, koska päämääränä on kehittää Suomesta hiilineutraali yhteiskunta sekä ympäristöosaamisen, puhtaan teknologian ja kestävä luonnonvarapolitiikan edelläkävijä. Elinkeinojen monipuolistamisen ja kasvuyritysten lisäämiseksi potentiaalia on katsottu olevan erityisesti juuri ympäristöliiketoiminnassa, puhtaan ja vähähiilisen teknologian kehittämisessä ja tuotteistamisessa, joihin ohjelma haluaa panostaa. Eurooppa 2020 -strategian kansallisen toimenpideohjelman energiatehokkuutta, uusiutuvaa energiaa ja kasvihuonekaasupäästöjä koskevat tavoitteet edellyttävät merkittävää aiempaa suurempaa panostusta myös rakennerahasto-ohjelmalta.

Tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja innovoinnin temaattinen tavoite on keskeisin Suomen kilpailukyvyn kehittämisen ja Eurooppa 2020 -strategian kansallisen toimenpideohjelman tavoitteiden toteutumisen kannalta. Siksi sen rahoitusosuus on suurin. Suomen kilpailukyky on viime vuosina heikentynyt ja se on yhteydessä T&K:n suhteellisen vähäiseen muuntamiseen kaupallisesti hyödynnettäviksi tuotteiksi. Pk-yritysten kilpailukyvyn temaattinen tavoite on rinnalla tärkeä, koska huolimatta suurista T&K-investoinneista ja osaavasta työvoimasta kasvuun ja kansainvälistymiseen tähtääviä yrityksiä on vähän. Molemmat teemat ovat vahvasti esillä Eurooppa 2020 -strategian kansallisessa ohjelmassa.

Työllisyyden edistäminen ja työvoiman liikkuvuuden tukeminen temaattiseen tavoitteeseen on kohdistettu 47 % ESR:n rahoituksesta. Kolmannes ESR-rahoituksesta kohdistuu koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen temaattiseen tavoitteeseen. ESR-asetuksen edellytysten mukaisesti 20 % ESR-rahoituksesta on osoitettu sosiaalinen osallisuus ja köyhyden torjunta temaattisen tavoitteen toteuttamiseen.

Työllisyyden edistämisen temaattinen tavoite sisältää Suomen kannalta oleelliset painopisteet: nuorten ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen tukemisen sekä pk-yritysten ja työorganisaatioiden sopeutumiskykyä vahvistavan työelämän laatua parantavan kehittämistoiminnan. Em. painopisteet sisältyvät myös Eurooppa 2020 -strategian kansalliseen ohjelmaan ja ne ovat oleellisia strategian työllisyystavoitteiden saavuttamisessa. Näillä perusteilla ao. temaattisen tavoitteeseen kohdistetaan suurin osuus ESR-rahoituksesta.

Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen Eurooppa 2020 -strategian kansallisessa ohjelmassa on sitouduttu erityisesti nuorten koulutustason parantamiseen ja varhain koulutuksen päättäneiden vähentämiseen. Myös aikuisväestön koulutustason nostaminen

edellyttää toimenpiteitä, joita ohjelmassa tuetaan. On siten perusteltua kohdistaa merkittävä osuus ESR-rahoituksesta ao. temaattiseen tavoitteeseen.

Eurooppa 2020 -strategian kansallisessa ohjelmassa on asetettu tavoite köyhyyden vähentämiseksi. Yksi tapa tukea tavoitteen toteutumista on parantaa heikoimmassa asemassa olevien työllistymisvalmiuksia työ- ja toimintakykyä edistämällä sekä paikallista kehittämistoimintaa tukemalla. Ohjelmakauteen 2007–2013 verrattuna osallisuutta vahvistavalle toiminnalle on sosiaalirahastosta osoitettu suurempi rahoitusosuus ESR-asetuksen mukaisen 20 %:n korvamerkinnän ansiosta. Rahoitettava toiminta keskittyy nyt myös omaan toimintalinjaansa.

Ohjelman hallintoon tarkoitettun teknisen tuen osuus on kolme prosenttia. Osuus on asetuksen sallimaa enimmäismäärää (4 %) pienempi. Kokonaan sähköinen hankejärjestelmä ja hallinnon kustannustehokkuuden parantaminen vapauttaa aiempaa enemmän rahoitusta ohjelman sisällön toteuttamiseen.

Suomen rakennerahastorahoitus vähenee n. 27 prosenttia verrattuna ohjelmakauteen 2007 – 2013. Uuden rakennerahasto-ohjelman tavoitteita on tästä syystä priorisoitu aiempaa tarkemmin ja vähennetty määrällisesti. Tarve tähän tuli esille myös ohjelman ennakoarvioin yhteydessä. Tarkemmin kohdennetuilla resursseilla saavutetaan mitattavia tuloksia ja pitkän tähtäimen vaikutuksia.

Euroopan sosiaalirahaston osuus rakennerahastojen yhteenlasketusta rahoituksesta (ml. harvan asutuksen erityisrahoitus) on 39,5 prosenttia. Perusrahoituksesta ESR:n osuus on 51,6 %. EAKR:n hieman korkeampi osuus kokonaisrahoituksesta on perusteltu rahoituksen kohdistuessa enemmän Itä- ja Pohjois-Suomen harvaan asutuille alueille, missä EAKR-tyyppiset toimet ovat erityisen tärkeitä yritystoiminnan heikomman kilpailukyvyn vuoksi.

REACT-EU

REACT-EU -rahoitus jaetaan siten, että EAKR-toimenpiteisiin kohdistetaan 70 % ja ESR-toimenpiteisiin 30 %. Lisämäärärahoilla tuettaisiin pk-yrityksiä etenkin pandemian eniten koettelemilla toimialoilla erityisesti digitalisaation ja vihreän talouden näkökulmasta. Lisämäärärahoja ohjattaisiin myös T&K-toimiin, digitaaliseen osaamiseen sekä yritysten ja niiden henkilöstön muutuskäyvyyden kehittämiseen.

Koska REACT-EU –välineestä rahoitettavilla toimenpiteillä tuetaan pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamista alueilla, joiden talous ja työllisyys ovat kärsineet erityisen paljon, on lisämäärärahojen alueellisessa jaossa tarkoituksenmukaista käyttää kriteeristöä, joka huomioi koronan erilaiset vaikutukset eri alueilla. Jaossa huomioidaan kolmenlaisia tilastollisia mittareita (aluetalouden indikaattorit, aluetalouden

koronaresilienssi sekä aluetalouden korona-vaikutukset), jotka nostavat esille heikoimmassa asemassa olevat alueet.

Taulukko 2: Yleiskatsaus toimenpideohjelman investointistrategiasta

Toimintalinja	Rahasto	Unionin tuki (euroina)	Toimenpideohjelmalle myönnetyn unionin kokonaistuen osuus	Temaattinen tavoite / Investointiprioriteetti / Erityistavoite	Yhteiset ja ohjelmakohtaiset indikaattorit, joille on valittu tavoite
1	ERDF	321 280 009,00	22.64%	<ul style="list-style-type: none"> ▼ 03 - Pk-yritysten, maatalouden (maaseuturahasto) sekä kalatalouden ja vesiviljelyn (EMKR) kilpailukyyn parantaminen <ul style="list-style-type: none"> ▼ 3a - Yrittäjyyden edistäminen erityisesti helpottamalla uusien ideoiden taloudellista hyödyntämistä ja tukemalla uusien yritysten perustamista muun muassa yrityshautomoiden avulla <ul style="list-style-type: none"> ▼ 1.1 - Uuden liiketoiminnan luominen ▼ 1.2 - Pk-yritysten kannalta tärkeiden liikenne- ja logistiikkayhteyksien parantaminen (vain Itä- ja Pohjois-Suomi) ▼ 3d - Pk-yritysten tukeminen siten, että ne voivat osallistua kasvuun alueellisilla, kansallisilla ja kansainvälisillä markkinoilla sekä innovointiprosesseihin <ul style="list-style-type: none"> ▼ 2.1 - Pk-yritysten kasvun ja kansainvälistymisen edistäminen ▼ 04 - Vähähiliseen talouteen siirtymisen tukeminen kaikilla aloilla <ul style="list-style-type: none"> ▼ 4f - Vähähilistä teknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin sekä sen käyttöönoton edistäminen <ul style="list-style-type: none"> ▼ 3.1 - Pk-yritysten energiatehokkuuden edistäminen 	[1, 2, 3, 3.1, 4]
2	ERDF	422 409 145,00	29.77%	<ul style="list-style-type: none"> ▼ 01 - Tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja innovoinnin vahvistaminen <ul style="list-style-type: none"> ▼ 1a - Tutkimus- ja innovointi-infrastruktuurin ja alan huippuosaamisen kehittämisvalmiuksien parantaminen ja etenkin Euroopan laajuisia etuja tuottavien osaamiskeskusten edistäminen <ul style="list-style-type: none"> ▼ 4.1 - Tutkimus-, osaamis- ja Innovaatiokeskittyneiden kehittäminen alueellisten vahvuuksien pohjalta ▼ 1b - Yritysten tutkimukseen ja innovointiin tekemien investointien edistäminen, yritysten, tutkimus- ja kehittämisskusten sekä korkeakoulujen välisten yhteyksien ja synergioiden kehittäminen, erityisesti tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen tehtävien investointien edistäminen, teknologian siirto, sosiaalinen innovointi, ekoinnovointi ja julkisten palveluiden sovellukset, kysynnän tukeminen, verkostoituminen, klusterit ja avoin innovointi älykkään erikoistumisen avulla, sekä teknologisen ja soveltavan tutkimuksen, kokeilutuotantolinjojen, tuotteiden varhaisen validoinnin, edistyneiden tuotantotekniikoiden ja ensituotannon tukeminen, erityisesti kehitystä vauhdittavien avainteknologioiden alalla ja yleiskäyttöisten teknologioiden levittämisen alalla, sekä terveyspalvelujen kriisinhallintavalmiuksien parantamiseksi välttämättömien investointien edistäminen <ul style="list-style-type: none"> ▼ 5.1 - Yritysten innovaatiotoiminnan vahvistaminen ▼ 04 - Vähähiliseen talouteen siirtymisen tukeminen kaikilla aloilla <ul style="list-style-type: none"> ▼ 4f - Vähähilistä teknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin sekä sen käyttöönoton edistäminen <ul style="list-style-type: none"> ▼ 3.2 - Uusiutuvan energian ja energiatehokkaiden ratkaisujen kehittäminen 	[4, 5]
3	ESF	233 546 828,00	16.46%	<ul style="list-style-type: none"> ▼ 08 - Työllisyyden kestävyuden ja laadun parantaminen ja työvoiman liikkuvuuden tukeminen <ul style="list-style-type: none"> ▼ 8i - Työnhakijoiden ja työelämän ulkopuolella olevien, pitkäaikaistyöttömät ja työmarkkinoista kaukana olevat henkilöt mukaan lukien, pääsy työhön, myös paikallisten työllisyysaloitteiden kautta, ja työvoiman liikkuvuuden tukeminen <ul style="list-style-type: none"> ▼ 6.1 - Nuorten ja muiden heikossa työmarkkina-asetmassa olevien työllistymisen edistäminen ▼ 8iv - miesten ja naisten tasa-arvo kaikilla aloilla, mukaan lukien työpaikan saanti, urakehitys, työ- ja yksityiselämän yhteensovittaminen sekä samapalkkaisuuden edistäminen <ul style="list-style-type: none"> ▼ 8.1 - Työ- ja koulutusurien sukupuolenmukaisen eriytymisen lieventäminen ▼ 8v - työntekijöiden, yritysten ja yrittäjien sopeutuminen muutoksiin <ul style="list-style-type: none"> ▼ 7.1 - Tuottavuuden ja työhyvinvoinnin parantaminen 	[30, 31, 32, 33]
4	ESF	165 059 494,00	11.63%	<ul style="list-style-type: none"> ▼ 10 - Investoinnit yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen osaamisen ja elinikäisen oppimisen 	[34, 35]

Toimintalinja	Rahasto	Unionin tuki (euroina)	Toimenpideohjelmalle myönnetyn unionin kokonaistuen osuus	Temaattinen tavoite / Investointiprioriteetti / Erityistavoite	Yhteiset ja ohjelmakohtaiset indikaattorit, joille on valittu tavoite
				tukemiseksi <ul style="list-style-type: none"> ▼ 10iii - kaikkien ikäryhmien yhtäläisten mahdollisuuksien lisääminen elinikäiseen oppimiseen virallisen ja epävirallisen sekä arkioppimisen puitteissa, työntekijöiden tietojen, ammattitaidon ja pätevyyden kohentaminen sekä joustavien koulutuspolkujen edistäminen muun muassa ura-ohjauksen ja hankittujen pätevyyksien hyväksynnän avulla <ul style="list-style-type: none"> ▼ 9.1 - Siirtymävaiheita ja koulutuksellista tasa-arvoa tukevien palveluiden parantaminen ▼ 9.2 - Kasvu- ja rakennemuutosalojen koulutuksen ja tarjonnan ja laadun parantaminen 	
5	ESF	100 036 057,00	7.05%	▼ 09 - Sosiaalisen osallisuuden edistäminen sekä köyhyiden ja syrjinnän torjunta <ul style="list-style-type: none"> ▼ 9i - aktiivinen osallistaminen, myös yhtäläisten mahdollisuuksien ja aktiivisen osallistumisen edistämiseksi, ja työllistettävyyden parantaminen ▼ 10.1 - Työelämän ulkopuolella olevien työ- ja toimintakyvyn parantaminen 	[36]
8	ERDF REACT- EU- VÄLINE	90 498 027,00	6.38%	▼ 13 - Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen tukeminen sekä pohjan luominen talouden vihreälle, digitaaliselle ja palautumiskykyä tukevalle elpymiselle <ul style="list-style-type: none"> ▼ 13i - (EAKR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen <ul style="list-style-type: none"> ▼ 13i.1 - Pk-yritystoiminnan vahvistaminen erityisesti digitalisaation ja vihreän talouden näkökulmasta ▼ 13i.2 - Tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kehittäminen erityisesti digitalisaation edistämisen ja yhteiskunnan hiilineutraalisuustavoitteen toteutumisen näkökulmasta 	[5, 6-13i]
9	ESF REACT- EU- VÄLINE	38 784 869,00	2.73%	▼ 13 - Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen tukeminen sekä pohjan luominen talouden vihreälle, digitaaliselle ja palautumiskykyä tukevalle elpymiselle <ul style="list-style-type: none"> ▼ 13i - (ESR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen <ul style="list-style-type: none"> ▼ 13i.3 - Digitaalisten taitojen parantaminen ▼ 13i.4 - Yritysten ja yrittäjien nopean muutosturvallisuuden edistäminen 	[CVR2]
10	ERDF REACT- EU- VÄLINE	3 151 673,00	0.22%	11.3 - REACT-EU:n EAKR-toimenpiteiden tehokkaan toimeenpanon varmistaminen	[111]
11	ESF REACT- EU- VÄLINE	1 350 716,00	0.10%	11.4 - REACT-EU:n ESR-toimenpiteiden tehokkaan toimeenpanon varmistaminen	[111]
6	ERDF	25 964 517,00	1.83%	11.1 - RR-ohjelman tehokkaan toimeenpanon varmistaminen EAKR (tekninen tuki)	[111]
7	ESF	16 918 551,00	1.19%	11.2 - RR-ohjelman tehokkaan toimeenpanon varmistaminen ESR (tekninen tuki)	[111]

2. TOIMINTALINJAT

2.A TOIMINTALINJOJEN KUVAUS (MUU KUIN TEKNINEN APU)

2.A.1 Toimintalinja

Toimintalinjan tunniste	1
Toimintalinjan nimike	Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)

- Koko toimintalinja pannaan täytäntöön pelkästään rahoitusvälineillä
- Koko toimintalinja pannaan täytäntöön vain unionin tasolla perustettujen rahoitusvälineiden avulla
- Koko toimintalinja pannaan täytäntöön yhteisölähtöisellä paikallisella kehityksellä
- ESR: Koko toimintalinja kohdistuu sosiaaliseen innovointiin tai valtioiden väliseen yhteistyöhön tai molempiin
- AEKR: Koko toimintalinja on omistettu suurten luonnonkatastrofien tai alueellisten luonnonkatastrofien johdosta toteutettaville toimille.
- AEKR: Koko toimintalinja on omistettu pk-yrityksille (39 artikla)
- Koko toimintalinja kohdistuu kriisin vahinkojen korjaamiseen REACT-EU-välineen puitteissa

2.A.2 Useamman alueluokan, temaattisen tavoitteen tai rahaston kattavan toimintalinjan käyttöönoton perusteet (tapauksen mukaan)

2 Toimintalinjat

2.1 (TL 1) Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)

Toimintalinjalla toteutetaan kahden Eurooppa 2020 -strategian mukaisen temaattisen tavoitteen toimia: Pk-yritysten kilpailukyvyn parantaminen ja vähähiilisen talouden parantaminen kaikilla aloilla. Vähähiilinen talous on kiinteä osa yritysten kilpailukyvyn edistämisen kokonaisuutta ja siksi sen yhdistäminen osaksi Pk-yritystoiminnan kilpailukyvyn edistämistä on käytännöllinen ja tehokas ratkaisu. Tämä on todettu myös ohjelman ennakoarvioinnissa. Pk-yritysten kilpailukykyä ja liiketoiminnan vähähiilisyttä edistetään samoilla tukijärjestelmillä. Vähähiilisyden tavoitteen erottaminen omalle toimintalinjalle olisi keinotekoinen ratkaisu ja tekisi ohjelmasta hajanaisen ja toimenpiteiden päällekkäisyys kasvaisi. Teemojen yhdenmisyys lähestymistapa edistää ohjelman tehokasta ja tuloksellista toimintaa lisäämällä mm. hankkeiden keskinäistä kilpailua ja parantamalla ohjelman rahoituksen joustavuutta vaihtuvissa tilanteissa.

Toimintalinjalle 1 asetetaan ohjelmassa yhteiseksi tulosindikaattoriksi Elinkeinoelämän dynamiikkaindeksi, joka koostuu kolmesta osatekijästä. Nämä osatekijät ovat 1) kasvavien yritysten määrä, 2) pk-yritystoimipaikkojen nettomuutos, 3) vientiä harjoittavat toimipaikat. Kaikki osatekijöitä seurataan kolmen vuoden seurantajaksolla. Kunkin osatekijän painotus on sama eli 1/3. Vuoden 2023 tavoitetasoksi asetetaan 1,1 (vuosien 2021-2023 keskiarvo). Kolmen vuoden keskiarvoja käytetään, jotta vältetään eri vuosien väliset suhdannevaihtelut.

Kyseisten osatekijöiden lähtötasot on määritelty vuosien 2009–2011 keskiarvona (pois lukien Uusimaa). Kasvavien yritysten lähtötaso on 4 326 (indeksi=1), pk-yritystoimipaikkojen nettomuutoksen lähtötaso on 16 761 (indeksi=1) ja vientiä harjoittavien toimipaikkojen lähtötaso on 5 857 (indeksi=1). Täten dynamiikkaindeksin lähtötaso on 1 ((1+1+1)/3). Tavoitetasoksi asetetaan vuosien 2021-2023 keskiarvolla mitattuna 1,1, jolloin kunkin osatekijän kohdalla tavoitellaan keskimäärin 10 %:n lisäystä.

Kasvavaksi yritykseksi määritellään tässä yhteydessä yritys, joka työllistää kasvukauden alussa vähintään 3 henkilöä ja seuraavan kolmen vuoden aikana henkilöstön keskimääräinen kasvu ylittää 10 % vuositasolla.

2.A.3 Rahasto, alueluokka ja unionin tuen laskentaperusta

Rahasto	Alueluokka	Laskentaperusta (tukikelpoiset kokonaismenot tai tukikelpoiset julkiset menot)	Syrjäisimpien alueiden ja pohjoisen harvaan asuttujen alueiden alueluokka (tarvittaessa)
ERDF	Kehittyneemmät	Julkinen	
ERDF	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut	Julkinen	Kehittyneemmät

2.A.4 Investointiprioriteetti

Investointiprioriteetin tunniste	3a
Investointiprioriteetin nimike	Yrittäjyyden edistäminen erityisesti helpottamalla uusien ideoiden taloudellista hyödyntämistä ja tukemalla uusien yritysten perustamista muun muassa yrityshautomoiden avulla

2.A.5 Investointiprioriteettia vastaavat erityistavoitteet ja odotetut tulokset

Erityistavoitteen tunniste	1.1
Erityistavoitteen nimike	Uuden liiketoiminnan luominen
Tulokset, joihin jäsenvaltio	Investointiprioriteetti 1. yrittäjyyden edistäminen, erityisesti helpottamalla uusien ideoiden taloudellista hyödyntämistä

<p>pyrkii unionin tuella</p>	<p>ja tukemalla uusien yritysten perustamista muun muassa yrityshautomoiden avulla</p> <p>Erityistavoite 1.1 Uuden liiketoiminnan luominen</p> <p>Erityistavoitteen toimien tuloksena on syntynyt erityisesti uutta, osaamisintensiivistä yritys- ja liiketoimintaa tukemalla uusien yritysten käynnistymistä ja uuden liiketoiminnan kehittämistä ja pk-yritysten ideoiden, tuotteiden ja palvelujen tuotteistamista ja kaupallistamista.</p> <p>Alueiden kilpailukyvyn ja elinkeinon monipuolistamisen kannalta yritystoiminnan vaihtuvuudella ja sen esteiden poistamisella sekä uuden liiketoiminnan luomisella on tärkeä merkitys. Mahdollisimman monen liikeidean ja innovaation kaupallistaminen parantaa alueen uudistumiskykyä ja tuottavuutta. Vaihtuvuudella on kansantaloudessa eteenpäin vievä voima erityisesti korkean teknologian tuotteiden valmistuksessa ja osaamisintensiivisissä liike-elämänpalveluissa. Yritysten tilastollinen vaihtuvuus on alentunut viime vuosina Suomessa, mikä vähentää yrityskannan tarpeellista uudistumista. Myös yritysten kokonaismäärän kasvu on tasaantunut vuodesta 2009 lähtien. Kehitys on ollut erityisen huolestuttavaa teollisuudessa ja osaamisintensiivisissä liike-elämän palveluissa. Vaihtuvuuteen vaikuttaa merkittävästi suhdannetilanne ja rakennemuutostilanteet.</p> <p>Pk-yritystoiminnan alueellista laajuutta mittaavat parhaiten toimipaikkatason muutokset, joka on asetettu kyseisen erityistavoitteen kohdalla tulosindikaattoriksi. Vuosien 2009-2011 aikana Manner-Suomessa (pl. Uudenmaan maakunta) oli vuosittaisena keskiarvona mitattuna yhteensä 16 761 pk-yritystoimipaikkaa (tulosindikaattorin lähtötaso), joista 11 754 sijaitsi Etelä- ja Länsi-Suomessa ja 5 007 Itä- ja Pohjois-Suomessa. Pk-yritystoimipaikkojen määrästä 70 prosenttia sijaitsi Etelä- ja Länsi-Suomessa ja 30 prosenttia Itä- ja Pohjois-Suomessa. Tavoitteena on, että pk-yritystoimipaikkojen lisäys on 10 % vuoden 2023 loppuun mennessä vuosien 2021-2023 keskiarvon mukaan, jolloin tavoitetasoksi asetetaan 18 437.</p>
<p>Erityistavoitteen tunniste</p>	<p>1.2</p>
<p>Erityistavoitteen nimike</p>	<p>Pk-yritysten kannalta tärkeiden liikenne- ja logistiikkayhteyksien parantaminen (vain Itä- ja Pohjois-Suomi)</p>
<p>Tulokset, joihin jäsenvaltio pyrkii unionin tuella</p>	<p>Erityistavoite 1.2 Pk-yritysten kannalta tärkeiden liikenne- ja logistiikkayhteyksien parantaminen (vain Itä- ja Pohjois-</p>

Suomessa)

Erityistavoitteen toimenpiteiden tuloksena on parannettu yritysten kilpailukykyä ja toimintaedellytyksiä, palveluiden saatavuutta ja logistista tehokkuutta kestävässä liikenteessä, palveluiden ja logistiikkayhteistyön avulla. Elinkeinoelämää ja yritysten toimintaympäristöä tukevia liikenneväyliä on kehitetty erityisesti kaupunkiseudulla ja mm. matkailukeskuksissa. Liikenteen tehokkuutta parantavia älyliikenteen palveluja sekä eri liikennemuotojen yhteensovittamiseen liittyviä ratkaisuja on syntynyt.

Itä- ja Pohjois-Suomessa pk-yritystoiminnan kasvun ja yritysten kansainvälistymisen erityishaasteita ovat pitkät välimatkat sekä suhteellisen vähäinen ja laajoilla alueilla edelleen vähenevä asukasmäärä. Tavaravirtoja puoleensa vetävät ja niitä synnyttävät tekijät eli väestö (kulutus) sekä teollinen toiminta ovat keskittyneet muutamaankeskuksiin. Pitkistä etäisyyksistä ja ohihoidetuista liikennevirroista johtuvat kuljetuskustannukset heikentävät teollisuuden ja elinkeinotoiminnan kilpailukykyä. Itä- ja Pohjois-Suomessa haasteena on kompensoida maantieteellisestä sijainnista ja luonnonoloista johtuvaa eroa logistiikan tehokkuudella, hyvillä liikenneyhteyksillä ja osaamisella.

Alueella tavaravirtojen kasvua on odotettavissa erityisesti uusien kaivosten käynnistyttyä ja taloudellisen toiminnan keskittyessä. Pääliikenneverkon toimivuus ja yritysten saavutettavuus ovat kohtalaisen hyviä, mutta verkolla on puutteita ja eri liikennemuotojen yhteensovittamiseen ja esim. puuraaka-aineen alati muuttuviin kuljetustarpeisiin liittyviä ongelmia. Itä- ja Pohjois-Suomen kautta kulkee useita kansainvälisiä kuljetuskäytäviä, joiden kautta toivotaan tulevaisuudessa tapahtuvan nykyistä huomattavasti laajemmin tavaraliikennettä. Kansainvälisten liikenneyhteyksien kehittäminen ja uusien yhteyksien avaaminen edistää kansainvälisen elinkeinoelämän ja kaupankäynnin uusia mahdollisuuksia.

Kasvavaksi yritykseksi määritellään tässä yhteydessä yritys, joka työllistää on kasvukauden alussa vähintään 3 henkilöä ja seuraavan kolmen vuoden aikana henkilöstön keskimääräinen kasvu ylittää 10 % vuositasolla. Tulosindikaattoriksi tässä asetetun kasvavien yritysten indikaattorin vuosien 2009–2011 keskiarvo (lähtötaso) oli Itä- ja Pohjois-Suomessa 1 318. Tavoitteena on nostaa Itä- ja Pohjois-Suomen kasvavien yritysten määrää 10 %:lla vuosien 2021–2023 keskiarvolla mitattuna, jolloin tavoitetasoksi asetetaan 1 450.

Taulukko 3: Ohjelmakohtaiset tulosindikaattorit (erityistavoitteittain) (EAKR, koheesiorahasto ja EAKR–REACT-EU)

Erityistavoite		1.1 - Uuden liiketoiminnan luominen						
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Alueluokka (tarvittaessa)	Lähtöarvo	Perusvuosi	Tavoitearvo (2023)	Tietolähde	Raportointitiheys
1	Elinkeinoelämän dynamiikkaindeksi	indeksiluku	Kehittyneemmät	1,00	2010	1,10	Tilastokeskus (osatekijät); TEM (dynamiikkaindeksi), lähtötasoluku on vuosien 2009-2011 keskiarvo ja tavoiteluku vuosien 2021-2023 keskiarvo, yhteinen toimintalinjalle 1	vuosittain
2	Pk-yritystoimipaikat	lkm	Kehittyneemmät	16 761,00	2010	18 437,00	Tilastokeskus, lähtötasoluku on vuosien 2009-2011 keskiarvo ja tavoiteluku on vuosien 2021-2023 keskiarvo	vuosittain

Erityistavoite		1.2 - Pk-yritysten kannalta tärkeiden liikenne- ja logistiikkayhteyksien parantaminen (vain Itä- ja Pohjois-Suomi)						
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Alueluokka (tarvittaessa)	Lähtöarvo	Perusvuosi	Tavoitearvo (2023)	Tietolähde	Raportointitiheys
3.1	Kasvat yritykset Itä- ja Pohjois-Suomessa (työllisyys vähintään 3 hlöä ja henkilöstön keskimääräinen kasvu ylittää 10%)	lkm	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut	1 318,00		1 450,00	Tilastokeskus, lähtötasoluku on vuosien 2009-2011 keskiarvo ja tavoiteluku on vuosien 2020 - 2023 keskiarvo	vuosittain
1	Elinkeinoelämän dynamiikkaindeksi	indeksiluku	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut	1,00	2010	1,10	Tilastokeskus (osatekijät); TEM (dynamiikkaindeksi), lähtötasoluku on vuosien 2009-2011 keskiarvo ja tavoiteluku on vuosien 2021-2023 keskiarvo, yhteinen toimintalinjalle 1	vuosittain

2. A.6 Investointiprioriteetin mukaisesti tuettava toimi (investointiprioriteeteittain)

2.A.6.1 Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensaajien tyyppien yksilöiminen

Investointiprioriteetti	3a - Yrittäjyyden edistäminen erityisesti helpottamalla uusien ideoiden taloudellista hyödyntämistä ja tukemalla uusien yritysten perustamista muun muassa yrityshautomoiden avulla
--------------------------------	---

Investointiprioriteetilla tuettava toiminta

Erityistavoite 1.1 Uuden liiketoiminnan luominen

Investointiprioriteetin toimien tavoitteena on elinkeinorakenteen monipuolistaminen ja kasvavien, innovatiivisten ja kansainvälistyvien yritysten lisääminen. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi toimenpiteitä kohdistetaan etenkin uusien yritysten käynnistymiseen ja uuden liiketoiminnan kehittämiseen.

Kansallisen ja alueellisten älykkään erikoistumisen strategioiden pohjalta panostuksia kohdistetaan alueiden vahvojen toimialojen kehittämiseen sekä muutos- ja murrosvaiheessa olevien toimialojen tunnistamiseen. Usein uutta liiketoimintaa syntyy perinteisten toimialojen rajapinnoille ja rakennemuutostilanteissa perinteisten toimialojen murroksessa. Näissä tilanteissa on mahdollisuus sekä kokonaan uuden yritystoiminnan aikaansaamiseen että toimivien yritysten liiketoiminnan uudelleen suuntaamiseen. Tuetaan yrityksiä esimerkiksi seuraavilla aloilla: biotalous, energia-, ympäristö- ja materiaalitehokkaat teknologiat, bio- ja nanoteknologiat, kylmän ympäristön osaaminen ja erityisolosuhteiden teknologiat. Pääpaino on kasvuhakuisen työnantajayrittäjyyden edistämässä.

Uutta yritystoimintaa voidaan edistää myös omistajanvaihdostilanteissa nykyisten yrittäjien ikääntyessä. Tässä yhteydessä kiinnitetään huomiota erityisesti naisten ja nuorten yrittäjyyspotentiaalin tunnistamiseen ja hyödyntämiseen.

Nykyisessä nopeasti muuttuvassa liiketoimintaympäristössä yritysten kilpailukyvyn säilymisen ja kehittymisen edellytyksenä on jatkuva uudistuminen. Toimenpiteillä tuetaan ja kannustetaan pk-yrityksiä kehittämään uusia tuotteita ja palveluita etenkin kansainvälisille markkinoille ja

Investointiprioriteetti	3a - Yrittäjyyden edistäminen erityisesti helpottamalla uusien ideoiden taloudellista hyödyntämistä ja tukemalla uusien yritysten perustamista muun muassa yrityshautomoiden avulla
--------------------------------	---

ottamaan käyttöön tuottavuutta edistäviä innovaatioita. Asemoitumiseksi uusille kasvualueille tuetaan vahvoja verkostoja, uusien liiketoimintamallien omaksumista ja kehittämistä sekä tarvittavan osaamisen kehittämistä yrityksessä. Toimenpiteitä kohdennetaan yritysten edellytyksiin hyödyntää uusia kasvualustoja, esimerkiksi uusia innovaatioalustoja, ja niihin liittyviä asiantuntijapalveluita.

Useat pk-yritykset tarvitsevat tukea uudistumistarpeidensa ja kasvupotentiaalinsa havaitsemiseen, konkreettiseen kehittämiseen ja erikoistumiseen. Tämän lisäksi pk-yritykset tarvitsevat tukea verkostomaisen yhteistyön kehittämiseen ja uusiin yhteistoimintamuotoihin. Uutta yritystoimintaa ja kasvuyrittäjyyttä tukemaan kehitetään uudenlaisia yrityskiihdyttämöille. Kilpailukykyisen yritystoiminnan käynnistämiseksi tuetaan potentiaalia sisältävien aloittavien yritysten kehittämishankkeita. Lisäksi panostuksia kohdistetaan yritysten kasvuprosesseja ja kansainvälistymistä tukevan uuden yrityspalvelujärjestelmän kehittämiseen. Elinkeinorakenteen ja yrityspohjan monipuolistamiseksi voidaan tukea myös yritysten sijoittumis- ja investoimisedellytyksiä parantavia kehittämistoimia.

Toimenpiteiden kohteena ovat Eurooppa 2020 -strategian kansallisen toimenpideohjelman mukaisesti erityisesti työllistävät, innovatiiviset kasvuhakuiset yritykset sekä alueiden omat vahvat ja uudet potentiaaliset toimialat.

Yksittäisen matkailuinfrastruktuuri-investoinnin kokonaiskustannusten tulee olla alle viisi miljoonaa euroa.

Rahoitettavissa hankkeissa toteutetaan pääsääntöisesti alla mainittuja toimenpiteitä:

- tuetaan uusien yritysten käynnistymistä ja uuden liiketoiminnan kehittämistä (ml. yrityskiihdyttämömallit);
- tuetaan pk-yritysten ideoiden, tuotteiden ja palvelujen tuotteistamista ja kaupallistamista sekä markkinoille pääsyä.

Investointiprioriteetti	3a - Yrittäjyyden edistäminen erityisesti helpottamalla uusien ideoiden taloudellista hyödyntämistä ja tukemalla uusien yritysten perustamista muun muassa yrityshautomoiden avulla
--------------------------------	---

Erityistavoite 1.2 Pk-yritysten kannalta tärkeiden liikenne- ja logistiikkayhteyksien parantaminen (vain Itä- ja Pohjois-Suomessa)

Investointiprioriteetin toimilla parannetaan pk-yritysten kilpailukyvyn kannalta tärkeitä liikenne- ja logistiikkayhteyksiä, elinkeinoelämää ja pk-yritysten toimintaympäristöä ja kansainvälistymistä kehittäviä liikenneväyliä ja -palveluita sekä kestäväää liikennettä. Liikenne- ja logistiikkajärjestelmän kehittämistoimenpiteet ovat lähtökohtaisesti kokoluokaltaan pieniä, tehokkaita ja nopeasti toteutettavia pk-yritystoimintaa tukevia toimenpiteitä. Hankkeet ovat lisäosia pk-yritystoiminnan kehittämisen päätukitoimelle ja tarpeellisia erityistavoitteen saavuttamiseksi ja liittyvät olennaisesti valitun päätukitoimen interventiologiikkaan.

Itä- ja Pohjois-Suomen pk-yritysten kilpailukykyä tukevan pienimuotoisen liikenneinfrastruktuurin kehittämisessä painopiste on kestävään liikenteen ratkaisussa sekä liikkumistarpeen ja -volyymin vähentämisessä. Osana pk-yritysten kilpailukyvyn kehittämishankkeita voidaan hankkeilla parantaa toiminnallisesti puutteellisia tiejaksoja ja liittymäkohtia, jotka ovat keskeisiä pk-yritysten kannalta

Kyseeeseen voivat tulla pienet strategiset liikenneväyläinvestoinnit, jotka edesauttavat pk-yritysten markkinoille pääsyä. Kehittämishankkeiden osalta keskitytään liikenteen palveluiden ja liikenteen hallinnan kehittämiseen, älyliikenteen mahdollisuuksien hyödyntämiseen sekä logistiikkayhteistyön kehittämiseen. Toimenpiteet ovat osa alueellista tavoitetta kehittää vähähiilistä yhteiskuntaa ja ovat vahvasti linkitetty pk-yritysten tarpeisiin.

Rahoitettavissa hankkeissa toteutetaan pääsääntöisesti alla mainittuja toimenpiteitä:

- kehitetään pk-yritystoimintaa tukevia liikenneyhteyksiä älyliikenteen mahdollisuudet huomioiden mm. yrityskeskittymiin ja -puistoihin, liikenne- ja logistiikkaterminaaleihin sekä teollisen tuotannon ja jalostuksen kannalta keskeisille alueille;
- kehitetään alueen pk-yritystoimintaa tukevia matka- ja kuljetusketjuja sekä logistiikkakeskuksia

Kohderyhmät: pk-yritykset

Investointiprioriteetti	3a - Yrittäjyyden edistäminen erityisesti helpottamalla uusien ideoiden taloudellista hyödyntämistä ja tukemalla uusien yritysten perustamista muun muassa yrityshautomoiden avulla
--------------------------------	---

Erityiset alueelliset kohdennukset: erityistavoitteen 1.2 mukaiset toimet vain Itä- ja Pohjois-Suomessa

Tuensaajat: Aloittavat ja kasvuhakuiset yritykset, yritysryhmät ja -verkot, elinkeinojen kehittämisorganisaatiot, tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, kunnat ja muut julkisyhteisöt, yhdistykset ja osuuskunnat

2.A.2 Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet

Investointiprioriteetti	3a - Yrittäjyyden edistäminen erityisesti helpottamalla uusien ideoiden taloudellista hyödyntämistä ja tukemalla uusien yritysten perustamista muun muassa yrityshautomoiden avulla
--------------------------------	---

Hankevalintojen pääperiaatteet (kaikki toimintalinjat):

Pääsääntöisesti kaiken ohjelmasta tuettavan toiminnan tulee tukea jonkin ohjelman erityistavoitteen toteuttamista ja myötävaikuttaa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Hankkeiden yleiset valintaperusteet tulee aina täyttyä, jotta hanke voi saada rahoitusta. Lisäksi hankevalinnalle asetetaan erityisiä, erityistavoitekohtaisia valintaperusteita, joilla varmistetaan, että valitut hankkeet edistävät ohjelman erityistavoitteiden ja horisontaalisten tavoitteiden saavuttamista. Maakunnan yhteistyöryhmät ja rahoittajat voivat asettaa lisäksi muita erityisiä valintaperusteita, jotka vastaavat mm. maakuntaohjelman ja älykkään erikoistumisen pohjalta tehtyihin painopistevalintoihin. Hankevalinnoissa tulee myös kiinnittää huomiota positiivisiin vaikutuksiin, joilla edistetään ilmastotavoitteiden saavuttamista yhteistyössä julkisen sektorin sekä koko tuotanto- ja palveluketjun kanssa mm. kehittämällä uusia toimintatapoja, sosiaalisia ja teknologisia innovaatioita sekä kokeiluja. Lisäksi hankevalinnoilla tulee edistää Itämeristrategian toteuttamista, kun se on tarkoituksenmukaista.

Yksityiskohtaiset, kaikkien rahoittajien noudatettaviksi tarkoitettavat yleiset ja erityiset valintaperusteet vahvistetaan seurantakomiteassa.

Investointiprioriteetti	3a - Yrittäjyyden edistäminen erityisesti helpottamalla uusien ideoiden taloudellista hyödyntämistä ja tukemalla uusien yritysten perustamista muun muassa yrityshautomoiden avulla
--------------------------------	---

YLEISET VALINTAPERUSTEET

- Hakijan (tai tuen siirronsaajan) toteuttajaorganisaatio ja hankkeen tuettavan toiminnan toimenpiteet ovat ohjelman erityistavoitteen mukaisia
- Hakija (tai tuen siirron saaja) on yksityisoikeudellinen tai julkisoikeudellinen oikeushenkilö.
- Hankkeella on tunnistettuun tarpeeseen pohjautuva hankkeen etenemisen tarkastelun mahdollistava tavoitteellinen ja konkreettinen suunnitelma
- Hakijalla (tai tuen siirronsaajalla) on taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset hankkeen toteuttamiseksi. Hakija (tai tuen siirronsaaja) ei ole konkurssissa tai laiminlyönyt oleellisesti veroja tai sosiaaliturvamaksuja, eikä hanketoteuttajan avainhenkilö ole syyllistynyt aiemmin rikokseen avustuksia haettaessa tai asetettu liiketoimintakieltoon.
- Hankkeelle esitetyt resurssit ovat realistiset hankesuunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi
- Hakijalla (tai tuen siirronsaajalla) on edellytykset vastata hankkeella aikaansaadun toiminnan jatkuvuudesta hankkeen päättymisen jälkeen, ellei se hankkeen luonteen vuoksi ole tarpeetonta
- Hakijalla (tai tuen siirronsaajalla) ei ole ERI-rahastoihin kohdistuvaa täytäntöönpanokelpoista takaisinperintäpäätöstä (esim. pysyvyysäännön rikkominen, aiemman myönnetyn valtiontuen takaisinperintäpäätöksen keskeneräisyys), jota ei ole maksettu
- Hankkeessa työskentelevillä on toteuttamisen kannalta tarvittava koulutus tai osaaminen
- Hankkeen saamaa tukea ei käytetä yleisenä toimintatukena
- Kehittämishankkeen tulokset ovat yleisesti hyödynnettävissä (*ei koske investointihankkeita, eikä yksittäisten yritysten kehittämishankkeita*)
- Hankkeen saamalla tuella on merkittävä vaikutus hankkeen toteutumiseen

2.A.6.3 Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	3a - Yrittäjyyden edistäminen erityisesti helpottamalla uusien ideoiden taloudellista hyödyntämistä ja tukemalla uusien yritysten perustamista muun muassa yrityshautomoiden avulla
--------------------------------	---

Vastikkeellisten rahoitusvälineiden käyttö: Euroopan aluekehitysrahaston tukea voidaan käyttää pääomasijoituksiin suoran yrityssijoitustoiminnan tai rahastosijoittamisen kautta. Pääomasijoitusrahastot voivat olla valtakunnallisia tai alueellisia rahastoja. Rahastoja koskeva yleisasetuksen 37

Investointiprioriteetti	3a - Yrittäjyyden edistäminen erityisesti helpottamalla uusien ideoiden taloudellista hyödyntämistä ja tukemalla uusien yritysten perustamista muun muassa yrityshautomoiden avulla
artiklan mukainen ennakoarviointi laaditaan ennen rahastojen käyttöönottoa. Pääomasijoituksia käytetään ensisijaisesti aloittavien ja nuorien yritysten siemenrahoituksena.(erityistavoite 1.1.)	

2.A.6.4 Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	3a - Yrittäjyyden edistäminen erityisesti helpottamalla uusien ideoiden taloudellista hyödyntämistä ja tukemalla uusien yritysten perustamista muun muassa yrityshautomoiden avulla
--------------------------------	---

2.A.6.5 Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain

Taulukko 5: Yhteiset ja ohjelmakohtaiset tuotosindikaattorit (investointiprioriteeteittain, jaoteltuna alueluokittain ESR:n osalta ja tarvittaessa EAKR:n osalta)

Investointiprioriteetti		3a - Yrittäjyyden edistäminen erityisesti helpottamalla uusien ideoiden taloudellista hyödyntämistä ja tukemalla uusien yritysten perustamista muun muassa yrityshautomoiden avulla							
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Rahasto	Alueluokka (tarvittaessa)	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
					Miehet	Naiset	Yhteensä		
6	Yritykset, jotka aloittavat uuden liiketoiminnan tuen seurauksena	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			1 000,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 3 vastaavan tavoitteen kanssa	jatkuva raportointi
7	Yritykset, joissa merkittävä liikevaihdon tai henkilöstön lisäys	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			580,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
8	Vähähiilisyttä edistävät yritykset	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			300,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
CO01	Tuotannollinen investointi: Tukea saavien yritysten lukumäärä	Yritykset	EAKR	Kehittyneemmät			555,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
CO02	Tuotannollinen investointi: Avustuksia saavien yritysten lukumäärä	Yritykset	EAKR	Kehittyneemmät			800,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
CO03	Tuotannollinen investointi: Muuta rahoitustukea kuin avustuksia saavien yritysten lukumäärä	Yritykset	EAKR	Kehittyneemmät			10,00	EURA2014	jatkuva raportointi
CO05	Tuotannollinen investointi: Uusien tukea saavien yritysten lukumäärä	Yritykset	EAKR	Kehittyneemmät			600,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
CO06	Tuotannollinen investointi: Julkista tukea vastaavat yksityiset investoinnit yrityksiin (avustukset)	EURO	EAKR	Kehittyneemmät			60 000 00 0,00	EURA2014	jatkuva raportointi
CO07	Tuotannollinen investointi: Julkista tukea vastaavat yksityiset investoinnit yrityksiin (muut kuin avustukset)	EURO	EAKR	Kehittyneemmät			10 000 00 0,00	EURA2014, tavoite on yhteinen investointiprioriteettien 2 ja 3	jatkuva raportointi

Investointiprioriteetti		3a - Yrittäjyyden edistäminen erityisesti helpottamalla uusien ideoiden taloudellista hyödyntämistä ja tukemalla uusien yritysten perustamista muun muassa yrityshautomoiden avulla							
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Rahasto	Alueluokka (tarvittaessa)	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
					Miehet	Naiset	Yhteensä		
								vastaavan tavoitteen kanssa	
CO08	Tuotannollinen investointi: Työpaikkojen lisäys tuetuissa yrityksissä	Kokoaikavastaavat	EAKR	Kehittyneemmät			1 750,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
9	Hankkeen aikaansaamat yrittäjyyttä edistävät muut investoinnit	EURO	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			125 000 000,00	EURA2014	jatkuva raportointi
7	Yritykset, joissa merkittävä liikevaihdon tai henkilöstön lisäys	lkm	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			155,00		
10	Pk-yritykset, joissa saavutettavuuden paraneminen hankkeen seurauksena	lkm	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			560,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
CO01	Tuotannollinen investointi: Tukea saavien yritysten lukumäärä	Yritykset	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			145,00	EURA 2014	
CO08	Tuotannollinen investointi: Työpaikkojen lisäys tuetuissa yrityksissä	Kokoaikavastaavat	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			750,00	EURA 2014	

2.A.4 Investointiprioriteetti

Investointiprioriteetin tunniste	3d
Investointiprioriteetin nimike	Pk-yritysten tukeminen siten, että ne voivat osallistua kasvuun alueellisilla, kansallisilla ja kansainvälisillä markkinoilla sekä innovointiprosesseihin

2.A.5 Investointiprioriteettia vastaavat erityistavoitteet ja odotetut tulokset

Erityistavoitteen tunniste	2.1
Erityistavoitteen nimike	Pk-yritysten kasvun ja kansainvälistymisen edistäminen
Tulokset, joihin jäsenvaltio pyrkii unionin tuella	<p>Investointiprioriteetti 2. Pk-yritysten tukeminen siten, että ne voivat kasvaa alueellisilla, kansallisilla ja kansainvälisillä markkinoilla sekä osallistua innovointiprosesseihin</p> <p>Erityistavoite 2.1 Pk-yritysten kasvun ja kansainvälistymisen edistäminen</p>

Erityistavoitteen toimien tuloksena kasvavien pk-yritysten määrä on lisääntynyt. Uudet pk-yritykset ovat aloittaneet kansainvälisen viennin tai jo kansainvälistyneet yritykset aloittaneet viennin uudella liiketoiminta-alueella.

Valtaosa uusista työpaikoista ja tuottavuuden lisäyksestä syntyy nopeasti kasvavissa pienissä ja keskisuurissa yrityksissä. Keskisuurten yli 50 henkilöä työllistävien yritysten määrä on Suomessa alhainen. Suomessa on kansainvälisesti verrattuna suhteellisen pieni määrä nopean kasvun yrityksiä ja yritysrakenteen uudistuminen on hidasta.

Kasvavaksi yritykseksi määritellään tässä yhteydessä yritys, jonka työllisyys on kasvukauden alussa vähintään 3 henkilöä ja seuraavan kolmen vuoden aikana henkilöstön keskimääräinen kasvu ylittää 10 % vuositasolla. Tarkastelujaksolla 2009-2011 Manner-Suomessa oli keskiarvolla mitattuna 4 326 (tulosindikaattorin lähtötaso) kasvavaa yritystä (pois lukien Uudenmaan maakunta). Kasvavien yritysten vuosien 2009–2011 keskiarvo oli Itä- ja Pohjois-Suomessa 1 318 ja Etelä- ja Länsi-Suomessa 3 008. Tavoitteena on nostaa kasvavien yritysten määrää 10 %:lla vuosien 2021–2023 keskiarvolla mitattuna, jolloin tavoitetasoksi asetetaan 4 759.

Suomessa kotimarkkinat ovat pienet, mutta siitä huolimatta Suomessa on moniin muihin EU-maihin verrattuna vähän kansainvälistyneitä pk-yrityksiä. Kuitenkin pk-yrityksillekin kansainvälistyminen on keskeinen kilpailutekijä; keino kasvaa ja laajentaa markkina-alueita sekä kasvattaa kilpailukykyä. Kansainvälistymällä yritys voi myös laajentaa asiakaspohjaansa, joka Suomessa on etenkin alihankkijayrityksillä monesti hyvin kapea. Kansainvälistyminen vaatii hyvän tuotteen, osaamista verkostoja, markkinointi- ja myyntikanavat sekä pääomaa. Pk-yritysten kansainvälistymisedellytyksissä ja -valmiuksissa on kuitenkin puutteita, joiden kohentaminen edellyttää yrityksille suunnattavaa tukea. Kansainvälistyneiden yritysten määrää lisäämällä voidaan samalla kasvattaa osaamista, työllisyyttä ja lisätä viennin osuutta bruttokansantuotteesta sekä luoda keinoja rakennemuutoksesta selviytymiseen. Ennen talouskriisiä Suomen bruttokansantuotteesta (BKT) lähes puolet koostui viennistä. Vuonna 2009 viennin osuus BKT:stä putosi 36,2 prosenttiin. Neljäs osa pk-yrityksistä harjoittaa vientiä (Suhdannebarometri 2013, EK).

Taulukko 3: Ohjelmakohtaiset tulosindikaattorit (erityistavoitteittain) (EAKR, koheesiorahasto ja EAKR–REACT-EU)

Erityistavoite		2.1 - Pk-yritysten kasvun ja kansainvälistymisen edistäminen						
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Alueuokka (tarvittaessa)	Lähtöarvo	Perusvuosi	Tavoitearvo (2023)	Tietolähde	Raportointitiheys
1	Elinkeinoelämän dynamiikkaindeksi	indeksiluku	Kehittyneemmät	1,00	2010	1,10	Tilastokeskus (osatekijät); TEM (dynamiikkaindeksi), lähtötasoluku on vuosien 2009-2011 keskiarvo ja tavoiteluku on vuosien 2021-2023 keskiarvo, yhteinen toimintalinjalle 1	vuosittain
3	Kasvat yritykset (työllisyys vähintään 3 hlöä ja hlöstön keskimääräinen kasvu ylittää 10 %)	lkm	Kehittyneemmät	4 326,00	2010	4 759,00	Tilastokeskus, lähtötasoluku on vuosien 2009-2011 keskiarvo ja tavoiteluku on vuosien 2021-2023 keskiarvo, yhteinen toimintalinjalle 1	vuosittain

2. A.6 Investointiprioriteetin mukaisesti tuettava toimi (investointiprioriteeteittain)

2.A.6.1 Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensaajien tyyppien yksilöiminen

Investointiprioriteetti	3d - Pk-yritysten tukeminen siten, että ne voivat osallistua kasvuun alueellisilla, kansallisilla ja kansainvälisillä markkinoilla sekä innovointiprosesseihin
Investointiprioriteetilla 2 tuettava toiminta	
<p>Elinkeinorakenteen monipuolistamiseksi ja kasvavien, innovatiivisten ja kansainvälistyvien yritysten lisäämiseksi on tarpeen tukea pk-yritysten uudistumista, kestävästä kasvusta ja kansainvälistymistä. Pk-yrityksiä tuetaan myös kasvupotentiaalinsa ja uuden liiketoiminnan kehittämisessä, erikoistumisessa ja verkostomaisen yhteistyön lisäämisessä. Myös naisyritysten kasvu- ja kansainvälistymispotentiaali tulee tunnistaa ja sitä tukea.</p> <p>Pk-yrityksissä tuetaan kasvuun, kansainvälistymiseen ja näitä tukevaan liiketoiminnan uudistumiseen liittyviä kehittämis- ja investointihankkeita. Pk-yrityksille suunnattuja asiantuntijapalveluita kehitetään. Toimenpiteitä kohdennetaan myös liiketoimintaosaamisen vahvistamiseen ja erikoistumiseen, verkostoyhteyksien luomiseen, uusien yhteistoimintamuotojen kehittämiseen erityisesti kansainvälistyvissä liiketoiminnassa sekä uudenlaisten tuotanto- ja jakeluketjujen luomiseen.</p> <p>Pk-yritysten kasvua tuetaan älykkäiden erikoistumisen mukaisesti toimilla, jotka tähtäävät yritysten ja alueiden vahvojen toimialojen uusiutumiseen ja tuottavuuden lisäämiseen, uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen, niiden markkinoille saattamiseen sekä arvonlisän kasvattamiseen.</p> <p>Kansainvälisen yhteistyön edistäminen on keskeisessä asemassa. Itä- ja Pohjois-Suomen pk-yritysten kilpailukykyä edistämässä maantieteellisen aseman vuoksi yhteistyö Ruotsiin, Norjaan ja Venäjälle on erityisasemassa. Lisäksi erityisen suurilla liiketoimintamahdollisuuksilla liittyy Barentsin alueen rikkaisiin luonnonvaroihin ja teollisuuteen, myös Pietari ja laajemmin Luoteis-Venäjä ovat alueelle merkittäviä yhteistyökumppaneita myös Etelä-Suomessa. Ohjelman kautta tuetaan alueen pk-yritysten mahdollisuuksia luoda uusia verkostoja ja päästä osalliseksi hankkeiden laajaan palvelutarjontaan. EU:n Itämeristrategian yrittäjyyttä ja pk-yritysten kasvua edistävä painopistealue (PA SME) lippulaivahankkeineen tarjoaa hyviä välineitä suomalaisten pk-yritysten kansainvälistymiselle lähialueilla.</p>	

Investointiprioriteetti

3d - Pk-yritysten tukeminen siten, että ne voivat osallistua kasvuun alueellisilla, kansallisilla ja kansainvälisillä markkinoilla sekä innovointiprosesseihin

Pk-yritystoiminnan vientiedellytysten edistämisen ja kansainvälisiin arvoverkkoihin osallistumisen osalta panostuksia kohdistetaan erityisesti alueen vahvojen toimialojen kansainvälistymis- ja vientiedellytysten kehittämiseen sekä yritysten tuotteiden markkinoille saattamiseen. Huomiota kiinnitetään myös palveluiden vientiin ja projektiviennin edistämiseen sekä vientiin rinnastettavan matkailutulon kasvattamiseen. Haasteellisuutta lisää se, että harvaan asutun Itä- ja Pohjois-Suomen yritykset sijaitsevat kaukana keskeisistä, kasvavista kansainvälisistä vientimarkkinoista. Turismiin liittyviä pienimuotoisia investointeja voidaan rahoittaa, jos hankkeiden yhteenlasketut kustannukset

Toimenpiteiden kohteena ovat Eurooppa 2020 -strategian kansallisen toimenpideohjelman mukaisesti erityisesti työllistävät, innovatiiviset kasvuhakuiset yritykset sekä alueiden omat vahvat ja uudet potentiaaliset toimialat.

Yksittäisen matkailuinfrastruktuuri-investoinnin kokonaiskustannusten tulee olla alle viisi miljoonaa euroa.

Rahoitettavissa hankkeissa toteutetaan pääsääntöisesti alla mainittuja toimenpiteitä:

- vahvistetaan kasvuhakuisten, kansainvälistyvien sekä kansainvälisille markkinoille tähtäävien pk-yritysten liiketoimintaosaamista ja kansainvälistymisvalmiuksia;
- tuetaan kasvua, kansainvälistymistä sekä kilpailukykyisyyttä edistäviä pk-yritysten investointeja ja kehittämishankkeita;
- kehitetään yritysklustereita, yritysverkostoja ja muita yritysten yhteistyömuotoja
- käytetään pääomasijoituksia yritysten kasvun turvaamiseksi.

Kohderyhmät: pk-yritykset

Tuensaajat: Aloittavat ja kasvuhakuiset yritykset, yritysryhmät ja -verkostot, elinkeinojen kehittämisorganisaatiot, tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, kunnat ja muut julkisyhteisöt

Investointiprioriteetti	3d - Pk-yritysten tukeminen siten, että ne voivat osallistua kasvuun alueellisilla, kansallisilla ja kansainvälisillä markkinoilla sekä innovointiprosesseihin
--------------------------------	--

2.A.2 Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet

Investointiprioriteetti	3d - Pk-yritysten tukeminen siten, että ne voivat osallistua kasvuun alueellisilla, kansallisilla ja kansainvälisillä markkinoilla sekä innovointiprosesseihin
--------------------------------	--

Hankevalintojen pääperiaatteet (kaikki toimintalinjat):

Pääsääntöisesti kaiken ohjelmasta tuettavan toiminnan tulee tukea jonkin ohjelman erityistavoitteen toteuttamista ja myötävaikuttaa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Hankkeiden yleiset valintaperusteet tulee aina täyttyä, jotta hanke voi saada rahoitusta. Lisäksi hankevalinnalle asetetaan erityisiä, erityistavoitekohtaisia valintaperusteita, joilla varmistetaan, että valitut hankkeet edistävät ohjelman erityistavoitteiden ja horisontaalisten tavoitteiden saavuttamista. Maakunnan yhteistyöryhmät ja rahoittajat voivat asettaa lisäksi muita erityisiä valintaperusteita, jotka vastaavat mm. maakuntaohjelman ja älykkään erikoistumisen pohjalta tehtyihin painopistevalintoihin. Hankevalinnoissa tulee myös kiinnittää huomiota positiivisiin vaikutuksiin, joilla edistetään ilmastotavoitteiden saavuttamista yhteistyössä julkisen sektorin sekä koko tuotanto- ja palveluketjun kanssa mm. kehittämällä uusia toimintatapoja, sosiaalisia ja teknologisia innovaatioita sekä kokeiluja. Lisäksi hankevalinnoilla tulee edistää Itämeristrategian toteuttamista, kun se on tarkoituksenmukaista.

Yksityiskohtaiset, kaikkien rahoittajien noudatettaviksi tarkoitettavat yleiset ja erityiset valintaperusteet vahvistetaan seurantakomiteassa.

YLEISET VALINTAPERUSTEET

- Hakijan (tai tuen siirronsaajan) toteuttajaorganisaatio ja hankkeen tuettavan toiminnan toimenpiteet ovat ohjelman erityistavoitteen mukaisia
- Hakija (tai tuen siirron saaja) on yksityisoikeudellinen tai julkisoikeudellinen oikeushenkilö.
- Hankkeella on tunnistettuun tarpeeseen pohjautuva hankkeen etenemisen tarkastelun mahdollistava tavoitteellinen ja konkreettinen suunnitelma
- Hakijalla (tai tuen siirronsaajalla) on taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset hankkeen toteuttamiseksi. Hakija (tai tuen siirronsaaja) ei ole konkurssissa tai laiminlyönyt oleellisesti veroja tai sosiaaliturvamaksuja, eikä hanketoteuttajan avainhenkilö ole syyllistynyt aiemmin rikokseen

Investointiprioriteetti	3d - Pk-yritysten tukeminen siten, että ne voivat osallistua kasvuun alueellisilla, kansallisilla ja kansainvälisillä markkinoilla sekä innovointiprosesseihin
<p>avustuksia haettaessa tai asetettu liiketoimintakieltoon.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hankkeelle esitetyt resurssit ovat realistiset hankesuunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi • Hakijalla (tai tuen siirronsaajalla) on edellytykset vastata hankkeella aikaansaadun toiminnan jatkuvuudesta hankkeen päättymisen jälkeen, ellei se hankkeen luonteen vuoksi ole tarpeetonta • Hakijalla (tai tuen siirronsaajalla) ei ole ERI-rahastoihin kohdistuvaa täytäntöönpanokelpoista takaisinperintäpäätöstä (esim. pysyvyyssäännön rikkominen, aiemman myönnetyn valtiontuen takaisinperintäpäätöksen keskeneräisyys), jota ei ole maksettu • Hankkeessa työskentelevillä on toteuttamisen kannalta tarvittava koulutus tai osaaminen • Hankkeen saamaa tukea ei käytetä yleisenä toimintatukena • Kehittämishankkeen tulokset ovat yleisesti hyödynnettävissä (<i>ei koske investointihankkeita, eikä yksittäisten yritysten kehittämishankkeita</i>) • Hankkeen saamalla tuella on merkittävä vaikutus hankkeen toteutumiseen 	

2.A.6.3 Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	3d - Pk-yritysten tukeminen siten, että ne voivat osallistua kasvuun alueellisilla, kansallisilla ja kansainvälisillä markkinoilla sekä innovointiprosesseihin
<p>Vastikkeellisten rahoitusvälineiden käyttö: Euroopan aluekehitysrahaston tukea voidaan käyttää pääomasijoituksiin suoran yrityssijoitustoiminnan tai rahastosijoittamisen kautta. Pääomasijoitusrahastot voivat olla valtakunnallisia tai alueellisia rahastoja. Rahastoja koskeva yleisasetuksen 37 artiklan mukainen ennakoarviointi laaditaan ennen rahastojen käyttöönottoa. Pääomasijoituksia käytetään ensisijaisesti aloittavien ja nuorien yritysten siemenrahoituksena.</p>	

2.A.6.4 Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	3d - Pk-yritysten tukeminen siten, että ne voivat osallistua kasvuun alueellisilla, kansallisilla ja kansainvälisillä markkinoilla sekä innovointiprosesseihin

2.A.6.5 Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain

Taulukko 5: Yhteiset ja ohjelmakohtaiset tuotosindikaattorit (investointiprioriteeteittain, jaoteltuna alueluokittain ESR:n osalta ja tarvittaessa EAKR:n osalta)

Investointiprioriteetti		3d - Pk-yritysten tukeminen siten, että ne voivat osallistua kasvuun alueellisilla, kansallisilla ja kansainvälisillä markkinoilla sekä innovointiprosesseihin							
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Rahasto	Alueluokka (tarvittaessa)	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
					Miehet	Naiset	Yhteensä		
11	Yritykset hankkeissa, joissa keskeinen tavoite yritysten kasvu ja kansainvälinen liiketoiminta	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			5 170,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 3 vastaavan tavoitteen kanssa	jatkuva raportointi
12	Yritykset, jotka aloittavat viennin taikka laajentavat uudelle vientimarkkina-alueelle	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			2 600,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 3 vastaavan tavoitteen kanssa	jatkuva raportointi
7	Yritykset, joissa merkittävä liikevaihdon tai henkilöstön lisäys	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			1 865,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 3 vastaavan tavoitteen kanssa	jatkuva raportointi
13	Säästetty energia	MWh	EAKR	Kehittyneemmät			900 000,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 3 vastaavan tavoitteen kanssa	jatkuva raportointi
8	Vähähiilisyttä edistävät yritykset	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			1 100,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
CO01	Tuotannollinen investointi: Tukea saavien yritysten lukumäärä	Yritykset	EAKR	Kehittyneemmät			2 190,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 3 vastaavan tavoitteen kanssa	jatkuva raportointi
CO02	Tuotannollinen investointi: Avustuksia saavien yritysten lukumäärä	Yritykset	EAKR	Kehittyneemmät			3 175,00	EURA2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 3 vastaavan tavoitteen kanssa	jatkuva raportointi
CO03	Tuotannollinen investointi: Muuta rahoitustukea kuin avustuksia saavien yritysten lukumäärä	Yritykset	EAKR	Kehittyneemmät			20,00	EURA2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 3 vastaavan tavoitteen kanssa	jatkuva raportointi
CO06	Tuotannollinen investointi: Julkista tukea vastaavat yksityiset investoinnit yrityksiin (avustukset)	EURO	EAKR	Kehittyneemmät			400 000 000,00	EURA2014	jatkuva raportointi
CO07	Tuotannollinen investointi: Julkista tukea vastaavat yksityiset investoinnit yrityksiin (muut kuin avustukset)	EURO	EAKR	Kehittyneemmät			10 000 000,00	EURA2014, tavoite on yhteinen investointiprioriteetti 1 ja 3 vastaavan tavoitteen kanssa	jatkuva raportointi
CO08	Tuotannollinen investointi: Työpaikkojen lisäys tuetuissa yrityksissä	Kokoaikavastaavat	EAKR	Kehittyneemmät			5 750,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 3 vastaavan tavoitteen kanssa	jatkuva raportointi
7	Yritykset, joissa merkittävä liikevaihdon tai henkilöstön lisäys	lkm	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			900,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 3 vastaavan tavoitteen kanssa	

Investointiprioriteetti		3d - Pk-yritysten tukeminen siten, että ne voivat osallistua kasvuun alueellisilla, kansallisilla ja kansainvälisillä markkinoilla sekä innovointiprosesseihin							
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Rahasto	Alue luokka (tarvittaessa)	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
					Miehet	Naiset	Yhteensä		
CO01	Tuotannollinen investointi: Tukea saavien yritysten lukumäärä	Yritykset	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			660,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 3 vastaavan tavoitteen kanssa	
CO08	Tuotannollinen investointi: Työpaikkojen lisäys tuetuissa yrityksissä	Kokoaikavastaavat	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			2 250,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 3 vastaavan tavoitteen kanssa	

2.A.4 Investointiprioriteetti

Investointiprioriteetin tunniste	4f
Investointiprioriteetin nimike	Vähähiilistä teknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin sekä sen käyttöönoton edistäminen

2.A.5 Investointiprioriteettia vastaavat erityistavoitteet ja odotetut tulokset

Erityistavoitteen tunniste	3.1
Erityistavoitteen nimike	Pk-yritysten energiatehokkuuden edistäminen
Tulokset, joihin jäsenvaltio pyrkii unionin tuella	<p>Investointiprioriteetti 3. Vähähiilistä teknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin sekä sen käytön edistäminen</p> <p>3.1 Pk-yritysten energiatehokkuuden edistäminen</p> <p>Erityistavoitteen toimien tuloksena pk-yritysten toiminnan, tuotteiden ja palveluiden energia- ja resurssitehokkuus on parantunut uusien energiatehokkuutta parantavien ratkaisujen käyttöönoton avulla ja energiaa säästynyt yrityksen toimintaprosesseissa. Kasvihuonekaasupäästöt ovat vähentyneet.</p> <p>Pk-yritysten oman toiminnan ja tuotannon energiakulutus muodostuu tuotantoprosessista ja tuotanto- ja toimitilojen lämmityksestä, valaistuksesta, erinäisten laitteiden käytöstä, liikenteestä jne. Energiakulutus vaihtelee toimiston suhteellisen pienestä kulutuksesta teollisuuden, vaikkapa leipomon suurempaan käyttöön. Pääosin kasvihuonekaasupäästöt syntyvät välillisesti sähkön ja kaukolämmön tuotannossa. Yrityksen oma polttoaineen käyttö, kuten öljylämmitys tai liikenne aiheuttaa</p>

suoria kasvihuonekaasupäästöjä.

Energiakulutusta pienennetään ja kasvihuonekaasupäästöjä vähennetään EU-laajuisilla laitteiden energiatehokkuusvaatimuksilla ja energiamerkinnoilla, energiatehokkuussopimus- ja energiakatselmustoiminnalla sekä energiatehokkuustoimilla kuten tiedottaminen ja valistaminen. Uudet älykkäät ICT-sovellukset ovat yksi tehokas tapa edistää energia- ja resurssitehokkuutta.

Suotuisassa toimintaympäristössä kaikki yritykset kykenevät osallistumaan vähähiilisen, resurssitehokkaan ja ympäristön kannalta kestävä talouden edistämiseen. Vähähiilisen talouden hyödyt perinteisillekin liiketoiminta-alueille syntyvät, kun toiminnan tehokkuus kohenee, energiaa käytetään säästävällisesti ja raaka-aineita kierrätetään tehokkaasti. Vastuullinen ja ympäristömyönteinen imago lisäävät asiakkaiden uskollisuutta ja tukevat kilpailuedun synnyttämistä markkinoilla. Näin ollen vähähiiliset ja ekologisesti kestävät tuoteominaisuudet voivat toimia markkinaosuuden kasvun lähteenä. Tulevaisuuden osaajat vaativat myös työnantajiltaan ilmastomyönteistä toimintaa. Pk-yritykset tarvitsevat tuekseen veturiyritysten, tutkimuslaitosten, koulutusorganisaatioiden sekä työmarkkina-, elinkeino- kansalais- ja kuluttajajärjestöjen yhteistyötä.

Ohjelman päästökauppaan kuulumattomat päästöt tulosindikaattorin lähtötasoksi asetetaan vuosien 2008 - 2010 keskiarvo, joka oli Manner-Suomessa 32,2 milj.t C02-ekv. Tavoitetasoksi asetetaan päästötavoite 28,7 milj.t C02-ekv vuosien 2021-2023 keskiarvolla mitattuna.

Taulukko 3: Ohjelmakohtaiset tulosindikaattorit (erityistavoitteittain) (EAKR, koheesiorahasto ja EAKR–REACT-EU)

Erityistavoite		3.1 - Pk-yritysten energiatehokkuuden edistäminen						
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Alueluokka (tarvittaessa)	Lähtöarvo	Perusvuosi	Tavoitearvo (2023)	Tietolähde	Raportointitiheys
1	Elinkeinoelämän dynamiikkaindeksi	indeksiluku	Kehittyneemmät	1,00	2010	1,10	Tilastokeskus (osatekijät); TEM (dynamiikkaindeksi), lähtötasoluku on vuosien 2009-2011 keskiarvo ja tavoiteluku on vuosien 2021-2023 keskiarvo, yhteinen toimintalinjalle 1	vuosittain
4	Päästökauppaan kuulumattomat päästöt	CO2-ekv, miljoonaa tonnia	Kehittyneemmät	32,20	2009	28,70	Tilastokeskus, lähtötasoluku on vuosien 2008-2010 keskiarvo ja tavoiteluku on vuosien 2021-2023 keskiarvo, em. luvut ovat yhteisiä toimintalinjoille 1 ja 2	vuosittain

2. A.6 Investointiprioriteetin mukaisesti tuettava toimi (investointiprioriteeteittain)

2.A.6.1 Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensaajien tyyppien yksilöiminen

Investointiprioriteetti	4f - Vähähiilistä teknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin sekä sen käyttöönoton edistäminen
Investointiprioriteetilla 3 tuettava toiminta	
<p>Erityistavoitteen toimilla parannetaan pk-yritysten kilpailukykyä mm. edistämällä uusien ympäristöä vähemmän kuormittavien, resurssiviisaiden ja energiatehokkaampien teknologioiden ja innovaatioiden käyttöönottoa niiden toiminnassa. sekä vähähiilistä, resurssiviisasta ja kestävää ympäristöliiketoimintaa.</p>	
<p>Pk-yrityksissä tuetaan kasvuun, kansainvälistymiseen ja vähähiiliseen liiketoiminnan uudistumiseen liittyviä kehittämis- ja investointihankkeita. Tuetaan yrityksiä vähähiilisen kasvupotentiaalinsa tunnistamisessa ja uusien vähähiilisten tuotteiden tuotteistamisessa ja kaupallistamisessa sekä verkostomaisen yhteistyön lisäämisessä. Myös naisyritysten vähähiilinen kasvu- ja kansainvälistymispotentiaali tulee tunnistaa ja sitä tukea. Muun muassa rakennemuutokset niin yksityisellä kuin julkisella sektorilla synnyttävät mahdollisuuksia uuteen yritystoimintaan, joka erityisesti tähtää vähähiilisen talouden ja ilmastonmuutoksen hallinnan kehittämiseen.</p>	
<p>Suurten yritysten vähähiilisyttä edistäviä investointeja tuetaan silloin, kun kyseessä on investointi uuteen toimintayksikköön, liiketoiminta-alueeseen, tuotteeseen tai palveluun.</p>	
<p>Toimenpiteiden kohteena ovat Eurooppa 2020 -strategian kansallisen toimenpideohjelman mukaisesti erityisesti työllistävät, innovatiiviset kasvuhakuiset yritykset. Tuetaan yrityksiä esimerkiksi seuraavilla aloilla: biotalous, energia-, ympäristö- ja materiaalitehokkaat teknologiat, bio- ja nanoteknologiat, kylmän ympäristön osaaminen ja erityisolosuhteiden teknologiat.</p>	
<p>Vähähiilistä taloutta kaikilla aloilla edistävään toimintaan tulee kohdentaa vähintään 25 % EAKR-rahoituksesta, mikä huomioidaan hankevalintoja tehtäessä. Olennaista on myös, miten luonnonvaroja (esim. metsät, turve, mineraalit) hyödyntävässä elinkeinotoiminnassa huomioidaan toiminnan</p>	

Investointiprioriteetti	4f - Vähähiilistä teknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin sekä sen käyttöönoton edistäminen
<p>ympäristövaikutukset, mm. luonnon monimuotoisuus ja erilaisten intressien yhteensovittaminen ekologisesti kestäväällä tavalla. Hankkeita, joilla on merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia, ei rahoiteta. Toimintalinjan myönteisten ympäristövaikutusten (päästöjen väheneminen, ilmastonmuutoksen hillintä) kannalta on olennaista se, että toimintalinjan 2 vähähiilisyttä edistävät toimenpiteet tukevat sisällöllisesti myös toimintalinjan 1 toteutumista. Tavoiteltava tilanne on, että toimintalinjan 2 toimenpiteillä luodaan kysyntää vähähiilisyttä tukeville hankkeille toimintalinjalla 1 sekä myös teemaa tukeville ESR-hankkeille.</p> <p>Rahoitettavissa hankkeissa toteutetaan pääsääntöisesti alla mainittuja toimenpiteitä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuetaan uusien vähähiilisyttä edistävien yritysten käynnistymistä ja uuden liiketoiminnan kehittämistä; • tuetaan pk-yritysten vähähiilisten ja resurssiviisaiden ideoiden, tuotteiden ja palvelujen tuotteistamista ja kaupallistamista sekä markkinoille pääsyä; • vahvistetaan vähähiilisten, kasvuhakuisten, kansainvälistyvien sekä kansainvälisille markkinoille tähtäävien pk-yritysten liiketoimintaosaamista ja kansainvälistymisvalmiuksia; • tuetaan pk-yritysten kasvua, kansainvälistymistä sekä kilpailukykyisyyttä edistäviä investointeja ja kehittämishankkeita, jotka parantavat yrityksen vähähiilisyttä ja resurssiviisautta; • kehitetään vähähiilisiä yritysklustereita, yritysverkostoja ja muita yritysten yhteistyömuotoja; • käytetään pääomasijoituksia yritysten kestäväen kasvun turvaamiseksi. <p>Kohderyhmät: yritykset</p> <p>Tuensaajat: Aloittavat ja kasvuhakuiset yritykset, yritysryhmät ja -verkostot, elinkeinojen kehittämisorganisaatiot, tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, kunnat ja muut julkisyhteisöt</p>	

2.A.2 Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet

Investointiprioriteetti	4f - Vähähiilistä teknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin sekä sen käyttöönoton edistäminen
--------------------------------	---

Hankevalintojen pääperiaatteet (kaikki toimintalinjat):

Pääsääntöisesti kaiken ohjelmasta tuettavan toiminnan tulee tukea jonkin ohjelman erityistavoitteen toteuttamista ja myötävaikuttaa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Hankkeiden yleiset valintaperusteet tulee aina täyttyä, jotta hanke voi saada rahoitusta. Lisäksi hankevalinnalle asetetaan erityisiä, erityistavoitekohtaisia valintaperusteita, joilla varmistetaan, että valitut hankkeet edistävät ohjelman erityistavoitteiden ja horisontaalisten tavoitteiden saavuttamista. Maakunnan yhteistyöryhmät ja rahoittajat voivat asettaa lisäksi muita erityisiä valintaperusteita, jotka vastaavat mm. maakuntaohjelman ja älykkään erikoistumisen pohjalta tehtyihin painopistevalintoihin. Hankevalinnoissa tulee myös kiinnittää huomiota positiivisiin vaikutuksiin, joilla edistetään ilmastotavoitteiden saavuttamista yhteistyössä julkisen sektorin sekä koko tuotanto- ja palveluketjun kanssa mm. kehittämällä uusia toimintatapoja, sosiaalisia ja teknologisia innovaatioita sekä kokeiluja. Lisäksi hankevalinnoilla tulee edistää Itämeristrategian toteuttamista, kun se on tarkoituksenmukaista.

Yksityiskohtaiset, kaikkien rahoittajien noudatettaviksi tarkoitettavat yleiset ja erityiset valintaperusteet vahvistetaan seurantakomiteassa.

YLEISET VALINTAPERUSTEET

- Hakijan (tai tuen siirronsaajan) toteuttajaorganisaatio ja hankkeen tuettavan toiminnan toimenpiteet ovat ohjelman erityistavoitteen mukaisia
- Hakija (tai tuen siirron saaja) on yksityisoikeudellinen tai julkisoikeudellinen oikeushenkilö.
- Hankkeella on tunnistettuun tarpeeseen pohjautuva tavoitteellinen ja konkreettinen suunnitelma
- Hakijalla (tai tuen siirronsaajalla) on taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset hankkeen toteuttamiseksi. Hakija (tai tuen siirronsaaja) ei ole konkurssissa tai laiminlyönyt oleellisesti veroja tai sosiaaliturvamaksuja, eikä hanketoteuttajan avainhenkilö ole syyllistynyt aiemmin rikokseen avustuksia haettaessa tai asetettu kilpailukielttoon.
- Hankkeelle esitetyt resurssit ovat realistiset hankesuunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi
- Hakijalla (tai tuen siirronsaajalla) on edellytykset vastata hankkeella aikaansaadun toiminnan jatkuvuudesta hankkeen päättymisen jälkeen, ellei

Investointiprioriteetti	4f - Vähähiilistä teknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin sekä sen käyttöönoton edistäminen
<p>se hankkeen luonteen vuoksi ole tarpeetonta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hakijalla (tai tuen siirronsaajalla) ei ole ERI-rahastoihin kohdistuvaa täytäntöönpanokelpoista takaisinperintäpäätöstä (esim. pysyvyyssäännön rikkominen, aiemman myönnetyn valtiontuen takaisinperintäpäätöksen keskeneräisyys), jota ei ole maksettu • Hankkeessa työskentelevillä on toteuttamisen kannalta tarvittava koulutus tai osaaminen • Hankkeen saamaa tukea ei käytetä yleisenä toimintatukena • Kehittämishankkeen tulokset ovat yleisesti hyödynnettävissä (ei koske investointihankkeita, eikä yksittäisten yritysten kehittämishankkeita) • Hankkeen saamalla tuella on merkittävä vaikutus hankkeen toteutumiseen 	

2.A.6.3 Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	4f - Vähähiilistä teknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin sekä sen käyttöönoton edistäminen
<p>Vastikkeellisten rahoitusvälineiden käyttö: Euroopan aluekehitysrahaston tukea voidaan käyttää pääomasijoituksiin suoran yrityssijoitustoiminnan tai rahastosijoittamisen kautta. Pääomasijoitusrahastot voivat olla valtakunnallisia tai alueellisia rahastoja. Rahastoja koskeva yleisasetuksen 37 artiklan mukainen ennakoarviointi laaditaan ennen rahastojen käyttöönottoa. Pääomasijoituksia käytetään ensisijaisesti aloittavien ja nuorien yritysten siemenrahoituksena.</p>	

2.A.6.4 Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	4f - Vähähiilistä teknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin sekä sen käyttöönoton edistäminen

2.A.6.5 Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain

Taulukko 5: Yhteiset ja ohjelmakohtaiset tuotosindikaattorit (investointiprioriteeteittain, jaoteltuna alueluokittain ESR:n osalta ja tarvittaessa EAKR:n osalta)

Investointiprioriteetti		4f - Vähähiilistä teknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin sekä sen käyttöönoton edistäminen							
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Rahasto	Alueluokka (tarvittaessa)	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
					Miehet	Naiset	Yhteensä		
11	Yritykset hankkeissa, joissa keskeinen tavoite yritysten kasvu ja kansainvälinen liiketoiminta	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			5 170,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 2 vastaavan tavoitteen kanssa	jatkuva raportointi
14	Yrityksissä toteutettavat vähähiilisyyttä edistävät demonstraatiot	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			150,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
6	Yritykset, jotka aloittavat uuden liiketoiminnan tuen seurauksena	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			1 000,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 1 vastaavan tavoitteen kanssa	jatkuva raportointi
12	Yritykset, jotka aloittavat viennin taikka laajentavat uudelle vientimarkkina-alueelle	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			2 600,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 2 vastaavan tavoitteen kanssa	jatkuva raportointi
7	Yritykset, joissa merkittävä liikevaihdon tai henkilöstön lisäys	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			1 865,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 2 vastaavan tavoitteen kanssa	jatkuva raportointi
13	Säästetty energia	MWh	EAKR	Kehittyneemmät			900 000,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 2 vastaavan tavoitteen kanssa	jatkuva raportointi
8	Vähähiilisyyttä edistävät yritykset	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			500,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
CO01	Tuotannollinen investointi: Tukea saavien yritysten lukumäärä	Yritykset	EAKR	Kehittyneemmät			2 190,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 2 vastaavan tavoitteen kanssa	jatkuva raportointi
CO02	Tuotannollinen investointi: Avustuksia saavien yritysten lukumäärä	Yritykset	EAKR	Kehittyneemmät			3 175,00	EURA2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 2 vastaavan tavoitteen kanssa	jatkuva raportointi
CO03	Tuotannollinen investointi: Muuta rahoitustukea kuin avustuksia saavien yritysten lukumäärä	Yritykset	EAKR	Kehittyneemmät			20,00	EURA2014, tavoite on yhteinen investointiprioriteetti 2 vastaavan tavoitteen kanssa	jatkuva raportointi
CO06	Tuotannollinen investointi: Julkista tukea vastaavat yksityiset investoinnit yrityksiin (avustukset)	EURO	EAKR	Kehittyneemmät			200 000 00,00	EURA2014	jatkuva raportointi
CO07	Tuotannollinen investointi: Julkista tukea vastaavat yksityiset investoinnit yrityksiin (muut kuin avustukset)	EURO	EAKR	Kehittyneemmät			10 000 00,00	EURA2014, tavoite on yhteinen investointiprioriteetti 1 ja 2 kanssa	jatkuva raportointi
CO08	Tuotannollinen investointi: Työpaikkojen lisäys tuetuissa yrityksissä	Kokoaikavastaavat	EAKR	Kehittyneemmät			5 750,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 2 vastaavan tavoitteen kanssa	jatkuva raportointi

Investointiprioriteetti		4f - Vähähiilistä teknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin sekä sen käyttöönoton edistäminen							
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Rahasto	Alueluokka (tarvittaessa)	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
					Miehet	Naiset	Yhteensä		
7	Yritykset, joissa merkittävä liikevaihdon tai henkilöstön lisäys	lkm	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			900,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 2 vastaavan tavoitteen kanssa	
CO01	Tuotannollinen investointi: Tukea saavien yritysten lukumäärä	Yritykset	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			660,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 2 vastaavan tavoitteen kanssa	
CO08	Tuotannollinen investointi: Työpaikkojen lisäys tuetuissa yrityksissä	Kokoaikavastaavat	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			2 250,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 2 vastaavan tavoitteen kanssa	

2.A.7 Sosiaalinen innovointi, valtioiden välinen yhteistyö ja temaattisten tavoitteiden 1–7 ja 13 edistäminen

Toimintalinja	1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)
---------------	--

2.A.8 Tuloskehys

Taulukko 6: Toimintalinjan tuloskehys (rahastoittain ja EAKR:n ja ESR:n osalta alueluokittain)

Toimintalinja		1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)												
ID	Indikaattorityyppi	Indikaattori tai keskeinen täytäntöönpanovaihe	Mittayksikkö mukana	tapauksen	Rahasto	Alueluokka	Välitavoite vuodeksi 2018			Lopullinen tavoite (2023)			Tietolähde	Indikaattorin merkityksen selitys, tapauksen mukaan
							Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä		
25	Taloudellinen	Todentamisviranomaisen kirjanpitojärjestelmään viety tukielpoisten menojen kokonaismäärä	euro		EAKR	Kehittyneemmät			94 000 000			379 974 664,00	EURA 2014	
25	Taloudellinen	Todentamisviranomaisen kirjanpitojärjestelmään viety tukielpoisten menojen kokonaismäärä	euro		EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			65 000 000			262 585 354,00	EURA 2014	
7	Tuotos	Yritykset, joissa merkittävä liikevaihdon tai henkilöstön lisäys	lkm		EAKR	Kehittyneemmät			270			2 445,00	EURA 2014	
7	Tuotos	Yritykset, joissa merkittävä liikevaihdon tai henkilöstön lisäys	lkm		EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			186			1 055,00	EURA 2014	
CO01	Tuotos	Tuotannollinen investointi: Tukea saavien yritysten lukumäärä	Yritykset		EAKR	Kehittyneemmät			649			2 745,00	EURA 2014	
CO01	Tuotos	Tuotannollinen investointi: Tukea saavien yritysten lukumäärä	Yritykset		EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			449			805,00	EURA 2014	
CO08	Tuotos	Tuotannollinen investointi: Työpaikkojen lisäys tuetuissa yrityksissä	Kokoaikavastaavat		EAKR	Kehittyneemmät			1 456			7 500,00	EURA 2014	
CO08	Tuotos	Tuotannollinen investointi: Työpaikkojen lisäys tuetuissa yrityksissä	Kokoaikavastaavat		EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			1 006			3 000,00	EURA 2014	

Laadullisia lisätietoja tuloskehysten määrittämisestä

2.A.9 Tukitoimien luokat

Komission hyväksymään nimikkeistöön perustuvat toimintalinjan sisältöä vastaavat tukitoimien luokat ja unionin tuen ohjeellinen jakautuminen.

Taulukot 7–11: Tukitoimien luokat

Taulukko 7: Näkökohta 1 – Tukitoimen toimintakenttä

Toimintalinja		1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)	
Rahasto	Alue luokka	Koodi	Summa euroina
ERDF		001. Yleiset tuotannolliset investoinnit pieniin ja keskiisuuriin yrityksiin (pk-yritykset)	83 735 207,00
ERDF		003. Vähähiiliseen talouteen liittyvät tuotannolliset investoinnit suurissa yrityksissä	3 685 461,00
ERDF		004. Tuotannolliset investoinnit suurten yritysten ja pk-yritysten väliseen yhteistyöhön, jolla kehitetään tieto- ja viestintätekniikan tuotteita ja palveluja sekä verkkokauppaa ja lisätään tieto- ja viestintätekniikan kysyntää	446 829,00
ERDF	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut	030. Toissijaiset maantieyhteydet TEN-T-tieverkkoon ja -solmukohtiin (uudet)	739 977,00
ERDF	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut	031. Muut kansalliset ja alueelliset maantiet (uudet)	6 273 560,00
ERDF	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut	032. Paikalliset liittymätiet (uudet)	1 052 239,00
ERDF	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut	034. Muut uudelleen rakennetut tai parannetut tiet (moottoritiet sekä kansalliset, alueelliset ja paikalliset tiet)	14 862 846,00
ERDF		044. Älykkäät liikennejärjestelmät (myös kysynnän hallinnan sekä tiemaksu- seuranta-, valvonta- ja tietojärjestelmien käyttöönotto)	687 172,00
ERDF		056. Investoinnit pk-yritysten infrastruktuuriin, valmiuksiin ja laitteisiin, jotka ovat suorassa yhteydessä tutkimukseen ja innovointiin	2 218 125,00
ERDF		062. Pääasiassa pk-yrityksiä hyödyttävät teknologian siirto sekä korkeakoulujen ja yritysten välinen yhteistyö	1 901 702,00
ERDF		063. Pääasiassa pk-yrityksiä hyödyttävät klusterituki ja yritysverkostot	7 172 015,00
ERDF		064. Tutkimus- ja innovointiprosessit pk-yrityksissä (myös seteliohjelmat sekä prosesseihin, suunnitteluun, palveluihin ja sosiaalialaan liittyvät innovaatiot)	4 073 779,00
ERDF		065. Tutkimus- ja innovointi-infrastruktuuri, prosessit, teknologian siirto ja yhteistyö yrityksissä, jotka keskittyvät vähähiiliseen talouteen ja kykyyn selviytyä ilmastonmuutoksesta	4 835 689,00
ERDF		066. Pitkälle kehitetyt tukipalvelut pk-yrityksille ja niiden ryhmittymille (myös johtamis-, markkinointi- ja suunnittelupalvelut)	22 163 161,00
ERDF		067. Pk-yritysten kehittäminen, tuki yrittäjyydelle ja yritysautomaille (myös tuki spin-off- ja spin-out-yrityksille)	64 027 410,00
ERDF		068. Energiatohokkuus ja esittelyhankkeet pk-yrityksissä ja tukitoimenpiteet	24 198 930,00
ERDF		069. Tuki pk-yritysten ympäristöystävällisille tuotantoprosesseille ja resurssitehokkuudelle	22 082 640

Toimintalinja		1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
			,00
ERDF		070. Energiatehokkuuden edistäminen suurissa yrityksissä	6 200 087,00
ERDF		071. Vähähiihdistä taloutta ja kykyä selviytyä ilmastonmuutoksesta edistävien palvelujen tarjoamiseen erikoistuneiden yritysten kehittäminen ja edistäminen (myös tuki tällaisille palveluille)	9 469 123,00
ERDF		072. Pk-yritysten liiketoimintainfrastruktuuri (myös teollisuusalueet)	9 602 963,00
ERDF		074. Matkailuun liittyvien omaisuuserien kehittäminen ja edistäminen pk-yrityksissä	6 520 717,00
ERDF		075. Matkailuun liittyvien palveluiden kehittäminen ja edistäminen pk-yrityksissä tai niitä varten	18 065 617,00
ERDF		076. Kulttuuriomaisuuden ja luovan omaisuuden kehittäminen ja edistäminen pk-yrityksissä	151 381,00
ERDF		077. Kulttuuripalveluiden ja luovien palvelujen kehittäminen ja edistäminen pk-yrityksissä tai niitä varten	601 602,00
ERDF		080. Digitaaliseen osallisuuteen, esteettömään tietoyhteiskuntaan ja verkko-opiskeluun liittyvät palvelut ja sovellukset, digitaalinen lukutaito	694 827,00
ERDF		082. Tieto- ja viestintätekniset palvelut ja sovellukset pk-yrityksille (myös verkkokauppa ja -liiketoiminta, verkottuneet liiketoimintaprosessit, elävät laboratoriot, verkko-yrittäjät ja tieto- ja viestintätekniikan start-up-yritykset)	5 816 950,00

Taulukko 8: Näkökohta 2 – Rahoitusmuoto

Toimintalinja		1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
ERDF		01. Avustus, jota ei tarvitse maksaa takaisin	313 319 927,00
ERDF		03. Rahoitusvälineistä osoitettava tuki: riskipääoma ja oma pääoma tai vastaava	7 960 082,00

Taulukko 9: Näkökohta 3 – Aluetyyppi

Toimintalinja		1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
ERDF		01. Suuret kaupunkialueet (tiheästi asutut, >50 000 asukasta)	67 583 872,00
ERDF		02. Pienet kaupunkialueet (keskitiheästi asutut, >5 000 asukasta)	128 512 004,00
ERDF		03. Maaseutualueet (harvaan asutut)	115 632 036,00
ERDF		04. Makroalueellinen yhteistyöalue	6 368 065,00
ERDF		07. Ei sovelleta	3 184 032,00

Taulukko 10: Näkökohta 4 – Alueelliset toteutustavat

Toimintalinja		1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
ERDF		03. Alueelliset integroidut investoinnit – Muut	6 368 065,00
ERDF		07. Ei sovelleta	314 911 944,00

Taulukko 11: Näkökohta 6 – ESR:n ja ESR–REACT-EU:n toissijainen teema (ainoastaan ESR ja nuorisotyöllisyysaloite)

Toimintalinja		1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina

2.A.10 Yhteenveto teknisen avun suunnitellusta käytöstä, tarpeen mukaan myös toimet, joilla parannetaan ohjelmien hallintoon ja valvontaan osallistuvien viranomaisten ja tuensaajien hallinnollisia valmiuksia (tapauksen mukaan) (toimintalinjoittain)

Toimintalinja:		1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)	
----------------	--	--	--

2.A.1 Toimintalinja

Toimintalinjan tunniste	2
Toimintalinjan nimike	Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)

- Koko toimintalinja pannaan täytäntöön pelkästään rahoitusvälineillä
- Koko toimintalinja pannaan täytäntöön vain unionin tasolla perustettujen rahoitusvälineiden avulla
- Koko toimintalinja pannaan täytäntöön yhteisölähtöisellä paikallisella kehityksellä
- ESR: Koko toimintalinja kohdistuu sosiaaliseen innovointiin tai valtioiden väliseen yhteistyöhön tai molempiin
- AEKR: Koko toimintalinja on omistettu suurten luonnonkatastrofien tai alueellisten luonnonkatastrofien johdosta toteutettaville toimille.
- AEKR: Koko toimintalinja on omistettu pk-yrityksille (39 artikla)
- Koko toimintalinja kohdistuu kriisin vahinkojen korjaamiseen REACT-EU-välineen puitteissa

2.A.2 Useamman alueluokan, temaattisen tavoitteen tai rahaston kattavan toimintalinjan käyttöönoton perusteet (tapauksen mukaan)

2.2 (TL 2) Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)

Toimintalinjalla toteutetaan kahden Eurooppa 2020 -strategian mukaisen temaattisen tavoitteen toimia: tutkimuksen, teknologian ja innovoinnin tukeminen ja vähähiilisen talouden parantaminen kaikilla aloilla. Molempien osalta kaikki toimet perustuvat älykkääseen erikoistumiseen. Rahoitettavat toimet pohjautuvat maakuntien kehittämisstrategioihin, jotka sisältävät maakuntien älykkään erikoistumisen painopistealat sekä Innovatiiviset kaupungit -ohjelmaan valittuihin teemoihin osallistumisen. Maakuntien kehittämisstrategiat ja -ohjelmat on laadittu kansallisen innovaatiostrategian linjausten pohjalta.

Vähähiilinen talous on kiinteä osa T&K&I-toiminnan edistämisen kokonaisuutta ja siksi sen yhdistäminen osaksi uusimman tiedon ja osaamisen tuottamisen ja hyödyntämisen toimintalinjaa on käytännöllinen ja tehokas ratkaisu. Tämä on todettu myös ohjelman ennakoarvioinnissa. Uusimman tiedon ja osaamisen tuottamista ja hyödyntämistä ja vähähiilistä taloutta edistetään samoilla tukijärjestelmillä. Vähähiilisyyden tavoitteen erottaminen omalle toimintalinjalle olisi keinotekoinen ratkaisu ja tekisi ohjelmasta hajanaisen ja toimenpiteiden päällekkäisyys kasvaisi. Teemojen yhdenmukaisuus lähestymistapa edistää ohjelman tehokasta ja tuloksellista toimintaa lisäämällä hankkeiden keskinäistä kilpailua ja parantamalla ohjelman rahoituksen joustavuutta vaihtuvissa tilanteissa.

2.A.3 Rahasto, alueluokka ja unionin tuen laskentaperusta

Rahasto	Alueluokka	Laskentaperusta (tukikelpoiset kokonaismenot tai tukikelpoiset julkiset menot)	Syrjäisimpien alueiden ja pohjoisen harvaan asuttujen alueiden alueluokka (tarvittaessa)
ERDF	Kehittyneemmät	Julkinen	
ERDF	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut	Julkinen	Kehittyneemmät

2.A.4 Investointiprioriteetti

Investointiprioriteetin tunniste	1a
Investointiprioriteetin nimike	Tutkimus- ja innovointi-infrastruktuurin ja alan huippuosaamisen kehittämisvalmiuksien parantaminen ja etenkin Euroopan laajuisia etuja tuottavien osaamiskeskusten edistäminen

2.A.5 Investointiprioriteettia vastaavat erityistavoitteet ja odotetut tulokset

Erityistavoitteen tunniste	4.1
Erityistavoitteen nimike	Tutkimus-, osaamis- ja Innovaatiokeskittymien kehittäminen alueellisten vahvuuksien pohjalta
Tulokset, joihin jäsenvaltio pyrkii unionin tuella	<p>Investointiprioriteetti 4: tutkimus- ja innovointitoiminnan infrastruktuurin parantaminen, alan huippuosaamisen kehittäminen ja etenkin Euroopan laajuisia etuja tuottavien osaamiskeskusten edistäminen</p> <p>Erityistavoite 4.1 Tutkimus-, osaamis- ja Innovaatiokeskittymien kehittäminen alueellisten vahvuuksien pohjalta</p> <p>Erityistavoitteen toimenpiteiden tuloksena uusia, alueellisten vahvuuksiin ja älykkääseen erikoistumiseen pohjautuvia innovaatiokeskittymiä on syntynyt. Kestävän kaupunkikehittämisen toimien tuloksena on syntynyt uusia toimintatapoja ja työkaluja uusien innovaatioalustojen kehittämiseen. Alueiden älykkään erikoistumisen strategioiden mukaisesti T&K-investoinnit ovat kasvaneet ja innovaatiopohja laajentunut. Kasvu on ollut mahdollinen, koska soveltavan tutkimuksen tutkimus- ja kehitysympäristöjä on parannettu ja innovaatiotoiminnalle löydetty uusia tapoja. Pienemmät tutkimusyksiköt ovat voineet kehittyneet huippuyksiköiksi ja korkeakoulujen ja tutkimusorganisaatioiden valmiudet tehdä huippututkimusta ovat kehittyneet. Tiede- ja teknologiapohjaa vahvistamalla on luotu myös uutta vihreän ja luovan talouden liiketoimintaa sekä edellytyksiä</p>

teollisten arvoketjujen uudistumiselle, mikä on välttämätöntä alueille syntyvien uusien työpaikkojen kannalta.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot olivat Manner-Suomessa (pl. Uudenmaan maakunta) 4,1 miljardia euroa vuonna 2011. T&k-menojen kasvusta huolimatta niiden BKT-osuus laski ja oli 3,78 prosenttia vuonna 2011. T&k-menojen BKT-osuus on silti EU-maiden korkein. (Tilastokeskus: Tutkimus- ja kehittämistoiminta 2011).

Etelä- ja Länsi-Suomen tutkimus- ja kehittämismenot olivat 2 670 milj. euroa vuonna 2011. Yritysten osuus näistä menoista oli 74 % ja korkeakoulusektorin 21 %. Alueittain tilanne kuitenkin vaihtelee paljon, koska valtaosa T&K-panostuksista kohdistuu pääkaupunkiseudulle, Oulun, Tampereen ja Turun seuduille. Samaan aikaan myös muualla Suomessa, myös Etelä- ja Länsi-Suomessa on maakuntia, joissa tutkimus- ja kehittämistoimintaan käytettävät panokset ovat vain alle 1 %:n tasolla BKT:stä. Tilanne heijastuu myös TEKES-rahoitukseen, josta valtaosa kanavoituu Etelä- ja Länsi-Suomen alueelle.

Itä- ja Pohjois-Suomen tutkimus- ja kehittämismenot ovat miltei kaksinkertaistuneet 2000-luvulla ja olivat 1 385 milj. euroa vuonna 2011. Yritysten osuus näistä menoista oli 69 % ja korkeakoulusektorin 23 %. Oulun seudun merkitys suuralueen tutkimustoiminnassa on merkittävä, erityisesti yrityssectorilla. Alueelliset erityispiirteet näkyvät osaamisaloissa, joiden vahvistamiseen alueella on keskitytty. Lähes koko alueen yhteiset ja samalla tärkeät osaamisen vahvuusalat koskevat teknologia-, kaivannais- ja metsäteollisuutta.

Ohjelman T&k-menojen tulosindikaattorin lähtötasoksi asetetaan vuosien 2009-2011 keskiarvo, joka oli Manner-Suomessa (pl. Uudenmaan maakunta) 3,973 mrd. euroa. Tavoitteena on T&k-menojen 15 %:n kasvu ohjelmakauden aikana, jolloin tavoitetasoksi asetetaan 4,569 mrd. eur vuosien 2021-2023 keskiarvolla mitattuna. Ko. tulosindikaattori on yhteinen erityistavoitteille 4.1 ja 5.1.

Taulukko 3: Ohjelmakohtaiset tulosindikaattorit (erityistavoitteittain) (EAKR, koheesiorahasto ja EAKR–REACT-EU)

Erityistavoite		4.1 - Tutkimus-, osaamis- ja Innovaatiokeskittymien kehittäminen alueellisten vahvuuksien pohjalta						
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Alueluokka (tarvittaessa)	Lähtöarvo	Perusvuosi	Tavoitearvo (2023)	Tietolähde	Raportointitiheys
5	T&K-investoinnit	euro	Kehittyneemmät	3 973 000 000,00	2010	4 569 000 000,00	Tilastokeskus, lähtötasoluku on vuosien 2009-2011 keskiarvo ja tavoiteluku on vuosien 2021-2023 keskiarvo, tavoite on yhteinen erityistavoitteen 5.1 vastaavan tavoitteen kanssa	vuosittain

2. A.6 Investointiprioriteetin mukaisesti tuettava toimi (investointiprioriteeteittain)

2.A.6.1 Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensaajien tyyppien yksilöiminen

Investointiprioriteetti	1a - Tutkimus- ja innovointi-infrastruktuurin ja alan huippuosaamisen kehittämisvalmiuksien parantaminen ja etenkin Euroopan laajuisia etuja tuottavien osaamiskeskusten edistäminen
--------------------------------	--

Investointiprioriteetilla tuettava toiminta

Innovaatiopohjan laajentamiseksi ja toimivuuden ja uusiutumisen varmistamiseksi kehitetään tutkimus-, osaamis- ja innovaatiotoiminnan infrastruktuuria. Tämän avulla tuetaan alueellisen kilpailukyvyn rakentamista ja ylläpitoa. Vetovoimaisten t&k&i-ympäristöjen kehittämiseksi vahvistetaan alueen yritysten, tutkimuslaitosten, korkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten sekä julkisen ja kolmannen sektorin yhteistyötä ja verkostoja.

Toimenpiteiden sisältönä on alueiden tutkimukseen ja innovointiin liittyvän huippuosaamisen ja teknologian muutoksen valmiuksien parantaminen. Tuetaan investointeja innovatiivisiin ratkaisuihin ja tutkimus- ja teknologiainfrastruktuureihin, -välineisiin (mm. koneet ja laitteet) ja toimintatapoihin. Tavoitteiden toteuttamiseksi tuetaan myös kansallisia/alueellisia tutkimuslaitoksia ja teknologiakeskuksia, osaamiskeskuksia ja tiedepuistoja ja parannetaan valmiuksia tutkimuksesta ja innovoinnista tulevien uusien ratkaisujen nopeaan ja laajamittaiseen kaupalliseen hyödyntämiseen. Toimilla pyritään tehostamaan soveltavaa tutkimusta vahvemalla yhteistyöllä yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa, jotta saadaan yksityisiä investointeja tutkimukseen ja innovointiin.

Toimenpiteillä vahvistetaan alueiden älykästä erikoistumista. Panostuksia kohdistetaan maakuntien strategioissa tunnistettuihin kärkitoimialoihin, osaamisalueisiin ja kehittämiskohteisiin. Keskiössä ovat osaamisintensiiviset toimialat ja huomioon otetaan teollisuuden eri alat ja palveluliiketoiminta maakuntien vahvuuksien mukaisesti.

Alueiden vahvoja jo pitkälle kehittyneitä toimialoja ja osaamisalueita uudistetaan, kehittämällä kilpailukykyisiä osaamis- ja innovaatiokeskittymiä ja luomalla edellytyksiä uusille teollisille investoinneille, arvoketjuille ja työpaikkojen syntymiselle. Toimenpiteitä kohdistetaan ympäristömyönteisiin elinkeinoelämän kilpailukykyä ja toimintaedellytyksiä sekä kestävästä yhdyskuntakehitystä edistäviin rakenteisiin. Painotuksia ovat mm. biotalous,

Investointiprioriteetti	1a - Tutkimus- ja innovointi-infrastruktuurin ja alan huippuosaamisen kehittämisvalmiuksien parantaminen ja etenkin Euroopan laajuisia etuja tuottavien osaamiskeskusten edistäminen
energia-, ympäristö- ja materiaalitehokkaat teknologiat, bio- ja nanoteknologiat, kylmän ympäristön osaaminen ja erityisolosuhteiden teknologiat ja hyvinvointi ja terveys.	
<p>Innovaatio- ja t&k&i-toiminnan osalta erityisesti pohjoisten harvaan asuttujen alueiden haasteena on paikallisten kehittämissympäristöjen institutionaalinen kyky olla mukana kansainvälisissä verkostoissa. Tutkimus-, koulutus- ja innovaatioalan toimijoiden yhteistyökumppanuudet parantavat alueiden ja innovaatiokeskittymän osaamisen, tiedon ja kyvykkyyksien kasautumista sekä tutkimus- ja innovaatiokapasiteetin rakentamista. Toimintamalleina korostuvat pk-yritysten näkökulma tutkimus- ja innovaatioyhteistyössä ja verkottumisessa niin Suomessa kuin kansainvälisestikin. Korkeakoulujen, tutkimuslaitosten, ammatillisten oppilaitosten, yritysten ja kehittäjäyhteisöiden tutkimus- ja tuotekehitystyöhön panostetaan erityisesti hyödyntäen luovia sisältöjä ja osaamista sekä kokemuksia käyttäjä- ja käytäntölähtöisestä innovaatiotoiminnasta. Tuettavassa toiminnassa huomiota kiinnitetään myös nuoria aktivoiviin toimintaympäristöihin sekä naisten yritys- ja innovointitoiminnan aktivointiin.</p>	
<p>Uusien sovelluksien ja palveluiden kehittämiseksi panostuksia kohdistetaan kokeelliseen toimintaan, demonstraatio- ja pilotointiympäristöihin sekä niissä syntyvien tuotteiden ja palveluiden käyttöönottoon ja kaupallistamiseen. Uusien ratkaisujen markkinoille saattamiseksi toimenpiteitä kohdistetaan sellaisiin demonstraatio- ja pilotointiympäristöihin, jotka EU:n KET-strategian mukaisesti tukevat yritysten lähellä markkinoita olevien tuote-, palvelu- ja ratkaisuideoiden kehittämistä, käyttöönottoa ja kaupallistamista. EU:n KET-strategian tavoitteiden lisäksi kehittämistoiminnassa huomioidaan eri osaamisalueiden lähtökohdat, toimintamallit ja myös muiden kuin KET-teknologioihin perustuvien toimialojen kehittäminen. Työvälineenä voivat olla esimerkiksi innovaatioalustat, joissa asukkaat, opiskelijat, tutkijat, yritykset ja kaupungin edustajat luovat yhdessä ratkaisuja arjen tarpeisiin. Osaamisalueiden yhdistämiseen kannustetaan. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa aktivoidaan ja rohkaistaan uusiin ja haasteellisiin kysyntälähtöisiin kokeiluihin ensisijaisesti elinkeinotoiminnan, mutta myös julkisten palvelujen uudistamiseksi ja työpaikkojen luomiseksi. Digitaalisia tietovarantoja hyödyntävien, innovatiivisten palveluiden ja sovellusten kehittäminen edellyttää tietojen, toimintaprosessien ja järjestelmien yhteen toimivuuden vahvistamista sekä monialaisten kehittäjäyhteisöiden muodostumista.</p>	
<p>Kansallisten ja aluelähtöisten toimien synergiaa tuetaan Innovatiiviset kaupungit (INKA) -ohjelmalla, jonka painopiste on suurilla kaupunkiseuduilla. Ohjelma haastaa kaupunkiseudut synnyttämään ja uudistamaan osaamislähtöistä liiketoimintaa uudentyyppisten kehitysympäristöjen ja edelläkävijämarkkinoiden avulla. Rakennerahastotoimet täydentävät INKA-ohjelman toteutusta ja resurssien kohdentumista alueiden strategisille painopistealueille. Toimenpiteet voivat tukea myös INKA-ohjelmaan kuuluvien keskittymien ja muiden paikallisten osaamiskeskittymien välisiä</p>	

Investointiprioriteetti	1a - Tutkimus- ja innovointi-infrastruktuurin ja alan huipputaamisen kehittämisvalmiuksien parantaminen ja etenkin Euroopan laajuisia etuja tuottavien osaamiskeskusten edistäminen
--------------------------------	---

hankkeita ja muiden kuin INKA-ohjelmaan kuuluvien pienempien osaamiskeskittymien hankkeita.

Kestävän kaupunkikehittämisen kuuden suurimman kaupungin yhdenmisen strategian (ITI) pohjalta tuetaan avoimien innovaatioalustojen kehittämistä. Toimenpiteillä tuetaan mm. yhteisen toimintamallin, käsitteistön, työkalujen ja verkoston synnyttämistä kaupunkien innovaatioympäristöjen toiminnan laadun parantamiseksi sekä uudenlaisten hankintatyökalujen, markkinavuoropuhelun menetelmien sekä ympäristöystävällisten työkalujen kehittämistä julkisen sektorin ongelmien ratkaisuun. Toimenpiteet ovat kaupunkien haasteisiin (liikenne, terveys, lähipalvelut ym) liittyviä pilottihankkeita.

Ympäristön laadun parantamisessa sekä luonnonvarojen kestävän hyödyntämisessä keskitytään kehittämis- ja innovaatiotoimintaan, joka etsii ratkaisuja elinkeinotoiminnan ympäristökysymyksiin sekä kehittää elinkeinotoiminnan kanssa vientikelpoisia, päästöjä vähentäviä ratkaisuja ympäristökysymyksiin, etenkin alueiden luonnonvarojen ja biotalouden hallintaan, kestävään ja tehokkaaseen käyttöön sekä ympäristökuormituksen vähentämiseen liittyen.

Tavoitteena on tukea ja laajentaa T&K&I -toimijoiden kumppanuuksia ja yhteyksiä kansallisiin ja eurooppalaisiin aloitteisiin ja ohjelmiin ja ratkaisevalla tavalla vähentää toimenpiteiden hajanaisuutta (erityisesti Horisontti 2020 -ohjelmaan osallistumisen helpottaminen). EU:n KET-strategian mukaisia alueellisia ja kansallisia kunnianhimoisia tavoitteita edistetään mahdollisimman tehokkaasti hyödyntämällä erityyppisiä rahoitusinstrumentteja synergiaedun ja kriittisen massan saavuttamiseksi sekä tarpeellisten rakennemuutosten läpiviemiseksi. EU:n Itämeristrategiaa tukevia hankkeita ja kumppanuuksia - erityisesti tutkimuksen ja innovaatioiden edistämisen painopistealueella (PA Innovation) - edistetään hakien synergiaa myös Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmien kanssa (erityisesti Central Baltic ja Itämeri-ohjelma) sekä ENI-ohjelman kanssa.

Innovaatiotoiminnan kehittämiseen kytketään ESR:n toimet uudentyypisen innovaatiotoiminnan edellyttämien kyvykkyyksien ja osaamisen kehittämiseksi niin yrityksissä kuin julkisella sektorilla. Hanketoiminnassa tulee voida saumattomasti kytkeä yhteen kehitys- ja koulutustoimet sekä huomioida elinikäisen oppimisen periaatteet. Oppilaitosten valmiudet ammattitaitoisen työvoiman kouluttamiseen tulee turvata huolehtimalla koulutusorganisaatioiden ajanmukaisuudesta sekä korkeakoulujen ja oppilaitosten työelämäyhteyksistä.

Rahoitettavissa hankkeissa toteutetaan pääsääntöisesti alla mainittuja toimenpiteitä:

Investointiprioriteetti	1a - Tutkimus- ja innovointi-infrastruktuurin ja alan huippuosaamisen kehittämisvalmiuksien parantaminen ja etenkin Euroopan laajuisia etuja tuottavien osaamiskeskusten edistäminen
<ul style="list-style-type: none"> • kehitetään alueen elinkeinotoimintaa tukevaa tutkimus-, kehitys-, ja innovaatiotoiminnan infrastruktuuria hyödyntäen pilotointi-, kokeilu- ja demonstraatioympäristöjä; • luodaan ja kehitetään tutkimus-, osaamis- ja innovaatiokeskittymiä kehittämällä t&k&i -ympäristöjä ja kehitysalustoja huomioiden alueiden osaamiskärjet; • lisätään yliopistojen, korkeakoulujen, tutkimuslaitosten, ammatillisten oppilaitosten, julkisyhteisöjen ja yritysten t&k&i-yhteistyötä, myös kansainvälisellä tasolla, erityisesti Itämeren alueella. <p>Kohderyhmät: yritykset, tutkimus- ja koulutusorganisaatiot</p> <p>Tuensaajat: Tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, yritykset ja yritysryhmät, elinkeinojen kehittämisorganisaatiot, julkisomisteiset teknologia- ja osaamiskeskukset, kunnat ja muut julkisyhteisöt, yhdistykset ja osuuskunnat</p>	

2.A.2 Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet

Investointiprioriteetti	1a - Tutkimus- ja innovointi-infrastruktuurin ja alan huippuosaamisen kehittämisvalmiuksien parantaminen ja etenkin Euroopan laajuisia etuja tuottavien osaamiskeskusten edistäminen
Katso toimintalinja 1	

2.A.6.3 Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	1a - Tutkimus- ja innovointi-infrastruktuurin ja alan huippuosaamisen kehittämisvalmiuksien parantaminen ja etenkin Euroopan laajuisia etuja tuottavien osaamiskeskusten edistäminen

2.A.6.4 Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	1a - Tutkimus- ja innovointi-infrastruktuurin ja alan huippuosaamisen kehittämisvalmiuksien parantaminen ja etenkin Euroopan laajuisia etuja tuottavien osaamiskeskusten edistäminen
--------------------------------	--

2.A.6.5 Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain

Taulukko 5: Yhteiset ja ohjelmakohtaiset tuotosindikaattorit (investointiprioriteeteittain, jaoteltuna alueluokittain ESR:n osalta ja tarvittaessa EAKR:n osalta)

Investointiprioriteetti		1a - Tutkimus- ja innovointi-infrastruktuurin ja alan huippuosaamisen kehittämisvalmiuksien parantaminen ja etenkin Euroopan laajuisia etuja tuottavien osaamiskeskusten edistäminen							
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Rahasto	Alueluokka (tarvittaessa)	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
					Miehet	Naiset	Yhteensä		
25	Uusi t&k&i-työpaikkojen lukumäärä	Kokoaikavastaavat (htv)	EAKR	Kehittyneemmät			480,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
15	Tutkimus- ja kehittämisinstituutioiden vetämiin hankkeisiin osallistuneet yritykset	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			7 500,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
16	Yritykset, jotka käynnistävät t&k&i-toiminnan tai -yhteistyön yliopistojen, korkeakoulujen tai tutkimuslaitosten kanssa	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			1 480,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
17	Uudet innovaatioalustat	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			1 400,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
18	Innovaatioalustoissa kehitetyt ja pilotoidut tuotteet ja palvelut	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			3 500,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
19	Kaupunkien kanssa innovaatioympäristöissä yhteistyötä tekevät yritykset	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			4 500,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
CO01	Tuotannollinen investointi: Tukea saavien yritysten lukumäärä	Yritykset	EAKR	Kehittyneemmät			650,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
CO04	Tuotannollinen investointi: Muuta tukea kuin rahoitustukea saavien yritysten lukumäärä	Yritykset	EAKR	Kehittyneemmät			650,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
CO27	Tutkimus ja innovointi: Julkista tukea vastaavat yksityiset investoinnit innovointiin tai tutkimus- ja kehittämissankkeisiin	EURO	EAKR	Kehittyneemmät			24 400 000,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
25	Uusi t&k&i-työpaikkojen lukumäärä	Kokoaikavastaavat (htv)	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			350,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
15	Tutkimus- ja kehittämisinstituutioiden vetämiin hankkeisiin osallistuneet yritykset	lkm	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			2 800,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
16	Yritykset, jotka käynnistävät t&k&i-toiminnan tai -yhteistyön yliopistojen, korkeakoulujen tai tutkimuslaitosten kanssa	lkm	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			720,00	EURA 2014	jatkuva raportointi

2.A.4 Investointiprioriteetti

Investointiprioriteetin tunniste	1b
Investointiprioriteetin nimike	Yritysten tutkimukseen ja innovointiin tekemien investointien edistäminen, yritysten, tutkimus- ja kehittämiskeskusten sekä korkeakoulujen välisten yhteyksien ja synergioiden kehittäminen, erityisesti tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen tehtävien investointien edistäminen, teknologian siirto, sosiaalinen innovointi, ekoinnovointi ja julkisten palveluiden sovellukset, kysynnän tukeminen, verkostoituminen, klusterit ja avoin innovointi älykkään erikoistumisen avulla, sekä teknologisen ja soveltavan tutkimuksen, kokeilutuotantolinjojen, tuotteiden varhaisen validoinnin, edistyneiden tuotantotekniikoiden ja ensituotannon tukeminen, erityisesti kehitystä vauhdittavien avainteknologioiden alalla ja yleiskäyttöisten teknologioiden levittämisen alalla, sekä terveyspalvelujen kriisinhallintavalmiuksien parantamiseksi välttämättömien investointien edistäminen

2.A.5 Investointiprioriteettia vastaavat erityistavoitteet ja odotetut tulokset

Erityistavoitteen tunniste	5.1
Erityistavoitteen nimike	Yritysten innovaatiotoiminnan vahvistaminen
Tulokset, joihin jäsenvaltio pyrkii unionin tuella	<p>Investointiprioriteetti 5: Yritysten tutkimukseen ja innovointiin tekemien investointien edistäminen, yritysten, tutkimus- ja kehittämiskeskusten sekä korkeakoulujen välisten yhteyksien ja synergioiden kehittäminen, erityisesti tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen tehtävien investointien edistäminen, teknologian siirto, sosiaalinen innovointi, ekoinnovointi ja julkisten palveluiden sovellukset, kysynnän tukeminen, verkostoituminen, klusterit ja avoin innovointi älykkään erikoistumisen avulla, sekä teknologisen ja soveltavan tutkimuksen, kokeilutuotantolinjojen, tuotteiden varhaisen validoinnin, edistyneiden tuotantotekniikoiden ja ensituotannon tukeminen, erityisesti keskeisten kehitystä vauhdittavien teknologioiden alalla ja yleiskäyttöisten teknologioiden levittämisen alalla</p> <p>5.1 Yritysten innovaatiotoiminnan vahvistaminen</p> <p>Erityistavoitteen toimien tuloksena yritysten T&K-investoinnit ovat kasvaneet ja uutta liiketoimintaa syntynyt. Pk-yritykset ovat kehittäneet, tuoneet markkinoille tai ottaneet käyttöön uusia tai parannettuja tuotteita, tuotantomenetelmiä, teknologioita tai palveluita. Yritykset hyödyntävät uutta, avointa dataa ja ovat kehittäneet sen pohjalta uusia sovelluksia.</p> <p>Yksittäisen yrityksen näkökulmasta osaamisen ja innovaatiotoiminnan kehittäminen liittyy yrityksen kehittämistoiminnan kokonaisuuteen, jonka tavoitteena on parantaa kilpailukykyä. Yrityksen tuotteiden (tavaroiden tai palveluiden) tehokas tuotteistaminen ja kaupallistaminen muodostavat yritysten kilpailukykyyn kehittämiseen panostavien toimien yhden pääkomponentin. Tuotannon tehostuminen ja syntyneet innovaatiot realisoituvat yritysten kilpailukykyyn vasta onnistuneen</p>

tuotteistamis- ja kaupallistamisprosessin kautta. Tukemalla pk-yrityksiä tuotteiden, palvelujen ja tuotantomenetelmien kehittämisessä vaikutetaan samalla yritysten substanssiosaamisen ja liiketoimintaosaamisen kehittämiseen.

Tavoitteena on kasvattaa t&k-menojen osuutta bruttokansantuotteesta 4 %:iin vuoden 2023 loppuun mennessä. Ohjelman T&k-menojen tulosindikaattorin lähtötasoksi asetetaan vuosien 2009-2011 keskiarvo, joka oli Manner-Suomessa (pl. Uudenmaan maakunta) 3,973 mrd. euroa. Tavoitteena on T&k-menojen 15 %:n kasvu ohjelmakauden aikana, jolloin tavoitetasoksi asetetaan 4,569 mrd. eur vuosien 2021-2023 keskiarvolla mitattuna. Ko. tulosindikaattori on yhteinen erityistavoitteille 4.1 ja 5.1.

Taulukko 3: Ohjelmakohtaiset tulosindikaattorit (erityistavoitteittain) (EAKR, koheesiorahasto ja EAKR–REACT-EU)

Erityistavoite		5.1 - Yritysten innovaatiotoiminnan vahvistaminen						
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Alue luokka (tarvittaessa)	Lähtöarvo	Perusvuosi	Tavoitearvo (2023)	Tietolähde	Raportointitiheys
5	T&K-investoinnit	euro	Kehittyneemmät	3 973 000 000,00	2010	4 569 000 000,00	Tilastokeskus, lähtötasoluku on vuosien 2009-2011 keskiarvo ja tavoiteluku on vuosien 2021-2023 keskiarvo, tavoite on yhteinen erityistavoitteen 4.1 vastaavan tavoitteen kanssa	vuosittain

2. A.6 Investointiprioriteetin mukaisesti tuettava toimi (investointiprioriteeteittain)

2.A.6.1 Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensaajien tyyppien yksilöiminen

Investointiprioriteetti	1b - Yritysten tutkimukseen ja innovointiin tekemien investointien edistäminen, yritysten, tutkimus- ja kehittämiskeskusten sekä korkeakoulujen välisten yhteyksien ja synergioiden kehittäminen, erityisesti tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen tehtävien investointien edistäminen, teknologian siirto, sosiaalinen innovointi, ekoinnovointi ja julkisten palveluiden sovellukset, kysynnän tukeminen, verkostoituminen, klusterit ja avoin innovointi älykkään erikoistumisen avulla, sekä teknologisen ja soveltavan tutkimuksen, kokeilutuotantolinjojen, tuotteiden varhaisen validoinnin, edistyneiden tuotantotekniikoiden ja ensituotannon tukeminen, erityisesti kehitystä vauhdittavien avainteknologioiden alalla ja yleiskäyttöisten teknologioiden levittämisen alalla, sekä terveyspalvelujen kriisinhallintavalmiuksien parantamiseksi välttämättömien investointien edistäminen
Investointiprioriteetilla tuettava toiminta <p>Panostuksia kohdistetaan tutkimus-, kehitys- ja innovointitoimintaan lähtökohtana älykäs erikoistuminen ja elinkeinoelämästä nousevat, kysyntä- ja käyttäjälähtöiset kehittämistarpeet. Tuen avulla lisätään tuottavuutta ja vauhditetaan tuotekehitystoimintaa, kaupallistamista, uusien teknologioiden ja mahdollistavien teknologioiden kehitystä. Innovaatioiden kaupallistamiseen ja liiketoimintaosaamiseen kiinnitetään huomiota.</p> <p>Toimenpiteillä tuetaan erityisesti kysyntä-, käyttäjä- ja työelämälähtöisten innovaatioiden edistämistä ja uusien teknologioiden käyttöönottoa ja levittämistä. Tavoitteena on auttaa yrityksiä kehittämään innovatiivisempia tuotteita, prosesseja, markkinointia ja palveluita sekä saattamaan niitä markkinoille. Yrityskohtaisten tuki-instrumenttien rinnalla tuetaan mm. yritysten yhteisiä sekä yritysten ja muiden innovaatioimijoiden yhteishankkeita. Pienimuotoiset, avoimella kumppanuudella saavutetut innovatiiviset tuotteet ja palvelut voivat tukea myös järjestöjen ja sosiaalisten yritysten toimintaa.</p> <p>Kaupungit ovat merkittäviä palvelujen ja ratkaisujen ostajia, jotka voivat hankinnoillaan edistää uusien innovatiivisten ratkaisujen syntymistä. Toimenpiteillä voidaan tukea mm. uudenlaisia hankintatyökaluja ja markkinavuoropuhelun menetelmiä. Innovatiivisten hankintojen ja kaupunkiyhteisön yhteistyön lisäämiseksi hyödynnetään innovaatioalustoja: työkaluja jotka kattavat palvelun koko elinkaaren, ideasta testaukseen ja testauksesta tuotteeksi.</p> <p>Avoin data on pk-yrityksille resurssi, jonka päälle voidaan rakentaa uusia palveluita ja kansainvälistä liiketoimintaa. Tuetaan eri tietolähteiden (esim.</p>	

Investointiprioriteetti	1b - Yritysten tutkimukseen ja innovointiin tekemien investointien edistäminen, yritysten, tutkimus- ja kehittämiskeskusten sekä korkeakoulujen välisten yhteyksien ja synergioiden kehittäminen, erityisesti tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen tehtävien investointien edistäminen, teknologian siirto, sosiaalinen innovointi, ekoinnovointi ja julkisten palveluiden sovellukset, kysynnän tukeminen, verkostoituminen, klusterit ja avoin innovointi älykkään erikoistumisen avulla, sekä teknologisen ja soveltavan tutkimuksen, kokeilutuotantolinjojen, tuotteiden varhaisen validoinnin, edistyneiden tuotantotekniikoiden ja ensituotannon tukeminen, erityisesti kehitystä vauhdittavien avainteknologioiden alalla ja yleiskäyttöisten teknologioiden levittämisen alalla, sekä terveyspalvelujen kriisinhallintavalmiuksien parantamiseksi välttämättömien investointien edistäminen
<p>liikenne- ja ympäristödata) julkaisemista avoimena datana sekä niiden jakamista löytämistä ja yhdisteltävyyttä tukevien palveluiden kehittämistä. Erityinen huomio kiinnitetään tiedon harmonisointiin ja yhteiskäytettävyyteen.</p> <p>Uusiutumista haetaan toimialojen rajat ylittävien ja toisia täydentävien ja tukevien osaamisalueiden ja kokonaisuuksien rajapinnoista huomioiden myös kulttuurialojen tarjoamat mahdollisuudet. Yritysverkostoja, klustereita ja klustereiden välistä toimintaa kehitetään edelleen. Itä- ja Pohjois-suomessa alueen arktiset ominaispiirteet ja niihin liittyvää osaamispotentiaalia hyödynnetään. Edistetään tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntävien ratkaisujen käyttöönottoa ja siten vahvistetaan itä- ja erityisesti Pohjois-Suomessa alueiden saavutettavuutta.</p> <p>Uusien sovelluksien ja palveluiden kehittämiseksi panostuksia kohdistetaan kokeelliseen toimintaan, erilaisiin pilotointi- ja demonstraatiokokeiluihin sekä niiden käyttöönottoon ja kaupallistamiseen. Kehittämistoiminnassa huomioidaan eri osaamisalueiden lähtökohdat, toimintamallit ja myös muiden kuin teknologiaan perustuvien toimialojen kehittäminen. Osaamisalueiden yhdistämiseen kannustetaan.</p> <p>Kestävän kaupunkikehittämisen yhdennetyn strategian (ITI) pohjalta tuetaan toimenpiteitä, jotka kehittävät avoimia innovaatioalustoja ja avoimen datan hyödyntämistä. Toimenpiteillä voidaan tukea mm. avoimen data tietovarantojen avaamista, tuottamista, julkaisua ja yhteistyömalleja.</p> <p>Ympäristön laadun parantaminen, luonnonvarojen kestävä käyttö ja ilmastokestävyys tarjoavat uusia elinkeino- ja liiketoiminnan mahdollisuuksia ja monipuolisia työtilaisuuksia. Ympäristön laadun sekä luonnonvarojen kestävä hyödyntämisen edistämisen osalta keskitytään kehittämis- ja innovaatiotoimintaan, joka etsii ratkaisuja elinkeinotoiminnan ympäristökysymyksiin sekä kehittää elinkeinotoiminnan kanssa vientikelpoisia ratkaisuja ympäristökysymyksiin, etenkin alueiden luonnonvarojen hallintaan, luontoarvojen hyödyntämiseen, kestävään ja tehokkaaseen käyttöön sekä ympäristökuormituksen vähentämiseen liittyen. Panostuksia kohdistetaan ympäristömyönteisiin elinkeinoelämän kilpailukykyä ja toimintaedellytyksiä edistäviin innovaatio- ja kehittämistoimiin.</p>	

Investointiprioriteetti	1b - Yritysten tutkimukseen ja innovointiin tekemien investointien edistäminen, yritysten, tutkimus- ja kehittämiskeskusten sekä korkeakoulujen välisten yhteyksien ja synergioiden kehittäminen, erityisesti tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen tehtävien investointien edistäminen, teknologian siirto, sosiaalinen innovointi, ekoinnovointi ja julkisten palveluiden sovellukset, kysynnän tukeminen, verkostoituminen, klusterit ja avoin innovointi älykkään erikoistumisen avulla, sekä teknologisen ja soveltavan tutkimuksen, kokeilutuotantolinjojen, tuotteiden varhaisen validoinnin, edistyneiden tuotantotekniikoiden ja ensituotannon tukeminen, erityisesti kehitystä vauhdittavien avainteknologioiden alalla ja yleiskäyttöisten teknologioiden levittämisen alalla, sekä terveyspalvelujen kriisinhallintavalmiuksien parantamiseksi välttämättömien investointien edistäminen
--------------------------------	--

Ohjelmatason myönteisten ympäristövaikutusten (päästöjen väheneminen, ilmastonmuutoksen hillintä) kannalta on olennaista, miten hyvin toimintalinjan 2 ympäristöratkaisuja edistävät toimenpiteet tukevat sisällöllisesti myös toimintalinjan 1 toteutumista. Tavoiteltava tilanne on, että toimintalinjan 2 toimenpiteillä luodaan kysyntää ympäristöratkaisuja tuottaville hankkeille toimintalinjalla 1 sekä myös teemaa tukeville ESR-hankkeille.

Rahoitettavissa hankkeissa toteutetaan pääsääntöisesti alla mainittuja toimenpiteitä:

- tuetaan yritysten tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittämistä, kaupallistamista ja uuden teknologian käyttöönottoa, kysyntä- ja käyttäjälähtöisyys huomioiden;
- tuetaan uusien tuotteiden, materiaalien ja tuotantomenetelmien prototyyppejä, pilotointeja ja demonstraatioita;
- kehitetään elinkeinoelämää tukevaa soveltavaa tutkimusta, selvityksiä ja kokeiluja sekä toiminta-, palvelu- ja kaupallistamisprosesseja;
- kehitetään ympäristöhaittoja ja -riskejä vähentäviä innovaatioita;
- edistetään ympäristön laatuun ja kestävään hyödyntämiseen liittyvää elinkeinoelämän edellytyksille tärkeää t&k&i-toimintaa ja sitä tukevia pilotointi- ja demonstraatiohankkeita.

Kohderyhmät: yritykset

Tuensaajat: Tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, yritykset ja yritysryhmät, elinkeinojen kehittämisorganisaatiot, julkisomisteiset teknologia- ja osaamiskeskukset ja -keskittymät, kunnat ja muut julkisyhteisöt, yhdistykset ja osuuskunnat

2.A.2 Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet

Investointiprioriteetti	1b - Yritysten tutkimukseen ja innovointiin tekemien investointien edistäminen, yritysten, tutkimus- ja kehittämiskeskusten sekä korkeakoulujen välisten yhteyksien ja synergioiden kehittäminen, erityisesti tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen tehtävien investointien edistäminen, teknologian siirto, sosiaalinen innovointi, ekoinnovointi ja julkisten palveluiden sovellukset, kysynnän tukeminen, verkostoituminen, klusterit ja avoin innovointi älykkään erikoistumisen avulla, sekä teknologisen ja soveltavan tutkimuksen, kokeilutuotantolinjojen, tuotteiden varhaisen validoinnin, edistyneiden tuotantotekniikoiden ja ensituotannon tukeminen, erityisesti kehitystä vauhdittavien avainteknologioiden alalla ja yleiskäyttöisten teknologioiden levittämisen alalla, sekä terveyspalvelujen kriisinhallintavalmiuksien parantamiseksi välttämättömien investointien edistäminen
Katso toimintalinja 1	

2.A.6.3 Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	1b - Yritysten tutkimukseen ja innovointiin tekemien investointien edistäminen, yritysten, tutkimus- ja kehittämiskeskusten sekä korkeakoulujen välisten yhteyksien ja synergioiden kehittäminen, erityisesti tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen tehtävien investointien edistäminen, teknologian siirto, sosiaalinen innovointi, ekoinnovointi ja julkisten palveluiden sovellukset, kysynnän tukeminen, verkostoituminen, klusterit ja avoin innovointi älykkään erikoistumisen avulla, sekä teknologisen ja soveltavan tutkimuksen, kokeilutuotantolinjojen, tuotteiden varhaisen validoinnin, edistyneiden tuotantotekniikoiden ja ensituotannon tukeminen, erityisesti kehitystä vauhdittavien avainteknologioiden alalla ja yleiskäyttöisten teknologioiden levittämisen alalla, sekä terveyspalvelujen kriisinhallintavalmiuksien parantamiseksi välttämättömien investointien edistäminen
--------------------------------	--

2.A.6.4 Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	1b - Yritysten tutkimukseen ja innovointiin tekemien investointien edistäminen, yritysten, tutkimus- ja kehittämiskeskusten sekä korkeakoulujen välisten yhteyksien ja synergioiden kehittäminen, erityisesti tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen tehtävien investointien edistäminen, teknologian siirto, sosiaalinen innovointi, ekoinnovointi ja julkisten palveluiden sovellukset, kysynnän tukeminen, verkostoituminen, klusterit ja avoin innovointi älykkään erikoistumisen avulla, sekä teknologisen ja soveltavan tutkimuksen, kokeilutuotantolinjojen, tuotteiden varhaisen validoinnin, edistyneiden tuotantotekniikoiden ja ensituotannon tukeminen, erityisesti kehitystä vauhdittavien avainteknologioiden alalla ja yleiskäyttöisten teknologioiden levittämisen alalla, sekä terveyspalvelujen kriisinhallintavalmiuksien parantamiseksi välttämättömien investointien edistäminen
--------------------------------	--

2.A.6.5 Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain

Taulukko 5: Yhteiset ja ohjelmakohtaiset tuotosindikaattorit (investointiprioriteeteittain, jaoteltuna alueluokittain ESR:n osalta ja tarvittaessa EAKR:n osalta)

Investointiprioriteetti		1b - Yritysten tutkimukseen ja innovointiin tekemien investointien edistäminen, yritysten, tutkimus- ja kehittämisseskusten sekä korkeakoulujen välisten yhteyksien ja synergioiden kehittäminen, erityisesti tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen tehtävien investointien edistäminen, teknologian siirto, sosiaalinen innovointi, eko-innovointi ja julkisten palveluiden sovellukset, kysynnän tukeminen, verkostoituminen, klusterit ja avoin innovointi älykkään erikoistumisen avulla, sekä teknologisen ja soveltavan tutkimuksen, kokeilutuotantolinjojen, tuotteiden varhaisen validoinnin, edistyneiden tuotantotekniikoiden ja ensituotannon tukeminen, erityisesti kehitystä vauhdittavien avainteknologioiden alalla ja yleiskäyttöisten teknologioiden levittämisen alalla, sekä terveyspalvelujen kriisinhallintavalmiuksien parantamiseksi välttämättömien investointien edistäminen							
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Rahasto	Alueluokka (tarvittaessa)	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
					Miehet	Naiset	Yhteensä		
15	Tutkimus- ja kehittämissuhteiden vetämiin hankkeisiin osallistuneet yritykset	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			3 900,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 3 vastaavan tavoitteen kanssa toimintalinjassa 2	jatkuva raportointi
20	Yritykset, joihin syntyy uusiutuviin energiatarvikkeisiin/vähähiilisyiden tukemiseen perustuvaa uutta liiketoimintaa	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			260,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
16	Yritykset, jotka käynnistävät t&k&i-toiminnan tai -yhteistyön yliopistojen, korkeakoulujen tai tutkimuslaitosten kanssa	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			570,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 3 vastaavan tavoitteen kanssa toimintalinjassa 2	jatkuva raportointi
21	Start up -yritykset, joilla on merkittävät valmiudet uuden tuotteen, palvelun tai tuotantomenetelmän kehittämiseen	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			480,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
22	Yritysten avoimen tiedon ja rajapintojen avulla toteuttamat uudet sovellukset	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			650,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
CO01	Tuotannollinen investointi: Tukea saavien yritysten lukumäärä	Yritykset	EAKR	Kehittyneemmät			1 000,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
CO04	Tuotannollinen investointi: Muuta tukea kuin rahoitustukea saavien yritysten lukumäärä	Yritykset	EAKR	Kehittyneemmät			600,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
CO27	Tutkimus ja innovointi: Julkista tukea vastaavat yksityiset investoinnit innovointiin tai tutkimus- ja kehittämishankkeisiin	EURO	EAKR	Kehittyneemmät			45 000 000,00	EURA2014	jatkuva raportointi
CO28	Tutkimus ja innovointi: Niiden yritysten lukumäärä, jotka saavat tukea uusien tuotteiden kehittämiseksi markkinoille	Yritykset	EAKR	Kehittyneemmät			750,00	EURA 2014	jatkuva raportointi

Investointiprioriteetti		1b - Yritysten tutkimukseen ja innovointiin tekemien investointien edistäminen, yritysten, tutkimus- ja kehittämiskeskusten sekä korkeakoulujen välisten yhteyksien ja synergioiden kehittäminen, erityisesti tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen tehtävien investointien edistäminen, teknologian siirto, sosiaalinen innovointi, eko-innovointi ja julkisten palveluiden sovellukset, kysynnän tukeminen, verkostoituminen, klusterit ja avoin innovointi älykkään erikoistumisen avulla, sekä teknologisen ja soveltavan tutkimuksen, kokeilutuotantolinjojen, tuotteiden varhaisen validoinnin, edistyneiden tuotantotekniikoiden ja ensituotannon tukeminen, erityisesti kehitystä vauhdittavien avainteknologioiden alalla ja yleiskäyttöisten teknologioiden levittämisen alalla, sekä terveyspalvelujen kriisinhallintavalmiuksien parantamiseksi välttämättömien investointien edistäminen							
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Rahasto	Alue luokka (tarvittaessa)	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
					Miehet	Naiset	Yhteensä		
CO29	Tutkimus ja innovointi: Niiden yritysten lukumäärä, jotka saavat tukea uusien tuotteiden kehittämiseksi yrityksille	Yritykset	EAKR	Kehittyneemmät			750,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
15	Tutkimus- ja kehittämissuhteiden vetämiin hankkeisiin osallistuneet yritykset	lkm	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			2 400,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 3 vastaavan tavoitteen kanssa toimintalinjassa 2	jatkuva raportointi
16	Yritykset, jotka käynnistävät t&k&i-toiminnan tai -yhteistyön yliopistojen, korkeakoulujen tai tutkimuslaitosten kanssa	lkm	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			430,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 3 vastaavan tavoitteen kanssa toimintalinjassa 2	jatkuva raportointi

2.A.4 Investointiprioriteetti

Investointiprioriteetin tunniste	4f
Investointiprioriteetin nimike	Vähähiilistä teknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin sekä sen käyttöönnoton edistäminen

2.A.5 Investointiprioriteettia vastaavat erityistavoitteet ja odotetut tulokset

Erityistavoitteen tunniste	3.2
Erityistavoitteen nimike	Uusiutuvan energian ja energiatehokkaiden ratkaisujen kehittäminen
Tulokset, joihin jäsenvaltio pyrkii unionin tuella	<p>Investointiprioriteetti 3. Vähähiilistä teknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin sekä sen käytön edistäminen</p> <p>Erityistavoite 3.2 Uusiutuvan energian ja energiatehokkaiden ratkaisujen kehittäminen</p> <p>Toimien tuloksena uusiutuvaan energiaan, energiatehokkuuteen ja materiaalitehokkuuteen liittyvää t&k&i-toimintaa on lisätty ja siten on voitu nostaa uusiutuvien energialähteiden osuutta energiatuotannossa ja kehittää uusiutuviin energiaratkaisuihin ja energia- ja materiaalitehokkaisiin ratkaisuihin perustuvaa liiketoimintaa ja edistää yritysten kilpailukykyä. Toimenpiteillä on edistetty koko energian hankinta-, tuotanto- ja jakeluketjun kilpailukykyä ja tehokkuutta. Erityisesti mahdollisuuksia on</p>

avautunut uudentlaisille energiapalveluille, maaseudulla sijaitsevalla yritystoiminnalle ja hajautetun energiantuotannon ratkaisuille. Toimenpiteiden tuloksena kasvihuonekaasupäästöt vähenevät.

Suomessa oli vuoden 2011 uusiutuvan energian osuus energian loppukulutuksesta 33 % (RES-direktiivin laskentatapa). Sähkön osalta uusiutuvan energian osuus on hieman suurempi. Keskeisimmät taloudelliset kannustimet uusiutuvan energian lisäämiseksi ovat vuonna 2011 voimaan tulleet syöttötariffit tuulivoimalle, biokaasulle ja pien-CHP:lle sekä muuttuva tuotantotuki metsähakkeelle. Näillä voidaan saavuttaa suurin osa RES-direktiivissä Suomelle määritetystä 38 %:n tavoitteesta vuodelle 2020.

Vuonna 2012 Suomen cleantech-yritysten yhteenlaskettu liikevaihto oli 25 miljardia euroa ja kasvua edellisestä vuodesta oli 15%. TEM:n koordinoiman cleantechin strategisen ohjelman tavoite on edistää liikevaihdon kasvua 50 miljardiin euroon vuoteen 2020 mennessä. Tämä tarkoittaisi noin 40 000 uuden puhtaamman työpaikan syntymistä maahamme. Kasvu saavutetaan pääasiassa kansainvälisiltä markkinoilta, mutta yritykset tarvitsevat useimmiten myös kotimarkkinareferenssejä ennen kuin pystyvät kansainvälistymään.

Ohjelman päästökauppaan kuulumattomat päästöt tulosindikaattorin lähtötasoksi asetetaan vuosien 2008–2010 keskiarvo, joka oli Manner-Suomessa 32,2 milj.t CO₂-ekv. Tavoitetasoksi asetetaan päästötavoite 28,7 milj.t CO₂-ekv vuosien 2021–2023 keskiarvolla mitattuna. (Tavoite sisältyy toimintalinjan 1 tavoitelukuun.)

Taulukko 3: Ohjelmakohtaiset tulosindikaattorit (erityistavoitteittain) (EAKR, koheesiorahasto ja EAKR–REACT-EU)

Erityistavoite		3.2 - Uusiutuvan energian ja energiatehokkaiden ratkaisujen kehittäminen						
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Alueluokka (tarvittaessa)	Lähtöarvo	Perusvuosi	Tavoitearvo (2023)	Tietolähde	Raportointitiheys
4	Päästökauppaan kuulumattomat päästöt	CO2-ekv, miljoonaa tonnia	Kehittyneemmät	32,20	2009	28,70	Tilastokeskus, lähtötasoluku on vuosien 2008-2010 keskiarvo ja tavoiteluku vuosien 2021-2023 keskiarvo, em. luvut ovat yhteisiä toimintalinjoille 1 ja 2	vuosittain

2. A.6 Investointiprioriteetin mukaisesti tuettava toimi (investointiprioriteeteittain)

2.A.6.1 Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensaajien tyyppien yksilöiminen

Investointiprioriteetti	4f - Vähähiilistä teknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin sekä sen käyttöönoton edistäminen
Investointiprioriteetilla tuettava toiminta	
<p>Toimenpiteissä korostuu kolme osa-aluetta: energia- ja materiaalitehokkuus, uusiutuva energia ja vähähiiliset strategiat. Toiminta voi kohdistua laajalti yhteiskunnan eri sektoreille: yhdyskuntarakenne ja rakennukset, liikenne, teollisuus, energiantuotanto- ja kulutus, julkinen ja yksityinen palvelusektori sekä kotitaloudet. Toimissa keskitytään liiketalouden edistämiseen tähtääviin toimiin, kuten uusien energia- ja materiaalitehokkaiden tuotteiden, palveluiden ja tuotantotapojen t&k&i-toimintaan, uuden liiketoiminnan kehittämiseen ja uusiutuvien energiamuotojen käytön edistämiseen. Lisäksi voidaan tukea ilmastomyönteisten asenteiden ja valintojen kannustamiseen erityisesti kaupunkialueilla.</p> <p>Toimien tavoitteena on myös myötävaikuttaa uusituvan energian osuuden ja paikallisten energialähteiden käytön lisääntymiseen ja energia- ja materiaalitehokkuuden kasvattamiseen. Uusiutuvia energialähteitä ovat puu, aurinko, tuuli, muiden prosessien sivutuotteet sekä ilman, veden tai maan lämpö. Uusiutuvien energialähteiden käyttöä lisätään sähkön- ja lämmöntuotannossa sekä entistä enemmän myös liikenteessä. Erityisesti keskitytään paikallisten uusiutuvien energialähteiden ja lähien energian käytön monipuolistamiseen ja lisäämiseen, jolloin myös energiaomavaraisuus paranee.</p> <p>Energia- ja materiaalitehokkuuden edistämiseksi tuetaan toimia, jotka edistävät ilmastovaikutuksia vähentävien tuotantoprosessien, toimintamallien ja tuotteiden t&k&i-toimintaa sekä liiketoimintaa. Toimet tukevat TL1 tavoitteita erityisesti pk-yritysten kilpailukykyä mm. mahdollistamalla uusien ympäristöä vähemmän kuormittavien ja energiatehokkaampien teknologioiden ja innovaatioiden käyttöönottoa niiden toiminnassa sekä vähähiilistä, kestävää ympäristöliiketoimintaa.</p> <p>Energia- ja materiaalitehokkuuden parantamiseksi sekä uusiutuvan energian kestävä tuotannon ja käytön edistämiseksi tarvitaan alueellisia ratkaisuja, pilotoiteja ja uusia toimintamalleja niiden luomiseksi. Energia- ja materiaalitehokkuutta voidaan parantaa esimerkiksi teollisissa symbiooseissa, joka tuo eri toimijat yhteen hyödyntämään sivuvirtoja sekä kehittämään kierrätystaloutta tukevia toimintamalleja ja ratkaisuja.</p>	

Kaupungeilla ja kunnilla on merkittävä rooli ratkoa tulevaisuuden kannalta isoja haasteita tekemällä vähähiilisyyttä edistäviä strategioita, joiden suunnittelussa ja toteutuksessa ovat mukana yritykset, kuntalaiset ja muut alueen toimijat. Vähähiilisten strategioiden toimenpiteillä tuetaan kehittämistoimintaa ja innovaatioita, jotka vähentävät liikkumistarvetta, hajautuvaa kaupunkirakennetta sekä energiankäyttöä asunnoissa ja rakennusten lämmityksessä. Tavoitteena on kunnianhimoisten energia- ja ilmastotavoitteiden edellyttämien isojen, vähähiilisyyteen ja pitkällä aikavälillä vähähiilisyyteen tähtäävien rakenteellisten muutosten vauhdittaminen ja terävöittäminen kaupungeissa ja kaupunkiseuduilla.

Tulevien vuosien kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistavoitteet ovat niin haastavia, että niihin vastaaminen edellyttää muutoksia yksityisessä ja julkisessa kulutuksessa. Vähähiilisten valintojen tekemiseksi kansalaiset ja yritykset tarvitsevat tuotteita, palveluja ja sosiaalisia innovaatioita, jotka tekevät ilmastomyönteisistä ja ekologisesti kestävästä valinnoista helppoja ja tavoiteltavia. Vähähiilisyyden edistämiseksi tuetaan toimia, jossa kehitetään innovatiivisia ja ekologistia toimintamalleja sekä liiketoimintaa, jotka muuttavat tapamme asua, liikkua ja syödä.

Kestävän kaupunkikehittämisen kuuden suurimman kaupungin yhdenmisen strategian pohjalta tuetaan avoimien innovaatioalustojen kehittämistä vähähiilisen talouden edistämiseksi. Toimenpiteillä tuetaan mm. yhteisen toimintamallin, käsitteistön, työkalujen ja verkoston synnyttämistä kaupunkien innovaatioympäristöjen toiminnan laadun parantamiseksi sekä uudenlaisten hankintatyökalujen, markkinavuoropuhelun menetelmien sekä ympäristöystävällisten työkalujen kehittämistä julkisen sektorin ongelmien ratkaisuun. Toimenpiteet ovat kaupunkien haasteisiin (liikenne, terveys, lähipalvelut ym) liittyviä pilottihankkeita.

Kaupungit luovat edellytykset asukkaidensa ilmastomyönteisille ja ekologisesti kestäville valinnoille. Kaupungit ja kunnat voivat omilla valinnoillaan olla luomassa kasvua ja kehittyviä markkinoita. Edelläkävijämarkkinoita syntyy, kun innovatiiviset, kestävät julkiset hankinnat (erityisesti cleantech) ja avoin data kotimaassa tukevat yritysten kasvua ja innovaatiotyötä. Edelläkävijämarkkinoita edistävät toimenpiteet, esimerkiksi julkisten hankintojen ja kestävämpi sekä innovatiivisempi toteutus, tukevat yritysten kilpailukykyyn kehittämistä. Toimia kohdistetaan kestäviä hankintoja edistävien uusien toimintamallien ja innovaatioiden kehittämiseen.

Uusien sovelluksien ja palveluiden kehittämiseksi panostuksia kohdistetaan kokeelliseen toimintaan, erilaisiin pilotointi- ja demonstraatiokokeiluihin sekä niiden käyttöönottoon ja kaupallistamiseen. Kehittämistoiminnassa huomioidaan eri osaamisalueiden lähtökohdat, toimintamallit ja myös muiden kuin teknologiaan perustuvien toimialojen kehittäminen. Osaamisalueiden yhdistämiseen kannustetaan.

Vähähiilistä taloutta kaikilla aloilla edistävään toimintaan tulee kohdentaa vähintään 25 % EAKR-rahoituksesta, mikä huomioidaan hankevalintoja tehtäessä. Ohjelmatason myönteisten ympäristövaikutusten (päästöjen väheneminen, ilmastonmuutoksen hillintä) kannalta on olennaista, miten hyvin toimintalinjan 2 vähähiilisyyttä edistävät toimenpiteet tukevat sisällöllisesti myös toimintalinjan 1 toteutumista. Tavoiteltava tilanne on, että toimintalinjan 2 toimenpiteillä luodaan kysyntää vähähiilisyyttä tukeville hankkeille toimintalinjalla 1 sekä myös teemaa tukeville ESR-hankkeille.

Rahoitettavissa hankkeissa toteutetaan pääsääntöisesti alla mainittuja toimenpiteitä:

- tuetaan vähähiilisten tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittämistä, kaupallistamista ja uuden teknologian käyttöönottoa, kysyntä- ja käyttäjälähtöisyys sekä tuotteiden elinkaaren aikaiset ympäristökustannukset huomioiden;
- tuetaan uusien vähähiilisten tuotteiden, materiaalien ja tuotantomenetelmien prototyyppijä, pilotointeja ja demonstraatioita;
- tuetaan vähähiilisyystrategioiden toteuttamisen kannalta keskeisiä innovatiivisia ratkaisuja ja selvityksiä;
- kehitetään vähähiilisiä liikennejärjestelmiä ja liikkumismuotoja;
- kehitetään asumisen energiatehokkuutta parantavia innovaatioita ja teknologioita;
- luodaan alueellisia materiaali- ja energiavirtojen hyödyntämistä tukevia verkostoja sekä yhteistyömuotoja.

Kohderyhmät: yritykset, tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, kunnat

Tuensaajat: Yritykset, yritysryhmät ja -verkostot, elinkeinojen kehittämisorganisaatiot, tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, kunnat ja muut julkisyhteisöt, yhdistykset ja osuuskunnat

2.A.2 Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet

Investointiprioriteetti	4f - Vähähiilistä teknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin sekä sen käyttöönoton edistäminen
Katso toimintalinja 1	

2.A.6.3 Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	4f - Vähähiilistä teknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin sekä sen käyttöönoton edistäminen

2.A.6.4 Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	4f - Vähähiilistä teknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin sekä sen käyttöönoton edistäminen

2.A.6.5 Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain

Taulukko 5: Yhteiset ja ohjelmakohtaiset tuotosindikaattorit (investointiprioriteeteittain, jaoteltuna alueluokittain ESR:n osalta ja tarvittaessa EAKR:n osalta)

Investointiprioriteetti		4f - Vähähiilistä teknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin sekä sen käyttöönoton edistäminen							
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Rahasto	Alueluokka (tarvittaessa)	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
					Miehet	Naiset	Yhteensä		
14	Yrityksissä toteutettavat vähähiilisyttä edistävät demonstraatiot	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			1 400,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
15	Tutkimus- ja kehittämissinstituutioiden vetämiin hankkeisiin osallistuneet yritykset	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			3 900,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 5 vastaavan tavoitteen kanssa	jatkuva raportointi
23	Yritykset, jotka tuovat markkinoille uuden tai aiemmasta versiosta merkittävästi kehitetyn vähähiilisyttä edistävän tuotteen tai materiaalin	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			250,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
16	Yritykset, jotka käynnistävät t&k&i-toiminnan tai -yhteistyön yliopistojen, korkeakoulujen tai tutkimuslaitosten kanssa	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			570,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 5 vastaavan tavoitteen kanssa	jatkuva raportointi
24	Yhdyskuntien vähähiilisyttä edistävät uudet ratkaisut	lkm	EAKR	Kehittyneemmät			2 000,00	EURA 2014	jatkuva raportointi

Investointiprioriteetti		4f - Vähähiilistä teknologiaa koskevan tutkimuksen ja innovoinnin sekä sen käyttöönoton edistäminen							
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Rahasto	Alueluokka (tarvittaessa)	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
					Miehet	Naiset	Yhteensä		
13	Säästetty energia	MWh	EAKR	Kehittyneemmät			609 565,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
CO01	Tuotannollinen investointi: Tukea saavien yritysten lukumäärä	Yritykset	EAKR	Kehittyneemmät			350,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
CO04	Tuotannollinen investointi: Muuta tukea kuin rahoitustukea saavien yritysten lukumäärä	Yritykset	EAKR	Kehittyneemmät			130,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
CO27	Tutkimus ja innovointi: Julkista tukea vastaavat yksityiset investoinnit innovointiin tai tutkimus- ja kehittämishankkeisiin	EURO	EAKR	Kehittyneemmät			48 000 000,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
15	Tutkimus- ja kehittämissinstituutioiden vetämiin hankkeisiin osallistuneet yritykset	lkm	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			2 400,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 5 vastaavan tavoitteen kanssa	jatkuva raportointi
16	Yritykset, jotka käynnistävät t&k&i-toiminnan tai -yhteistyön yliopistojen, korkeakoulujen tai tutkimuslaitosten kanssa	lkm	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			430,00	EURA 2014, tavoiteluku on yhteinen investointiprioriteetin 5 vastaavan tavoitteen kanssa	jatkuva raportointi

2.A.7 Sosiaalinen innovointi, valtioiden välinen yhteistyö ja temaattisten tavoitteiden 1–7 ja 13 edistäminen

Toimintalinja	2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)
---------------	--

2.A.8 Tuloskehys

Taulukko 6: Toimintalinjan tuloskehys (rahastoittain ja EAKR:n ja ESR:n osalta alueluokittain)

Toimintalinja		2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)												
ID	Indikaattoryyppi	Indikaattori tai keskeinen täytäntöönpanovaihe	Mittayksikkö mukaan	tapauksen	Rahasto	Alueluokka	Välitavoite vuodeksi 2018			Lopullinen tavoite (2023)			Tietolähde	Indikaattorin merkitys selitys, tapauksen mukaan
							Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä		
25	Taloudellinen	Todentamisviranomaisen kirjanpitojärjestelmään viety tukikelpoisten menojen kokonaismäärä	euro		EAKR	Kehittyneemmät			125 400 000			496 740 030,00	EURA 2014	
25	Taloudellinen	Todentamisviranomaisen kirjanpitojärjestelmään viety tukikelpoisten menojen kokonaismäärä	euro		EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			87 000 000			348 078 260,00	EURA 2014	
25	Tuotos	Uusi t&k&i-työpaikkojen lukumäärä	Kokoikavastaavat (hiv)		EAKR	Kehittyneemmät			157			480,00	EURA 2014	
25	Tuotos	Uusi t&k&i-työpaikkojen lukumäärä	Kokoikavastaavat (hiv)		EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			109			350,00	EURA 2014	
15	Tuotos	Tutkimus- ja kehittämissinstituutioiden vetämiin hankkeisiin osallistuneet yritykset	lkm		EAKR	Kehittyneemmät			933			11 400,00	EURA 2014	
15	Tuotos	Tutkimus- ja kehittämissinstituutioiden vetämiin hankkeisiin osallistuneet yritykset	lkm		EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			647			5 200,00	EURA 2014	
16	Tuotos	Yritykset, jotka käynnistävät t&k&i-toiminnan tai -yhteistyön yliopistojen, korkeakoulujen tai tutkimuslaitosten kanssa	lkm		EAKR	Kehittyneemmät			138			2 050,00	EURA 2014	
16	Tuotos	Yritykset, jotka käynnistävät t&k&i-toiminnan tai -yhteistyön yliopistojen, korkeakoulujen tai tutkimuslaitosten kanssa	lkm		EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut			96			1 150,00	EURA 2014	

Laadullisia lisätietoja tuloskehityksen määrittelemisestä

2.A.9 Tukitoimien luokat

Komission hyväksymään nimikkeistöön perustuvat toimintalinjan sisältöä vastaavat tukitoimien luokat ja unionin tuen ohjeellinen jakautuminen.

Taulukot 7–11: Tukitoimien luokat

Taulukko 7: Näkökohta 1 – Tukitoimien toimintakenttä

Toimintalinja		2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
ERDF		009. Uusiutuva energia: tuuli	749 664,0 0
ERDF		010. Uusiutuva energia: aurinkovoima	1 002 237 ,00
ERDF		011. Uusiutuva energia: biomassa	4 264 383 ,00
ERDF		012. Muut uusiutuvat energialähteet (myös vesivoima sekä maalämpö- ja merienergia) ja niiden integrointi (myös varastointi sekä kaasuun ja uusiutuvaan vetyyn perustuvien infrastruktuurien käyttövoima)	968 037,0 0
ERDF		013. Julkisen infrastruktuurin energiatehokkuutta parantava peruskorjaus, esittelyhankkeet ja tukitoimenpiteet	12 011 72 0,00
ERDF		014. Asuntokannan energiatehokkuutta parantava peruskorjaus, esittelyhankkeet ja tukitoimenpiteet	1 996 928 ,00
ERDF		015. Keski- tai pienjännitteiset älykkäät energianjakelujärjestelmät (myös älykkäät verkot ja tieto- ja viestintätekniiset järjestelmät)	2 004 863 ,00
ERDF		049. Korkea-asteen koulutuksen infrastruktuuri	5 626 275 ,00
ERDF		050. Ammatti- ja aikuiskoulutuksen infrastruktuuri	4 638 318 ,00
ERDF		056. Investoinnit pk-yritysten infrastruktuuriin, valmiuksiin ja laitteisiin, jotka ovat suorassa yhteydessä tutkimukseen ja innovointiin	4 194 624 ,00
ERDF		057. Investoinnit suurten yritysten infrastruktuuriin, valmiuksiin ja laitteisiin, jotka ovat suorassa yhteydessä tutkimukseen ja innovointiin	2 197 145 ,00
ERDF		058. Tutkimus- ja innovointi-infrastruktuuri (julkinen)	64 477 07 1,00
ERDF		059. Tutkimus- ja innovointi-infrastruktuuri (yksityinen, myös tiedepuistot)	1 075 538 ,00
ERDF		060. Tutkimus ja innovointi julkisissa tutkimus- ja osaamiskeskuksissa, myös verkottuminen	86 012 67 9,00

Toimintalinja		2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
ERDF		061. Tutkimus ja innovointi yksityisissä tutkimuskeskuksissa, myös verkottuminen	2 058 848,00
ERDF		062. Pääasiassa pk-yrityksiä hyödyttävät teknologian siirto sekä korkeakoulujen ja yritysten välinen yhteistyö	50 554 501,00
ERDF		063. Pääasiassa pk-yrityksiä hyödyttävät klusterituki ja yritysverkostot	14 786 099,00
ERDF		064. Tutkimus- ja innovointiprosessit pk-yrityksissä (myös seteliohjelmat sekä prosesseihin, suunnitteluun, palveluihin ja sosiaalialaan liittyvät innovaatiot)	10 522 667,00
ERDF		065. Tutkimus- ja innovointi-infrastruktuuri, prosessit, teknologian siirto ja yhteistyö yrityksissä, jotka keskittyvät vähähiiliseen talouteen ja kykyyn selviytyä ilmastonmuutoksesta	53 324 233,00
ERDF		066. Pitkälle kehitetyt tukipalvelut pk-yrityksille ja niiden ryhmittymille (myös johtamis-, markkinointi- ja suunnittelupalvelut)	5 991 403,00
ERDF		067. Pk-yritysten kehittäminen, tuki yrittäjyydelle ja yrityshautomoille (myös tuki spin-off- ja spin-out-yrityksille)	18 310 701,00
ERDF		068. Energiatehokkuus ja esittelyhankkeet pk-yrityksissä ja tukitoimenpiteet	12 912 909,00
ERDF		069. Tuki pk-yritysten ympäristöystävällisille tuotantoprosesseille ja resurssitehokkuudelle	13 452 154,00
ERDF		071. Vähähiilistä taloutta ja kykyä selviytyä ilmastonmuutoksesta edistävien palvelujen tarjoamiseen erikoistuneiden yritysten kehittäminen ja edistäminen (myös tuki tällaisille palveluille)	8 273 785,00
ERDF		075. Matkailuun liittyvien palveluiden kehittäminen ja edistäminen pk-yrityksissä tai niitä varten	7 217 498,00
ERDF		077. Kulttuuripalveluiden ja luovien palvelujen kehittäminen ja edistäminen pk-yrityksissä tai niitä varten	2 148 103,00
ERDF		079. Julkisen sektorin tietojen saatavuus (myös avoin data, sähköiset kulttuuripalvelut, digitaalikirjastot, digitaalinen sisältö ja sähköiset matkailupalvelut)	12 388 852,00
ERDF		081. Tieto- ja viestintätekniset sovellukset, joilla ratkotaan aktiivisen ikääntymisen terveyshaasteita, sekä sähköisen terveydenhuollon palvelut ja sovellukset (myös sähköiset hoivapalvelut ja tietotekniikka-avusteinen asuminen)	3 174 698,00
ERDF		082. Tieto- ja viestintätekniset palvelut ja sovellukset pk-yrityksille (myös verkkokauppa ja -liiketoiminta, verkottuneet liiketoimintaprosessit, elävät laboratoriot, verkkoyrittäjät ja tieto- ja viestintätekniiikan start-up-yritykset)	8 055 633,00
ERDF		087. Ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevat toimenpiteet sekä ilmatoriskien, esim. eroosion, tulipalojen, tulvien, myrskyjen ja kuivuuden, ehkäisy ja hallinta, myös tietoisuuden lisääminen, pelastuspalvelu sekä katastrofien hallintajärjestelmät ja -infrastruktuurit	6 207 440,00
ERDF		092. Matkailuun liittyvän julkisen omaisuuden suojeleminen, kehittäminen ja edistäminen	1 810 139,00

Taulukko 8: Näkökohta 2 – Rahoitusmuoto

Toimintalinja		2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
ERDF		01. Avustus, jota ei tarvitse maksaa takaisin	422 409 145,00

Taulukko 9: Näkökohta 3 – Aluetyyppi

Toimintalinja		2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
ERDF		01. Suuret kaupunkialueet (tiheästi asutut, >50 000 asukasta)	170 945 701,00
ERDF		02. Pienet kaupunkialueet (keskitiheästi asutut, >5 000 asukasta)	126 581 261,00
ERDF		03. Maaseutualueet (harvaan asutut)	109 590 488,00
ERDF		04. Makroalueellinen yhteistyöalue	7 645 848,00
ERDF		07. Ei sovelleta	7 645 847,00

Taulukko 10: Näkökohta 4 – Alueelliset toteutustavat

Toimintalinja		2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
ERDF		01. Alueelliset integroidut investoinnit – Kaupunkialueet	38 552 209,00
ERDF		03. Alueelliset integroidut investoinnit – Muut	21 238 467,00
ERDF		07. Ei sovelleta	362 618 469,00

Taulukko 11: Näkökohta 6 – ESR:n ja ESR-REACT-EU:n toissijainen teema (ainoastaan ESR ja nuorisotyöllisyysaloite)

Toimintalinja		2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina

2.A.10 Yhteenvedo teknisen avun suunnitellusta käytöstä, tarpeen mukaan myös toimet, joilla parannetaan ohjelmien hallintoon ja valvontaan osallistuvien viranomaisten ja tuensaajien hallinnollisia valmiuksia (tapauksen mukaan) (toimintalinjoittain)

Toimintalinja:		2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	

2.A.1 Toimintalinja

Toimintalinjan tunniste	3
Toimintalinjan nimike	Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)

- Koko toimintalinja pannaan täytäntöön pelkästään rahoitusvälineillä
- Koko toimintalinja pannaan täytäntöön vain unionin tasolla perustettujen rahoitusvälineiden avulla
- Koko toimintalinja pannaan täytäntöön yhteisölähtöisellä paikallisella kehityksellä
- ESR: Koko toimintalinja kohdistuu sosiaaliseen innovointiin tai valtioiden väliseen yhteistyöhön tai molempiin
- AEKR: Koko toimintalinja on omistettu suurten luonnonkatastrofien tai alueellisten luonnonkatastrofien johdosta toteutettaville toimille.
- AEKR: Koko toimintalinja on omistettu pk-yrityksille (39 artikla)
- Koko toimintalinja kohdistuu kriisin vahinkojen korjaamiseen REACT-EU-välineen puitteissa

2.A.2 Useamman alueluokan, temaattisen tavoitteen tai rahaston kattavan toimintalinjan käyttöönoton perusteet (tapauksen mukaan)

2.A.3 Rahasto, alueluokka ja unionin tuen laskentaperusta

Rahasto	Alueluokka	Laskentaperusta (tukikelpoiset kokonaismenot tai tukikelpoiset julkiset menot)	Syrjäisimpien alueiden ja pohjoisen harvaan asuttujen alueiden alueluokka (tarvittaessa)
ESF	Kehittyneemmät	Julkinen	

2.A.4 Investointiprioriteetti

Investointiprioriteetin tunniste	8i
Investointiprioriteetin nimike	työnhakijoiden ja työelämän ulkopuolella olevien, pitkäaikaistyöttömät ja työmarkkinoista kaukana olevat henkilöt mukaan lukien, pääsy työhön, myös paikallisten työllisyysaloitteiden kautta, ja työvoiman liikkuvuuden tukeminen

2.A.5 Investointiprioriteettia vastaavat erityistavoitteet ja odotetut tulokset

Erityistavoitteen tunniste	6.1
Erityistavoitteen nimike	Nuorten ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistäminen
Tulokset, joihin jäsenvaltio pyrkii unionin tuella	2.3 (TL 3) Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)

Investointiprioriteetti 6: Työnhakijoiden ja työvoiman ulkopuolella olevien, pitkäaikaistyöttömät ja työmarkkinoista kaukana olevat henkilöt mukaan lukien, pääsy työhön, myös paikallisten työllisyysaloitteiden kautta, ja työvoiman liikkuvuuden tukeminen

Erityistavoite 6.1 Nuorten ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistäminen

Erityistavoitteen tuloksia ovat toimenpiteisiin osallistuneiden nuorten ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien parantuneet työllistymisvalmiudet, minkä kautta on myötävaikutettu kohderyhmän työllistymiseen. Ikääntyneet ovat erityinen kohderyhmä heikossa työmarkkina-asemassa olevien joukossa. Erityistavoitteen toteutumiseksi on myös kohderyhmälle suunnattujen työvoima- ja yrityspalvelujen laatua ja tarjontaa parannettu.

ESR:n tuella halutaan aikaansaada muutosta erityisesti nuorten ja yli 54-vuotiaiden tilanteeseen. Nuoret ovat tulevaisuuden kannalta erittäin tärkeä kohderyhmä ja yli 54-vuotiaat puolestaan erittäin haasteellinen kohderyhmä. Muihin heikossa työmarkkina-asemassa oleviin sisältyvät myös pitkäaikaistyöttömät, joille voidaan kohdistaa toimenpiteitä alueellisista lähtökohdista ottaen huomioon kansallisesti rahoitettavat työllisyystoimenpiteet. Ohjelmatasolla tavoitetasot asetetaan nuoria ja ikääntyneitä koskeville tuotosindikaattoreille.

Koska kansallinen nuorisotakuu koskee kaikkia alle 25-vuotiaita sekä vastavalmistuneita alle 30-vuotiaita, asetetaan alle 30-vuotiaiden työllistymiselle tavoite hankkeiden välittömänä vaikutuksena. Vastaavasti yli 54-vuotiaiden työllistymiselle asetetaan tavoite. Ohjelmakaudella 2007–2013 on työllistymistä edistäviin (menoluokat 66 ja 70) ESR-toimenpiteisiin osallistunut yhteensä 44 432 henkilöä vuoteen 2012 mennessä. Näistä on alle 30-vuotiaita ollut noin 34 % ja yli 54-vuotiaita 9,4 %. Toimenpiteen päättäneistä 54 % on ollut välittömästi sen jälkeen työelämässä joko avoimilla työmarkkinoilla tai muualla. Tavoitteena on, että yhä useampi hankkeen päättäneistä alle 30-vuotiaista ja yli 54-vuotiaista on toimenpiteen jälkeen työelämässä. Toimenpiteiden välittöminä vaikutuksina tavoitellaan, että alle 30-vuotiaista osallistujista 30 % työllistyisi ja yli 54-vuotiaista osallistujista 23 % työllistyisi ESR-hankkeen myötävaikutuksella.

--	--

Taulukko 4: Yhteiset tulosindikaattorit, joille on asetettu tavoitearvo, ja erityistavoitetta vastaavat tulosindikaattorit (investointiprioriteeteittain ja alueluokittain) (ESR ja ESR–REACT-EU)

Investointiprioriteetti : 8i - työnhakijoiden ja työelämän ulkopuolella olevien, pitkäaikaistyöttömät ja työmarkkinoista kaukana olevat henkilöt mukaan lukien, pääsy työhön, myös paikallisten työllisyysaloitteiden kautta, ja työvoiman liikkuvuuden tukeminen														
Tunniste	Indikaattori	Alueluokka	Indikaattorin mittayksikkö	Tavoiteasettelussa perusteena käytetty yhteinen tuotosindikaattori	Lähtöarvo			Lähtö- ja tavoitearvon mittayksikkö	Perusvuosi	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
					Miehet	Naiset	Yhteensä			Miehet	Naiset	Yhteensä		
30	Alle 30-vuotiaat osallistajat, jotka ovat työelämässä jättäessään toimen	Kehittyneemmät	Suhde				23,00	Suhde (%)	2013			30,00	EURAZ2014	jatkuva raportointi
31	Yli 54-vuotiaat osallistajat, jotka ovat työelämässä jättäessään toimen	Kehittyneemmät	Suhde				16,70	Suhde (%)	2013			23,00	EURA 2014	jatkuva raportointi

2. A.6 Investointiprioriteetin mukaisesti tuettava toimi (investointiprioriteeteittain)

2.A.6.1 Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensajien tyyppien yksilöiminen

Investointiprioriteetti	8i - työnhakijoiden ja työelämän ulkopuolella olevien, pitkäaikaistyöttömät ja työmarkkinoista kaukana olevat henkilöt mukaan lukien, pääsy työhön, myös paikallisten työllisyysaloitteiden kautta, ja työvoiman liikkuvuuden tukeminen
--------------------------------	---

Investointiprioriteetilla tuettava toiminta

Investointiprioriteetin erityistavoitteena on parantaa nuorten ja muiden heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä. Työllisyysasteen nostoa tukemaan tarvitaan erityisen tarkoin kohdennettuja keinoja sekä kuntien, valtion, yksityisen ja kolmannen sektorin tuloksellista yhteistyötä työllisyyden hoitamiseksi. Kohteena ovat nuorten lisäksi sellaiset heikossa työmarkkina-asemassa olevat miehet ja naiset, joilla on mahdollisuus aktiivisen työvoimapolitiikan keinoin päästä avoimille työmarkkinoille. Kohteena voivat olla työmarkkinoilla jo olevien lisäksi passiiviset miehet ja naiset, joiden työllistymisedellytysten parantamiseksi tarvitaan pääasiassa osaamista ja työmarkkinavalmiuksia vahvistavia toimenpiteitä eikä niinkään pitkällisiä kuntouttavia toimenpiteitä. Näitä ryhmiä ovat erityisesti pitkäaikais- ja toistuvaistyöttömät, ikääntyvät, osatyökykyiset ja vammaiset henkilöt sekä maahanmuuttajataustaiset, romanit ja muut etniset vähemmistöt.

ESR:n tukemin toimin kehitetään uusia, innovatiivisia keinoja nuorten työllistymisen edistämiseksi osana nuorisotakuun toteuttamista. Tämän toimintalinjan toimilla tuetaan nuorisotakuuta tarjoamalla ja kehittämällä nuorten työvoima- ja elinkeinopalveluja sekä muita nuorille tarkoitettuja yksilöllisiä palveluja, kuten nuorten työpajatoimintaa. Toimenpiteitä suunniteltaessa ja toteutettaessa otetaan huomioon myös nuorten naisten ja

Investointiprioriteetti	8i - työnhakijoiden ja työelämän ulkopuolella olevien, pitkäaikaistyöttömät ja työmarkkinoista kaukana olevat henkilöt mukaan lukien, pääsy työhön, myös paikallisten työllisyysaloitteiden kautta, ja työvoiman liikkuvuuden tukeminen
--------------------------------	---

miesten erilaiset lähtökohdat ja tarpeet. Nuorisotakuun toteutumista tuetaan myös toimintalinjojen 4 ja 5 sisältämin toimin.

Työvoiman ulkopuolella olevien miesten ja naisten saamiseksi työmarkkinoille parannetaan heidän ammattiosaamistansa yksilöllisiä palveluja tarjoamalla, koulutukseen ohjaamisen ja motivoinnin toimintamalleja tehostamalla sekä koulutusten sisältöjä ja malleja kehittämällä sukupuolinäkökulma huomioon ottaen. Toimenpiteitä kohdistetaan joustavaan ja nopeaan integrointiin työelämään sekä työvoiman täysikäytön edistämiseen. Työllistyvyyden lisäämiseksi edistetään ja hyödynnetään sosiaalisia innovaatioita. Ikääntyvien työllistymistä edistäviin ratkaisuihin kiinnitetään erityistä huomiota.

Toiminnassa paneudutaan vertaiskehittämiseen, eri palveluiden toimivuuden selvittämiseen ja varmistamiseen sekä palveluiden kohdentamisen problematiikkaan mm. palvelumuotoilun menetelmiä hyödyntäen. Toimenpiteitä kohdistetaan monialaiseen yhteistyöhön ja verkostomaisesti toteutettavien palveluiden ja uusien toimintamallien kehittämiseen työmarkkinoille pääsyn edistämiseksi. Lisäksi testataan ja kehitetään erilaisia palvelu- ja tukirakenteita, yritysyritystä sekä edistetään ammatillista ja alueellista liikkuvuutta. Maahanmuuttajien integroimiseksi kehitetään ja tuoteistetaan kotoutumista edistäviä malleja ja toimintatapoja sekä edistetään palvelujen saatavuutta ja palvelutarpeiden tunnistamista.

Rahoitettavissa hankkeissa toteutetaan pääsääntöisesti alla mainittuja toimenpiteitä:

- tuetaan nuorisotakuun toimeenpanoa mm. nuorille suunnatun ohjauksen, koulutuksen ja tukipalvelujen keinoin;
- kehitetään uudenlaisia ratkaisuja heikossa työmarkkina-asemassa oleville kohdennettaviin (ml. pitkäaikaistyöttömät ja osatyökykyiset) palveluihin, mm. monikanavaisia palveluita ja palveluun ohjausta sekä eri toimijoiden välistä monialaista verkosto- ja yritysyritystä edistämällä;
- kehitetään maahan muuttaneiden vastaanoton palveluita ja tuetaan kotouttamistoimenpiteitä sekä tuetaan pysyvän poikkialueellisen kotouttamistyön tukirakenteen luomista;
- tuetaan kansainväliseen rekrytointiin liittyviä toimintamalleja erityisesti EURES-palveluja kehittämällä.

Investointiprioriteetilla tuettavalla toiminnalla edistetään työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista ottaen huomioon erityisesti toimintalinjojen 1

Investointiprioriteetti	8i - työnhakijoiden ja työelämän ulkopuolella olevien, pitkäaikaistyöttömät ja työmarkkinoista kaukana olevat henkilöt mukaan lukien, pääsy työhön, myös paikallisten työllisyysaloitteiden kautta, ja työvoiman liikkuvuuden tukeminen
<p>ja 2 tuella kehitettyjen pk-yritysten työvoimatarpeet. Koulutusvalinnoissa otetaan huomioon osaamisen tarpeet paikallisissa pk-yrityksissä näiden kilpailukyvyyn vahvistamiseksi ja tuetaan siten toimintalinjan 1 tavoitteita. Investointiprioriteetista voidaan rahoittaa myös kestävän kaupunkikehittämisen ITI-strategiaan sisältyviä alla mainitun kohderyhmän palveluihin liittyviä toimenpiteitä.</p> <p>Kohderyhmät: työttömät, työttömyysuhan alla olevat ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevat nuoret ja heikossa työmarkkina-asemassa olevat (mm. ikääntyvät, pitkäaikais- ja toistuvaistyöttömät, osatyökykyiset ja vammaiset henkilöt sekä maahanmuuttajat ja etniset vähemmistöt); kohderyhmälle palveluja tarjoavat tahot; kohderyhmän potentiaaliset työllistäjät – erityisesti mikro- ja pk-yritykset.</p> <p>Tuensaajat: Työvoimapalvelujen tarjoajat ja kehittäjät, kunnat, koulutusorganisaatiot, sosiaalipartnerit, järjestöt ja muut toimialaan liittyvät organisaatiot.</p>	

2.A.2 Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet

Investointiprioriteetti	8i - työnhakijoiden ja työelämän ulkopuolella olevien, pitkäaikaistyöttömät ja työmarkkinoista kaukana olevat henkilöt mukaan lukien, pääsy työhön, myös paikallisten työllisyysaloitteiden kautta, ja työvoiman liikkuvuuden tukeminen
Katso toimintalinja 1	

2.A.6.3 Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	8i - työnhakijoiden ja työelämän ulkopuolella olevien, pitkäaikaistyöttömät ja työmarkkinoista kaukana olevat henkilöt mukaan lukien, pääsy työhön, myös paikallisten työllisyysaloitteiden kautta, ja työvoiman liikkuvuuden tukeminen

2.A.6.4 Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	8i - työnhakijoiden ja työelämän ulkopuolella olevien, pitkäaikaistyöttömät ja työmarkkinoista kaukana olevat henkilöt mukaan lukien, pääsy työhön, myös paikallisten työllisyysaloitteiden kautta, ja työvoiman liikkuvuuden tukeminen

2.A.6.5 Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain

Taulukko 5: Yhteiset ja ohjelmakohtaiset tuotosindikaattorit (investointiprioriteeteittain, jaoteltuna alueluokittain ESR:n osalta ja tarvittaessa EAKR:n osalta)

Investointiprioriteetti		8i - työnhakijoiden ja työelämän ulkopuolella olevien, pitkäaikaistyöttömät ja työmarkkinoista kaukana olevat henkilöt mukaan lukien, pääsy työhön, myös paikallisten työllisyysaloitteiden kautta, ja työvoiman liikkuvuuden tukeminen							
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Rahasto	Alueluokka (tarvittaessa)	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
					Miehet	Naiset	Yhteensä		
40	työttömät ja työelämän ulkopuolella olevat alle 30-vuotiaat osallistujat	lkm	ESR	Kehittyneemmät			42 000,00	EUR2014	jatkuva raportointi
41	työttömät ja työelämän ulkopuolella olevat yli 54-vuotiaat osallistujat	lkm	ESR	Kehittyneemmät			8 600,00	EUR2014	jatkuva raportointi

2.A.4 Investointiprioriteetti

Investointiprioriteetin tunniste	8iv
Investointiprioriteetin nimike	miesten ja naisten tasa-arvo kaikilla aloilla, mukaan lukien työpaikan saanti, urakehitys, työ- ja yksityiselämän yhteensovittaminen sekä samapalkkaisuuden edistäminen

2.A.5 Investointiprioriteettia vastaavat erityistavoitteet ja odotetut tulokset

Erityistavoitteen tunniste	8.1
Erityistavoitteen nimike	Työ- ja koulutusurien sukupuolenmukaisen eriytymisen lieventäminen
Tulokset, joihin jäsenvaltio pyrkii unionin tuella	<p>Investointiprioriteetti 8: Miesten ja naisten tasa-arvo kaikilla aloilla, mukaan lukien työpaikan saanti, urakehitys, työ-, perhe- ja yksityiselämän yhteensovittaminen ja samapalkkaisuuden periaatteen edistäminen</p> <p>Erityistavoite 8.1 Työ- ja koulutusurien sukupuolenmukaisen eriytymisen lieventäminen</p> <p>Erityistavoitteen tuloksena on myötävaikutettu työ- ja koulutusurien sukupuolenmukaisen eriytymisen lieventämiseen. Hankkeiden tuloksina on saatu aikaan tasa-arvoa edistäviä tuotoksia (koulutus- tiedostus- tai viestintämateriaalia, työtapoja ja menetelmiä, oppaita jne.). Lisäksi on koulutettu miehiä ja naisia horisontaalisen ja vertikaalisen tasa-arvon edistämiseksi ja tietoisuutta tasa-arvosta on lisätty sekä työelämässä toimivien tahojen parissa että rakennerahastotoimijoiden joukossa.</p>

Komission tasa-arvon edistymisraportin (Commission SWD Progress on equality between women and men in 2012) mukaan Suomi kuuluu niiden EU-maiden joukkoon, joissa työurat ovat vahvimmin eriytyneet sukupuolen mukaan. Ammattien eriytymistä tarkastellessa neljässä jäsenmaassa työurat ovat Suomea eriytyneemmät ja teollisuuden aloja tarkasteltaessa vain kahdessa jäsenmaassa. Naisten työllisyysaste ja osallistuminen työelämään ovat kuitenkin merkittävästi korkeammalla tasolla kuin niissä maissa, joissa eriytyminen on lievintä. Noin kolmannes yrittäjistä on naisia, ja etenkin naisten omistamat kasvuyritykset ovat harvassa. Työurien eriytyminen vaikuttaa osaltaan naisten ja miesten välisiin palkkaeroihin, jotka ovat myös EU:n keskiarvoa korkeammat. Sosiaalisen syrjäytymisen riski puolestaan on korkeampi miesten joukossa kuin naisten. Vuonna 2010 kaksi kolmasosaa syrjäytyneistä alle 30-vuotiaista oli miehiä (Myrskylä, Eva Analyysi no 19/2012).

Sukupuolten välisen työurien eriytymisen lieventämiseksi on koulutusta järjestetty aiemminkin ohjelmakausilla. Tuloksellisuuden vahvistamiseksi tästä investointiprioriteetista rahoitettavien hankkeiden tuotoksia arvioidaan hyödyntäen ohjelmakaudella 2007–2013 tasa-arvon valtavirtaistamisen kansainvälisessä verkostossa kehitettyä minimistandardia soveltuvien osin. Tavoitteena on aikaan saada laadukkaampia tasa-arvohankkeita, joissa kehitetään hyviä tasa-arvoa edistäviä tuotoksia. Investointiprioriteettia varten on kehitetty tasa-arvoon ja hyviin käytäntöihin liittyvä arviointikriteeristö, jonka perusteella voidaan hankkeissa kehitetyille konkreettisille tuotoksille antaa tasa-arvon hyvälle käytännölle validointi. Tuloksena saadaan siten validoituja tasa-arvoa edistäviä ja sukupuolten välistä eriytymistä lieventäviä menetelmiä, toimintatapoja sekä materiaaleja mm. koulutukseen ja tiedotukseen. Tulosindikaattorista raportoidaan vähintään kerran ohjelmakauden aikana - viimeistään ohjelman toteutuksen päättyessä 2023. Jos päättyneitä hankkeita on riittävästi, voidaan toteumasta raportoida jo vuonna 2018.

Taulukko 4: Yhteiset tulosindikaattorit, joille on asetettu tavoitearvo, ja erityistavoitetta vastaavat tulosindikaattorit (investointiprioriteeteittain ja alueluokittain) (ESR ja ESR-REACT-EU)

Investointiprioriteetti : 8iv - miesten ja naisten tasa-arvo kaikilla aloilla, mukaan lukien työpaikan saanti, urakehitys, työ- ja yksityiselämän yhteensovittaminen sekä samapalkkaisuuden edistäminen														
Tunniste	Indikaattori	Alueluokka	Indikaattorin mittayksikkö	Tavoiteasettelussa perusteena käytetty yhteinen tuotosindikaattori	Lähtöarvo			Lähtö- ja tavoitearvon mittayksikkö	Perusvuosi	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
					Miehet	Naiset	Yhteensä			Miehet	Naiset	Yhteensä		
33	Hankkeet, jotka ovat saaneet validoimallaan kehittämälleen tasa-arvoa edistävälle tuotteelle	Kehittyneemmät	lkm				23	Numero	2013			15	erilliselvyys	2018 ja 2023

2. A.6 Investointiprioriteetin mukaisesti tuettava toimi (investointiprioriteeteittain)

2.A.6.1 Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensaajien tyyppien yksilöiminen

Investointiprioriteetti	8iv - miesten ja naisten tasa-arvo kaikilla aloilla, mukaan lukien työpaikan saanti, urakehitys, työ- ja yksityiselämän yhteensovittaminen sekä samapalkkaisuuden edistäminen
<p>Investointiprioriteetilla tuettava toiminta</p> <p>Investointiprioriteetin toimenpiteillä pyritään omalta osaltaan lieventämään työelämässä esiintyviä sukupuolten välisiä kuiluja mm. työmarkkinoille osallistumisen, urakehityksen ja yrittäjyyden osalta. Sukupuolten tasa-arvoa työelämässä edistetään mm. lieventämällä työ- ja koulutusurien eriytymistä ja edistämällä työllistymistä tukevia ratkaisuja työn ja yksityiselämän yhteensovittamiseksi. Toimenpiteillä voidaan vaikuttaa eriytymistä ylläpitävien rakenteiden, toimintakulttuurien ja käytäntöjen muuttamiseen yksilöiden valintojen lisäksi esimerkiksi kehittämällä oppilaitosten ja työnantajien toimintatapoja ja -kulttuureja sukupuolenmukaisen eriytymisen lieventämiseksi. Toimenpiteitä voidaan myös suunnata ryhmille, jotka sukupuolen lisäksi ovat muilta taustatekijöiltään erityisen heikossa työmarkkina-asemassa. Tällaisia ryhmiä ovat mm. maahanmuuttajat ja romanit.</p> <p>Rahoitettavissa hankkeissa toteutetaan pääsääntöisesti alla mainittuja toimenpiteitä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kehitetään ja tarjotaan koulutusta, neuvontaa, ohjausta, mentorointia ym. toimenpiteitä, joilla vähennetään sukupuolten välisiä koulutus- ja osaamiseroja; • tarjotaan ohjausta ja koulutusta työllistävillä aloilla ottaen huomioon sukupuolen mukaisen eriytymisen lieventäminen; • tuetaan naisten johtajuutta ja yrittäjyyttä tukevaa osaamista - liittyen erityisesti työnantajayrittäjyyteen ja innovaatioiden hyödyntämisestä 	

Investointiprioriteetti	8iv - miesten ja naisten tasa-arvo kaikilla aloilla, mukaan lukien työpaikan saanti, urakehitys, työ- ja yksityiselämän yhteensovittaminen sekä samapalkkaisuuden edistäminen lähtevään yrittäjyyteen.
Kohderyhmät: työssäkäyvät, työttömät ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevat naiset ja miehet; tutkimus- ja koulutusorganisaatiot; työnantajat, työllisyys- ja sosiaalipalvelujen tarjoajat; sosiaalipartnerit sekä muut järjestöt ja säätiöt.	
Tuensaajat: yritykset, tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, sosiaalipartnerit ja muut toimialaan liittyvät järjestöt ja säätiöt.	

2.A.2 Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet

Investointiprioriteetti	8iv - miesten ja naisten tasa-arvo kaikilla aloilla, mukaan lukien työpaikan saanti, urakehitys, työ- ja yksityiselämän yhteensovittaminen sekä samapalkkaisuuden edistäminen
Katso toimintalinja 1	

2.A.6.3 Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	8iv - miesten ja naisten tasa-arvo kaikilla aloilla, mukaan lukien työpaikan saanti, urakehitys, työ- ja yksityiselämän yhteensovittaminen sekä samapalkkaisuuden edistäminen

2.A.6.4 Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	8iv - miesten ja naisten tasa-arvo kaikilla aloilla, mukaan lukien työpaikan saanti, urakehitys, työ- ja yksityiselämän yhteensovittaminen sekä samapalkkaisuuden edistäminen

2.A.6.5 Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain

Taulukko 5: Yhteiset ja ohjelmakohtaiset tuotosindikaattorit (investointiprioriteeteittain, jaoteltuna alueluokittain ESR:n osalta ja tarvittaessa EAKR:n osalta)

Investointiprioriteetti		8iv - miesten ja naisten tasa-arvo kaikilla aloilla, mukaan lukien työpaikan saanti, urakehitys, työ- ja yksityiselämän yhteensovittaminen sekä samapalkkaisuuden edistäminen							
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Rahasto	Alueluokka (tarvittaessa)	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
					Miehet	Naiset	Yhteensä		
45	Työelämän ulkopuolella olevat miehet ja työttömät miehet	lkm	ESR	Kehittyneemmät			1 300,00	EURA2014	jatkuva raportointi
46	yrittäjinä toimivat naiset	lkm	ESR	Kehittyneemmät			380,00	EURA2014	jatkuva raportointi

2.A.4 Investointiprioriteetti

Investointiprioriteetin tunniste	8v
Investointiprioriteetin nimike	työntekijöiden, yritysten ja yrittäjien sopeutuminen muutoksiin

2.A.5 Investointiprioriteettia vastaavat erityistavoitteet ja odotetut tulokset

Erityistavoitteen tunniste	7.1
Erityistavoitteen nimike	Tuottavuuden ja työhyvinvoinnin parantaminen
Tulokset, joihin jäsenvaltio pyrkii unionin tuella	<p>Investointiprioriteetti 7: Työntekijöiden, yritysten ja yrittäjien sopeutuminen muutoksiin</p> <p>Erityistavoite 7.1 Tuottavuuden ja työhyvinvoinnin parantaminen</p> <p>Erityistavoitteen tuloksena on parantunut työhyvinvointi ja samalla tuottavuus hankkeisiin osallistuvissa mikro- ja pk-yrityksissä ja julkisissa työorganisaatioissa – erityisesti rakenteellisia muutoksia kokevissa organisaatioissa. Hankkeiden tuloksina on tuotettu uusia työelämää kehittäviä toimintatapoja, esim. työn organisoinnissa ja johtamisessa, tai on hyödynnetty hyviä olemassa olevia malleja. Toimenpiteet ovat parantaneet yritysten, yrittäjien ja työntekijöiden sopeutumiskykyä erilaisiin muutostilanteisiin. Tuloksena on siten myös parantunut tuottavuus ja tuloksellisuus yrityksissä ja muissa työorganisaatioissa.</p> <p>Työelämää koskevat lukuisat erilaiset muutokset. Yritykset joutuvat sopeutumaan globaaliin kilpailutilanteeseen, joka näkyy</p>

talouden rakenteiden muuttumisena ja paikoin myös äkillisinä rakennemuutostilanteina. Tämän lisäksi väestön ikärakenne on muuttumassa siten, että työmarkkinoilta poistuu enemmän työntekijöitä kuin mitä sinne tulee. Sopeutuminen näihin muutoksiin edellyttää tuottavuuden kasvua ja työurien pidentämistä tukevaa hyvää työelämää.

Kansallisen työelämän kehittämisstrategian lähtökohtana on arvioitu, että Suomi on tuottavuudessa ja työelämän laadussa Euroopan kärkeä. Suomen työelämän laatua on vertailtu Euroopan työ- ja elinolojen kehittämissäätiön 2010 julkaistun työolotutkimuksen perusteella mm. työelämän kehittämisohjelman puitteissa. Työn tuottavuuden kasvu on kuitenkin heikentynyt 2000-luvulla ja etenkin talouskriisin alettua. Samaan aikaan noin joka neljännellä työssäkäyvällä on työuupumuksen merkkejä Terveys 2011 -tutkimuksen mukaan.

Tavoitteena on, että investointiprioriteettiin sisältyviin hankkeisiin osallistuvissa organisaatioissa on toimenpiteiden jälkeen työhyvinvointi parantunut jollakin sen osa-alueella, mikä osaltaan vaikuttaa positiivisesti ao. organisaatioiden tuottavuuteen ja tuloksellisuuteen. Tapahtuneen muutoksen selvittämiseksi on kehitetty mittaristo, joka sisältää työhyvinvoinnin keskeisiä osatekijöitä. Mittaaminen tapahtuu aina kunkin hankkeen lopussa osallistuville organisaatioille suunnatulla kyselyllä. Lopullinen muutosta kuvaava indikaattori muodostetaan laskemalla mittariston osa-alueille annetuista pisteistä keskiarvo. Jotta voidaan todeta positiivista muutosta tapahtuneen hankkeissa mukana olevissa organisaatioissa, tulee vähintään 80 %:ssa tapauksista arvioida työhyvinvoinnin hyvää tai erinomaista kehitystä hankkeen tuloksena. Indikaattori raportoidaan kahdesti ohjelmakauden aikana: vuoden 2018 tuloksellisuustarkastelua tukevana sekä ohjelman toteutuksen lopussa 2023.

Taulukko 4: Yhteiset tulosindikaattorit, joille on asetettu tavoitearvo, ja erityistavoitetta vastaavat tulosindikaattorit (investointiprioriteeteittain ja alueluokittain) (ESR ja ESR–REACT-EU)

Investointiprioriteetti : 8v - työntekijöiden, yritysten ja yrittäjien sopeutuminen muutoksiin														
Tunniste	Indikaattori	Alueluokka	Indikaattorin mittayksikkö	Tavoiteasettelussa perusteena käytetty yhteinen tuotosindikaattori	Lähtöarvo			Lähtö- ja tavoitearvon mittayksikkö	Perusvuosi	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
					Miehet	Naiset	Yhteensä			Miehet	Naiset	Yhteensä		
32	Hankkeisiin osallistuneiden työorganisaatioiden parantunut hyvinvointi	Kehittyneemmät	Suhde				80,00	Suhde (%)	2010			80,00	Erillisselvitys	2018 ja 2023

2. A.6 Investointiprioriteetin mukaisesti tuettava toimi (investointiprioriteeteittain)

2.A.6.1 Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensaajien tyyppien yksilöiminen

Investointiprioriteetti	8v - työntekijöiden, yritysten ja yrittäjien sopeutuminen muutoksiin
<p>Investointiprioriteetilla tuettava toiminta</p> <p>Investointiprioriteetilla tuettavan toiminnan taustalla on yritysten ja muiden työorganisaatioiden parempi sopeutuminen seuraaviin muutostilanteisiin: globalisaation aiheuttamat rakenteelliset muutokset ja uudistukset ml. vihreän talouden kasvu; äkilliset rakennemuutostilanteet ml. irtisanomistilanteet; sekä ikärakenteen kehitys.</p> <p>Investointiprioriteetin toimenpiteillä parannetaan työn tuottavuutta ja tuloksellisuutta työelämän kehittämisstrategian toteuttamista tukevin toimenpitein, joihin sisältyvät mm. johtamiseen, työn organisointiin, työhyvinvointiin, työkykyyn, työyhteisöön, työympäristöön sekä haasteiden ennakointiin ja hallintaan liittyviä näkökulmia. Toimilla voidaan tukea organisaatiolähtöistä osaamisen kehittämistä esimerkiksi toimiala- tai ekosysteemipohjaisilla johdon ja henkilöstön osaamista lisäävillä menetelmillä. Toimenpiteillä edistetään myös työn ja yksityiselämän yhteensovittamista. Toimilla edesautetaan työntekijöiden ja yritysten sopeutumiskykyä sekä työurien pidentämistä niiden alusta, keskeltä ja lopusta. Erityishuomiota kiinnitetään osatyökykyisten työssä pysymiseen ja ennaikaisten eläköitymisten ehkäisyyn.</p> <p>Lisäksi tuetaan muutostilanteiden hallintaa mm. räätälöityjä koulutusratkaisuja toteuttamalla työttömyysuhan alaisille ja ammattia vaihtaville yhteistyössä yritysten ja julkisyhteisöjen kanssa. Siten turvataan työmarkkinoiden toimivuutta ja varmistetaan, että siirtymät työpaikasta toiseen ovat</p>	

Investointiprioriteetti

8v - työntekijöiden, yritysten ja yrittäjien sopeutuminen muutoksiin

mahdollisimman joustavia.

Rahoitettavissa hankkeissa toteutetaan pääsääntöisesti alla mainittuja toimenpiteitä:

- tarjotaan ja kehitetään tuottavuutta ja työhyvinvointia parantavia koulutus-, ohjaus-, neuvonta- ja asiantuntijapalveluita sekä vahvistetaan aiheeseen liittyvää vertaisoppimista ja verkostoitumista;
- kehitetään ja vahvistetaan työhyvinvointia ja työssä jaksamista edistäviä toimintamalleja ja palveluja kiinnittäen erityisesti huomiota ikääntyvien työssä jaksamiseen;
- kehitetään ja levitetään yritysten ja työorganisaatioiden uudistumista ja kilpailukykyä edistäviä johtamisen ja työn organisoinnin toimintamalleja;
- vahvistetaan yrittäjien ja työntekijöiden sopeutumis- ja kilpailukykyä osaamista, innovaatiokykyä ja muutostilanteiden parempaa hallintaa kehittämällä.

Investointiprioriteetilla tuettavassa toiminnassa otetaan huomioon tarpeet paikallisissa pk-yrityksissä näiden kilpailukyvyn vahvistamiseksi ja tuetaan siten erityisesti toimintalinjan 1 tavoitteita. Toimien sisällöissä ja toteutettavissa toimintamalleissa otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon vähähiilistä taloutta edistävät tavoitteet. Toimintalinjan myönteisten ympäristövaikutusten kannalta on olennaista, että ympäristöosaaminen ja -vastuullisuus sisällytetään osaamisen ja ammattitaidon kehittämiseen kattavasti (ekologiset ja kulttuuriset vaikutukset).

Kohderyhmät: mikro- ja pk-yritysten henkilöstö ja johto, ml yrittäjät; kohderyhmälle palveluja tarjoavat tahot; erilaisten työvoima- ja yrityspalvelujen kehittäjät ja tarjoajat; julkiset työorganisaatiot

Tuensaajat: yritykset, työvoima- ja yrityspalvelujen kehittäjät ja tarjoajat, kunnat, tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, sosiaalipartnerit ja muut toimialaan liittyvät järjestöt ja säätiöt.

2.A.2 Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet

Investointiprioriteetti	8v - työntekijöiden, yritysten ja yrittäjien sopeutuminen muutoksiin
Katso toimintalinja 1	

2.A.6.3 Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	8v - työntekijöiden, yritysten ja yrittäjien sopeutuminen muutoksiin
-------------------------	--

2.A.6.4 Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	8v - työntekijöiden, yritysten ja yrittäjien sopeutuminen muutoksiin
-------------------------	--

2.A.6.5 Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain

Taulukko 5: Yhteiset ja ohjelmakohtaiset tuotosindikaattorit (investointiprioriteeteittain, jaoteltuna alueluokittain ESR:n osalta ja tarvittaessa EAKR:n osalta)

Investointiprioriteetti		8v - työntekijöiden, yritysten ja yrittäjien sopeutuminen muutoksiin							
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Rahasto	Alueluokka (tarvittaessa)	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
					Miehet	Naiset	Yhteensä		
44	työttömät ja työlliset, ml. itsenäiset ammatin-harjoittajat, yli 54-vuotiaat osallistujat	lkm	ESR	Kehittyneemmät			12 000,00	EURO2014	jatkuva raportointi
CO23	tuettujen mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten (osuustoiminnalliset ja yhteisötalouden yritykset mukaan luettuina) lukumäärä	Numero	ESR	Kehittyneemmät	0,00	0,00	10 000,00	Eura2014	jatkuva raportointi

2.A.7 Sosiaalinen innovointi, valtioiden välinen yhteistyö ja temaattisten tavoitteiden 1–7 ja 13 edistäminen

Toimintalinja	3 - Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)
Sosiaaliset innovaatiot, kansainvälinen yhteistyö ja ESR:n tuki EAKR:n temaattisille tavoitteille (koskee koko temaattista tavoitetta/toimintalinjaa)	
Sosiaalisia innovaatioita pyritään saamaan aikaan erityisesti nuorille ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä edistävien palvelujen	

Toimintalinja	3 - Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)
<p>kehittämisessä. Lisäksi uusia innovatiivisia lähestymistapoja haetaan työhyvinvoinnin ja työn tuottavuuden lisäämiseen sekä työurien pidentämiseen.</p> <p>Kansainvälisellä yhteistyöllä tuotetaan lisäarvoa erityisesti työelämän laatua ja työurien pidentämistä kehittävään toimintaan sekä kansainvälisen rekrytoinnin ja työvoiman liikkuvuuden edistämiseen.</p> <p>Toimilla edistetään työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista ottaen huomioon erityisesti toimintalinjojen 1 ja 2 tuella kehitettyjen pk-yritysten työvoimatarpeet. Koulutusvalinnoissa otetaan huomioon osaamisen tarpeet paikallisissa pk-yrityksissä näiden kilpailukyvyyn vahvistamiseksi ja tuetaan siten toimintalinjan 1 tavoitteita. Toimintalinjasta voidaan rahoittaa myös kestävän kaupunkikehittämisen ITI-strategiaan sisältyviä edellä mainittujen kohderyhmien palveluihin liittyviä toimenpiteitä.</p> <p>Toimien sisällöissä ja toteutettavissa toimintamalleissa otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon vähähiilistä taloutta edistävät tavoitteet. Toimintalinjan myönteisten ympäristövaikutusten kannalta on olennaista, että ympäristöosaaminen ja -vastuullisuus sisällytetään osaamisen ja ammattitaidon kehittämiseen kattavasti (ekologiset ja kulttuuriset vaikutukset).</p>	

2.A.8 Tuloskehys

Taulukko 6: Toimintalinjan tuloskehys (rahastoittain ja EAKR:n ja ESR:n osalta alueluokittain)

Toimintalinja		3 - Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)												
ID	Indikaattorityyppi	Indikaattori tai keskeinen täytäntöönpanovaihe	Mittayksikkö mukaan	tapauksen	Rahasto	Alueluokka	Välitavoite vuodeksi 2018			Lopullinen tavoite (2023)			Tietolähde	Indikaattorin merkityksen selitys, tapauksen mukaan
							Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä		
25	Taloudellinen	Todentamisviranomaisen kirjanpitojärjestelmään viety tukikelpoisten menojen kokonaismäärä	euro		ESR	Kehittyneemmät			158 200 000			467 093 656 ,00	Eura 2014	
40	Tuotos	työttömät ja työelämän ulkopuolella olevat alle 30-vuotiaat osallistujat	lkm		ESR	Kehittyneemmät			8562			42 000,00	EURA2014	
50	Tulos	Yli 54-vuotiaat	lkm		ESR	Kehittyneemmät			5 471			20 600,00	EURA2014	Tuloskehyksessä indikaattori 50 yhdistää indikaattorin 41 ja 44 tavoitteet

Laadullisia lisätietoja tuloskehysten määrittämisestä

2.A.9 Tukitoimien luokat

Komission hyväksymään nimikkeistöön perustuvat toimintalinjan sisältöä vastaavat tukitoimien luokat ja unionin tuen ohjeellinen jakautuminen.

Taulukot 7–11: Tukitoimien luokat

Taulukko 7: Näkökohta 1 – Tukitoimen toimintakenttä

Toimintalinja		3 - Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
ESF		102. Työnhakijoiden ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevien, mukaan lukien pitkäaikaistyöttömät ja kaukana työmarkkinoista olevat henkilöt, työllistyminen, myös paikallisten työllistymisaloitteiden ja työvoiman liikkuvuustuen avulla	163 021 407,00
ESF		105. miesten ja naisten tasa-arvo kaikilla aloilla, mukaan lukien työpaikan saanti, urakehitys, työ- ja yksityiselämän yhteensovittaminen sekä samapalkkaisuuden edistäminen	11 754 239,00
ESF		106. Työntekijöiden, yritysten ja yrittäjien sopeutuminen muutoksiin	58 771 182,00

Taulukko 8: Näkökohta 2 – Rahoitusmuoto

Toimintalinja		3 - Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
ESF		01. Avustus, jota ei tarvitse maksaa takaisin	233 546 828,00

Taulukko 9: Näkökohta 3 – Aluetyyppi

Toimintalinja		3 - Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
ESF		01. Suuret kaupunkialueet (tiheästi asutut, >50 000 asukasta)	47 031 179,00
ESF		02. Pienet kaupunkialueet (keskitiheästi asutut, >5 000 asukasta)	58 788 973,00
ESF		03. Maaseutualueet (harvaan asutut)	23 515 590,00
ESF		04. Makroalueellinen yhteistyöalue	11 757 795,00
ESF		06. ESR:n puitteissa tehtävä valtioiden välinen yhteistyö	11 686 633,00
ESF		07. Ei sovelleta	80 766 658,00

Taulukko 10: Näkökohta 4 – Alueelliset toteutustavat

Toimintalinja		3 - Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina

Toimintalinja		3 - Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
ESF		02. Muut integroidut lähestymistavat kestäväan kaupunkikehitykseen	58 771 184,00
ESF		05. Muut integroidut lähestymistavat kestäväan kaupunki-/maaseutukehitykseen	47 016 947,00
ESF		07. Ei sovelleta	127 758 697,00

Taulukko 11: Näkökohta 6 – ESR:n ja ESR–REACT-EU:n toissijainen teema (ainoastaan ESR ja nuorisotyöllisyysaloite)

Toimintalinja		3 - Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
ESF		01. Vähähiiliseen ja resurssitehokkaaseen talouteen siirtymisen tukeminen	37 152 576,00
ESF		02. Sosiaaliset innovaatiot	63 126 724,00
ESF		03. Pk-yritysten kilpailukyyn parantaminen	51 436 590,00
ESF		06. Syrjäntäkielto	11 690 135,00
ESF		07. Sukupuolten tasa-arvo	21 042 241,00
ESF		08. Ei sovelleta	49 098 562,00

2.A.10 Yhteenvedo teknisen avun suunnitellusta käytöstä, tarpeen mukaan myös toimet, joilla parannetaan ohjelmien hallintoon ja valvontaan osallistuvien viranomaisten ja tuensaajien hallinnollisia valmiuksia (tapauksen mukaan) (toimintalinjoittain)

Toimintalinja:		3 - Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)	

2.A.1 Toimintalinja

Toimintalinjan tunniste	4
Toimintalinjan nimike	Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)

- Koko toimintalinja pannaan täytäntöön pelkästään rahoitusvälineillä
- Koko toimintalinja pannaan täytäntöön vain unionin tasolla perustettujen rahoitusvälineiden avulla
- Koko toimintalinja pannaan täytäntöön yhteisölähtöisellä paikallisella kehityksellä
- ESR: Koko toimintalinja kohdistuu sosiaaliseen innovointiin tai valtioiden väliseen yhteistyöhön tai molempiin
- AEKR: Koko toimintalinja on omistettu suurten luonnonkatastrofien tai alueellisten luonnonkatastrofien johdosta toteutettaville toimille.
- AEKR: Koko toimintalinja on omistettu pk-yrityksille (39 artikla)
- Koko toimintalinja kohdistuu kriisin vahinkojen korjaamiseen REACT-EU-välineen puitteissa

2.A.2 Useamman alueluokan, temaattisen tavoitteen tai rahaston kattavan toimintalinjan käyttöönoton perusteet (tapauksen mukaan)

2.A.3 Rahasto, alueluokka ja unionin tuen laskentaperusta

Rahasto	Alueluokka	Laskentaperusta (tukikelpoiset kokonaismenot tai tukikelpoiset julkiset menot)	Syrjäisimpien alueiden ja pohjoisen harvaan asuttujen alueiden alueluokka (tarvittaessa)
ESF	Kehittyneemmät	Julkinen	

2.A.4 Investointiprioriteetti

Investointiprioriteetin tunniste	10iii
Investointiprioriteetin nimike	kaikkien ikäryhmien yhtäläisten mahdollisuuksien lisääminen elinikäiseen oppimiseen virallisen ja epävirallisen sekä arkioppimisen puitteissa, työntekijöiden tietojen, ammattitaidon ja pätevyyden kohentaminen sekä joustavien koulutuspolkujen edistäminen muun muassa ura-ohjauksen ja hankittujen pätevyyksien hyväksynnän avulla

2.A.5 Investointiprioriteettia vastaavat erityistavoitteet ja odotetut tulokset

Erityistavoitteen tunniste	9.1
Erityistavoitteen nimike	Siirtymävaiheita ja koulutuksellista tasa-arvoa tukevien palveluiden parantaminen
Tulokset, joihin jäsenvaltio pyrkii unionin tuella	2.4 (TL 4) Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)

Erityistavoite 9.1 Siirtymävaiheita ja koulutuksellista tasa-arvoa tukevien palveluiden parantaminen

Erityistavoitteen tuloksia ovat tehostuneet koulutuksen ja työelämän siirtymävaiheita tukevat palvelut ja toimintatavat. Tehostuneiden palvelujen ja toimintatapojen kautta on lisätty erityisesti nuorten ja muiden vailla ammatillisesti suuntautunutta tutkintoa olevien osallistumista koulutukseen, parannettu heidän ammatillista osaamistaan ja työelämävalmiuksiaan ja edistetty näin työllistymistä. Tuloksena on myös tuotettu laadukkaampaa ja aiempaa paremmin työelämän tarpeita vastaavaa koulutusta kohderyhmälle. Aliedustettujen ryhmien osallistuminen tarjottuihin koulutuksiin on lisääntynyt.

Eurostatin tilastojen mukaan kaikista Suomessa perusopetuksen päättäneistä 8,9 % ei edennyt tutkintoon johtaviin jatko-opintoihin vuonna 2012. Koulutuksen keskeyttäminen vaikuttaa siten, että jokaisesta ikäluokasta jää lopulta vajaat 15 prosenttia ilman toisen asteen tutkintoa. Ehdotuksessa valtioneuvoston strategiaksi koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseksi (Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012:28) todetaan, että oppimistulokset ovat eriytyneet. Eriytyminen tulee ilmi niin eri sukupuolten välisissä oppimistuloksissa kuin erilaisesta sosioekonomisesta tai etnisestä taustasta tulevien oppimistuloksissa.

Perusasteella saavutetut oppimistulokset, joilla on yhteys nuoren omaan taustaan, vaikuttavat siirtymiin liittyviin valintoihin. Vaikka suomalaiset aikuiset ovat OECD-maiden aktiivisimpien kouluttautujien joukossa, myös aikuiskoulutuksessa osaamisen kehittäminen kasautuu. OECD:n tuoreen aikuisten osaamista arvioineen kansainvälisen aikuistutkimuksen (PIAAC, 2013) mukaan suomalaiset aikuiset ovat osaavimpien joukossa OECD-maista. Osaamisen taso vaihtelee kuitenkin eri väestöryhmissä. Erityisesti ikäryhmien väliset erot ovat suuria ja vanhimpien ikäryhmien perustaidot ovat selvästi huonompia kuin nuorempien. Ero selittyy osin sillä, että nuoremmat aikuiset ovat opiskelleet erilaisessa koulutusjärjestelmässä kuin ikääntyvät. Osaaminen myös heikkenee iän myötä, ellei sitä erityisesti ylläpidetä ja kehitetä. Vanhimmat ikäryhmät kuitenkin osallistuvat sekä PIAAC:in että aikuiskoulutustutkimuksen (Tilastokeskus) mukaan aikuiskoulutukseen nuorempia vähemmän. Tulokset kertovat myös, että koulutus vaikuttaa voimakkaasti perustaitojen tasoon ja että koulutus kasautuu edelleen jo valmiiksi hyvin koulutetuille; naiset, hyvin koulutetut ja hyvässä sosioekonomisessa asemassa olevat kouluttautuvat muita enemmän. Aikuiskoulutus ei siten tasaa syntyneitä koulutuseroja, vaan pikemminkin kasvattaa niitä. On kuitenkin huomattava, että uraa edistävässä yritysten maksamissa koulutuksissa miehet muodostavat enemmistön kun taas naisvaltaisuus korostuu

	<p>vapaaehtoisessa ja vapaan sivistystyön koulutuksissa.</p> <p>Ohjelmakaudella 2007–2013 on vuoden 2012 loppuun mennessä koulutukseen ja osaamiseen (menoluokat 62+72+73) liittyvissä ESR-toimenpiteissä 15 %:lla aloittaneista ollut vain perustason koulutus. Tavoitteena on, että toimenpiteisiin osallistuu aiempaa enemmän vain perusasteen suorittaneita ja yhä useammat alle 25-vuotiaista (7 % kaikista toimenpiteen päättäneistä ohjelmakaudella 2007–2013) ovat toimenpiteen päättyessä siirtyneet eteenpäin koulutuspolulla.</p>
Erityistavoitteen tunniste	9.2
Erityistavoitteen nimike	Kasvu- ja rakennemuutosalojen koulutuksen ja tarjonnan ja laadun parantaminen
Tulokset, joihin jäsenvaltio pyrkii unionin tuella	<p>Erityistavoite 9.2 Kasvu- ja rakennemuutosalojen koulutuksen tarjonnan ja laadun parantaminen</p> <p>Erityistavoitteen tuloksena on tarjottu paremmin kasvu- ja rakennemuutosalojen tarpeisiin vastaavaa koulutusta. Samalla on parannettu hankkeisiin osallistuneiden työelämässä olevien tai työttöminä olleiden miesten ja naisten osaamista ja sopeutumiskykyä muuttuviin osaamistarpeisiin. Koulutustarjonnan osuvuuden ja laadun varmistamiseksi on tuotettu parempia koulutus- ja osaamistarpeiden ennakoitimenetelmiä. Samalla on vahvistettu oppilaitosten, korkeakoulujen ja työelämän systemaattista yhteistyötä.</p> <p>Suomessa aikuiskoulutukseen osallistutaan kansainvälisesti vertaillen paljon. EU:n työvoimatutkimuksen mukaan vuonna 2010 suomalaisista 25–64-vuotiaista 23 % osallistui koulutukseen kyselyä edeltäneen neljän viikon aikana. Osallistumisaste on kuitenkin viiden viimeisen vuoden aikana pysynyt samana ja välillä jopa laskenut. OKM:n koulutus ja tutkimus 2011–2016 kehittämissuunnitelmassa arvioidaan, että aikuiskoulutus on tarjontapainotteista eikä koulutusorganisaatioiden tarjonta välttämättä aina vastaa aikuisoppilaiden tarpeisiin. Tämä ilmenee mm. siinä, että korkeakoulututkimuksen suorittaneet käyttävät korkeakoulujen perustutkintoja uuden asiantuntijuuden kasvattamiseen ja erikoistumiseen.</p> <p>Koulutuksen osuvuutta ja laatua mitataan koulutuksen suorittaneille suunnatulla kyselyllä. Tavoitteena on, että ainakin 81,7 prosenttia koulutukseen osallistuneista kokee koulutuksen laadun ja osuvuuden hyväksi tai erinomaiseksi. ESR-hankkeisiin osallistuu yleensä haasteellisempia kohderyhmiä kuin puhtaasti kansallisin varoin tarjottuun koulutukseen, mistä johtuen</p>

	<p>osuvuuden ja laadun arviot ovat ESR:n tukemissa koulutuksissa olleet kansallista tasoa alhaisempia. Siksi tavoitellaan, että koulutuksen laatu ja osuvuus vastaisi vähintään kansallisen koulutuksen tasoa. Investointiprioriteettitasolla tulosindikaattorin toteuma raportoidaan kahdesti ohjelmakauden aikana: vuoden 2018 tuloksellisuustarkastelua tukevana sekä ohjelman toteutuksen loppuvaiheessa vuonna 2023.</p>
--	---

Taulukko 4: Yhteiset tulosindikaattorit, joille on asetettu tavoitearvo, ja erityistavoitetta vastaavat tulosindikaattorit (investointiprioriteeteittain ja alueluokittain) (ESR ja ESR–REACT-EU)

Investointiprioriteetti : 10iii - kaikkien ikäryhmien yhtäläisten mahdollisuuksien lisääminen elinikäiseen oppimiseen virallisen ja epävirallisen sekä arkioppimisen puitteissa, työntekijöiden tietojen, ammattitaidon ja pätevyyden kohentaminen sekä joustavien koulutuspolkujen edistäminen muun muassa ura-ohjauksen ja hankittujen pätevyyksien hyväksynnän avulla														
Tunniste	Indikaattori	Alueluokka	Indikaattorin mittayksikkö	Tavoitteenasettelussa perusteena käytetty yhteinen tuotosindikaattori	Lähtöarvo			Lähtö- ja tavoitearvon mittayksikkö	Perusvuosi	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
					Miehet	Naiset	Yhteensä			Miehet	Naiset	Yhteensä		
34	Alle 25-vuotiaat osallistajat, jotka ovat koulutuksessa jättäessään toimen	Kehittyneemmat	Suhde				39,00	Suhde (%)	2013			50,00	EURAZ2014	jatkuva raportointi
35	Osallistujille osuvampi koulutus työelämän vaatimuksiin	Kehittyneemmat	%				75,90	Suhde (%)	2014			81,70	Erilliselvyitys	2018 ja 2023

2. A.6 Investointiprioriteetin mukaisesti tuettava toimi (investointiprioriteeteittain)

2.A.6.1 Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensaajien tyyppien yksilöiminen

Investointiprioriteetti	10iii - kaikkien ikäryhmien yhtäläisten mahdollisuuksien lisääminen elinikäiseen oppimiseen virallisen ja epävirallisen sekä arkioppimisen puitteissa, työntekijöiden tietojen, ammattitaidon ja pätevyyden kohentaminen sekä joustavien koulutuspolkujen edistäminen muun muassa ura-ohjauksen ja hankittujen pätevyyksien hyväksynnän avulla
--------------------------------	--

Investointiprioriteetilla tuettava toiminta

Toimilla edistetään nuorisotakuun ja koulutustakuun täysimääräistä toteutumista sekä ammatillisen tutkinnon tai korkeakoulututkinnon suorittamisen tehostamista ja työmarkkinoille kiinnittymistä. Erityisenä kehittämiskohteena ovat koulutus- ja työuriin liittyvien siirtymävaiheet, joita tehostamalla saadaan työuria pidemmäksi sekä työurien alkupäästä että niiden aikana. Tähän liittyvät mm. tieto-, neuvonta ja ohjauspalvelut, opetusjärjestelyt, opintoprosessit sekä opiskelukykyä ja motivaatiota vahvistavat ja työllistymistä tukevat toimet eri koulutusasteilla. Toimenpiteitä suunniteltaessa ja toteutettaessa huomioidaan myös naisten ja miesten erilaiset lähtökohdat ja tarpeet. Lisäksi vahvistetaan koulutuksen ja työelämän vuorovaikutusta sekä lisätään opiskelijoiden työelämävalmiuksia erilaisin toimenpitein, mm. oppisopimuskoulutuksella, työpajoilla ja yrittäjyyskasvatuksella.

Toimilla tuetaan joustavia ja yksilöllisiä opinto- ja tutkintopolkuja, jotta voidaan vastata nopeasti muuttuviin työelämän osaamistarpeisiin, esim. alojen rajapinnoille syntyviin tai huippuosaamista edellyttäviin työelämän tarpeisiin. Toimenpiteitä toteutetaan myös erityistä tukea tarvitsevien sekä koulutuksessa aliedustettujen ryhmien (mm. poikien, miesten, etnisten vähemmistöjen) osaamisen kehittämistä ja tutkinnon suorittamista esim. erilaisten koulutuksellisten kokeilujen avulla. Osaamis pohjan vahvistamisessa hyödynnetään sosiaalisia ja teknologisia innovaatioita sekä

Investointiprioriteetti	10iii - kaikkien ikäryhmien yhtäläisten mahdollisuuksien lisääminen elinikäiseen oppimiseen virallisen ja epävirallisen sekä arkioppimisen puitteissa, työntekijöiden tietojen, ammattitaidon ja pätevyyden kohentaminen sekä joustavien koulutuspolkujen edistäminen muun muassa ura-ohjauksen ja hankittujen pätevyyksien hyväksynnän avulla
--------------------------------	--

digitalisointikehitystä.

Lisäksi kehitetään nuorisolain mukaista monialaista yhteistyötä ja monialaisen yhteistyön johtamista, jotta voitaisiin luoda kokonaisvaltaiset ja suunnitelmallisesti etenevät palvelumallit ja -prosessit perusopetuksen päättäneiden toisen asteen koulutukseen pääsyn varmistamiseksi ja vailla toisen asteen koulutusta olevien nuorten aikuisten osaamisen ja työllistymisen edistämiseksi. Toimissa kiinnitetään huomiota hyvinvointiin, yhteiskunnalliseen osallistumiseen ja osallisuuteen opiskelumotivaatioita, työelämään hakeutumista ja osaamisen kehittymistä vahvistavina tekijöinä.

Toimilla kehitetään osaamistarpeiden ennakointimenetelmiä aikuiskoulutukseen, vahvistetaan koulutuksen ja työelämän yhteistyötä kaikilla koulutusasteilla sekä edistetään tutkimus- ja kehittämistoiminnan integroitumista koulutukseen. Investointiprioriteetilla tuetaan myös elinikäistä oppimista vahvistavia toimenpiteitä, jotta tulevaisuuden tarpeisiin vastaava osaamis pohja vahvistuu. Erityisesti yli 50-vuotiaille ja niille, joilla ei ole aiempaa ammatillista koulutusta tai joilla on muutoin heikot työelämässä tarvittavat perustaidot, kehitetään ja tarjotaan räätälöityjä aikuiskoulutusratkaisuja.

Lukutaito, numerotaidot sekä tieto- ja viestintätekniikkataidot ovat edellytys täysipainoiselle työelämään osallistumiselle. Ne luovat pohjan elinikäiselle oppimiselle, jonka avulla on mahdollista sopeutua muutoksiin ja uudistaa osaamistaan. Opintomahdollisuuksien ja opiskeluvälineiden esteettömyys on olennaista näiden taitojen kertymisen kannalta. Aikuiskoulutusta kehitetään keinona osaamistason nostamiseen ja tarvittaessa ammatilliseen uudelleen suuntaamiseen, mm. erilaisten joustavien ja työelämälähtöisten koulutusväylien avulla sekä aikuiskoulutukseen sopivia pedagogisia menetelmiä ja monimuotoisia innovatiivisia oppimisympäristöjä hyödyntäen.

Rakennemuutokseen vastataan kehittämällä ja uudistamalla eri alojen, ml. luovat alat, yhteisiä kehittämistoimia, monialaisia osaamisverkostoja sekä tuote- ja palvelukehitystoimintaa sekä tukemalla älykäästä erikoistumista.

Rahoitettavissa hankkeissa toteutetaan pääsääntöisesti alla mainittuja toimenpiteitä:

- kehitetään ja vahvistetaan koulutuksesta koulutukseen tai työelämään siirtymistä tukevia menetelmiä ja palveluita;

Investointiprioriteetti	10iii - kaikkien ikäryhmien yhtäläisten mahdollisuuksien lisääminen elinikäiseen oppimiseen virallisen ja epävirallisen sekä arkioppimisen puitteissa, työntekijöiden tietojen, ammattitaidon ja pätevyyden kohentaminen sekä joustavien koulutuspolkujen edistäminen muun muassa ura-ohjauksen ja hankittujen pätevyyksien hyväksynnän avulla
<ul style="list-style-type: none"> • lisätään koulutuksen ja työelämän vuorovaikutusta mm. oppisopimuskoulutuksella ja opiskelijoiden työelämävalmiuksia parantamalla; • tuetaan älykkääseen erikoistumiseen liittyviä osaamistarpeita ja parannetaan innovaatiovalmiuksia; • kehitetään erityisryhmien (ml. maahanmuuttajat, romanit, vammaiset henkilöt, osatyökykyiset ja erilaiset oppijat) perustaitoja, koulutusvaihtoehtoja ja koulutuksessa aliedustettujen ryhmien koulutukseen osallistumista; <ul style="list-style-type: none"> • kehitetään aikuiskoulutuksen ennakoitimenetelmiä ja parannetaan koulutustarjonnan osuvuutta kasvu- ja rakennemuutosalojen tarpeet huomioon ottaen; • tuetaan uuden ammatin hankkimista työpaikkoja tarjoavilta aloilta sukupuolinäkökulma huomioon ottaen; • tuetaan työssä olevien miesten ja naisten osaamisen ja ammattitaidon parantamista. <p>Kohderyhmät: opiskelijat, työntekijät (ml. yrittäjät), työttömät ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevat naiset ja miehet; erilaiset koulutusorganisaatiot; opinto-ohjaajat, uraneuvojat ja muut ohjaus- ja koulutuspalveluiden asiantuntijat; hankkeiden toimintaan liittyvät työnantajat.</p> <p>Tuensaajat: tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, kunnat ja kuntayhtymät, sosiaalipartnerit ja muut toimintaan liittyvät järjestöt, säätiöt ja yritykset.</p>	

2.A.2 Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet

Investointiprioriteetti	10iii - kaikkien ikäryhmien yhtäläisten mahdollisuuksien lisääminen elinikäiseen oppimiseen virallisen ja epävirallisen sekä arkioppimisen puitteissa, työntekijöiden tietojen, ammattitaidon ja pätevyyden kohentaminen sekä joustavien koulutuspolkujen edistäminen muun muassa ura-ohjauksen ja hankittujen pätevyyksien hyväksynnän avulla
Katso toimintalinja 1	

2.A.6.3 Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	10iii - kaikkien ikäryhmien yhtäläisten mahdollisuuksien lisääminen elinikäiseen oppimiseen virallisen ja epävirallisen sekä arkioppimisen puitteissa, työntekijöiden tietojen, ammattitaidon ja pätevyyden kohentaminen sekä joustavien koulutuspolkujen edistäminen muun muassa ura-ohjauksen ja hankittujen pätevyyksien hyväksynnän avulla

2.A.6.4 Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	10iii - kaikkien ikäryhmien yhtäläisten mahdollisuuksien lisääminen elinikäiseen oppimiseen virallisen ja epävirallisen sekä arkioppimisen puitteissa, työntekijöiden tietojen, ammattitaidon ja pätevyyden kohentaminen sekä joustavien koulutuspolkujen edistäminen muun muassa ura-ohjauksen ja hankittujen pätevyyksien hyväksynnän avulla
--------------------------------	--

2.A.6.5 Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain

Taulukko 5: Yhteiset ja ohjelmakohtaiset tuotosindikaattorit (investointiprioriteeteittain, jaoteltuna alueluokittain ESR:n osalta ja tarvittaessa EAKR:n osalta)

Investointiprioriteetti		10iii - kaikkien ikäryhmien yhtäläisten mahdollisuuksien lisääminen elinikäiseen oppimiseen virallisen ja epävirallisen sekä arkioppimisen puitteissa, työntekijöiden tietojen, ammattitaidon ja pätevyyden kohentaminen sekä joustavien koulutuspolkujen edistäminen muun muassa ura-ohjauksen ja hankittujen pätevyyksien hyväksynnän avulla							
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Rahasto	Alueluokka (tarvittaessa)	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
					Miehet	Naiset	Yhteensä		
47	osallistuvat opinto-ohjaajat, uraneuvojat ja muut ohjauspalveluiden asiantuntijat	lkm	ESR	Kehittyneemmät			16 000,00	Eura2014	jatkuva raportointi
CO09	henkilöt, joilla on alemman perusasteen (ISCED 1) tai ylemmän perusasteen (ISCED 2) koulutus	Numero	ESR	Kehittyneemmät	0,00	0,00	32 000,00	EURA2014	jatkuva raportointi

2.A.7 Sosiaalinen innovointi, valtioiden välinen yhteistyö ja temaattisten tavoitteiden 1–7 ja 13 edistäminen

Toimintalinja	4 - Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)
Sosiaaliset innovaatiot, kansainvälinen yhteistyö ja ESR:n tuki EAKR:n temaattisille tavoitteille	
<p>Sosiaalisia innovaatioita pyritään kehittämään erityisesti koulutuksen ulkopuolelle jättäytyneiden nuorten saavuttamiseksi ja motivoimiseksi sekä koulutusratkaisujen löytämiseksi. Myös ikääntyvien elinikäiseen oppimiseen aktivoimiseksi pyritään saamaan uusia toimintatapoja.</p> <p>Kansainvälisellä yhteistyöllä pyritään saamaan lisäarvoa erityisesti kasvu- ja rakennemuutosalojen edellyttämän osaamisen kehittämisessä ja innovaatiovalmiuksien vahvistamisessa. Yhteistyötä etsitään erityisesti Itämeren alueen EU-maiden kanssa, esim. Itämeristrategian koulutuspainopisteen (PA Education) lippulaivahankkeisiin liittyen.</p>	

Toimintalinja	4 - Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)
<p>Toimintalinja tukee toimintalinjan 1 ja toimintalinjan 2 sekä vähähiilinen talous tavoitteiden saavuttamista lisäämällä korkeakoulujen ja oppilaitosten valmiuksia ammattitaitoisen työvoiman kouluttamiseen, parantamalla oppilaitosten työelämäyhteyksiä, lisäämällä opiskelijoiden yrittäjämönteisyyttä ja yrittäjyysosaamista sekä vahvistamalla työntekijöiden innovointikykyä ja energiaosaamista koulutuksen keinoin. Uusia kasvualoja kehitetään teollisuudessa, palveluissa ja luovassa taloudessa. Keskeistä on pitkäjänteinen yhteistyö koulutusorganisaatioiden ja tutkimuslaitosten välillä.</p> <p>Toimintalinjasta voidaan rahoittaa myös kestävän kaupunkikehittämisen ITI-strategiaan sisältyviä edellä mainittujen kohderyhmien siirtymävaiheiden palveluihin liittyviä toimenpiteitä.</p> <p>Myönteisten ympäristövaikutusten kannalta on oleellista, että ympäristöosaaminen ja -vastuullisuus sisällytetään osaamisen ja ammattitaidon kehittämiseen kattavasti (ekologiset ja kulttuuriset vaikutukset), esim. priorisoimalla hankevalinnoissa tällaisia hankkeita.</p>	

2.A.8 Tuloskehys

Taulukko 6: Toimintalinjan tuloskehys (rahastoittain ja EAKR:n ja ESR:n osalta alueluokittain)

Toimintalinja		4 - Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)												
ID	Indikaattorityyppi	Indikaattori tai keskeinen täytäntöönpanovaihe	Mittayksikkö mukaan	tapauksen	Rahasto	Alueluokka	Välitavoite vuodeksi 2018			Lopullinen tavoite (2023)			Tietolähde	Indikaattorin merkityksen selitys, tapauksen mukaan
							Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä		
25	Taloudellinen	Todentamisviranomaisen kirjanpitojärjestelmään viety tukikelpoisten menojen kokonaismäärä	euro		ESR	Kehittyneemmät			111 100 000			330 118 988,00	Eura2014	
47	Tuotos	osallistuvat opinto-ohjaajat, uraneuvojat ja muut ohjauspalveluiden asiantuntijat	lkm		ESR	Kehittyneemmät			6 799			15 000,00	EURA2014	
CO09	Tuotos	henkilöt, joilla on alemman perusasteen (ISCED 1) tai ylemmän perusasteen (ISCED 2) koulutus	Numero		ESR	Kehittyneemmät			9 299			28 200,00	EURA2014	

Laadullisia lisätietoja tuloskehysten määrittämisestä

2.A.9 Tukitoimien luokat

Komission hyväksymään nimikkeistöön perustuvat toimintalinjan sisältöä vastaavat tukitoimien luokat ja unionin tuen ohjeellinen jakautuminen.

Taulukot 7–11: Tukitoimien luokat

Taulukko 7: Näkökohta 1 – Tukitoimen toimintakenttä

Toimintalinja		4 - Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
ESF		117. Kaikille ikäryhmille yhtäläisten elinikäisen oppimisen mahdollisuuksien edistäminen formaaleissa, nonformaaleissa ja informaaleissa puitteissa työvoiman tietojen, taitojen ja pätevyyden kehittämiseksi sekä joustavien oppimisväylien edistäminen, myös ammatillisen ohjauksen ja hankitun pätevyyden validoinnin avulla	165 059 494,00

Taulukko 8: Näkökohta 2 – Rahoitusmuoto

Toimintalinja		4 - Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
ESF		01. Avustus, jota ei tarvitse maksaa takaisin	165 059 494,00

Taulukko 9: Näkökohta 3 – Aluetyyppi

Toimintalinja		4 - Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
ESF		01. Suuret kaupunkialueet (tiheästi asutut, >50 000 asukasta)	33 021 892,00
ESF		02. Pienet kaupunkialueet (keskitiheästi asutut, >5 000 asukasta)	41 277 364,00
ESF		03. Maaseutualueet (harvaan asutut)	16 510 946,00
ESF		04. Makroalueellinen yhteistyöalue	8 255 473,00
ESF		06. ESR:n puitteissa tehtävä valtioiden välinen yhteistyö	8 205 508,00
ESF		07. Ei sovelleta	57 788 311,00

Taulukko 10: Näkökohta 4 – Alueelliset toteutustavat

Toimintalinja		4 - Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
ESF		02. Muut integroidut lähestymistavat kestäväan kaupunkikehitykseen	41 264 874,00
ESF		05. Muut integroidut lähestymistavat kestäväan kaupunki-/maaseutukehitykseen	33 011 899,00
ESF		07. Ei sovelleta	90 782 721,00

Taulukko 11: Näkökohta 6 – ESR:n ja ESR–REACT-EU:n toissijainen teema (ainoastaan ESR ja nuorisotyöllisyysaloite)

Toimintalinja		4 - Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
ESF		01. Vähähiiliseen ja resurssitehokkaaseen talouteen siirtymisen tukeminen	23 870 569,00
ESF		02. Sosiaaliset innovaatiot	18 603 266,00
ESF		03. Pk-yritysten kilpailukyvyyn parantaminen	33 485 877,00
ESF		04. Tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja innovoinnin vahvistaminen	23 988 352,00
ESF		05. Tieto- ja viestintätekniikan saatavuuden, käytön ja laadun parantaminen	16 742 939,00
ESF		06. Syrjäntäkielto	26 044 572,00
ESF		07. Sukupuolten tasa-arvo	14 882 612,00
ESF		08. Ei sovelleta	7 441 307,00

2.A.10 Yhteenveto teknisen avun suunnitellusta käytöstä, tarpeen mukaan myös toimet, joilla parannetaan ohjelmien hallintoon ja valvontaan osallistuvien viranomaisten ja tuensaajien hallinnollisia valmiuksia (tapauksen mukaan) (toimintalinjoittain)

Toimintalinja:		4 - Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)	

2.A.1 Toimintalinja

Toimintalinjan tunniste	5
Toimintalinjan nimike	Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR)

- Koko toimintalinja pannaan täytäntöön pelkästään rahoitusvälineillä
- Koko toimintalinja pannaan täytäntöön vain unionin tasolla perustettujen rahoitusvälineiden avulla
- Koko toimintalinja pannaan täytäntöön yhteisölähtöisellä paikallisella kehityksellä
- ESR: Koko toimintalinja kohdistuu sosiaaliseen innovointiin tai valtioiden väliseen yhteistyöhön tai molempiin
- AEKR: Koko toimintalinja on omistettu suurten luonnonkatastrofien tai alueellisten luonnonkatastrofien johdosta toteutettaville toimille.
- AEKR: Koko toimintalinja on omistettu pk-yrityksille (39 artikla)
- Koko toimintalinja kohdistuu kriisin vahinkojen korjaamiseen REACT-EU-välineen puitteissa

2.A.2 Useamman alueluokan, temaattisen tavoitteen tai rahaston kattavan toimintalinjan käyttöönoton perusteet (tapauksen mukaan)

2.A.3 Rahasto, alueluokka ja unionin tuen laskentaperusta

Rahasto	Alueluokka	Laskentaperusta (tukikelpoiset kokonaismenot tai tukikelpoiset julkiset menot)	Syrjäisimpien alueiden ja pohjoisen harvaan asuttujen alueiden alueluokka (tarvittaessa)
ESF	Kehittyneemmät	Julkinen	

2.A.4 Investointiprioriteetti

Investointiprioriteetin tunniste	9i
Investointiprioriteetin nimike	aktiivinen osallistaminen, myös yhtäläisten mahdollisuuksien ja aktiivisen osallistumisen edistämiseksi, ja työllistettävyyden parantaminen

2.A.5 Investointiprioriteettia vastaavat erityistavoitteet ja odotetut tulokset

Erityistavoitteen tunniste	10.1
Erityistavoitteen nimike	Työelämän ulkopuolella olevien työ- ja toimintakyvyn parantaminen
Tulokset, joihin jäsenvaltio pyrkii unionin tuella	2.5 (TL 5) Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR) Investointiprioriteetti 10: Aktiivinen osallisuus, myös yhtäläisten mahdollisuuksien ja aktiivisen osallistumisen

edistämiseksi, ja työllistettävyyden parantaminen

Erityistavoite 10.1: Työelämän ulkopuolella olevien työ- ja toimintakyvyn parantaminen

Erityistavoitteen tuloksena on toimenpiteisiin osallistuneiden heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien kohderyhmien työ- ja toimintakykyä parannettu ja siten edistetty heidän etenemistään työllisyyspoluilla. Tuloksena ovat myös hankkeissa toteutetut tehokkaammat ja laadukkaammat palveluprosessit kohderyhmälle. Lisäksi on vahvistettu yhteisöllisyyttä ja kansalaisuutta kansalaistoimijälähtöisissä kehittämishankkeissa kaupunkialueilla.

Terveys, toimintakyky ja hyvinvointi Suomessa 2011 (THL 68/2012) tutkimukseen vastanneista 30–64-vuotiaista miehistä 4,9 % ilmoitti olevansa täysin työkyvytön ja naisista 4,5 %. Erityisen ongelmalliseksi on noussut pitkään työttömänä olleiden henkilöiden terveys ja työkyky. Pitkittyessään työttömyys usein lisää sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia. Sairaudet ja kuntoutustarve jäävät työttömillä usein tunnistamatta ja kuntoutusprosessista tulee satunnainen ja katkonainen. Työttömien kuntoutusasiakkaiden kohdalla kuntoutustarpeen tunnistamisen viiveet ovat tavallisia, koska työttömillä työnhakijoilla ei ole työterveyshuollon luonteisia palveluja. Kuntien aktivoivat ja sosiaalista toimintakykyä vahvistavat palvelut, lääkinnällinen kuntoutus mukaan luettuna, olisivat monille työttömille ensisijaisia. Kuntouttavien palveluiden järjestämisessä on viiveitä ja resurssien vähäisyyttä.

Tavoitteena on, että yhä useampi hankkeeseen osallistunut työelämän ulkopuolelta tuleva on päässyt työkykyä vahvistavalle jatkopolulle toimenpiteen päättyessä. Tavoitteena on myös, että osallistuneiden työ- tai toimintakyky on parantunut toimenpiteiden vaikutuksena. Hanketasolla osallistujien lähtötaso mitataan tähän tarkoitukseen tehdyllä työkykyindeksillä toimenpiteiden alussa ja sen päättyessä. Indeksiä koostuu työ- ja toimintakykyä mittaavista kysymyksistä, joiden vastaukset voidaan pisteyttää. Lopussa tehtävä arviointi osoittaa, onko hankkeen vaikutuksesta työ- tai toimintakyvyssä tapahtunut muutosta. Investointiprioriteettitasolla saadut tulokset aggregoidaan, ja tapahtuneesta muutoksesta raportoidaan kahdesti ohjelmakauden kuluessa vuosina 2018 ja 2023.

Taulukko 4: Yhteiset tulosindikaattorit, joille on asetettu tavoitearvo, ja erityistavoitetta vastaavat tulosindikaattorit (investointiprioriteeteittain ja alueluokittain) (ESR ja ESR-REACT-EU)

Investointiprioriteetti : 9i - aktiivinen osallistaminen, myös yhtäläisten mahdollisuuksien ja aktiivisen osallistumisen edistämiseksi, ja työllistettävyyden parantaminen														
Tunniste	Indikaattori	Alueluokka	Indikaattorin mittayksikkö	Tavoitteenasettelussa perusteena käytetty yhteinen tuotosindikaattori	Lähtöarvo			Lähtö- ja tavoitearvon mittayksikkö	Perusvuosi	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
					Miehet	Naiset	Yhteensä			Miehet	Naiset	Yhteensä		
36	Osallistujien parantunut työ- ja toimintakyky	Kehittyneemmät	arvosana				5,50	Numero	2012			5,90	erilliselvyys	2018 ja 2023

2. A.6 Investointiprioriteetin mukaisesti tuettava toimi (investointiprioriteeteittain)

2.A.6.1 Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensaajien tyyppien yksilöiminen

Investointiprioriteetti	9i - aktiivinen osallistaminen, myös yhtäläisten mahdollisuuksien ja aktiivisen osallistumisen edistämiseksi, ja työllistettävyyden parantaminen
Investointiprioriteetilla tuettava toiminta	
<p>Investointiprioriteetin toimilla tuetaan syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveysongelmia vähentävän poikkihallinnollisen toimenpideohjelman tavoitteiden toteutumista. Toimilla parannetaan heikossa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työ- ja toimintakykyä kehittämällä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluita, sektorirajat ylittävää yhteistyötä ja palvelujen asiakaslähtöisyyttä. Työllistymisen edistäminen edellyttää monesti pitkää moniammatillista palveluprosessia, jota voidaan tehostaa sekä asiakkaan että toimijoiden näkökulmasta. Ensisijainen palvelutarve tai muiden palvelujen rinnalla tarjottava palvelu on usein terveydenhuollon palvelut ja päihdepalvelut tai muu kunnallinen palvelu. Toimenpiteitä suunniteltaessa ja toteutettaessa huomioidaan myös erityisryhmien sisällä naisten ja miesten erilaiset lähtökohdat ja tarpeet. Lisäksi vahvistetaan kolmannen sektorin roolia syrjäytymisen ehkäisyssä.</p> <p>Toiminnan kohteena ovat ensisijaisesti väestöryhmät, joiden sosiaalinen osallisuus on uhatuin ja jotka tarvitsevat työ- ja toimintakyvyn parantamista ja sosiaalisen osallisuuden tukemista, jotta työllistyminen avoimille työmarkkinoille olisi mahdollista. Lisäksi kohteena ovat ne väestöryhmät, joita köyhyys- ja syrjäytymisriski koskettavat keskimääräistä enemmän, kuten esimerkiksi romanit, vammaiset henkilöt, tietyt maahanmuuttajaryhmät sekä muut syrjintää ja ennakkoluuloja työelämään pyrkiessään kohtaavat ihmiset. Pitkäaikaistyöttömillä - erityisesti työmarkkinatukea saavilla ja ensisijaisen etuuden piiristä toimeentulotuella pudonneilla henkilöillä - on myös suuri köyhyys- ja syrjäytymisriski. Huomiota kiinnitetään erityisessä syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin miehiin ja naisiin, kuten päihde- ja mielenterveysongelmista kärsiviin, vammaisiin henkilöihin,</p>	

Investointiprioriteetti	9i - aktiivinen osallistaminen, myös yhtäläisten mahdollisuuksien ja aktiivisen osallistumisen edistämiseksi, ja työllistettävyyden parantaminen
<p>pitkäaikaissairaisiin, etnisiin vähemmistöihin kuuluviin sekä perusasteen jälkeistä tutkintoa vailla oleviin. Toiminnassa painotetaan erityisesti ennaltaehkäiseviä palveluita ja toimintatapoja. Ikääntyneiden työelämän ulkopuolelle joutuneiden henkilöiden työ- ja toimintakykyä tuetaan ja vahvistetaan heidän osallisuuttaan yhteiskunnassa.</p> <p>Toimilla tuetaan syrjäytymisvaarassa oleville miehille ja naisille suunnattuja palveluita, joihin sisältyvät palvelusuhteen luominen esim. etsivän sosiaalityön kautta, palvelutarpeen yksilöllinen arviointi, räätälöidyn kuntoutus-, koulutus- ja työllisyyspolun rakentaminen, peruspalvelujen tuki elämäntilanteisiin liittyvissä ongelmissa. Sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluita kehitetään niin, että ne paremmin tavoittavat nyt palveluiden ulkopuolelle helposti jäävät asiakasryhmät, kuten esimerkiksi työttömät ja maahanmuuttajat. Toimilla tuetaan omien voimavarojen vahvistamista myös vertaistuen, yhteisöllisten palveluratkaisujen tai omaehtoisen toiminnan kautta. Kehitettäviä kohteita ovat mm. sosiaalista osallisuutta parantavat palveluinnovaatiot, interaktiivisia palvelurakenteet sekä verkostot. Lisäksi hyödynnetään uusia teknologiaratkaisuja ottaen huomioon harvaan asutun alueen tarpeet.</p> <p>Toimilla tuetaan omien voimavarojen vahvistamista myös vertaistuen, yhteisöllisten palveluratkaisujen tai omaehtoisen toiminnan kautta. Osatyökykyisten työ- ja toimintakykyä parannetaan kuntoutuspalveluita ja -menetelmiä ja niiden oikea-aikaisuutta kehittämällä painottaen erityisesti päihde- ja mielenterveyskuntoutuksen vahvistamista ja työelämään osallistumista tukevia toimintamalleja. Työ- ja toimintakyvyn arviointia kehitetään eri sektorien välisenä yhteistyönä. Sosiaalista kuntoutusta vahvistetaan ja sen sisältöä kehitetään siten, että palvelulla paremmin saavutetaan sekä työelämävalmiuksien että hyvinvoinnin parantumiseen liittyvät tavoitteet.</p> <p>Syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä kehitetään varhaisen puuttumisen toimintamalleja. Kehittämisen kohteena ovat sosiaalista osallisuutta sekä hyvinvointia tukevat palvelut, toimintamallit ja rakenteet. Lisäksi kehitetään sosiaalisia tukiverkostoja, asiakaslähtöisiä toimintamalleja, matalan kynnyksen palveluita sekä tuetaan yhteisöllisyyttä ja yhteisöllisiä palveluratkaisuja. Kuntoutustoimenpiteinä voidaan käyttää aktiivisuutta lisääviä liikunta- ja kulttuuripalveluita.</p> <p>Maahanmuuttajien sosiaalista osallisuutta voidaan tukea tehostetuilla kotoutumistoimenpiteillä, jotka tapahtuvat monialaisena yhteistyönä eri toimialojen viranomaisten ja muiden tahojen välillä. Maahanmuuttajia vahvistetaan sosiaalisesti suuntaamalla toimenpiteitä heidän elämäntaitojensa parantamiseen ja syrjäytymisensä ehkäisemiseen. Painopisteellä tuetaan niitä maahanmuuttajia, jotka tarvitsevat tehostettuja kotouttamistoimenpiteitä erityisesti sairauden, vamman tai muun syyn vuoksi alentuneen toimintakyvyn, iän, perhetilanteen, luku- ja kirjoitustaidottomuuden tai muun</p>	

Investointiprioriteetti	9i - aktiivinen osallistaminen, myös yhtäläisten mahdollisuuksien ja aktiivisen osallistumisen edistämiseksi, ja työllistettävyyden parantaminen
<p>vastaavan syyn perusteella. Investointiprioriteetista voidaan rahoittaa myös kestävän kaupunkikehittämisen ITI-strategiaan sisältyviä kohderyhmän palveluihin liittyviä toimenpiteitä.</p> <p>Rahoitettavissa hankkeissa toteutetaan pääsääntöisesti alla mainittuja toimenpiteitä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kehitetään osallisuutta vahvistavia kokonaisvaltaisia palveluita erityisesti työelämävalmiuksien näkökulmasta ja vahvistetaan monialaista ja -ammattillista yhteistyötä sekä parannetaan siihen liittyvää osaamista; • tarjotaan nuorten, ikääntyvien ja osatyökykyisten syrjäytymistä ehkäiseviä toimenpiteitä ja kehitetään siihen liittyviä palveluita; • kehitetään asukaslähtöisiä toimintatapoja ja palveluita osallisuuden tukemisessa. <p>Kohderyhmät: työttömät ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevat naiset ja miehet - erityisesti nuoret, maahanmuuttajataustaiset, romanit, vammaiset henkilöt, vajaakuntoiset, pitkäaikaissairaat ja ikääntyvät; työllisyys-, sosiaali-, terveys-, ja kuntoutuspalvelujen tarjoajat, toiminnassa mukana olevat työnantajat.</p> <p>Tuensaajat: kunnat; työllisyys-, sosiaali- ja kuntoutuspalvelujen tarjoajat; tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, kansalaisjärjestöt, sosiaalipartnerit ja muut toimialaan liittyvät järjestöt, säätiöt ja yritykset.</p>	

2.A.2 Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet

Investointiprioriteetti	9i - aktiivinen osallistaminen, myös yhtäläisten mahdollisuuksien ja aktiivisen osallistumisen edistämiseksi, ja työllistettävyyden parantaminen
Katso toimintalinja 1	

2.A.6.3 Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	9i - aktiivinen osallistaminen, myös yhtäläisten mahdollisuuksien ja aktiivisen osallistumisen edistämiseksi, ja työllistettävyyden parantaminen
--------------------------------	--

Investointiprioriteetti	9i - aktiivinen osallistaminen, myös yhtäläisten mahdollisuuksien ja aktiivisen osallistumisen edistämiseksi, ja työllistettävyyden parantaminen
--------------------------------	--

2.A.6.4 Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	9i - aktiivinen osallistaminen, myös yhtäläisten mahdollisuuksien ja aktiivisen osallistumisen edistämiseksi, ja työllistettävyyden parantaminen
--------------------------------	--

2.A.6.5 Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain

Taulukko 5: Yhteiset ja ohjelmakohtaiset tuotosindikaattorit (investointiprioriteeteittain, jaoteltuna alueluokittain ESR:n osalta ja tarvittaessa EAKR:n osalta)

Investointiprioriteetti		9i - aktiivinen osallistaminen, myös yhtäläisten mahdollisuuksien ja aktiivisen osallistumisen edistämiseksi, ja työllistettävyyden parantaminen							
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Rahasto	Alueluokka (tarvittaessa)	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
					Miehet	Naiset	Yhteensä		
CO02	pitkäaikaistyöttömät	Numero	ESR	Kehittyneemmät	0,00	0,00	15 500,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
CO04	työelämän ulkopuolella olevat, jotka eivät ole koulutuksessa	Numero	ESR	Kehittyneemmät	0,00	0,00	9 600,00	EURA 2014	jatkuva raportointi
CO20	työmarkkinaosapuolten tai kansalaisjärjestöjen täysin tai osittain toteuttamien hankkeiden lukumäärä	Numero	ESR	Kehittyneemmät	0,00	0,00	55,00	EURA 2014	jatkuva raportointi

2.A.7 Sosiaalinen innovointi, valtioiden välinen yhteistyö ja temaattisten tavoitteiden 1–7 ja 13 edistäminen

Toimintalinja	5 - Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR)
---------------	--

Sosiaaliset innovaatiot, kansainvälinen yhteistyö ja ESR:n tuki EAKR:n temaattisille tavoitteille

Innovatiivisin toimintatavoin voidaan edistää etenkin yhteiskunnasta syrjään joutuneiden ja huono-osaisten sosiaalista osallisuutta ja työllistymistä. Syrjäytymisriskissä olevat ovat parhaita omien tarpeidensa asiantuntijoita ja siten myös hyvinvointiaan parantavien tuotteiden ja palvelujen kehittäjiä. Tarpeiden kartoittamisessa tulee hyödyntää käyttäjiä ja asiakkaita innovatiivisten tuotteiden, palvelujen ja toimintatapojen löytämiseksi sekä erityisryhmien hyvinvoinnin lisäämiseksi.

Toimissa voidaan hyödyntää kansainvälistä yhteistyötä. EU-maiden välisestä yhteistyöstä odotetaan lisäarvoa erityisesti maahanmuuttajien

Toimintalinja	5 - Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR)
<p>integroinnissa ja etnisten vähemmistöjen osallisuutta vahvistavassa toiminnassa.</p> <p>Toimintalinjasta voidaan rahoittaa myös kestävästä kaupunkikehittämisestä ITI-strategiaan sisältyviä edellä mainittujen kohderyhmien siirtymävaiheidenpalveluihin liittyviä toimenpiteitä.</p> <p>Toimien sisällöissä ja toteutettavissa toimintamalleissa otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon vähähiilistä taloutta edistävät tavoitteet.</p>	

2.A.8 Tuloskehys

Taulukko 6: Toimintalinjan tuloskehys (rahastoittain ja EAKR:n ja ESR:n osalta alueluokittain)

Toimintalinja		5 - Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR)												
ID	Indikaattorityyppi	Indikaattori tai keskeinen täytäntöönpanovaihe	Mittayksikkö mukaan	tapauksen	Rahasto	Alueluokka	Välitavoite vuodeksi 2018			Lopullinen tavoite (2023)			Tietolähde	Indikaattorin merkityksen selitys, tapauksen mukaan
							Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä		
25	Taloudellinen	Todentamisviranomaisen kirjanpitojärjestelmään viety tukikehityksen menojen kokonaismäärä	euro		ESR	Kehittyneemmät			67 300 000			200 072 114,00	Eura2014	
CO02	Tuotos	pitkäaikaistyöttömät	Numero		ESR	Kehittyneemmät			3 698			14 000,00	EURA2014	
CO04	Tuotos	työelämän ulkopuolella olevat, jotka eivät ole koulutuksessa	Numero		ESR	Kehittyneemmät			1 345			8 900,00	EURA2014	

Laadullisia lisätietoja tuloskehityksen määrittämisestä

2.A.9 Tukitoimien luokat

Komission hyväksymään nimikkeistöön perustuvat toimintalinjan sisältöä vastaavat tukitoimien luokat ja unionin tuen ohjeellinen jakautuminen.

Taulukot 7–11: Tukitoimien luokat

Taulukko 7: Näkökohta 1 – Tukitoimen toimintakenttä

Toimintalinja		5 - Sosiaalinen osallisuus ja köyhyden torjunta (ESR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
ESF		109. Aktiivinen osallistaminen, myös yhtäläisten mahdollisuuksien ja aktiivisen osallistumisen edistämiseksi, ja työllistettävyyden parantaminen	100 036 057,00

Taulukko 8: Näkökohta 2 – Rahoitusmuoto

Toimintalinja		5 - Sosiaalinen osallisuus ja köyhyden torjunta (ESR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
ESF		01. Avustus, jota ei tarvitse maksaa takaisin	100 036 057,00

Taulukko 9: Näkökohta 3 – Aluetyypit

Toimintalinja		5 - Sosiaalinen osallisuus ja köyhyden torjunta (ESR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
ESF		01. Suuret kaupunkialueet (tiheästi asutut, >50 000 asukasta)	20 013 268,00
ESF		02. Pienet kaupunkialueet (keskitiheästi asutut, >5 000 asukasta)	25 016 585,00
ESF		03. Maaseutualueet (harvaan asutut)	10 006 634,00
ESF		04. Makroalueellinen yhteistyöalue	5 003 317,00
ESF		06. ESR:n puitteissa tehtävä valtioiden välinen yhteistyö	4 973 035,00
ESF		07. Ei sovelleta	35 023 218,00

Taulukko 10: Näkökohta 4 – Alueelliset toteutustavat

Toimintalinja		5 - Sosiaalinen osallisuus ja köyhyden torjunta (ESR)	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
ESF		02. Muut integroidut lähestymistavat kestävään kaupunkikehitykseen	25 009 015,00
ESF		05. Muut integroidut lähestymistavat kestävään kaupunki-/maaseutukehitykseen	20 007 211,00
ESF		07. Ei sovelleta	55 019 831,00

Taulukko 11: Näkökohta 6 – ESR:n ja ESR–REACT-EU:n toissijainen teema (ainoastaan ESR ja nuorisotyöllisyysaloite)

Toimintalinja		5 - Sosiaalinen osallisuus ja köyhyden torjunta (ESR)	
---------------	--	---	--

Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
ESF		02. Sosiaaliset innovaatiot	30 010 817,00
ESF		05. Tieto- ja viestintätekniiikan saatavuuden, käytön ja laadun parantaminen	5 001 803,00
ESF		06. Syrjäntäkielto	10 003 606,00
ESF		07. Sukupuolten tasa-arvo	10 003 605,00
ESF		08. Ei sovelleta	45 016 226,00

2.A.10 Yhteenveto teknisen avun suunnitellusta käytöstä, tarpeen mukaan myös toimet, joilla parannetaan ohjelmien hallintoon ja valvontaan osallistuvien viranomaisten ja tuensaajien hallinnollisia valmiuksia (tapauksen mukaan) (toimintalinjoittain)

Toimintalinja:	5 - Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR)

2.A.1 Toimintalinja

Toimintalinjan tunniste	8
Toimintalinjan nimike	REACT-EU:n EAKR-toimenpiteet

- Koko toimintalinja pannaan täytäntöön pelkästään rahoitusvälineillä
- Koko toimintalinja pannaan täytäntöön vain unionin tasolla perustettujen rahoitusvälineiden avulla
- Koko toimintalinja pannaan täytäntöön yhteisölähtöisellä paikallisella kehityksellä
- ESR: Koko toimintalinja kohdistuu sosiaaliseen innovointiin tai valtioiden väliseen yhteistyöhön tai molempiin
- AEKR: Koko toimintalinja on omistettu suurten luonnonkatastrofien tai alueellisten luonnonkatastrofien johdosta toteutettaville toimille.
- AEKR: Koko toimintalinja on omistettu pk-yrityksille (39 artikla)
- Koko toimintalinja kohdistuu kriisin vahinkojen korjaamiseen REACT-EU-välineen puitteissa

2.A.2 Useamman alueluokan, temaattisen tavoitteen tai rahaston kattavan toimintalinjan käyttöönoton perusteet (tapauksen mukaan)

2.A.3 Rahasto, alueluokka ja unionin tuen laskentaperusta

Rahasto	Alueluokka	Laskentaperusta (tukikelpoiset kokonaismenot tai tukikelpoiset julkiset menot)	Syrjäisimpien alueiden ja pohjoisen harvaan asuttujen alueiden alueluokka (tarvittaessa)
ERDF		Julkinen	

2.A.4 Investointiprioriteetti

Investointiprioriteetin tunniste	13i
Investointiprioriteetin nimike	(EAKR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen

2.A.5 Investointiprioriteettia vastaavat erityistavoitteet ja odotetut tulokset

Erityistavoitteen tunniste	13i.1
Erityistavoitteen nimike	Pk-yritystoiminnan vahvistaminen erityisesti digitalisaation ja vihreän talouden näkökulmasta
Tulokset, joihin jäsenvaltio pyrkii unionin tuella	Koronakriisi on kohdellut eri toimialoja hyvin vaihtelevasti. Jo pandemian varhaisessa vaiheessa liiketoimintaedellytykset heikkenivät dramaattisesti monilla palvelualan sektoreilla, kuten matkailussa, liikenteessä tai kulttuuri- ja tapahtumapalveluissa.

	<p>Toisaalta monilla teollisuuden aloilla kriisin vaikutukset tulevat näkyviin vasta viiveellä uusien tilausten jäädessä toteutumatta. Tämä voi monilla aloilla heijastua maantieteellisesti laajoille alueille alihankintaketjujen muodossa.</p> <p>Koronaviruspandemia toi esiin tarpeen vauhdittaa pk-yritysten digitaalista liiketoimintaa, mm. palvelu- ja markkinointiprosessien muuttamista digitaaliseen muotoon, uusien digitaalisten asiointikanavien kehittämistä ja digitaalisuuden tuomaa uudenlaista arvonluontia ja ansaintakeinojen mahdollisuuksia. Koronakriisin jälkihoito leimaa päättävän ohjelmakauden viimeisiä vuosia. Terveydenhuoltoala on siinä keskeisessä roolissa. Myös yksityisen sektorin pk-yritysten näkökulmasta hyvinvointiin, terveydenhoitoon ja terveysteknologian kehittämiseen liittyy paljon vielä hyödyntämätöntä potentiaalia.</p> <p>Erityistavoitteen toimien tuloksena pk-yritysten selviytymismahdollisuudet koronakriisin ylitse ovat vahvistuneet ja niiden edellytykset hyödyntää digitalisaatiota toiminnassaan ovat parantuneet. Uusia digitaalisia tuotteita ja palveluita on tuotu markkinoille. Koronaviruspandemiasta saatujen kokemusten perusteella on myös terveydenhuoltoalalle kehitetty uusia tuoteinnovaatioita, joilla on myös vientipotentiaalia. Vähähiilisyyden ja hiilineutraalisuuden tavoittelu ovat luonteva osa pk-yritysten toimintaa ja vihreän talouden mahdollisuudet osataan hyödyntää myös liiketaloudellisesti.</p>
Erityistavoitteen tunniste	13i.2
Erityistavoitteen nimike	Tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kehittäminen erityisesti digitalisaation edistämisen ja yhteiskunnan hiilineutraalisuustavoitteen toteutumisen näkökulmasta
Tulokset, joihin jäsenvaltio pyrkii unionin tuella	<p>Koronakriisistä toipuminen ja yhteiskunnan toimintojen palaaminen normaalitilaan tarjoavat poikkeuksellisen mahdollisuuden monien muuttumattomiksi luultujen käytänteiden uudelleenarviointiin ja koronakriisin aikana pakosta omaksuttujen uusien toimintatapojen jatkojalostamiseen ja pysyvämpään käyttöönottoon. REACT-EU:sta rahoitettavan TKI-toiminnan haasteena on osata tarttua näihin mahdollisuuksiin ja yhteistyössä yritysten kanssa kehittää niiden pohjalta nopeasti markkinoille uusia tuotteita ja palveluita. Koronakriisin myötä myös hyvinvointi-, sosiaali- ja terveysalaan liittyvälle TKI-toiminnalle on entistä enemmän tarvetta ja siihen liittyen pk-yrityksille tarjoutuvia liiketoimintamahdollisuuksia.</p> <p>REACT-EU -lisärahoituksella tuettavan TKI-toiminnan painopisteen suuntaamisella kohti uusia hiilineutraaleja ratkaisuja luodaan myös joustavaa siirtymää tulevalle ohjelmakaudelle 2021-2027 ja erityisesti Vihreän Euroopan toimintapoliittisen tavoitteen tehokkaalle toimeenpanolle. Digitalisaatioon liittyvän TKI-toiminnan kehittämistä voidaan puolestaan luontevasti</p>

jatkaa tulevalla ohjelmakaudella uudessa digitalisaation kehittämiseen keskittyvässä erityistavoitteessa.

Erityistavoitteen toimien tuloksena on parannettu valmiuksia hiilineutraaliin yhteiskuntaan siirtymiseksi. Digitalisaation tuomia mahdollisuuksia on opittu hyödyntämään aiempaa paremmin ja TKI-toiminta on tuottanut alueiden omiin vahvuuksiin ja älykkään erikoistumisen strategioissa esiin nostettuihin painopisteisiin pohjautuvia uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Myös julkisten hankintojen periaatteita on kehitetty siten, että niillä pystytään edesauttamaan pk-yritysten uusien innovaatioiden kaupallistamista ja vientimahdollisuuksien syntymistä ja hyödyntämään niitä aiempaa paremmin myös yhteiskunnan kehittämisen välineinä.

Taulukko 3: Ohjelmakohtaiset tulosindikaattorit (erityistavoitteittain) (EAKR, koheesiorahasto ja EAKR–REACT-EU)

Erityistavoite		13i.1 - Pk-yritystoiminnan vahvistaminen erityisesti digitalisaation ja vihreän talouden näkökulmasta						
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Alueluokka (tarvittaessa)	Lähtöarvo	Perusvuosi	Tavoitearvo (2023)	Tietolähde	Raportointitiheys
6-13i	Yritysten t&k-henkilöstön lukumäärän kehitys	lkm		17 630,00	2019	18 350,00	Tilastokeskus	Vuosittain

Erityistavoite		13i.2 - Tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kehittäminen erityisesti digitalisaation edistämisen ja yhteiskunnan hiilineutraalisuustavoitteen toteutumisen näkökulmasta						
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Alueluokka (tarvittaessa)	Lähtöarvo	Perusvuosi	Tavoitearvo (2023)	Tietolähde	Raportointitiheys
5	T&K-investoinnit	euro		3 368 000 000,00	2019	3 791 000 000,00	Tilastokeskus	Vuosittain

2. A.6 Investointiprioriteetin mukaisesti tuettava toimi (investointiprioriteeteittain)

2.A.6.1 Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensaajien tyyppien yksilöiminen

Investointiprioriteetti	13i - (EAKR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen
--------------------------------	---

Erityistavoite 13i.1: Pk-yritystoiminnan vahvistaminen erityisesti digitalisaation ja vihreän talouden näkökulmasta

Erityistavoitteessa tuetaan pk-yritysten elpymistä koronakriisin aiheuttamasta liiketoiminnan lamaantumisesta ja edistetään uusien kasvumahdollisuuksien luomista tukemalla erityisesti digitalisaation monipuolista hyödyntämistä ja kokonaan uusien vihreään talouteen ja hiilineutraalisuuteen kytkettyjen liiketoimintamahdollisuuksien tunnistamista ja kehittämistä. Rahoitusta suuntautuisi erityisesti yritysten TKI-toimintaa mahdollistaviin ja tukeviin hankkeisiin, minkä odotetaan heijastuvan myös yritysten TKI-henkilöstön lisäyksenä.

Rahoitettavissa hankkeissa toteutetaan pääsääntöisesti alla mainittuja toimenpiteitä:

- tuetaan koronakriisistä kärsiviä pk-yrityksiä (esim. palvelualoista matkailu, kulttuuri- ja tapahtumapalvelut) kehittämään ja uudistamaan palveluja ja tuotteita tavoittamaan nykyisiä ja uusia asiakasryhmiä
- tuetaan teollisuuden alan (ml. korkean jalostusasteen biotalous) pk-yrityksiä ja niiden TKI-toimenpiteitä erityisesti vähähiilisten ja kiertotaloutta edistävien tuotteiden, palveluiden ja tuotantomenetelmien kehittämisessä, kaupallistamisessa ja kansainvälistymisessä sekä uuden teknologian käyttöönotossa huomioiden tuotteiden koko elinkaaren aikaiset ympäristövaikutukset
- tuetaan pk-yritysten kyberturvallisuuden kehittämistä sekä digitaalisuuden hyödyntämistä yrityksen toiminnassa (erilaiset datapohjaiset ratkaisut ja niihin liittyvä TKI-toiminta kuten big data, analyysityökalut, tekoäly)
- tuetaan markkinaosaamisen sekä vientiä mahdollistavien verkostojen ja yritysekosysteemien kehittämistä
- tuetaan hyvinvointi-, sosiaali- ja terveysalan pk-yrityksiä ja niiden TKI-toimintaa tuotteiden ja palveluiden nopeassa kehittämisessä, digitalisaation hyödyntämisessä sekä systemaattisessa kliinisessä testaamisessa ja validoinnissa

Kohderyhmät: pk-yritykset

Investointiprioriteetti	13i - (EAKR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen
--------------------------------	---

Tuensaajat: yritykset, yritysryhmät ja -verkostot, elinkeinojen kehittämisorganisaatiot, tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, järjestöt, kunnat ja muut julkisyhteisöt

Erityistavoite 13i.2 Tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kehittäminen erityisesti digitalisaation edistämisen ja yhteiskunnan hiilineutraalisuustavoitteen toteutumisen näkökulmasta

Rahoitettavissa hankkeissa toteutetaan pääsääntöisesti alla mainittuja toimenpiteitä:

- vauhditetaan yritysten, julkisen sektorin ja kolmannen sektorin digitalisaatiota ja tuotteiden, palveluprosessien ja palveluiden kehittämistä erityisesti koronapandemiasta toipumisen näkökulmasta (ml. saavutettavat ja helppokäyttöiset palvelut ja digitaaliset laitteet)
- edistetään teollista digitalisaatiota
- edistetään vihreään kasvuun, luonnonvarojen kestäväan käyttöön sekä kestäväan teknologiaan ja kiertotalouteen liittyvää elinkeino- ja osaamislähtöistä TKI-toimintaa
- kehitetään välineitä ja työkaluja julkisten hankintojen hyödyntämiseksi kehittämisen työkaluna sekä uuden liiketoiminnan ja innovaatioiden kaupallistamisessa
- kehitetään elinkaariajatteluun ja systeemiseen muutokseen liittyvää TKI- ja liiketoimintaa
- tuetaan kestävien liikennejärjestelmien ja liikkumisen digitalisaation kehittämistä
- tuetaan terveydenhoidon uusien tuotteiden ja innovaatioiden nopeaa kehittämistä ja validointia myös kansainvälistä yhteistyötä vahvistamalla

Kohderyhmät: yritykset, tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, kunnat, kuntayhtymät, julkinen sektori, kolmas sektori

Tuensaajat: tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, yritykset ja yritysryhmät, elinkeinojen kehittämisorganisaatiot, julkisomisteiset teknologia- ja osaamiskeskukset, kunnat ja muut julkisyhteisöt, yhdistykset, järjestöt, säätiöt ja osuuskunnat

Investointiprioriteetti	13i - (EAKR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen
--------------------------------	---

2.A.2 Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet

Investointiprioriteetti	13i - (EAKR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen
--------------------------------	---

Hankevalintojen pääperiaatteet (kaikki toimintalinjat):

Pääsääntöisesti kaiken ohjelmasta tuettavan toiminnan tulee tukea jonkin ohjelman erityistavoitteen toteuttamista ja myötävaikuttaa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Hankkeiden yleiset valintaperusteet tulee aina täyttyä, jotta hanke voi saada rahoitusta. Lisäksi hankevalinnalle asetetaan erityisiä, erityistavoitekohtaisia valintaperusteita, joilla varmistetaan, että valitut hankkeet edistävät ohjelman erityistavoitteiden ja horisontaalisten tavoitteiden saavuttamista. Maakunnan yhteistyöryhmät ja rahoittajat voivat asettaa lisäksi muita erityisiä valintaperusteita, jotka vastaavat mm. maakuntaohjelman ja älykkään erikoistumisen pohjalta tehtyihin painopistevalintoihin. Hankevalinnoissa tulee myös kiinnittää huomiota positiivisiin vaikutuksiin, joilla edistetään ilmastotavoitteiden saavuttamista yhteistyössä julkisen sektorin sekä koko tuotanto- ja palveluketjun kanssa mm. kehittämällä uusia toimintatapoja, sosiaalisia ja teknologisia innovaatioita sekä kokeiluja. Lisäksi hankevalinnoilla tulee edistää Itämeristrategian toteuttamista, kun se on tarkoituksenmukaista.

Yksityiskohtaiset, kaikkien rahoittajien noudatettaviksi tarkoitettavat yleiset ja erityiset valintaperusteet vahvistetaan seurantakomiteassa.

YLEISET VALINTAPERUSTEET

- Hakijan (tai tuen siirronsaajan) toteuttajaorganisaatio ja hankkeen tuettavan toiminnan toimenpiteet ovat ohjelman erityistavoitteen mukaisia
- Hakija (tai tuen siirron saaja) on yksityisoikeudellinen tai julkisoikeudellinen oikeushenkilö.
- Hankkeella on tunnistettuun tarpeeseen pohjautuva hankkeen etenemisen tarkastelun mahdollistava tavoitteellinen ja konkreettinen suunnitelma
- Hakijalla (tai tuen siirronsaajalla) on taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset hankkeen toteuttamiseksi. Hakija (tai tuen siirronsaaja) ei ole konkurssissa tai laiminlyönyt oleellisesti veroja tai sosiaaliturvamaksuja, eikä hanketoteuttajan avainhenkilö ole syyllistynyt aiemmin rikokseen avustuksia haettaessa tai asetettu liiketoimintakieltoon.
- Hankkeelle esitetyt resurssit ovat realistiset hankesuunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi

Investointiprioriteetti	13i - (EAKR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen
	<ul style="list-style-type: none"> • Hakijalla (tai tuen siirronsaajalla) on edellytykset vastata hankkeella aikaansaadun toiminnan jatkuvuudesta hankkeen päättymisen jälkeen, ellei se hankkeen luonteen vuoksi ole tarpeetonta • Hakijalla (tai tuen siirronsaajalla) ei ole ERI-rahastoihin kohdistuvaa täytäntöönpanokelpoista takaisinperintäpäätöstä (esim. pysyvyysäännön rikkominen, aiemman myönnetyn valtiontuen takaisinperintäpäätöksen keskeneräisyys), jota ei ole maksettu • Hankkeessa työskentelevillä on toteuttamisen kannalta tarvittava koulutus tai osaaminen • Hankkeen saamaa tukea ei käytetä yleisenä toimintatukena • Kehittämishankkeen tulokset ovat yleisesti hyödynnettävissä (<i>ei koske investointihankkeita, eikä yksittäisten yritysten kehittämishankkeita</i>) • Hankkeen saamalla tuella on merkittävä vaikutus hankkeen toteutumiseen

2.A.6.3 Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	13i - (EAKR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen

2.A.6.4 Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	13i - (EAKR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen

2.A.6.5 Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain

Taulukko 5: Yhteiset ja ohjelmakohtaiset tuotosindikaattorit (investointiprioriteeteittain, jaoteltuna alueluokittain ESR:n osalta ja tarvittaessa EAKR:n osalta)

Investointiprioriteetti		13i - (EAKR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen					
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Rahasto	Alueluokka	Tavoitearvo (2023)	Tietolähde	Raportointitiheys

				(tarvittaessa)	Miehet	Naiset	Yhteensä		
25	Uusi t&k&i-työpaikkojen lukumäärä	Kokoaikavastaavat (htv)	EAKR REACT-EU-VÄLINE				90,00	EUR2014	Jatkuva raportointi
15	Tutkimus- ja kehittämisinstituutioiden vetämiin hankkeisiin osallistuneet yritykset	lkm	EAKR REACT-EU-VÄLINE				1 890,00	EUR2014	Jatkuva raportointi
6	Yritykset, jotka aloittavat uuden liiketoiminnan tuen seurauksena	lkm	EAKR REACT-EU-VÄLINE				210,00	EUR2014	Jatkuva raportointi
CV20	Käyttöpääomatuki pk-yrityksille (avustukset)	EURO	EAKR REACT-EU-VÄLINE				94 550 000,00	EUR2014	Jatkuva raportointi
CV22	Käyttöpääoma-avustuksia saavien pk-yritysten lukumäärä	Yritykset	EAKR REACT-EU-VÄLINE				800,00	EUR2014	Jatkuva raportointi
CV24	Muuta tukea kuin rahoitustukea saavien pk-yritysten lukumäärä	Yritykset	EAKR REACT-EU-VÄLINE				185,00	EUR2014	Jatkuva raportointi
16	Yritykset, jotka käynnistävät t&k&i-toiminnan tai -yhteistyön yliopistojen, korkeakoulujen tai tutkimuslaitosten kanssa	lkm	EAKR REACT-EU-VÄLINE				385,00	EUR2014	Jatkuva raportointi
7	Yritykset, joissa merkittävä liikevaihdon tai henkilöstön lisäys	lkm	EAKR REACT-EU-VÄLINE				710,00	EUR2014	Jatkuva raportointi
CO08	Tuotannollinen investointi: Työpaikkojen lisäys tuetuissa yrityksissä	Kokoaikavastaavat	EAKR REACT-EU-VÄLINE				2 170,00	EUR2014	Jatkuva raportointi
CO28	Tutkimus ja innovointi: Niiden yritysten lukumäärä, jotka saavat tukea uusien tuotteiden kehittämiseksi markkinoille	Yritykset	EAKR REACT-EU-VÄLINE				80,00	EUR2014	Jatkuva raportointi
CO29	Tutkimus ja innovointi: Niiden yritysten lukumäärä, jotka saavat tukea uusien tuotteiden kehittämiseksi yrityksille	Yritykset	EAKR REACT-EU-VÄLINE				95,00	EUR2014	Jatkuva raportointi

2.A.7 Sosiaalinen innovointi, valtioiden välinen yhteistyö ja temaattisten tavoitteiden 1–7 ja 13 edistäminen

Toimintalinja	8 - REACT-EU:n EAKR-toimenpiteet
---------------	----------------------------------

2.A.8 Tuloskehys

Taulukko 6: Toimintalinjan tuloskehys (rahastoittain ja EAKR:n ja ESR:n osalta alueluokittain)

Toimintalinja		8 - REACT-EU:n EAKR-toimenpiteet											
ID	Indikaattorityyppi	Indikaattori tai keskeinen täytäntöönpanovaihe	Mittayksikkö tapauksen mukaan	Rahasto	Alueluokka	Välitavoite vuodeksi 2018			Lopullinen tavoite (2023)			Tietolähde	Indikaattorin merkityksen selitys, tapauksen mukaan
						Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä		

Laadullisia lisätietoja tuloskehysten määrittämisestä

2.A.9 Tukitoimien luokat

Komission hyväksymään nimikkeistöön perustuvat toimintalinjan sisältöä vastaavat tukitoimien luokat ja unionin tuen ohjeellinen jakautuminen.

Taulukot 7–11: Tukitoimien luokat

Taulukko 7: Näkökohta 1 – Tukitoimen toimintakenttä

Toimintalinja		8 - REACT-EU:n EAKR-toimenpiteet	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
ERDF REACT-EU-VÄLINE		001. Yleiset tuotannolliset investoinnit pieniin ja keskisuuriin yrityksiin (pk-yritykset)	11 764 74 4,00
ERDF REACT-EU-VÄLINE		044. Älykkäät liikennejärjestelmät (myös kysynnän hallinnan sekä tiemaksu- seuranta-, valvonta- ja tietojärjestelmien käyttöönotto)	1 538 466 ,00
ERDF REACT-EU-VÄLINE		056. Investoinnit pk-yritysten infrastruktuuriin, valmiuksiin ja laitteisiin, jotka ovat suorassa yhteydessä tutkimukseen ja innovointiin	1 809 961 ,00
ERDF REACT-EU-VÄLINE		058. Tutkimus- ja innovointi-infrastruktuuri (julkinen)	4 524 901 ,00
ERDF REACT-EU-VÄLINE		060. Tutkimus ja innovointi julkisissa tutkimus- ja osaamiskeskuksissa, myös verkottuminen	9 773 787 ,00
ERDF REACT-EU-VÄLINE		062. Pääasiassa pk-yrityksiä hyödyttävät teknologian siirto sekä korkeakoulujen ja yritysten välinen yhteistyö	4 977 391 ,00
ERDF REACT-EU-VÄLINE		063. Pääasiassa pk-yrityksiä hyödyttävät klusterituki ja yritysverkostot	1 809 961 ,00
ERDF REACT-EU-VÄLINE		064. Tutkimus- ja innovointiprosessit pk-yrityksissä (myös seteli ohjelmat sekä prosesseihin, suunnitteluun, palveluihin ja sosiaalialaan liittyvät innovaatiot)	904 980,0 0
ERDF REACT-EU-VÄLINE		065. Tutkimus- ja innovointi-infrastruktuuri, prosessit, teknologian siirto ja yhteistyö yrityksissä, jotka keskittyvät vähähiiliseen talouteen ja kykyyn selviytyä ilmastonmuutoksesta	7 239 843 ,00
ERDF REACT-EU-VÄLINE		066. Pitkälle kehitetyt tukipalvelut pk-yrityksille ja niiden ryhmittymille (myös johtamis-, markkinointi- ja suunnittelupalvelut)	3 167 431 ,00
ERDF REACT-EU-VÄLINE		067. Pk-yritysten kehittäminen, tuki yrittäjyydelle ja yrityshautomoille (myös tuki spin-off- ja spin-out-yrityksille)	9 954 783 ,00
ERDF REACT-EU-VÄLINE		068. Energiatехokkuus ja esittelyhankkeet pk-yrityksissä ja tukitoimenpiteet	3 619 921 ,00
ERDF REACT-EU-VÄLINE		069. Tuki pk-yritysten ympäristöystävällisille tuotantoprosesseille ja resurssitehokkuudelle	10 859 76 3,00
ERDF REACT-EU-VÄLINE		071. Vähähiilistä taloutta ja kykyä selviytyä ilmastonmuutoksesta edistävien palvelujen tarjoamiseen erikoistuneiden yritysten kehittäminen ja edistäminen (myös tuki tällaisille palveluille)	5 429 882 ,00
ERDF REACT-EU-VÄLINE		072. Pk-yritysten liiketoimintainfrastruktuuri (myös teollisuusalueet)	904 980,0 0
ERDF REACT-EU-VÄLINE		074. Matkailuun liittyvien omaisuuserien kehittäminen ja edistäminen pk-yrityksissä	1 809 961 ,00

Toimintalinja		8 - REACT-EU:n EAKR-toimenpiteet	
Rahasto	Aluealuokka	Koodi	Summa euroina
ERDF REACT-EU-VÄLINE		075. Matkailuun liittyvien palveluiden kehittäminen ja edistäminen pk-yrityksissä tai niitä varten	5 429 882,00
ERDF REACT-EU-VÄLINE		077. Kulttuuripalveluiden ja luovien palvelujen kehittäminen ja edistäminen pk-yrityksissä tai niitä varten	452 490,00
ERDF REACT-EU-VÄLINE		079. Julkisen sektorin tietojen saatavuus (myös avoin data, sähköiset kulttuuripalvelut, digitaalikirjastot, digitaalinen sisältö ja sähköiset matkailupalvelut)	904 980,00
ERDF REACT-EU-VÄLINE		081. Tieto- ja viestintätekniset sovellukset, joilla ratkotaan aktiivisen ikääntymisen terveyshaasteita, sekä sähköisen terveydenhuollon palvelut ja sovellukset (myös sähköiset hoivapalvelut ja tietotekniikka-avusteinen asuminen)	904 980,00
ERDF REACT-EU-VÄLINE		082. Tieto- ja viestintätekniset palvelut ja sovellukset pk-yrityksille (myös verkkokauppa ja -liiketoiminta, verkottuneet liiketoimintaprosessit, elävät laboratoriot, verkkoyrittäjät ja tieto- ja viestintäteknikan start-up-yritykset)	1 357 470,00
ERDF REACT-EU-VÄLINE		087. Ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevat toimenpiteet sekä ilmatoriskien, esim. eroosion, tulipalojen, tulvien, myrskyjen ja kuivuuden, ehkäisy ja hallinta, myös tietoisuuden lisääminen, pelastuspalvelu sekä katastrofien hallintajärjestelmät ja -infrastruktuurit	1 357 470,00

Taulukko 8: Näkökohta 2 – Rahoitusmuoto

Toimintalinja		8 - REACT-EU:n EAKR-toimenpiteet	
Rahasto	Aluealuokka	Koodi	Summa euroina
ERDF REACT-EU-VÄLINE		01. Avustus, jota ei tarvitse maksaa takaisin	90 498 027,00

Taulukko 9: Näkökohta 3 – Aluetyyppi

Toimintalinja		8 - REACT-EU:n EAKR-toimenpiteet	
Rahasto	Aluealuokka	Koodi	Summa euroina
ERDF REACT-EU-VÄLINE		01. Suuret kaupunkialueet (tiheästi asutut, >50 000 asukasta)	40 724 112,00
ERDF REACT-EU-VÄLINE		02. Pienet kaupunkialueet (keskitiheästi asutut, >5 000 asukasta)	22 624 507,00
ERDF REACT-EU-VÄLINE		03. Maaseutalueet (harvaan asutut)	22 624 507,00
ERDF REACT-EU-VÄLINE		04. Makroalueellinen yhteistyöalue	904 980,00
ERDF REACT-EU-VÄLINE		07. Ei sovelleta	3 619 921,00

Taulukko 10: Näkökohta 4 – Alueelliset toteutustavat

Toimintalinja		8 - REACT-EU:n EAKR-toimenpiteet	
Rahasto	Aluealuokka	Koodi	Summa euroina
ERDF REACT-EU-VÄLINE		07. Ei sovelleta	90 498 027,00

Taulukko 11: Näkökohta 6 – ESR:n ja ESR-REACT-EU:n toissijainen teema (ainoastaan ESR ja nuorisotyöllisyysaloite)

Toimintalinja		8 - REACT-EU:n EAKR-toimenpiteet		
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina	

2.A.10 Yhteenveto teknisen avun suunnitellusta käytöstä, tarpeen mukaan myös toimet, joilla parannetaan ohjelmien hallintoon ja valvontaan osallistuvien viranomaisten ja tuensaajien hallinnollisia valmiuksia (tapauksen mukaan) (toimintalinjoittain)

Toimintalinja:		8 - REACT-EU:n EAKR-toimenpiteet		

2.A.1 Toimintalinja

Toimintalinjan tunniste	9
Toimintalinjan nimike	REACT-EU:n ESR-toimenpiteet

- Koko toimintalinja pannaan täytäntöön pelkästään rahoitusvälineillä
- Koko toimintalinja pannaan täytäntöön vain unionin tasolla perustettujen rahoitusvälineiden avulla
- Koko toimintalinja pannaan täytäntöön yhteisölähtöisellä paikallisella kehityksellä
- ESR: Koko toimintalinja kohdistuu sosiaaliseen innovointiin tai valtioiden väliseen yhteistyöhön tai molempiin
- AEKR: Koko toimintalinja on omistettu suurten luonnonkatastrofien tai alueellisten luonnonkatastrofien johdosta toteutettaville toimille.
- AEKR: Koko toimintalinja on omistettu pk-yrityksille (39 artikla)
- Koko toimintalinja kohdistuu kriisin vahinkojen korjaamiseen REACT-EU-välineen puitteissa

2.A.2 Useamman alueluokan, temaattisen tavoitteen tai rahaston kattavan toimintalinjan käyttöönoton perusteet (tapauksen mukaan)

2.A.3 Rahasto, alueluokka ja unionin tuen laskentaperusta

Rahasto	Alueluokka	Laskentaperusta (tukikelpoiset kokonaismenot tai tukikelpoiset julkiset menot)	Syrjäisimpien alueiden ja pohjoisen harvaan asuttujen alueiden alueluokka (tarvittaessa)
ESF		Julkinen	

2.A.4 Investointiprioriteetti

Investointiprioriteetin tunniste	13i
Investointiprioriteetin nimike	(ESR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen

2.A.5 Investointiprioriteettia vastaavat erityistavoitteet ja odotetut tulokset

Erityistavoitteen tunniste	13i.3
Erityistavoitteen nimike	Digitaalisten taitojen parantaminen
Tulokset, joihin jäsenvaltio pyrkii unionin tuella	Erityistavoitteen tuloksena toimenpiteisiin osallistuneiden henkilöiden digitaaliset taidot ovat parantuneet. Niin julkiset kuin yksityiset palvelujen tarjoajat ja palveluja tuottavat tahot pystyvät tehokkaammin hyödyntämään erilaisia digitaalisia alustoja,

	tarjoamiaaan palveluja helpommin saavutettavaksi, auttamaan asiakkaitaan tai kohderyhmäänsä ja kehittämään toimintaansa kilpailukykyisemmäksi. Osallistuneiden henkilöiden kyvyt hyödyntää digitaalisia palveluita ja omia digitaalisia taitojaan parantavat heidän mahdollisuuksiaan päästä työmarkkinoille, pärjätä työssään ja opinnoissaan sekä ehkäisevät heidän syrjäytymistään ja vahvistavat osallisuutta. Toimet edistävät osaltaan sosiaalisesti kestäväää ja vihreää kasvua.
Erityistavoitteen tunniste	13i.4
Erityistavoitteen nimike	Yritysten ja yrittäjien nopean muutoskyvykkyuden edistäminen
Tulokset, joihin jäsenvaltio pyrkii unionin tuella	Erityistavoitteen tuloksena on toimenpiteisiin osallistuneiden pk-yritysten ja niiden henkilökunnan kyvykkyys sopeutua, mukautua ja hyödyntää toimintaympäristössä tapahtuvia nopeita ja jopa ennakoimattomia muutoksia parantunut. Myös keinot ja osaaminen yllättävän muutoksen aiheuttamasta kriisistä selviytymiseen ovat parantuneet. Yritysten valmiudet vihreään siirtymiseen ja innovointiin ovat parantuneet.

Taulukko 4: Yhteiset tulosindikaattorit, joille on asetettu tavoitearvo, ja erityistavoitetta vastaavat tulosindikaattorit (investointiprioriteeteittain ja alueluokittain) (ESR ja ESR-REACT-EU)

Investointiprioriteetti : 13i - (ESR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen														
Tunniste	Indikaattori	Alueluokka	Indikaattorin mittayksikkö	Tavoitteenasettelussa perusteena käytetty yhteinen tuotosindikaattori	Lähtöarvo			Lähtö- ja tavoitearvon mittayksikkö	Perusvuosi	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
					Miehet	Naiset	Yhteensä			Miehet	Naiset	Yhteensä		
CVR2	Osallistajat, jotka saivat ammattipätevyyden jättäessään toimen (covid-19)		Henkilöt				73,50	Suhde (%)	2020			73,50	EURAZ2014	Jatkuva raportointi

2. A.6 Investointiprioriteetin mukaisesti tuettava toimi (investointiprioriteeteittain)

2.A.6.1 Kuvaus tuettavien toimien tyypistä esimerkkeineen ja siitä, miten niiden odotetaan edistävän erityistavoitteiden saavuttamista, mukaan lukien tarvittaessa tärkeimpien kohderyhmien, erityisten kohdealueiden ja tuensaajien tyyppien yksilöiminen

Investointiprioriteetti	13i - (ESR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen
Erityistavoite 13i.3: Digitaalisten taitojen parantaminen	
<p>COVID-19 -pandemian johdosta moni toiminta ja palvelu muutti muotoaan, kun jouduttiin siirtymään sähköisiin verkkoihin. Kokoukset, opetukset ja opiskelut, palvelut ja monet muut asiat siirtyivät verkossa toteutettavaksi. Digiloikka tuli nopeammin kuin oltiin odotettu, mutta nyt digitaaliset palvelut ja uudenlaiset työnteon tavat tulivat jäädäkseen. Erityistavoitteen hankkeilla tuetaan nimenomaan osaamisen lisäämistä ja hyödynnetään pääsääntöisesti jo olemassa olevien alustojen tarjoamia mahdollisuuksia. Digitalisaation edellyttämät investointityyppiset laitehankinnat sisällytetään EAKR:llä rahoitettaviin hankkeisiin.</p> <p>Muutos sisältää riskin eriarvoisuuden lisääntymiseen. Tästä syystä on tarpeen kiinnittää huomiota juuri niihin henkilö- ja organisaatioryhmiin, joille digiloikka on osoittautunut kaikkein hankalimmaksi. Erityisiä haasteita saattaa aiheuttaa mm. henkilön terveydelliset syyt, ikä, heikko kielitaito tai heikko taloudellinen tilanne.</p> <p>Digineuvontaa, -tukea ja -koulutusta tulisi olla saatavilla mahdollisimman monipuolisesti. Samalla tulee kiinnittää huomiota tietoturvaan ja yksityisyyden suojaan.</p>	

Investointiprioriteetti	13i - (ESR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen
--------------------------------	--

Kaikissa erityistavoitteessa rahoitettavissa hankkeissa tulee digitaalisuuden hyödyntämisen ja digitaalisten taitojen edistämisen olla kantava teema. Osa kohderyhmistä tarvitsee opastusta perustaitojen hankkimisessa ja kehittämisessä pystyäkseen hyödyntämään jo käytössä olevia digitaalisia palveluja. Toiset saattavat hyötyä oman osaamisensa laajentamisesta uusille alueille. Kolmannet puolestaan voivat esimerkiksi varmistaa työpaikkansa hankkimalla korkean tason digiosaamista. Tärkeätä on, että hankkeet suunnataan alueilla pandemiasta aiheutuneiden haittojen korjaamiseen sopivimmalla ja tehokkaimmalla tavalla siten, että kunkin kohderyhmän erityistarpeet tulevat parhaiten huomioituiksi. Digitaalisuuden hyödyntäminen tukee samalla myös kestävästä kehitystä ja vihreään talouteen siirtymistä.

Erityistavoitteen toimilla tuetaan digitaalisten ja etäpalveluiden hyödynnettävyyttä niiden käyttäjien digitaalisten taitojen parantamisella. Toimilla parannetaan työikäisen väestön mahdollisuuksia työllistyä, kehittyä työssään ja opinnoissaan ja estää heidän syrjäytymistään.

Organisaatiot

Ilman digitaalisia taitoja ja digitaalisten alustojen käyttöä on organisaatioiden vaikea pärjätä kilpailussa niin kotimaassa kuin ulkomaillakin. Palveluiden tarjoaminen, markkinointi ja esimerkiksi virtuaalitapahtumien järjestäminen verkossa ovat jatkossa toimintoja, joiden hallitseminen parantaa organisaation asemaa. Digitalisaatioon liittyvän osaamisen kehittäminen on ensiarvoisen tärkeää myös itsensä työllistäjille ja mikroyrityksille. Parhaimmassa tapauksessa prosessit mietitään siten, että digitalisaatio otetaan huomioon jo alusta alkaen.

Työmatkailu vähenee ja yhteistyö kansainvälistenkin kumppaneiden kanssa verkossa lisääntyy. Tämän johdosta on tärkeää huolehtia siitä, että mahdollisimman moni saa riittävät valmiudet toimia joustavasti uudenaikaisessa ympäristössä, jotta digitaalisesta asiointista tulisi luonteva osa niin organisaatioiden kuin niiden työntekijöidenkin jokapäiväistä toimintaa.

Tapahtuneen digiloikan myötä organisaatioissa on tarpeen ottaa käyttöön erilaisia kokousjärjestelyjä ja yhteisten asiakirjojen työstämistä. Digitaalisten mahdollisuuksien mahdollisimman täysimääräinen hyödyntäminen voi auttaa myös alentamaan organisaation kustannuksia. Etätöiden lisääntyminen asettaa organisaatioille aivan uudenlaisia vaatimuksia. Etätöiden käyttöönotto organisaatioissa saattaa osaltaan helpottaa työvoiman saantia. Esimiehille etätöiden johtaminen kuitenkin asettaa aivan uudenlaisia vaatimuksia mm. työn kuormittavuuden ja tulosten arvioimisessa, yhteydenpidossa

Investointiprioriteetti	13i - (ESR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen
--------------------------------	--

työntekijöihin ja työhyvinvoinnin seuraamisessa. Etätyö voi lisätä myös tarvetta työterveyshuollon tarjoamien palveluiden uudelleenlaiselle käytölle.

Digitaalisten keinojen käyttöönotto vaatii erityisen paljon suunnittelua etenkin silloin kun palvelujen ja ohjauksen kohteena ovat haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt. Verkossa tapahtuvat luennot, tiedotustilaisuudet ja moniammatilliset ja monialaiset palvelut sekä asioinnin helppous vaativat erityisen huolellista suunnittelua, jotta ne tavoittavat kohderyhmän ja huomioivat kohderyhmän erityistarpeet.

Korkeakoulut, tutkimuslaitokset ja oppilaitokset

Etäopiskelun määrä tulee jatkossa lisääntymään. Oppilaitoksissa on tarpeen käyttää erilaisia etäopetukseen soveltuvia menetelmiä, oppimisympäristöjä ja sovelluksia, jotka tarjoavat mahdollisuuksia eri ikäisten ja eri aloilla opiskelevien opiskelijoiden opettamiseen – myös harvinaisempien aineiden osalta. On myös tarpeen huolehtia siitä, että opiskelijat ovat tasaveroisessa asemassa opettajalta saatavan avun suhteen varmistamalla opettajien riittävä digiosaaminen eri oppilaitoksissa kaikilla asteilla. Samalla tulee kiinnittää huomiota esim. koulunkäyntiavustajien roolin merkittävään kasvuun ja heidän uusiin osaamistarpeisiinsa.

Koska kaikkea opiskelua ei kuitenkaan ole mahdollista suorittaa pelkästään etäopiskeluna, on tarpeen kehittää opettajien valmiuksia myös ns. ”hybridiopetuksen” suunnitteluun ja toteuttamiseen. Samoin on pyrittävä turvaamaan opiskelijoiden mahdollisuudet pakollisen harjoittelun suorittamiseen ja lopputöiden tekemiseen, jotta heidän valmistumisensa ja sijoittuminen työelämään ei tarpeettomasti viivästyisi.

Työntekijät ja opiskelijat

Toisille työntekijöille ja opiskelijoille etätyö ja –opiskelu ovat sujuneet kivuttomasti. Tässä kuitenkin tulevat esille erot henkilöiden digitaidoissa. Puutteelliset digitaidot voivat estää keskittymisen oleelliseen ja asettavat muutoin samassa tilanteessa olevat henkilöt eriarvoiseen asemaan. Hyvät digitaaliset taidot parantavat työntekijöiden mahdollisuutta osallistua työntekoon entistä tuottavammin. Opiskelijoille digitaaliset taidot mahdollistavat osallistumisen ajasta ja paikasta riippumattomaan opiskeluun. Samoin ne valmistavat tulevaisuuden työtehtäviin ja vastaavat työnantajien perusodotukseen nykyaikaiset toimintatavat hallitsevasta työntekijästä. Digitaalisten taitojen kehittäminen on tärkeää etenkin eniten koulutusta tarvitseville

Investointiprioriteetti	13i - (ESR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen
<p>henkilöille.</p> <p>Esimerkiksi lomautusaikaisessa uudelleen- ja täydennyskoulutuksessa tulee myös huomioida digitaalisten taitojen osaamisen kasvanut merkitys työmarkkinoille palaamisen edistämiseksi. Tieto- ja viestintäteknikka tulevat olemaan yhä tärkeämmässä asemassa tulevaisuudessa ja näiden taitojen hallinta parantaa ihmisten työllistymismahdollisuuksia.</p> <p><i>Työttömät ja työvoiman ulkopuolella olevat</i></p> <p>Työttömät ja syrjäytymisuhanalaiset joutuvat digimaailmassa haasteelliseen tilanteeseen, kun kasvokkain tapahtuvaa palvelua ei ole entiseen tapaan saatavissa. Tämä korostuu harvaan asutuilla alueilla.</p> <p>Vaikka mm. monet nuoret liikkuvat tottuneesti pelimaailmassa, on verkossa tapahtuva asiointi viranomaisten kanssa usein vierasta ja haasteellista. Kun monet nuorille suunnatut toimet joudutaan pandemiarajoitteiden takia sulkemaan tai supistamaan, puuttuu nuorilta tukiverkosto, mikä voi edistää syrjäytymistä. Suuri syrjäytymisen riski on myös esim. maahanmuuttajataustaisilla, vajaatyökykyisillä ja vammaisilla henkilöillä. Esimerkiksi erilaisella kansalaistoimijalähtöisellä toiminnalla on tärkeä tehtävä osallisuuden ja aktiivisuuden edistämiseksi uusien keinoin.</p> <p>Puutteet digitaalisissa taidoissa voivat estää työllistymisen. Jo yksistään työikäisen väestön väheneminen Suomessa lisää paineita kehittää sähköisiä palveluita ja tehostaa toimintaa. Tällöin digitaalisten taitojen hallitsemisesta on muodostumassa yksi kansalaisilta odotettavista perustaidoista. Työttömiä ja työvoiman ulkopuolella olevia on pyrittävä kannustamaan hakeutumaan niille aloille, joiden työntekijöistä on puutetta ja joiden tiedetään olevan tulevaisuuden aloja. Erityistä huomiota tulee kiinnittää vihreään ja digitaaliseen siirtymään. Mm. sähköinen monipuolinen ja helposti tavoitettava viestintä on tässä tärkeässä osassa.</p> <p>On tarpeen kehittää osallistujien kykyä työskennellä digitaalisten välineiden avulla itsenäisesti, vuorovaikutuksessa jonkun toisen kanssa tai ryhmätilanteissa.</p>	

Investointiprioriteetti	13i - (ESR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen
--------------------------------	--

Rahoitettavissa hankkeissa toteutetaan pääsääntöisesti alla mainittuja toimenpiteitä:

- parannetaan digitaalista osaamista vastauksena yhteiskunnassa nopeasti tapahtumassa olevaan digiloikkaan
- kehitetään digitaalisia palveluita ja mm. digitaalisia oppimisympäristöjä (pl. investoinnit laitteisiin)

Kohderyhmät: työssä olevat, työttömät ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevat, opiskelijat, nuoret, maahanmuuttajat, osatyökykyiset ja muut vaikeassa työmarkkina-asemassa olevat henkilöt; työllisyys-, koulutus-, sosiaali-, terveys-, kuntoutus-, kulttuuri- ja liikuntapalvelujen tarjoajat, toiminnassa mukana olevat työnantajat ja itsensä työllistäjät

Tuensaajat: kunnat; työllisyys-, koulutus-, sosiaali-, kuntoutus- ja kulttuuripalvelujen tarjoajat; tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, kansalaisjärjestöt, sosiaalipartnerit ja muut toimialaan liittyvät järjestöt, säätiöt ja yritykset

Erityistavoite 13i.4: Yritysten ja yrittäjien nopean muutoskyvykkyyden edistäminen

Suuret muutokset asettavat yritysten kilpailukyvyn koetukselle vaikka voivatkin tarjota myös uusia mahdollisuuksia. Samoin tietoisuus mm. uusista tarpeista tai uusista kohderyhmistä voi avata kysyntää uusillekin yrityksille. Toimintaympäristön nopeasta muutoksesta syntyvät innovaatiot tarjoavat mahdollisuuksia uuteen tai muokattuun liiketoimintaan. Vihreää siirtymistä tukevilla ratkaisuilla, esimerkiksi GreenCare-osaamisen tai kiertotalouden hyödyntämisen lisäämisellä, voivat yritykset löytää toiminnalleen uutta suuntaa.

Yritystoiminnassa tapahtuvat muutokset edellyttävät myös panostamista viestintään. Esimerkiksi ympäristön ja kestävä kehityksen huomioiminen aiempaa vahvemmin yrityksen toiminnassa voi tuoda merkittävää kilpailuetua, ja muutoksista on hyödyllistä tiedottaa niin asiakkaille kuin tarvittaessa

Investointiprioriteetti	13i - (ESR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen
--------------------------------	--

myös laajemminkin. Vihreät arvot huomioiva yritys on jatkossa yhä paremmassa asemassa myös rekrytointien näkökulmasta.

REACT-EU-lisärahoituksen avulla kehitetään ja otetaan käyttöön keinoja vastata nopeasti yritysten työvoima- ja osaamistarpeisiin. Yritysten työntekijöille tarjotaan niiden tarvitsemaa koulutusta, ohjausta, neuvontaa ja valmennusta nopeista muutoksista selviytymiseksi ja oman ammattitaidon ja osaamisen parantamiseksi.

Yrityksen johtaminen muutoksessa on johdolle vaativaa. Muutokset voidaan henkilöstön keskuudessa kokea myös työkykyä alentavina tekijöinä. Työhyvinvointiin voi olla tarvetta kiinnittää erityistä huomiota. Työntekijät ovat yrityksen tärkein menestyksentekijä myös kriiseissä. Epävarmat tilanteet asettavat uudenlaisia vaatimuksia niin henkilöstölle kuin organisaation johdollekin.

Erityistavoitteessa rahoitettavissa hankkeissa tulee pyrkiä edistämään vihreää siirtymistä ja kestäväää kehitystä. Hankkeet suunnataan pandemiasta aiheutuneiden haittojen korjaamiseen alueiden näkökulmasta sopivimmalla ja tehokkaimmalla tavalla siten, että kunkin kohderyhmän erityistarpeet tulevat parhaiten huomioituksi.

Rahoitettavissa hankkeissa toteutetaan pääsääntöisesti alla mainittuja toimenpiteitä:

- tarjotaan koulutusta, neuvontaa, ohjausta ja vertaisoppimista, joilla edistetään yritysten ja niiden henkilöstön valmiuksia, osaamista (pl. digitaidot) ja muutoskyvykkyyttä nopeasti muuttuvan toimintaympäristön hyödyntämiseksi
- parannetaan yritysten johdon osaamista kriisitilanteiden vastuullisessa johtamisessa
- tarjotaan keinoja niin johtajien kuin henkilöstön, yksinyrittäjien ja itsensä työllistäjien työhyvinvointiin uudenlaisissa tai epävarmoissa tilanteissa
- tuetaan valmiuksia, joilla edistetään yritysten vihreää siirtymistä ja innovointia

Investointiprioriteetti	13i - (ESR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen
<p>Kohderyhmät: mikro- ja pk-yritysten henkilöstö ja johto, ml yrittäjät ja itsensä työllistäjät sekä irtisanomisuhanalaiset; kohderyhmälle palveluja tarjoavat tahot; erilaisten työvoima- ja yrityspalvelujen kehittäjät ja tarjoajat</p> <p>Tuensaajat: yritykset, työvoima- ja yrityspalvelujen kehittäjät ja tarjoajat, kunnat, tutkimus- ja koulutusorganisaatiot, sosiaalipartnerit ja muut toimialaan liittyvät järjestöt ja säätiöt</p>	

2.A.2 Toimintojen valintaa ohjaavat periaatteet

Investointiprioriteetti	13i - (ESR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen
--------------------------------	--

2.A.6.3 Rahoitusvälineiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	13i - (ESR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen
--------------------------------	--

2.A.6.4 Suurhankkeiden suunniteltu käyttö (tapauksen mukaan)

Investointiprioriteetti	13i - (ESR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen
--------------------------------	--

2.A.6.5 Tuotosindikaattorit investointiprioriteeteittain ja tarvittaessa alueluokittain

Taulukko 5: Yhteiset ja ohjelmakohtaiset tuotosindikaattorit (investointiprioriteeteittain, jaoteltuna alueluokittain ESR:n osalta ja tarvittaessa EAKR:n osalta)

Investointiprioriteetti		13i - (ESR) Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen edistäminen sekä talouden vihreän, digitaalisen ja palautumiskykyä tukevan elpymisen pohjustaminen					
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Rahasto	Alueluokka (tarvittaessa)	Tavoitearvo (2023)	Tietolähde	Raportointitiheys

					Miehet	Naiset	Yhteensä		
CV30	Covid-19-taudin torjuntaa varten toteutettujen ESR:n toimien arvo	EURO	ESR REACT-EU-VÄLINE				67 535 841,00	EUR2014	Jatkuva raportointi
CV31	Covid-19-taudin torjuntatoimiin tukea saaneet osallistujat	Henkilöt	ESR REACT-EU-VÄLINE				34 500,00	EUR2014	Jatkuva raportointi

2.A.7 Sosiaalinen innovointi, valtioiden välinen yhteistyö ja temaattisten tavoitteiden 1–7 ja 13 edistäminen

Toimintalinja	9 - REACT-EU:n ESR-toimenpiteet
---------------	---------------------------------

2.A.8 Tuloskehys

Taulukko 6: Toimintalinjan tuloskehys (rahastoittain ja EAKR:n ja ESR:n osalta alueluokittain)

Toimintalinja		9 - REACT-EU:n ESR-toimenpiteet											
ID	Indikaattorityyppi	Indikaattori tai keskeinen täytäntöönpanovaihe	Mittayksikkö tapauksen mukaan	Rahasto	Alueluokka	Välitavoite vuodeksi 2018			Lopullinen tavoite (2023)			Tietolähde	Indikaattorin merkityksen selitys, tapauksen mukaan
						Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä		

Laadullisia lisätietoja tuloskehysten määrittämisestä

2.A.9 Tukitoimien luokat

Komission hyväksymään nimikkeistöön perustuvat toimintalinjan sisältöä vastaavat tukitoimien luokat ja unionin tuen ohjeellinen jakautuminen.

Taulukot 7–11: Tukitoimien luokat

Taulukko 7: Näkökohta 1 – Tukitoimien toimintakenttä

Toimintalinja		9 - REACT-EU:n ESR-toimenpiteet			
Rahasto	Alueluokka	Koodi		Summa euroina	
ESF REACT-EU-VÄLINE		102.	Työnhakijoiden ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevien, mukaan lukien pitkäaikaistyöttömät ja kaukana työmarkkinoista olevat henkilöt, työllistyminen, myös paikallisten työllistymisaloitteiden ja työvoiman liikkuvuustuen avulla		8 765 380,00
ESF REACT-EU-VÄLINE		106.	Työntekijöiden, yritysten ja yrittäjien sopeutuminen muutoksiin		13 652 274,00
ESF REACT-EU-VÄLINE		109.	Aktiivinen osallistaminen, myös yhtäläisten mahdollisuuksien ja aktiivisen osallistumisen edistämiseksi, ja työllistettävyyden parantaminen		4 654 184,00

Toimintalinja		9 - REACT-EU:n ESR-toimenpiteet		
Rahasto	Alueluokka	Koodi		Summa euroina
ESF REACT-EU-VÄLINE		117. Kaikille ikäryhmille yhtäläisten elinikäisen oppimisen mahdollisuuksien edistäminen formaaleissa, nonformaaleissa ja informaaleissa puitteissa työvoiman tietojen, taitojen ja pätevyyden kehittämiseksi sekä joustavien oppimisväylien edistäminen, myös ammatillisen ohjauksen ja hankitun pätevyyden validoinnin avulla		11 713 031,00

Taulukko 8: Näkökohta 2 – Rahoitusmuoto

Toimintalinja		9 - REACT-EU:n ESR-toimenpiteet		
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina	
ESF REACT-EU-VÄLINE		01. Avustus, jota ei tarvitse maksaa takaisin	38 784 869,00	

Taulukko 9: Näkökohta 3 – Aluetyyppi

Toimintalinja		9 - REACT-EU:n ESR-toimenpiteet		
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina	
ESF REACT-EU-VÄLINE		01. Suuret kaupunkialueet (tiheästi asutut, >50 000 asukasta)	19 780 283,00	
ESF REACT-EU-VÄLINE		02. Pienet kaupunkialueet (keskitiheästi asutut, >5 000 asukasta)	6 981 277,00	
ESF REACT-EU-VÄLINE		03. Maaseutualueet (harvaan asutut)	969 622,00	
ESF REACT-EU-VÄLINE		04. Makroalueellinen yhteistyöalue	193 924,00	
ESF REACT-EU-VÄLINE		05. Yhteistyö kansallisten tai alueellisten yhteistyöalueiden kesken maatasolla	3 490 638,00	
ESF REACT-EU-VÄLINE		06. ESR:n puitteissa tehtävä valtioiden välinen yhteistyö	775 697,00	
ESF REACT-EU-VÄLINE		07. Ei sovelleta	6 593 428,00	

Taulukko 10: Näkökohta 4 – Alueelliset toteutustavat

Toimintalinja		9 - REACT-EU:n ESR-toimenpiteet		
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina	
ESF REACT-EU-VÄLINE		07. Ei sovelleta	38 784 869,00	

Taulukko 11: Näkökohta 6 – ESR:n ja ESR-REACT-EU:n toissijainen teema (ainoastaan ESR ja nuorisotyöllisyysaloite)

Toimintalinja		9 - REACT-EU:n ESR-toimenpiteet		
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina	
ESF REACT-EU-VÄLINE		01. Vähähiihiseen ja resurssitehokkaaseen talouteen siirtymisen tukeminen	9 618 648,00	
ESF REACT-EU-VÄLINE		02. Sosiaaliset innovaatiot	620 558,00	

Toimintalinja		9 - REACT-EU:n ESR-toimenpiteet	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Summa euroina
ESF REACT-EU-VÄLINE		03. Pk-yritysten kilpailukyvyyn parantaminen	11 247 612,00
ESF REACT-EU-VÄLINE		05. Tieto- ja viestintätekniikan saatavuuden, käytön ja laadun parantaminen	8 455 101,00
ESF REACT-EU-VÄLINE		06. Syrjintäkielto	2 792 511,00
ESF REACT-EU-VÄLINE		08. Ei sovelleta	6 050 439,00

2.A.10 Yhteenveto teknisen avun suunnitellusta käytöstä, tarpeen mukaan myös toimet, joilla parannetaan ohjelmien hallintoon ja valvontaan osallistuvien viranomaisten ja tuensaajien hallinnollisia valmiuksia (tapauksen mukaan) (toimintalinjoittain)

Toimintalinja:	9 - REACT-EU:n ESR-toimenpiteet

2.B KUVAUS TEKNISEN AVUN TOIMINTALINJOISTA

2.B.1 Toimintalinja

Toimintalinjan tunniste	6
Toimintalinjan nimike	Tekninen tuki EAKR

Koko toimintalinja kohdistuu REACT-EU-välineestä tuettavaan tekniseen tukeen

2.B.2 Perusteet useamman alueluokan kattavan toimintalinjan käyttöönotolle (tapauksen mukaan)

2.B.3 Rahasto ja alueluokka

Rahasto	Alueluokka	Laskentaperusta (tukikelpoiset kokonaismenot tai tukikelpoiset julkiset menot)
EAKR	Kehittyneemmät	Julkinen

2.B.4 Erityistavoitteet ja odotetut tulokset

Tunniste	Erityistavoite	Tulokset, joihin jäsenvaltio pyrkii unionin tuella
11.1	RR-ohjelman tehokkaan toimeenpanon varmistaminen EAKR (tekninen tuki)	Tekninen tuki varmistaa ohjelman tehokkaan toimeenpanon. Teknisen tuen käytön keskeisenä tuloksena on ohjelmatyön laadun, ohjelman toimeenpanon, neuvonnan, tiedotuksen, seurannan ja hallinnon koordinaation tehostuminen. Teknistä tukea käytetään toimiin, jotka liittyvät toimenpideohjelman valmisteluun, hallinnointiin, seurantaan, arviointiin, tiedotukseen ja valvontaan sekä toimiin, joilla parannetaan rahastojen täytäntöönpanoa koskevia valmiuksia. Teknistä tukea käytetään myös kustannuksiin, jotka aiheutuvat ohjelman toimenpiteiden yhteensovittamisesta ja täydentävyyden varmistamisesta Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston sekä kalatalousrahaston tukitoimien kanssa.

2.B.5 Tulosindikaattorit

Taulukko 12: Ohjelmakohtaiset tulosindikaattorit (erityistavoitteittain) (EAKR/ESR/koheesiorahasto/EAKR-REACT-EU/ESR-REACT-EU) (erityistavoitteittain) (EAKR:n/ESR:n/koheesiorahaston osalta)

Toimintalinja		11.1 - RR-ohjelman tehokkaan toimeenpanon varmistaminen EAKR (tekninen tuki)									
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Lähtöarvo			Perusvuosi	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
			Miehet	Naiset	Yhteensä		Miehet	Naiset	Yhteensä		
111	Ohjelman täysimääräinen ja tehokas toteuttaminen	%			98,00	2015			100,00	EURA2014 (lähtötaso on asetettu 2007 - 2013 maksatusennusteen mukaisesti)	vuosittain

2.B.6 Tuettavat toimet ja niiden odotettu vaikutus erityistavoitteiden saavuttamiseen (toimintalinjoittain)

2.B.6.1 Kuvaus tuettavista toimista ja niiden odotetusta vaikutuksesta erityistavoitteiden saavuttamiseen

Toimintalinja	6 - Tekninen tuki EAKR
<p>Toimintalinjalla tuettava toiminta</p> <p>Teknistä tukea kohdistetaan rakennerahasto-ohjelman hallinnointiin, koordinointiin valvontaan ja petosten torjuntaan. Teknistä tukea kohdistetaan rakennerahasto-ohjelman toimeenpanosta vastaavien viranomaisten henkilöstön kustannuksiin ja seurantakomitean järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Lisäksi teknistä tukea käytetään koulutustilaisuuksiin, seminaareihin ja työkokouksiin, jotka tukevat ohjelman toimeenpanoa tai joilla edistetään eri rakennerahastotoimijoiden välistä moniammatillista verkostoitumista ja toinen toisiltaan oppimista. Tilaisuuksien avulla turvataan myös hyvät hallintomenettelyt ja niiden yhdenmukaisuus valtakunnallisesti uuteen hallintomalliin siirryttäessä.</p> <p>Hallintoviranomainen laatii ohjelmatason hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksen. Välittäviin toimielimiin suuntautuvilla ohjaus- ja valvontakäynneillään hallintoviranomainen varmistaa välittävän toimielimen hallinto- ja valvontajärjestelmää koskevan kuvauksen ajantasaisuuden ja kuvauksen mukaisesti perustetun järjestelmän toimivuuden.</p> <p>Rahoitettavissa hankkeissa toteutetaan pääsääntöisesti alla mainittuja toimenpiteitä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuetaan ohjelman hallinto-, valmistelu- ja toimeenpanotehtäviä hoitavan henkilöstön palkka-, matka- ja hallintokuluja 	

Toimintalinja	6 - Tekninen tuki EAKR
<ul style="list-style-type: none"> • tuetaan seurantakomitean ja maakunnan yhteistyöryhmien kokousten järjestämistä; • tuetaan ohjelman toteuttamista edistävän koulutuksen järjestämistä ja toimijoiden verkostoitumista; • järjestetään ohjelman valvonta; • hankitaan ohjelman toimeenpanoon liittyviä selvityksiä • tuetaan ohjelman toteutusta edistävää viestintää 	

2.B.6.2 Tuotosindikaattorit, joiden odotetaan myötävaikuttavan tuloksiin

Taulukko 13: Tuotosindikaattorit (EAKR/ESR/koheesiorahasto/EAKR-REACT-EU/ESR-REACT-EU) (toimintalinjoittain)
(EAKR:n/ESR:n/koheesiorahaston osalta)

Toimintalinja		6 - Tekninen tuki EAKR				
Tunniste	Indikaattori (indikaattorin nimi)	Mittayksikkö	Tavoitearvo (2023) (vapaaehtoinen)			Tietolähde
			Miehet	Naiset	Yhteensä	
11.2	Hallintoviranomaisen koulutustilaisuudet ohjelman toimeenpanon varmistamiseksi	lkm				Erillisseuranta
11.1	Henkilötyövuodet	lkm				Eura2014
11.3	Hallintoviranomaisen järjestämät viestintätilaisuudet	lkm				Eura2014

2.B.7 Tukitoimien luokat (toimintalinjoittain)

Komission hyväksymään nimikkeistöön perustuvat vastaavat tukitoimien luokat ja unionin tuen ohjeellinen jakautuminen

Taulukot 14-16: Tukitoimien luokat

Taulukko 14: Näkökohta 1 – Tukitoimen toimintakenttä

Toimintalinja		6 - Tekninen tuki EAKR	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Määrä euroina
EAKR		121. Valmistelu, täytäntöönpano, seuranta ja tarkastus	25 964 517,00

Taulukko 15: Näkökohta 2 – Rahoitusmuoto

Toimintalinja		6 - Tekninen tuki EAKR	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Määrä euroina
EAKR		01. Avustus, jota ei tarvitse maksaa takaisin	25 964 517,00

Taulukko 16: Näkökohta 3 – Aluetyyppi

Toimintalinja		6 - Tekninen tuki EAKR	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Määrä euroina
EAKR		07. Ei sovelleta	25 964 517,00

2.B.1 Toimintalinja

Toimintalinjan tunniste	7
Toimintalinjan nimike	Tekninen tuki ESR

Koko toimintalinja kohdistuu REACT-EU-välineestä tuettavaan tekniseen tukeen

2.B.2 Perusteet useamman alueluokan kattavan toimintalinjan käyttöönotolle (tapauksen mukaan)**2.B.3 Rahasto ja alueluokka**

Rahasto	Alueluokka	Laskentaperusta (tukikelpoiset kokonaismenot tai tukikelpoiset julkiset menot)
ESR	Kehittyneemmät	Julkinen

2.B.4 Erityistavoitteet ja odotetut tulokset

Tunniste	Erityistavoite	Tulokset, joihin jäsenvaltio pyrkii unionin tuella
11.2	RR-ohjelman tehokkaan toimeenpanon varmistaminen ESR (tekninen tuki)	Tekninen tuki varmistaa ohjelman tehokkaan toimeenpanon. Teknisen tuen käytön keskeisenä tuloksena on ohjelmatyön laadun, ohjelman toimeenpanon, neuvonnan, tiedotuksen, seurannan ja hallinnon koordinaation tehostuminen. Teknistä tukea käytetään toimiin, jotka liittyvät toimenpideohjelman valmisteluun, hallintointiin, seurantaan, arviointiin, tiedotukseen ja valvontaan sekä toimiin, joilla parannetaan rahastojen täytäntöönpanoa koskevia valmiuksia. Teknistä tukea käytetään myös kustannuksiin, jotka aiheutuvat ohjelman toimenpiteiden yhteensovittamisesta ja täydentävyyden varmistamisesta Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston sekä kalatalousrahaston tukitoimien kanssa.

2.B.5 Tulosindikaattorit

Taulukko 12: Ohjelmakohtaiset tulosindikaattorit (erityistavoitteittain) (EAKR/ESR/koheesiorahasto/EAKR-REACT-EU/ESR-REACT-EU) (erityistavoitteittain) (EAKR:n/ESR:n/koheesiorahaston osalta)

Toimintalinja		11.2 - RR-ohjelman tehokkaan toimeenpanon varmistaminen ESR (tekninen tuki)									
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Lähtöarvo			Perusvuosi	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
			Miehet	Naiset	Yhteensä		Miehet	Naiset	Yhteensä		
111	Ohjelman täysimääräinen ja tehokas toteuttaminen	%			96,00	2015			100,00	EURA2014, lähtötaso on asetettu 2007 - 2013 maksatusennusteiden mukaisesti	vuosittain

2.B.6 Tuettavat toimet ja niiden odotettu vaikutus erityistavoitteiden saavuttamiseen (toimintalinjoittain)

2.B.6.1 Kuvaus tuettavista toimista ja niiden odotetusta vaikutuksesta erityistavoitteiden saavuttamiseen

Toimintalinja	7 - Tekninen tuki ESR
<p>Toimintalinjalla tuettava toiminta</p> <p>Teknistä tukea kohdistetaan rakennerahasto-ohjelman hallinnointiin ja seurantaan tarvittavan tietojärjestelmän kehittämiseen, arviointiin, tiedotukseen, tarkastustoimintaan ja petosten torjuntaan.</p> <p>Ohjelmakaudella 2014–2020 rakennerahastojen sähköisessä hallinnoinnissa pääasiallinen käytössä oleva palveluratkaisu on EURA2014-tietojärjestelmä, johon suuri osa teknisestä tuesta kohdennetaan. Samalla kehitetään uusia sähköisiä prosesseja tavoitteena entistä yksinkertaisempi ja tehokas hankehallinta. Viranomaiskäyttäjärölien lukumäärä tuottaa ajantasaista tietoa EURA2014-tietäjärjestelmän käyttäjistä ja muutoksista henkilöstön määrässä. Ajantasainen käyttäjätieto varmistaa tehokkaan viestinnän ja ohjeistuksen hallintoviranomaisen ja välittävien toimielinten välillä sekä henkilöstön vaihtuessa.</p> <p>Teknisellä tuella hankitaan myös julkisen hankintamenettelyn kautta ohjelman arvioinnit erillisen hallintoviranomaisen arviointisuunnitelman mukaisesti sekä tarvittaessa tutkimuksia ja temaattisia erillisselvityksiä.</p> <p>Ohjelman tiedotustoimien periaatteena on turvata EU:n osarahoittaman toiminnan avoimuus, läpinäkyvyys ja tehokkuus Suomessa. Teknistä tukea</p>	

Toimintalinja	7 - Tekninen tuki ESR
<p>suunnataan viestintään ja viestintäaineistoihin (esim. lomakkeet, lehti-ilmoitukset, julisteet, kyltit ja tiedotusohje). Viestintätoimien erityisenä tarkoituksena on tiedottaa ohjelman rahoitusmahdollisuuksista potentiaalisille hanketoteuttajille. Lisäksi teknisellä tuella uudistetaan rakennerahastojen visuaalinen ilme ohjelmakaudelle 2014–2020.</p> <p>Hallintoviranomainen laatii ohjelmatason hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksen. Tarkastusviranomainen tarkastaa järjestelmätarkastuksissaan hallinto- ja valvontajärjestelmien toimivuutta. Tarkastusviranomainen vastaa myös yleisasetuksen mukaisten muiden tarkastusvelvoitteiden täyttymisestä. Tarkastusviranomaisen hankkimiin tarkastustoimiin käytetään teknistä tukea.</p> <p>Rahoitettavissa hankkeissa toteutetaan pääsääntöisesti alla mainittuja toimenpiteitä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hankitaan, kehitetään ja ylläpidetään ohjelman hallinnointiin liittyviä tietojärjestelmiä; • hankitaan ohjelman toimeenpanoon liittyviä arviointeja ja selvityksiä; • hankitaan ohjelman tarkastusviranomaisen vastuulla olevia tarkastustoimia; • tuetaan ohjelman toteutusta edistävää viestintää ja uudistetaan ohjelman toimeenpanoon liittyvää viestintää; • tuetaan ohjelman hallinto-, valmistelu- ja toimeenpanotehtäviä hoitavan henkilöstön palkka-, matka- ja hallintokuluja 	

2.B.6.2 Tuotosindikaattorit, joiden odotetaan myötävaikuttavan tuloksiin

Taulukko 13: Tuotosindikaattorit (EAKR/ESR/koheesiorahasto/EAKR–REACT-EU/ESR–REACT-EU) (toimintalinjoittain)
(EAKR:n/ESR:n/koheesiorahaston osalta)

Toimintalinja		7 - Tekninen tuki ESR				
Tunniste	Indikaattori (indikaattorin nimi)	Mittayksikkö	Tavoitearvo (2023) (vapaaehtoinen)			Tietolähde
			Miehet	Naiset	Yhteensä	
11.1	Henkilötyövuodet	lkm				Eura2014
11.3	Hallintoviranomaisen järjestämät viestintätilaisuudet	lkm				Eura2014
12.1	Eura2014 järjestelmään myönnettyt viranomaiskäyttäjaoikeudet	lkm				Eura2014
12.2	Arviontien määrä	km				Eura2014

2.B.7 Tukitoimien luokat (toimintalinjoittain)

Komission hyväksymään nimikkeistöön perustuvat vastaavat tukitoimien luokat ja unionin tuen ohjeellinen jakautuminen

Taulukot 14-16: Tukitoimien luokat

Taulukko 14: Näkökohta 1 – Tukitoimen toimintakenttä

Toimintalinja		7 - Tekninen tuki ESR	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Määrä euroina
ESR		121. Valmistelu, täytäntöönpano, seuranta ja tarkastus	15 928 333,00
ESR		122. Arviointi ja selvitykset	495 109,00
ESR		123. Tiedotus ja viestintä	495 109,00

Taulukko 15: Näkökohta 2 – Rahoitusmuoto

Toimintalinja		7 - Tekninen tuki ESR	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Määrä euroina
ESR		01. Avustus, jota ei tarvitse maksaa takaisin	16 918 551,00

Taulukko 16: Näkökohta 3 – Aluetyyppi

Toimintalinja		7 - Tekninen tuki ESR	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Määrä euroina
ESR		07. Ei sovelleta	16 918 551,00

2.B.1 Toimintalinja

Toimintalinjan tunniste	10
-------------------------	----

Toimintalinjan tunniste	10
Toimintalinjan nimike	REACT-EU:n tekninen tuki (EAKR)

Koko toimintalinja kohdistuu REACT-EU-välineestä tuettavaan tekniseen tukeen

2.B.2 Perusteet useamman alueluokan kattavan toimintalinjan käyttöönotolle (tapauksen mukaan)

2.B.3 Rahasto ja alueluokka

Rahasto	Alueluokka	Laskentaperusta (tukikelpoiset kokonaisuudet tai tukikelpoiset julkiset menot)
EAKR		Julkinen

2.B.4 Erityistavoitteet ja odotetut tulokset

Tunniste	Erityistavoite	Tulokset, joihin jäsenvaltio pyrkii unionin tuella
11.3	REACT-EU:n toimenpiteiden toimeenpanon varmistaminen EAKR-tehokkaan	Toimintalinjan 10 tekninen tuki varmistaa REACT-EU -toimenpiteiden tehokkaan toimeenpanon. Teknisen tuen käytön keskeisenä tuloksena on ohjelmityön laadun, ohjelman toimeenpanon, neuvonnan, tiedotuksen, seurannan ja hallinnon koordinaation tehostuminen. REACT-EU:n teknistä tukea voidaan käyttää toimiin, jotka liittyvät hallinnointiin, seurantaan, tiedotukseen ja valvontaan sekä toimiin, joilla parannetaan rahastojen täytäntöönpanoa koskevia valmiuksia. Teknistä tukea käytetään myös kustannuksiin, jotka aiheutuvat ohjelman toimenpiteiden yhteensovittamisesta ja täydentävyyden varmistamisesta Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston sekä kalatalousrahaston tukitoimien kanssa. Teknisen tuen käyttö tapahtuu Flat rate –menettelyllä.

2.B.5 Tulosindikaattorit

Taulukko 12: Ohjelmakohtaiset tulosindikaattorit (erityistavoitteittain) (EAKR/ESR/koheesiorahasto/EAKR-REACT-EU/ESR-REACT-EU) (erityistavoitteittain) (EAKR:n/ESR:n/koheesiorahaston osalta)

Toimintalinja		11.3 - REACT-EU:n EAKR-toimenpiteiden tehokkaan toimeenpanon varmistaminen									
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Lähtöarvo			Perusvuosi	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
			Miehet	Naiset	Yhteensä		Miehet	Naiset	Yhteensä		
111	Ohjelman täysimääräinen ja tehokas toteuttaminen	%			98,00	2015			100,00	EUR2014 (lähtötaso on asetettu ohjelmakauden 2007-2013 maksatusennusteen mukaisesti)	Vuosittain

2.B.6 Tuettavat toimet ja niiden odotettu vaikutus erityistavoitteiden saavuttamiseen (toimintalinjoittain)

2.B.6.1 Kuvaus tuettavista toimista ja niiden odotetusta vaikutuksesta erityistavoitteiden saavuttamiseen

Toimintalinja	10 - REACT-EU:n tekninen tuki (EAKR)
<p>Toimintalinjan 10 teknistä tukea kohdistetaan REACT-EU -toimenpiteiden hallinnointiin, koordinointiin, valvontaan ja petosten torjuntaan. Teknistä tukea kohdistetaan rakennerahasto-ohjelman toimeenpanosta vastaavien viranomaisten henkilöstön kustannuksiin ja seurantakomitean järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Lisäksi teknistä tukea käytetään koulutustilaisuuksiin, seminaareihin ja työkokouksiin, jotka tukevat ohjelman toimeenpanoa tai joilla edistetään eri rakennerahastotoimijoiden välistä moniammatillista verkostoitumista ja toinen toisiltaan oppimista. Tilaisuuksien avulla turvataan myös hyvät hallintomenettelyt ja niiden yhdenmukaisuus valtakunnallisesti uuteen hallintomalliin siirryttäessä.</p> <p>Hallintoviranomainen on laatinut ohjelmatason hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksen. Välittäviin toimielimiin suuntautuvilla ohjaus- ja valvontakäynneillään hallintoviranomainen varmistaa välittävän toimielimen hallinto- ja valvontajärjestelmää koskevan kuvauksen ajantasaisuuden ja kuvauksen mukaisesti perustetun järjestelmän toimivuuden.</p> <p>REACT-EU:n teknisellä tuella voidaan toteuttaa alla mainittuja toimenpiteitä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuetaan ohjelman hallinto-, valmistelu- ja toimeenpanotehtäviä hoitavan henkilöstön palkka-, matka- ja hallintokuluja • tuetaan seurantakomitean ja maakunnan yhteistyöryhmien kokousten järjestämistä; • tuetaan ohjelman toteuttamista edistävän koulutuksen järjestämistä ja toimijoiden verkostoitumista 	

Toimintalinja	10 - REACT-EU:n tekninen tuki (EAKR)
<ul style="list-style-type: none"> • järjestetään ohjelman valvonta • hankitaan ohjelman toimeenpanoon liittyviä selvityksiä • tuetaan ohjelman toteutusta edistävää viestintää 	

2.B.6.2 Tuotosindikaattorit, joiden odotetaan myötävaikuttavan tuloksiin

Taulukko 13: Tuotosindikaattorit (EAKR/ESR/koheesiorahasto/EAKR–REACT-EU/ESR–REACT-EU) (toimintalinjoittain)
(EAKR:n/ESR:n/koheesiorahaston osalta)

Toimintalinja		10 - REACT-EU:n tekninen tuki (EAKR)				
Tunniste	Indikaattori (indikaattorin nimi)	Mittayksikkö	Tavoitearvo (2023) (vapaaehtoinen)			Tietolähde
			Miehet	Naiset	Yhteensä	
11.2	Hallintoviranomaisen koulutustilaisuudet ohjelman toimeenpanon varmistamiseksi	lkm			0,00	Erillisseuranta
11.1	Henkilötyövuodet	lkm			0,00	EUR2014
11.3	Hallintoviranomaisen järjestämät viestintätilaisuudet	lkm			0,00	Erillisseuranta

2.B.7 Tukitoimien luokat (toimintalinjoittain)

Komission hyväksymään nimikkeistöön perustuvat vastaavat tukitoimien luokat ja unionin tuen ohjeellinen jakautuminen

Taulukot 14-16: Tukitoimien luokat

Taulukko 14: Näkökohta 1 – Tukitoimen toimintakenttä

Toimintalinja		10 - REACT-EU:n tekninen tuki (EAKR)		
Rahasto	Alueluokka	Koodi		Määrä euroina
EAKR REACT-EU-VÄLINE		121. Valmistelu, täytäntöönpano, seuranta ja tarkastus		3 151 673,00

Taulukko 15: Näkökohta 2 – Rahoitusmuoto

Toimintalinja		10 - REACT-EU:n tekninen tuki (EAKR)		
Rahasto	Alueluokka	Koodi		Määrä euroina
EAKR REACT-EU-VÄLINE		01. Avustus, jota ei tarvitse maksaa takaisin		3 151 673,00

Taulukko 16: Näkökohta 3 – Aluetyypit

Toimintalinja		10 - REACT-EU:n tekninen tuki (EAKR)		
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Määrä euroina	
EAKR REACT-EU-VÄLINE		07. Ei sovelleta	3 151 673,00	

2.B.1 Toimintalinja

Toimintalinjan tunniste	11
Toimintalinjan nimike	REACT-EU:n tekninen tuki (ESR) Toimintalinjan 11 tekninen tuki varmistaa REACT-EU -toimenpiteiden tehokkaan toimeenpanon. Teknisen tuen käytön keskeisenä tuloksena on ohjelmatyön laadun, ohjelman toimeenpanon, neuvonnan, tiedotuksen, seurannan ja hallinnon koordinaation tehostuminen. Teknistä tukea voidaan käyttää toimiin, jotka liittyvät hallintointiin, seurantaan, arviointiin, tiedotukseen ja valvontaan sekä toimiin, joilla parannetaan rahastojen täytäntöönpanoa koskevia valmiuksia. Teknistä

Koko toimintalinja kohdistuu REACT-EU-välineestä tuettavaan tekniseen tukeen

2.B.2 Perusteet useamman alueluokan kattavan toimintalinjan käyttöönotolle (tapauksen mukaan)

2.B.3 Rahasto ja alueluokka

Rahasto	Alueluokka	Laskentaperusta (tukikelpoiset kokonaisuudet tai tukikelpoiset julkiset menot)
ESR		Julkinen

2.B.4 Erityistavoitteet ja odotetut tulokset

Tunniste	Erityistavoite	Tulokset, joihin jäsenvaltio pyrkii unionin tuella
11.4	REACT-EU:n ESR-toimenpiteiden tehokkaan toimeenpanon varmistaminen	Toimintalinjan 11 tekninen tuki varmistaa REACT-EU -toimenpiteiden tehokkaan toimeenpanon. Teknisen tuen käytön keskeisenä tuloksena on ohjelmatyön laadun, ohjelman toimeenpanon, neuvonnan, tiedotuksen, seurannan ja hallinnon koordinaation tehostuminen. Teknistä tukea voidaan käyttää toimiin, jotka liittyvät hallintointiin, seurantaan, arviointiin, tiedotukseen ja valvontaan sekä toimiin, joilla parannetaan rahastojen täytäntöönpanoa koskevia valmiuksia. Teknistä tukea käytetään myös kustannuksiin, jotka aiheutuvat ohjelman toimenpiteiden yhteensovittamisesta ja täydentävyyden varmistamisesta Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston sekä kalatalousrahaston tukitoimien kanssa. Teknisen tuen käyttö tapahtuu Flat rate –menettelyllä.

2.B.5 Tulosindikaattorit

Taulukko 12: Ohjelmakohtaiset tulosindikaattorit (erityistavoitteittain) (EAKR/ESR/koheesiorahasto/EAKR-REACT-EU/ESR-REACT-EU) (erityistavoitteittain) (EAKR:n/ESR:n/koheesiorahaston osalta)

Toimintalinja		11.4 - REACT-EU:n ESR-toimenpiteiden tehokkaan toimeenpanon varmistaminen									
Tunniste	Indikaattori	Mittayksikkö	Lähtöarvo			Perusvuosi	Tavoitearvo (2023)			Tietolähde	Raportointitiheys
			Miehet	Naiset	Yhteensä		Miehet	Naiset	Yhteensä		
111	Ohjelman täysimääräinen ja tehokas toteuttaminen	%			96,00	2015			100,00	EURA2014 (lähtötaso on asetettu ohjelmakauden 2007-2013 maksatusennusteen mukaisesti)	Vuosittain

2.B.6 Tuettavat toimet ja niiden odotettu vaikutus erityistavoitteiden saavuttamiseen (toimintalinjoittain)

2.B.6.1 Kuvaus tuettavista toimista ja niiden odotetusta vaikutuksesta erityistavoitteiden saavuttamiseen

<p>Toimintalinja</p> <p>11 - REACT-EU:n tekninen tuki (ESR)</p> <p>Toimintalinjan 11 tekninen tuki varmistaa REACT-EU -toimenpiteiden tehokkaan toimeenpanon. Teknisen tuen käytön keskeisenä tuloksena on ohjelmatyön laadun, ohjelman toimeenpanon, neuvonnan, tiedotuksen, seurannan ja hallinnon koordinaation tehostuminen. Teknistä tukea voidaan käyttää toimiin, jotka liittyvät hallinnointiin, seurantaan, arviointiin, tiedotukseen ja valvontaan sekä toimiin, joilla parannetaan rahastojen täytäntöönpanoa koskevia valmiuksia. Teknistä</p>	<p>Teknistä tukea kohdistetaan REACT-EU-toimenpiteiden hallinnointiin ja seurantaan tarvittavan tietojärjestelmän kehittämiseen, arviointiin, tiedotukseen tarkastustoimintaan ja petosten torjuntaan.</p> <p>Ohjelmakaudella 2014–2020 rakennerahastojen sähköisessä hallinnoinnissa pääasiallinen käytössä oleva palveluratkaisu on EURA2014-tietojärjestelmä, johon REACT-EU:n johdosta tehtäviin muutoksiin suuri osa teknisestä tuesta kohdennetaan.</p> <p>Teknisellä tuella hankitaan myös julkisen hankintamenettelyn kautta ohjelman arvioinnit erillisen hallintoviranomaisen arviointisuunnitelman mukaisesti sekä tarvittaessa tutkimuksia ja temaattisia erillisselvityksiä.</p> <p>Ohjelman tiedotustoimien periaatteena on turvata EU:n osarahoittaman toiminnan avoimuus, läpinäkyvyys ja tehokkuus Suomessa. Teknistä tukea suunnataan viestintään ja viestintäaineistoihin (esim. lomakkeet, lehti-ilmoitukset, julisteet, kyltit ja tiedotusohje). Viestintätoimien erityisenä tarkoituksena on tiedottaa ohjelman rahoitusmahdollisuuksista potentiaalisille hanketoteuttajille.</p>
---	--

Toimintalinja	11 - REACT-EU:n tekninen tuki (ESR) Toimintalinjan 11 tekninen tuki varmistaa REACT-EU -toimenpiteiden tehokkaan toimeenpanon. Teknisen tuen käytön keskeisenä tuloksena on ohjelmatyön laadun, ohjelman toimeenpanon, neuvonnan, tiedotuksen, seurannan ja hallinnon koordinaation tehostuminen. Teknistä tukea voidaan käyttää toimiin, jotka liittyvät hallinnointiin, seurantaan, arviointiin, tiedotukseen ja valvontaan sekä toimiin, joilla parannetaan rahastojen täytäntöönpanoa koskevia valmiuksia. Teknistä
<p>Hallintoviranomainen on laatinut ohjelmatasoisen hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksen. Tarkastusviranomainen tarkastaa järjestelmätarkastuksissaan hallinto- ja valvontajärjestelmien toimivuutta. Tarkastusviranomainen vastaa myös yleisasetuksen mukaisten muiden tarkastusvelvoitteiden täyttymisestä. Tarkastusviranomaisen hankkimiin tarkastustoimiin käytetään teknistä tukea.</p> <p>Rahoitettavissa hankkeissa voidaan toteuttaa alla mainittuja toimenpiteitä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kehitetään ja ylläpidetään ohjelman hallinnointiin liittyviä tietojärjestelmiä; • hankitaan ohjelman toimeenpanoon liittyviä arvioiteja ja selvityksiä; • hankitaan ohjelman tarkastusviranomaisen vastuulla olevia tarkastustoimia; • tuetaan ohjelman toteutusta edistävää viestintää ja uudistetaan ohjelman toimeenpanoon liittyvää viestintää; • tuetaan ohjelman hallinto-, valmistelu- ja toimeenpanotehtäviä hoitavan henkilöstön palkka-, matka- ja hallintokuluja 	

2.B.6.2 Tuotosindikaattorit, joiden odotetaan myötävaikuttavan tuloksiin

Taulukko 13: Tuotosindikaattorit (EAKR/ESR/koheesiorahasto/EAKR-REACT-EU/ESR-REACT-EU) (toimintalinjoittain)
(EAKR:n/ESR:n/koheesiorahaston osalta)

Toimintalinja	11 - REACT-EU:n tekninen tuki (ESR) Toimintalinjan 11 tekninen tuki varmistaa REACT-EU -toimenpiteiden tehokkaan toimeenpanon. Teknisen tuen käytön keskeisenä tuloksena on ohjelmatyön laadun, ohjelman toimeenpanon, neuvonnan, tiedotuksen, seurannan ja hallinnon koordinaation tehostuminen. Teknistä tukea voidaan käyttää toimiin, jotka liittyvät hallinnointiin, seurantaan, arviointiin, tiedotukseen ja valvontaan sekä toimiin, joilla parannetaan rahastojen täytäntöönpanoa koskevia valmiuksia. Teknistä					
Tunniste	Indikaattori (indikaattorin nimi)	Mittayksikkö	Tavoitearvo (2023) (vapaaehtoinen)			Tietolähde
			Miehet	Naiset	Yhteensä	
11.1	Henkilötyövuodet	lkm			0,00	EUR2014
11.3	Hallintoviranomaisen järjestämät viestintätilaisuudet	lkm			0,00	Erillisseuranta
12.2	Arvontien määrä	km			0,00	Erillisseuranta

2.B.7 Tukitoimien luokat (toimintalinjoittain)

Komission hyväksymään nimikkeistöön perustuvat vastaavat tukitoimien luokat ja unionin tuen ohjeellinen jakautuminen

Taulukot 14-16: Tukitoimien luokat

Taulukko 14: Näkökohta 1 – Tukitoimen toimintakenttä

Toimintalinja		11 - REACT-EU:n tekninen tuki (ESR) Toimintalinjan 11 tekninen tuki varmistaa REACT-EU -toimenpiteiden tehokkaan toimeenpanon. Teknisen tuen käytön keskeisenä tuloksena on ohjelmayön laadun, ohjelman toimeenpanon, neuvonnan, tiedotuksen, seurannan ja hallinnon koordinaation tehostuminen. Teknistä tukea voidaan käyttää toimiin, jotka liittyvät hallinnointiin, seurantaan, arviointiin, tiedotukseen ja valvontaan sekä toimiin, joilla parannetaan rahastojen täytäntöönpanoa koskevia valmiuksia. Teknistä	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Määrä euroina
ESR REACT-EU- VÄLINE		121. Valmistelu, täytäntöönpano, seuranta ja tarkastus	1 350 716,00

Taulukko 15: Näkökohta 2 – Rahoitusmuoto

Toimintalinja		11 - REACT-EU:n tekninen tuki (ESR) Toimintalinjan 11 tekninen tuki varmistaa REACT-EU -toimenpiteiden tehokkaan toimeenpanon. Teknisen tuen käytön keskeisenä tuloksena on ohjelmayön laadun, ohjelman toimeenpanon, neuvonnan, tiedotuksen, seurannan ja hallinnon koordinaation tehostuminen. Teknistä tukea voidaan käyttää toimiin, jotka liittyvät hallinnointiin, seurantaan, arviointiin, tiedotukseen ja valvontaan sekä toimiin, joilla parannetaan rahastojen täytäntöönpanoa koskevia valmiuksia. Teknistä	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Määrä euroina
ESR REACT-EU- VÄLINE		01. Avustus, jota ei tarvitse maksaa takaisin	1 350 716,00

Taulukko 16: Näkökohta 3 – Aluetyyppi

Toimintalinja		11 - REACT-EU:n tekninen tuki (ESR) Toimintalinjan 11 tekninen tuki varmistaa REACT-EU -toimenpiteiden tehokkaan toimeenpanon. Teknisen tuen käytön keskeisenä tuloksena on ohjelmayön laadun, ohjelman toimeenpanon, neuvonnan, tiedotuksen, seurannan ja hallinnon koordinaation tehostuminen. Teknistä tukea voidaan käyttää toimiin, jotka liittyvät hallinnointiin, seurantaan, arviointiin, tiedotukseen ja valvontaan sekä toimiin, joilla parannetaan rahastojen täytäntöönpanoa koskevia valmiuksia. Teknistä	
Rahasto	Alueluokka	Koodi	Määrä euroina
ESR REACT- EU-VÄLINE		07. Ei sovelleta	1 350 716,00

3. RAHOITUSSUUNNITELMA

3.1 Kustakin rahastosta annettavaan tukeen varatut määrärahat ja suoritusvarauksen määrä

Taulukko 17

Rahasto	Alueluokka	2014		2015		2016		2017		2018	
		Pääosuus	Suoritusvaraus	Pääosuus	Suoritusvaraus	Pääosuus	Suoritusvaraus	Pääosuus	Suoritusvaraus	Pääosuus	Suoritusvaraus
EAKR	Kehittyneemmät	60 871 528,00	3 885 418,00	62 090 222,00	3 963 207,00	43 333 136,00	4 042 541,00	65 256 751,00	4 165 324,00	66 562 725,00	4 248 684,00
EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut	38 604 690,00	2 464 129,00	39 577 562,00	2 513 461,00	40 165 798,00	2 563 774,00	40 969 645,00	2 615 084,00	41 789 557,00	2 667 418,00
Yhteensä EAKR		99 476 218,00	6 349 547,00	101 467 784,00	6 476 668,00	83 498 934,00	6 606 315,00	106 226 396,00	6 780 408,00	108 352 282,00	6 916 102,00
ESR	Kehittyneemmät	64 821 277,00	4 137 527,00	66 119 032,00	4 220 363,00	67 442 581,00	4 304 846,00	69 448 430,00	4 432 878,00	70 838 283,00	4 521 593,00
Yhteensä ESR		64 821 277,00	4 137 527,00	66 119 032,00	4 220 363,00	67 442 581,00	4 304 846,00	69 448 430,00	4 432 878,00	70 838 283,00	4 521 593,00
EAKR REACT-EU-VÄLINE		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
ESR REACT-EU-VÄLINE		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä REACT-EU-VÄLINE		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä		164 297 495,00	10 487 074,00	167 586 816,00	10 697 031,00	150 941 515,00	10 911 161,00	175 674 826,00	11 213 286,00	179 190 565,00	11 437 695,00

Rahasto	Alueluokka	2019		2020		2021	2022	Yhteensä	
		Pääosuus	Suoritusvaraus	Pääosuus	Suoritusvaraus	Pääosuus	Pääosuus	Pääosuus	Suoritusvaraus
EAKR	Kehittyneemmät	67 894 794,00	4 333 709,00	69 253 396,00	4 420 429,00		0,00	435 262 552,00	29 059 312,00
EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut	42 625 847,00	2 720 799,00	43 478 800,00	2 775 243,00		0,00	287 011 899,00	18 319 908,00
Yhteensä EAKR		110 520 641,00	7 054 508,00	112 732 196,00	7 195 672,00	0,00	0,00	722 274 451,00	47 379 220,00
ESR	Kehittyneemmät	72 255 904,00	4 612 080,00	73 701 767,00	4 704 369,00		0,00	484 627 274,00	30 933 656,00
Yhteensä ESR		72 255 904,00	4 612 080,00	73 701 767,00	4 704 369,00	0,00	0,00	484 627 274,00	30 933 656,00
EAKR REACT-EU-VÄLINE		0,00	0,00	0,00	0,00	93 649 700,00	0,00	93 649 700,00	0,00
ESR REACT-EU-VÄLINE		0,00	0,00	0,00	0,00	40 135 585,00	0,00	40 135 585,00	0,00
Yhteensä REACT-EU-VÄLINE		0,00	0,00	0,00	0,00	133 785 285,00	0,00	133 785 285,00	0,00
Yhteensä		182 776 545,00	11 666 588,00	186 433 963,00	11 900 041,00	133 785 285,00	0,00	1 340 687 010,00	78 312 876,00

3.2 Tuen kokonaismääräraha rahastoittain ja kansallinen osarahoitus (€)

Taulukko 18 a: Rahoitussuunnitelma

Toimintalinja	Rahasto	Alueluokka	Unionin tuen laskentaperusta (Tukikelpoiset kokonaiskustannukset tai tukikelpoiset julkiset kustannukset)	Unionin tuki (a)	Kansallinen vastinrahoitus (b) = (c) + (d)	Kansallisen vastinrahoituksen ohjeellinen jakautuminen		Kokonaisrahoitus (e) = (a) + (b)	Osarahoitusosuus (f) = (a) / (e) (2)	100 %:N OSARAHOITUSOSUUS TILIVUODELLE 2020–2021 (3)	EIP:n osuudet (g)	Pääosuus		Suoritusvaraus		Suoritusvarauksen määrä osutena unionin kokonaistuesta (l) = (j) / (a) * 100
						Kansallinen julkisen rahoitus (c)	Kansallinen yksityinen rahoitus (d) (1)					Unionin tuki (h) = (a) - (j)	Kansallinen vastinrahoitus (i) = (b) - (k)	Unionin tuki (j)	Kansallinen vastinrahoitus (k) = (b) * ((j) / (a))	

Toimintalinja	Rahasto	Alueuokka	Unionin tuen laskentaperusta (Tukikelpoiset kokonaiskustannukset tai tukikelpoiset julkiset kustannukset)	Unionin tuki (a)	Kansallinen vastinrahoitus (b) = (c) + (d)	Kansallisen vastinrahoituksen ohjeellinen jakautuminen		Kokonaisrahoitus (e) = (a) + (b)	Osarahoitusosuus (f) = (a) / (e) (2)	100 %:N OSARAHOITUSOSUUS TILIVUODELLE 2020–2021 (3)	EIP:n osuudet (g)	Pääosuus		Suoritusvaraus		Suoritusvarauksen määrä osuutena unionin kokonaistuesta (l) = (j) / (a) * 100
						Kansallinen julkinen rahoitus (c)	Kansallinen yksityinen rahoitus (d) (1)					Unionin tuki (h) = (a) - (j)	Kansallinen vastinrahoitus (i) = (b) - (k)	Unionin tuki (j)	Kansallinen vastinrahoitus (k) = (b) * (j) / (a)	
1	EAKR	Kehittyneemmät	Julkinen	189 987 332,00	189 987 332,00	189 987 332,00		379 974 664,00	50,0000000000%			177 378 361,00	177 378 361,00	12 608 971,00	12 608 971,00	6,64%
1	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut	Julkinen	131 292 677,00	131 292 677,00	131 292 677,00		262 585 354,00	50,0000000000%			123 415 117,00	123 415 117,00	7 877 560,00	7 877 560,00	6,00%
2	EAKR	Kehittyneemmät	Julkinen	248 370 015,00	248 370 015,00	248 370 015,00		496 740 030,00	50,0000000000%			231 919 674,00	231 919 674,00	16 450 341,00	16 450 341,00	6,62%
2	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut	Julkinen	174 039 130,00	174 039 130,00	174 039 130,00		348 078 260,00	50,0000000000%			163 596 782,00	163 596 782,00	10 442 348,00	10 442 348,00	6,00%
3	ESR	Kehittyneemmät	Julkinen	233 546 828,00	233 546 828,00	233 546 828,00		467 093 656,00	50,0000000000%			219 008 010,00	219 008 010,00	14 538 818,00	14 538 818,00	6,23%
4	ESR	Kehittyneemmät	Julkinen	165 059 494,00	165 059 494,00	165 059 494,00		330 118 988,00	50,0000000000%			154 851 387,00	154 851 387,00	10 208 107,00	10 208 107,00	6,18%
5	ESR	Kehittyneemmät	Julkinen	100 036 057,00	100 036 057,00	100 036 057,00		200 072 114,00	50,0000000000%			93 849 326,00	93 849 326,00	6 186 731,00	6 186 731,00	6,18%
8	EAKR REACT-EU-VÄLINE		Julkinen	90 498 027,00	67 085 602,00	67 085 602,00		157 583 629,00	57,4285714666%			90 498 027,00	67 085 602,00	0,00	0,00	0,00%
9	ESR REACT-EU-VÄLINE		Julkinen	38 784 869,00	28 750 972,00	28 750 972,00		67 535 841,00	57,4285718897%			38 784 869,00	28 750 972,00	0,00	0,00	0,00%
10	EAKR REACT-EU-VÄLINE		Julkinen	3 151 673,00	3 151 673,00	3 151 673,00		6 303 346,00	50,0000000000%			3 151 673,00	3 151 673,00			
11	ESR REACT-EU-VÄLINE		Julkinen	1 350 716,00	1 350 717,00	1 350 717,00		2 701 433,00	49,9999814913%			1 350 716,00	1 350 717,00			
6	EAKR	Kehittyneemmät	Julkinen	25 964 517,00	25 964 517,00	25 964 517,00		51 929 034,00	50,0000000000%			25 964 517,00	25 964 517,00			
7	ESR	Kehittyneemmät	Julkinen	16 918 551,00	16 918 551,00	16 918 551,00		33 837 102,00	50,0000000000%			16 918 551,00	16 918 551,00			
Yhteensä	EAKR	Kehittyneemmät		464 321 864,00	464 321 864,00	464 321 864,00		928 643 728,00	50,0000000000%			435 262 552,00	435 262 552,00	29 059 312,00	29 059 312,00	6,26%
Yhteensä	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut		305 331 807,00	305 331 807,00	305 331 807,00		610 663 614,00	50,0000000000%			287 011 899,00	287 011 899,00	18 319 908,00	18 319 908,00	6,00%
Yhteensä	ESR	Kehittyneemmät		515 560 930,00	515 560 930,00	515 560 930,00		1 031 121 860,00	50,0000000000%			484 627 274,00	484 627 274,00	30 933 656,00	30 933 656,00	6,00%
Yhteensä	EAKR REACT-EU-VÄLINE			93 649 700,00	70 237 275,00	70 237 275,00		163 886 975,00	57,1428571429%			93 649 700,00	70 237 275,00	0,00	0,00	0,00%
Yhteensä	ESR REACT-EU-VÄLINE			40 135 585,00	30 101 689,00	30 101 689,00		70 237 274,00	57,1428569395%			40 135 585,00	30 101 689,00	0,00	0,00	0,00%
Yhteensä	ESR REACT-EU-VÄLINE			133 785 285,00	100 338 964,00	100 338 964,00		234 124 249,00	57,1428570818%			133 785 285,00	100 338 964,00	0,00	0,00	0,00%
Yhteensä				1 418 999 88,60	1 385 553 565,00	1 385 553 565,00		2 804 553 451,00	50,5962860324%		0,00	1 340 687 01,00	1 307 240 689,00	78 312 876,00	78 312 876,00	

(1) Täytetään vain, jos toimintalinjat ilmaistaan kokonaiskustannuksina.

(2) Tämä osuus voidaan pyöristää taulukossa lähimpään kokonaislukuun. Maksujen korvaamisessa käytettävä tarkka osuus on suhde (f).

(3) Rastittamalla ruudun jäsenvaltio pyytää, että maksatushakemuksissa ilmoitettuihin menoihin sovelletaan asetuksen (EU) N:o 1303/2013 25 a artiklan 1 kohdan nojalla 100 prosentin osarahoitusosuutta tilivuonna, joka alkaa 1. heinäkuuta 2020 ja päättyy 30. kesäkuuta 2021, toimenpideohjelman kaikkien toimintalinjojen / joidenkin toimintalinjojen osalta.

Taulukko 18b: Nuorisotyöllisyysaloite – ESR:n, ESR-REACT-EU:n ja ESR-nuorisotyöllisyysaloitteen sekä nuorisotyöllisyysaloite-REACT-EU:n erityismäärärahat (tapauksen mukaan)

Toimintalinja	Rahasto	Alueuokka	Unionin tuen laskentaperusta (Tukikelpoiset kokonaiskustannukset)	Unionin tuki	Kansallinen vastinrahoitus	Kansallisen vastinrahoituksen ohjeellinen jakautuminen	Kokonaisrahoitus (e) = (a) + (b)	Osarahoitusosuus (f) = (a)/(e) (2)
---------------	---------	-----------	---	--------------	----------------------------	--	----------------------------------	------------------------------------

			tai tukikelpoiset julkiset kustannukset	(a)	(b) = (c) + (d)	Kansallinen julkinen rahoitus (c)	Kansallinen yksityinen rahoitus (d) (1)		
Yhteensä				0,00	0,00	0,00			0,00%

Suhde	%
ESR-tuen suhdeluku vähemmän kehittyneillä alueilla	0,00%
ESR-tuen suhdeluku siirtymäalueilla	0,00%
ESR-tuen suhdeluku kehittyneemmillä alueilla	0,00%

(1) Täytetään vain, jos toimintalinjat ilmaistaan kokonaiskustannuksina.

(2) Tämä osuus voidaan pyöristää taulukossa lähimpään kokonaislukuun. Maksujen korvaamisessa käytettävä tarkka osuus on suhde (f).

Taulukko 18c: Rahoitussuunnitelman jaottelu toimintalinjan, rahaston, alueluokan ja temaattisen tavoitteen perusteella

Toimintalinja	Rahasto	Alueluokka	Temaattinen tavoite	Unionin tuki	Kansallinen vastinrahoitus	Kokonaisrahoitus
Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)	EAKR	Kehittyneemmät	Pk-yritysten, maatalouden (maaseuturahasto) sekä kalatalouden ja vesiviljelyn (EMKR) kilpailukykyyn parantaminen	148 964 412,00	148 964 412,00	297 928 824,00
Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)	EAKR	Kehittyneemmät	Vähähiiliseen talouteen siirtymisen tukeminen kaikilla aloilla	41 022 920,00	41 022 920,00	82 045 840,00
Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut	Pk-yritysten, maatalouden (maaseuturahasto) sekä kalatalouden ja vesiviljelyn (EMKR) kilpailukykyyn parantaminen	102 990 212,00	102 990 212,00	205 980 424,00
Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut	Vähähiiliseen talouteen siirtymisen tukeminen kaikilla aloilla	28 302 465,00	28 302 465,00	56 604 930,00
Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	EAKR	Kehittyneemmät	Tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja innovoinnin vahvistaminen	179 219 332,00	179 219 332,00	358 438 664,00
Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	EAKR	Kehittyneemmät	Vähähiiliseen talouteen siirtymisen tukeminen kaikilla aloilla	69 150 683,00	69 150 683,00	138 301 366,00
Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut	Tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja innovoinnin vahvistaminen	126 002 863,00	126 002 863,00	252 005 726,00
Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut	Vähähiiliseen talouteen siirtymisen tukeminen kaikilla aloilla	48 036 267,00	48 036 267,00	96 072 534,00
Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)	ESR	Kehittyneemmät	Työllisyyden kestävyys ja laadun parantaminen ja työvoiman liikkuvuuden tukeminen	233 546 828,00	233 546 828,00	467 093 656,00
Koulutus, ammatitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)	ESR	Kehittyneemmät	Investoinnit yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen osaamisen ja elinikäisen oppimisen tukemiseksi	165 059 494,00	165 059 494,00	330 118 988,00
Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden	ESR	Kehittyneemmät	Sosiaalisen osallisuuden edistäminen sekä köyhyyden ja syrjinnän torjunta	100 036 057,00	100 036 057,00	200 072 114,00

Toimintalinja	Rahasto	Alue luokka	Temaattinen tavoite	Unionin tuki	Kansallinen vastinrahoitus	Kokonaisrahoitus
torjunta (ESR)						
REACT-EU:n EAKR-toimenpiteet	EAKR		Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen tukeminen sekä pohjan luominen talouden vihreälle, digitaaliselle ja palautumiskykyä tukevalle elpymiselle	90 498 027,00	67 085 602,00	157 583 629,00
REACT-EU:n ESR-toimenpiteet	ESR		Covid-19-pandemian aiheuttaman kriisin vahinkojen korjaamisen tukeminen sekä pohjan luominen talouden vihreälle, digitaaliselle ja palautumiskykyä tukevalle elpymiselle	38 784 869,00	28 750 972,00	67 535 841,00
Yhteensä				1 242 331 533,00	1 242 331 533,00	2 484 663 066,00
Yhteensä				129 282 896,00	95 836 574,00	225 119 470,00
Yhteensä				1 371 614 429,00	1 338 168 107,00	2 709 782 536,00

Taulukko 19: Ilmastonmuutokseen liittyviin tavoitteisiin käytettävän tuen ohjeellinen määrä

Toimintalinja	Ilmastonmuutokseen liittyviin tavoitteisiin käytettävän tuen ohjeellinen määrä (€)	Osuus toimenpideohjelman kokonaismäärärahasta (%)
1	55 285 938,20	3,90%
2	109 097 060,60	7,69%
3	37 152 576,00	2,62%
4	23 870 569,00	1,68%
8	22 606 407,60	1,59%
9	9 618 648,00	0,68%
Yhteensä REACT-EU-VÄLINE	32 225 055,60	2,27%
Yhteensä	257 631 199,40	18,16%

4. YHDENNETTY LÄHESTYMISTAPA ALUEKEHITYKSEEN

Kuvaus toimenpideohjelman sisällön ja tavoitteet huomioon ottavasta aluekehitystä koskevasta yhdennetystä lähestymistavasta ottaen huomioon kumppanuussopimus ja osoittaen, miten lähestymistapa edistää toimenpideohjelman tavoitteiden ja odotettujen tulosten saavuttamista

Alueilla toimivien ihmisten ja yritysten sekä julkisten toimijoiden menestyminen edellyttää jatkuvaa uudistumiskykyä, jossa olennaista on ajattelu- ja toimintamallien muutos sekä uuden tiedon luominen, yhdisteleminen ja soveltaminen. Tällä tavalla voidaan nostaa toiminnan tuottavuutta, parantaa kilpailukykyä ja ylläpitää laadukasta hyvinvointia. Osaamisen tuottamisessa koulutusjärjestelmällä ja erityisesti yliopistoilla ja korkeakouluilla on keskeinen rooli. Ne muodostavat yhdessä yritysten ja tutkimuslaitosten kanssa innovaatiojärjestelmän perustan. Tätä täydentää laaja-alainen innovaatiopolitiikka, jonka lähteenä on myös kysyntä- ja käyttäjälähtöisyys sekä muutkin kuin teknologiaan perustuvat innovaatiot. Paikalliset toimijat voivat aktiivisia innovaatiotoimintaan osallistujia ja alueensa työllistymis- ja ansaintamahdollisuuksien kehittäjiä.

Kaupunkiseutujen merkitys kansantalouden kannalta korostuu, kun suuri osa yrityksistä, työpaikoista ja väestöstä sijaitsee kaupunkiseuduilla. Kaupungit ovat merkittävässä asemassa Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden toteuttamisessa, koska ne ovat -, kehitys- ja innovaatiotoiminnan keskuksia. Alueet toimivat aktiivisesti ja joustavasti erilaisissa osaamis- ja arverkostoissa ja kansainvälisissä yhteistyöverkostoissa yli kansallisten rajojen. Kaupunkien kehittämistarpeet koskevat kaupunkien uudistumis- ja kilpailukykyyn vahvistamista, sosiaalisen kestävyuden vahvistamista ja vastaamista ilmastonmuutoksen haasteisiin mm. eheän yhdyskuntarakenteen kautta. Kaupunkiseudut tarvitsevat panoksia mm. innovaatioympäristöjen kehittämiseen, ulkomaisten investointien houkuttelemiseen, yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen, kaupunkiympäristöjen viihtyvyyden lisäämiseen, palveluiden innovointiin väestön ikääntyessä ja energiatehokkuuden lisäämiseen. Samalla on voitava panostaa maahanmuuttajien integroimiseen työvoimana ja voimavarana, sosiaalisen eheyden ja osallisuuden vahvistamisen ja alueiden välisen eriytymisen hillitsemiseen. Keskeinen tavoite on vahvistaa valtion ja kaupunkiseutujen välistä kumppanuutta ja aiempaa paremmin koota valtion, kaupunkiseutujen ja EU:n resursseja ja suunnata niitä vaikuttavasti.

Yhdennetyn alueellisen kehittämisen toimenpiteitä ovat kansalaistoimijalähtöinen kehittäminen kaupunkialueilla, kestävä kaupunkikehittäminen sekä Itämeren alueen strategian toteuttaminen yhteistyössä muiden Itämeren valtioiden kanssa. Kansalaistoimijalähtöisellä kehittämisellä voidaan tukea, mitä tahansa ohjelman erityistavoitetta. Käytännössä toimilla vaikutetaan pääasiassa toimintojen 4 ja viisi erityistavoitteiden toteutumiseen. Kestävän kaupunkikehittämisen toimenpiteet tapahtuvat kuuden suurimman kaupungin johdolla toimintalinjalla 2, mutta ovat kaikkia kaupunkialueita hyödyntäviä uutta kokeilevia projekteja.

EU:n Itämeren alueen strategialle asetettujen tavoitteiden toteuttamiseen rakennerahasto-ohjelma tuo merkittäviä mahdollisuuksia. Vaikka strategian lähtökohtana on kansainvälinen yhteistyö, myös alueellisilla paikallistason hankkeilla voi olla huomattavia vaikutuksia erityisesti strategian ensimmäisen tavoitteen ”Meren pelastaminen” toteuttamisessa. Itämeristrategia pitää kuitenkin ensisijaisesti nähdä mahdollisuutena paikallistason toimijoille ja hankkeille laajentua ja verkostoitua myös

maan rajojen ulkopuolelle jolloin hankkeiden vaikuttavuus ja keskinäinen synergia samalla kasvavat.

4.1 Yhteisölähtöinen paikallinen kehittäminen (tapauksen mukaan)

Lähestymistapa yhteisölähtöisen paikallisen kehittämisen välineiden käyttöön ja periaatteet sellaisten alueiden yksilöimiseksi, joilla nämä välineet pannaan täytäntöön

4.1 Kansalaistoimijalähtöinen kehittäminen kaupunkialueilla

Ohjelman EAKR- ja ESR-rahoitusta ei käytetä yhteisölähtöisen paikalliskehittämisen toimintamallin tukemiseen. Rakennerahasto-ohjelmalla tuetaan kuitenkin kansalaistoimijalähtöistä kehittämistä kaupunkialueilla. Ao. toimet kohdistuvat erityisesti niille alueille, joilla ei toteuteta maaseutu- ja kalatalousrahastosta rahoitettua yhteisölähtöistä paikallista kehittämistä. Tässä määritelty paikallinen kehittäminen kohdistuisi siten ensisijaisesti isoihin kaupunkeihin ja yli 23 000 asukkaan kuntien keskusta-alueille.

Kaupunkien kansalaistoimijalähtöisessä kehittämisessä tulee toteuttaa ohjelman tavoitteita ja valittujen investointiprioriteettien ja erityistavoitteiden mukaista toimintaa. Toiminnan muodot voivat vaihdella, mutta yhteisenä piirteenä on omaehtoinen, alhaalta ylös suuntautuva, kansalaistoimijalähtöinen paikallinen kehittämistoiminta. Tälle toiminnalle osoitettavasta rahoituksesta sekä käytettävistä investointiprioriteeteista sovitaan alueellisten rakennerahastotoimijoiden tasolla. Hallinnollisista menettelyistä sovittaessa otetaan huomioon alueelliset ja paikalliset puitteet.

Toiminnan tulee olla avointa, laaja-alaista ja osallistavaa. Kehittämistoiminnan suunnittelussa korostetaan strategisuutta. Toiminnan tulee perustua paikallisten toimijoiden yhdessä laatimaan kehittämissuunnitelmaan, jonka päätavoitteina ovat työllistymis- ja ansaintamahdollisuuksien edistäminen sekä sosiaalisen pääoman ja yhteisöllisyyden lisääminen. Toiminta-alue on perusteltava toiminnallisuuden ja paikallisten olosuhteiden näkökulmasta. Sen ei tarvitse noudattaa maakunta-, kunta- tai ELY-keskuksen maantieteellisiä rajoja.

Tukea myönnetään ohjelmassa määriteltyjen hallinnollisten periaatteiden puitteissa. Kansalaistoimijalähtöiseen kehittämiseen kaupunkialueilla liittyvät kunnat osallistuvat hankkeiden toimintaan omalla rahoituksellaan.

4.2 Kaupunkialueiden kestävä kehityksen yhdennetyt toimet (tapauksen mukaan)

Tarvittaessa ohjeellinen EAKR:n tuen määrä kaupunkialueiden kestävä kehityksen yhdennetyille toimille, jotka toteutetaan asetuksen (EU) N:o 1301/2013 7 artiklan 2 kohdan säännösten mukaisesti, ja ESR:stä tuettujen yhdennettyjen toimien ohjeellinen määräraha

Kestävä kaupunkikehittäminen toteutetaan yhdennetyn alueellisen strategian pohjalta. Kestävä kaupunkikehittämisen teemaksi on kansallisessa valmistelussa yhdessä kaupunkien ja alueviranomaisten kanssa määritelty ”uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen” kaupunkien uudistumiskykyä tukevalla tavalla. Painopiste vastaa samansisältöistä rakennerahasto-ohjelman toimintalinjaa 2 (TO1 ja TO4) ja sisältää sen kaikki investointiprioriteetit. Lisäksi ITI-strategia sisältää ESR-

toimenpiteitä toimintalinjalla 3-5 (TO 8, TO9 ja TO 10). Tuettavien toimien tukee olla ITI-strategian mukaisia.

Kestävän kaupunkikehittämisen yhdenmisen alueellisen strategian - 6AIKA - Avoimet ja älykkäät palvelut –laatijat ja toteuttajat ovat Suomen suurimmat kaupungit, ns. kuutoskaupungit Helsinki, Espoo, Vantaa, Oulu, Tampere ja Turku. Kuutoskaupungit ovat Suomen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan keskuksia. Kaupunkien yhteisenä haasteena on parempien palveluiden kehittäminen, kilpailukyvyn edistäminen sekä avoimet ja kestävätkä toimintamallit. Strategian ensisijainen tarkoitus on vahvistaa Suomen kilpailukykyä käyttämällä suurimpia kaupunkeja uusien innovaatioiden kehitys- ja kokeiluympäristöinä. Suurimpien kaupunkiseutujen käyttö uusien innovaatioiden kehitysalustana vahvistaa Suomen kilpailukykyä, koska kehitysalusta on riittävän suuri maailmanluokan referenssikohteeksi. Strategia perustuu kaupunkien omiin integroituihin strategioihin ja toimenpiteiden tuloksellisuutta arvioidaan suhteessa kunkin kaupungin asettamiin tavoitteisiin. Strategian tuloksena syntyvät uudet toimintamallit ovat kaikkien Suomen kaupunkien ja kuntien käytettävissä.

Strategiassa on kolme prioriteettialuetta: avoimet innovaatioalustat, avoin data ja rajapinnat sekä avoin osallisuus. Kaupunkien uudistumis- ja kilpailukykyä vahvistavat mm. uusia innovaatioalustoja kehittävät toimenpiteet (työkalut ja toimintamallit). Ekologista ja sosiaalista kestävyttä vahvistavat ja ilmastonmuutosta torjuvat mm. kaupunkien yleisiä haasteita ratkovat pilottitoimenpiteet (liikenne, lähipalvelut, terveys ym) sekä kuutoskaupunkien avointa dataa hyödyntävät palvelupilotit (avaaminen, hyödyntäminen, julkaisu, eri sektorit ylittävät palvelukokonaisuudet) sekä kaupunkilaisten osallisuutta ja asiointia edistävät palvelumuotoilumalleja ja prosesseja tukevat toimenpiteet.

Kaupungit ovat vapaaehtoisesti muodostaneet strategiaa johtavan johtoryhmän, johon kuuluu kustakin kaupungista yksi edustaja. Johtoryhmä on strategian ylin päättävä toimielin, jonne hanke-esitykset tulevat päätettäväksi ohjausryhmän valmistelun kautta. Johtoryhmä vastaa myös strategian koordinoinnista ja seurannasta yhdessä rahoittajan kanssa. Ohjausryhmä koostuu kaupunkien edustajista, asiantuntijoista ja rahoittajien edustajista. Johtoryhmä valitsee toteutettavat ITI-strategian mukaiset EAKR-hankkeet avoimella ja läpinäkyvällä prosessilla (tarkoituksenmukaisuusharkinta) ja rahoittaja tekee rahoituspäätöksen (laillisuus- ja ohjelmanmukaisuusharkinta). ESR-hankkeiden osalta hankkeet käsitellään normaalin hankeprosessin mukaisesti, jolloin rahoittaja käyttää sekä tarkoituksenmukaisuus- että laillisuusharkintaa. EAKR- ja ESR-toimet käsitellään kuitenkin yhdessä strategian johtoryhmässä ja ohjelman rahoittajat tekevät yhteistyötä strategian tavoitteiden seurannassa. Maakunnat esittävät strategian toteuttamiseen varattavan ESR-rahoituksen, eikä sille aseteta etukäteen korvamerkittyä osuutta.

Taulukko 20: Kaupunkialueiden kestävä kehityksen yhdennetyt toimet – EAKR:n ja ESR:n tuen ohjeelliset määrät

Rahasto	EAKR:n ja ESR:n tuki (ohjeellinen) (€)	Osuus rahaston kokonaisuudesta ohjelmassa
Yhteensä ESR REACT-EU-VÄLINE	0,00	0,00%
Yhteensä EAKR REACT-EU-VÄLINE	39 459 812,00	5,13%
EAKR+ESR YHTEENSÄ REACT-EU-VÄLINE	39 459 812,00	2,78%

4.3 Yhdennetyt alueelliset investoinnit (tapauksen mukaan)

Lähestymistapa, jota sovelletaan muiden kuin 4.2. kohdassa tarkoitettujen yhdennetyjen alueellisten investointien käytössä (sellaisina kuin ne määritellään asetuksen (EU) N:o 1303/2013 36 artiklassa), ja niille myönnettävä ohjeellinen määräraha kussakin toimintalinjassa

4.3 Yhdennetyt alueelliset investoinnit (ITI)

Kestävää kaupunkikehittämistä mm. toteutetaan kuuden suurimman kaupungin muodostaman verkoston laatiman ITI-strategian pohjalta. Tästä kerrotaan tarkemmin edellä luvussa 4.2. Ohjelmakauden aikana voi lisäksi syntyä alueellisten toimijoiden tarpeista lähteviä muita yhdennetyjä investointistrategioita.

Taulukko 21: Muiden kuin 4.2 kohdassa tarkoitettujen yhdennetyjen alueellisten investointien ohjeellinen määräraha (yhteismäärä)

Toimintalinja	Rahasto	Ohjeellinen määräraha (unionin tuki) (€)
1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)	EAKR	6 568 065,00
2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	EAKR	21 738 467,00
Yhteensä EAKR	EAKR	28 306 532,00
Yhteensä ilman REACT-EU-välinettä		28 306 532,00
Yhteensä		28 306 532,00

4.4 Toimenpideohjelmiin sisältyviä alueiden välisiä ja valtioiden välisiä toimia koskevat järjestelyt, joissa tuensaajia sijaitsee vähintään yhdessä muussa jäsenvaltiossa. (tapauksen mukaan)

4.5 Ohjelmassa suunniteltujen toimien vaikutus makroalue- ja merialuestrategioihin asianomaisen jäsenvaltion yksilöimistä ohjelma-alueen tarpeista riippuen (tapauksen mukaan)

(Jos jäsenvaltio ja alueet osallistuvat makroalue- ja merialuestrategioihin)

4.4 EU:n Itämeren alueen strategia

Suomalaisten osaamis- ja innovaatiokeskittymien kehittyminen edellyttää yhteistyötä muiden Itämeren alueen toimijoiden kanssa. Yleisasetuksen artikla 70 antaa hyvän

lähtökohdan kehittää uudentyyppisiä hankekokonaisuuksia Itämeren alueella. Jo käynnistyneiden hankkeiden yhteistyö- ja kansainvälistymispyrkimyksiä voidaan myös edesauttaa erikseen haettavan lisärahoituksen avulla. Tanskan vastuulla oleva pk-yritystoiminnan edistämisen painopistealue on luonteva kansainvälisen hankeyhteistyön foorumi. Yhteistyötä tulee tiivistää myös muiden painopistealueiden, erityisesti Suomelle tärkeän innovaatio-painopistealueen osalta. Vastaavasti tehostetaan työnjakoa Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmien kanssa sekä selvitetään yhteistyömahdollisuuksia muiden alueen toimijoiden (kuten HELCOM, Pohjoismaiden neuvosto ja Barentsin neuvosto) kanssa. Myös Bonus 185 –ohjelman 2010-2016 tarjoamia yhteistyömahdollisuuksia Itämeren alueen tutkimus- ja kehittämistoiminnassa pyritään hyödyntämään aktiivisesti.

Rakennerahasto-ohjelman näkökulmasta keskeisin EU:n Itämeren alueen strategian tavoitteista on vaurauden ja hyvinvoinnin lisääminen jota tukevia toimia rahoitetaan erityisesti EAKR-toimintalinjoilla 2 ja 1. Clean tech -alan nousu vahvistaa yrityselämän ja tutkijoiden yhteistyötä Itämeren alueella. Itämeren tilan kohentamiseen liittyviä toimia voitaneen pienessä mittakaavassa rahoittaa toimintalinjalla 2, mutta ohjelman varsinainen panos tulee epäsuoremmin toimintalinjan 2 T&K&I -toimista ja yritystoiminnan kehittämisestä toimintalinjalla 1.

Myös ESR:n toimintaa tehostetaan strategian toteutuksessa. ESR:n hallintoviranomaisten välisessä verkostossa etsitään keinoja tiiviimpään yhteistyöhön jäsenmaiden valitsemien investointiprioriteettien puitteissa. Itämeren alueen ESR-hallintoviranomaiset voivat myös järjestää yhteisiä temaattisia hankehakuja. Sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamiseksi Itämeren alueen yhteistyötä voidaan toteuttaa elinikäisen oppimisen ja muun koulutuksen osalta esimerkiksi tiivistämällä oppilaitosten rajat ylittävää yhteistyötä. Erityisesti nuorten osalta yhteistyötä on mahdollista kehittää koulutuksen ja työelämän kytkevien sekä toisen asteen opiskeluun hakeutumiseen ja opiskelun tehostamiseen liittyen.

Itämeren alueen strategian 17:stä painopistealueesta ja viidestä horisontaalisesta toimesta Suomella on koordinaatiovastuu kuudessa (PA Nutrients, PA Agri, PA Safe, PA Crime, HA Neighbours ja HA Promo). RR-ohjelman toimenpiteillä voidaan vaikuttaa välillisesti niihin kaikkiin, mutta selvimmin naapurimaiden välistä yhteistyötä ja alueellista identiteettiä edistäviin horisontaalisiin toimiin. Yhteistyötä ja yhteydenpitoa painopistealueiden ja horisontaalisten toimien kansallisten kontaktitahojen kanssa tulee tiivistää esim. Itämeristrategian kansallisen yhteyshenkilön johdolla. Häntä informoidaan tiiviisti ohjelman toteutumisesta ja hänet kutsutaan mukaan ohjelmatyöhön liittyviin tilaisuuksiin. Samalla tulee koordinoita myös toimenpiteitä muiden ERI-rahastojen ja EAY-ohjelmien kanssa.

Itämeren alueen strategia huomioidaan hankkeiden valintakriteereissä. Viranomaisia kannustetaan järjestämään Itämeristrategian painopisteisiin liittyviä kohdistettuja hankehakuja. Strategian toteutumista seurataan EURA 2014 -seurantajärjestelmässä kaksitasoisesti; viranomaiset merkitsevät järjestelmään erikseen strategian kutakin tavoitetta ja painopistettä suoraan tai vain välillisesti tukevat hankkeet. Siten hallintoviranomainen voi seurata Itämeristrategian toteutusta alue- ja viranomaiskohtaisesti ja tarvittaessa kannustaa ja ohjeistaa viranomaisia strategian toteutuksessa.

5. KÖYHYDESTÄ ENITEN KÄRSIVIEN MAANTIETEELLISTEN ALUEIDEN TAI SUURIMMASSA SYRJINNÄN TAI SOSIAALISEN SYRJÄYTYMISEN VAARASSA OLEVIEN KOHDERYHMIEN ERITYISTARPEET (TAPAUKSEN MUKAAN)

5.1 Köyhyydestä eniten kärsivät maantieteelliset alueet / suurimmassa syrjinnän tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa olevat kohderyhmät

5.2 Strategia köyhyydestä eniten kärsivien maantieteellisten alueiden / suurimmassa syrjinnän tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa olevien kohderyhmien erityistarpeiden huomioon ottamiseksi ja tarvittaessa vaikutus kumppanuussopimuksessa vahvistettuun yhdenmäärtyyn lähestymistapaan

Taulukko 22: Toimet köyhydestä eniten kärsivien maantieteellisten alueiden / suurimmassa syrjinnän tai sosiaalisen syrjäytymisen vaarassa olevien kohderyhmien erityistarpeiden huomioon ottamiseksi

Kohderyhmä / maantieteellinen alue	Yhdennetyin lähestymistavan osana suunniteltujen toimenpiteiden päätyypit	Toimintalinja	Rahasto	Alueluokka	Investointiprioriteetti
------------------------------------	---	---------------	---------	------------	-------------------------

6. VAKAVISTA JA PYSYVISTÄ LUONTOON TAI VÄESTÖÖN LIITTYVISTÄ HAITOISTA KÄRSIVIEN MAANTIETEELLISTEN ALUEIDEN ERITYISTARPEET (TAPAUKSEN MUKAAN)

5 Harvaan asuttujen alueiden erityistoimet

Itä- ja Pohjois-Suomi on Lissabonin sopimuksen 174 artiklan mukainen pohjoinen alue, joka kärsii pysyvistä luontoon ja matalaan väestötiheyteen liittyvistä haitoista. Isojen globaalien haasteiden edessä on oleellista, että pohjoiset harvaan asutut alueet osallistuvat tulevaisuuden haasteiden ratkaisemiseen. Alueen aktiivisuus ja sen tuottama lisäarvo edistävät paitsi Suomen myös Euroopan kasvun ja kehityksen haasteisiin vastaamista. Alueen panos hyvinvoinnin tuottamisessa on etenkin väkilukuun suhteutettuna merkittävä. Arktisen alueen taloudellisen painoarvon nouseminen lisää alueen merkitystä globaalissa taloudessa. Alueella on jo nyt tärkeä rooli teollisissa järjestelmissä paitsi raaka-aineiden tuottajana, myös t&k&i-toimijoina.

Itä- ja Pohjois-Suomen alueellisen suunnitelman strategiana on vastata laajalla keinovalikoimalla alueen elinkeinotoiminnan kehittämistarpeisiin ja elinkeinorakenteen vahvistamiseen sekä monipuolistamiseen työllisyyden ja kasvun edistämiseksi. Käytettävien keinojen on oltava monipuoliset laajan vaikuttavuuden aikaansaamiseksi. Alueen kehittämisessä on panostettava kehityksen rakenteellisiin esteisiin. Kohteet, joihin voidaan selkeimmin vaikuttaa, ovat alueen saavutettavuus sekä institutionaaliset olosuhteet: erityistoimenpiteet kohdistetaan yritysten kehittämiseen, innovaatio- ja t&k-toimintaan sekä saavutettavuuden kehittämiseen. Itä- ja Pohjois-Suomen harva asutus sekä väestönkehitykseen liittyvät erityispiirteet vaikuttavat laajalti myös sosiaalisen ulottuvuuden kehittämiseen.

Alueen sijainti kaukana Euroopan yhteismarkkinoiden ydinalueilta aiheuttaa merkittävän kilpailukykyhaitan alueen yritystoiminnalle lisäämällä kustannuksia ja vaikeuttamalla saavutettavuutta. Tähän vastataan liikenteeseen ja saavutettavuuteen liittyvien elinkeinotoiminnan kehittymisesteiden poistamisella liikenneinfrastruktuuria kehittämällä.

Yritystoiminnan kehittämisessä panostukset kohdistetaan sekä uuden yritystoiminnan aktivointiin että kasvuhakuisten yritystoiminnan uudistamiseen. Kysyntälähtöinen tuotekehitys, liiketoimintaosaamisen kehittäminen, kansainvälisten markkinoiden avaaminen ja viennin lisääminen sekä tuotannon tehostaminen ovat keskeisiä toimenpiteitä. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan osalta panostuksia kohdistetaan alueen elinkeinoja edistävään älykkään erikoistumisen mukaiseen kehittämistoimintaan. Tavoitteena on, että korkea osaaminen luo alueelle uutta taloudellista perustaa ja harvaan asutun alueen toimijat pystyvät toimimaan kansainvälisen, korkeaan osaamiseen perustuvan taloudellisen toiminnan edistäjinä.

Harvaan asutun alueen moniin teollisuuden aloihin liittyy positiivisia tulevaisuuden odotuksia. Erityisen suuret odotukset kohdistuvat kaivosteollisuuden nousuun. Luonnonvarojen hyödyntämiseen ja niiden kansainväliseen kysyntään liittyy suuria toimeentulomahdollisuuksia sekä pitkän aikavälin työllisyysmahdollisuuksia. Pohjoisten harvaan asuttujen alueiden luonnonvaroja on pystyttävä hyödyntämään ja jatkopaljastamaan kestäväällä sekä energia- ja resurssitehokkaalla tavalla. Panostuksia

kohdistetaankin elinkeinotoiminnan ympäristövaikutusten vähentämiseen sekä ympäristömyönteisten innovaatioiden ja elinkeinomahdollisuuksien kehittämiseen.

Syrjäisten seutujen elinkeinojen säilymiseen ja uusien synnyttämiseen tarvitaan uudenlaisia toimintatapoja ja innovaatioita palveluiden tuottamiseen. Erityisesti ammatillisen koulutuksen saavutettavuuteen tarvitaan uudenlaisia, paikallisiin osaamistarpeisiin vastaavia ratkaisuja. Tällaisia voivat olla räätälöidyt täydennys- ja oppisopimuskoulutukset, sekä etä- ja verkko-opetuksen tarjoamat mahdollisuudet. Tutkimus- ja oppilaitosten verkostoitumisella kansallisesti ja kansainvälisesti on mahdollista löytää harvaan asutulle alueelle uusia mahdollisuuksia ja sosiaalisia innovaatioita.

Nuorten koulutus- ja työmahdollisuudet turvaavat parhaiten ikääntyvän väestön mahdollisuudet saada palvelut ja jäädä alueella. Myös toimintakyvyn turvaamiseen työurien pidentämiseksi tarvitaan harvaan asutuilla alueilla toimia. Työorganisaatiot ovat hajallaan ja tarvitaan verkostoja ja kohdennettumpia toimia työntekijöiden saavuttamiseksi ja toimien vaikuttavuuden turvaamiseksi. Nuorten osallisuus ja koulutusmahdollisuuksien uudistamiseksi on kehitettävä uudenlaista, harvan asutuksen alueelle soveltuvaa toimintaa sosiaalisen syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Elinkeinojen ja kulttuurin välinen yhteys on erittäin tärkeä Lapin saamelaisessa yhteiskunnassa. Perinteiset saamelaiset elinkeinot, kuten poronhoito, metsästys, kalastus ja saamelainen käsityö ovat saamelaisen kulttuurin perusta ja sen vuoksi on ratkaisevaa, että niillä on myös jatkossa mahdollisuus kehittyä ja vahvistua. Osaamisen kehittäminen ja tiedonsiirto yhdistettynä saamelaiseen elinkeinoelämään, kulttuuriin ja perinteisiin ovat perusedellytyksiä saamelaisen kulttuurin ja identiteetin säilymiselle.

7. HALLINNOINNISTA, VALVONNASTA JA TARKASTUKSISTA VASTAAVAT VIRANOMAISET JA ELIMET SEKÄ ASIANOMAISTEN KUMPPANIEN ROOLI

7.1 Asiaankuuluvat viranomaiset ja elimet

Taulukko 23: Asianomaiset viranomaiset ja elimet

Viranomaisen/elin	Viranomaisen/elimen nimi sekä osasto tai yksikkö	Viranomaisen/elimien vastuuhenkilön nimi (asema tai toimi)	Osoite	Sähköposti
Hallintoviranomainen	työ- ja elinkeinoministeriö, yritys- ja alueosaston rakennerahastot ja koheesiopolitiikka -ryhmä	aluekehitysjohtaja Johanna Osenius	Eteläesplanadi 4, Helsinki, PL 32, 00023 Valtioneuvosto	johanna.osenius@tem.fi
Todentamisviranomainen	työ- ja elinkeinoministeriö, henkilöstö- ja hallintoyksikön todentamisviranomaisen vastuualue	neuvotteleva virkamies Minna Härkönen	Aleksanterinkatu 4, Helsinki, PL 32, 00023 Valtioneuvosto	minna.harkonen@tem.fi
Tarkastusviranomainen	valtiovarainministeriö, valtiovarain controller-toiminto, tarkastusviranomaisyksikkö	tarkastusneuvos Kari Rouvinen	Snellmaninkatu 1A, Helsinki, PL 28, 00023 Valtioneuvosto	kari.rouvinen@vm.fi
Elin, jolle komissio suorittaa maksut	Työ- ja elinkeinoministeriö / Henkilöstö- ja hallintoyksikkö	Henkilöstö- ja hallintojohtaja Heidi Nummela	Aleksanterinkatu 4, Helsinki, PL 32, 00023 Valtioneuvosto	heidi.nummela@tem.fi

7.2 Asiaankuuluvien kumppanien osallistuminen

7.2.1 Toimet, jotka on toteutettu asianomaisten kumppanien ottamiseksi mukaan toimenpideohjelman valmisteluun, sekä näiden kumppanien rooli toimenpideohjelman täytäntöönpanossa, seurannassa ja arvioinnissa

6.2 Kumppanit

Ohjelmatyö kumppanuudessa

Alueiden kehittämistä ja rakennerahastotoimintaa säättävä lainsäädäntö määrää työ- ja elinkeinoministeriön 2007–2013 ohjelmakauden Suomen hallintoviranomaisena valmisteluvastuuseen rakennerahasto-ohjelman osalta.

Rakennerahasto-ohjelman valmistelua varten perustettiin EU:n alue- ja rakennepolitiikan 2014+ toteutusta valmisteleva työryhmä. Työryhmän muodostivat työ- ja elinkeinoministeriön johdolla seuraavat valtion hallinnon organisaatiotahot sekä aluekehitysviranomaistahot: opetus- ja kulttuuriministeriö, valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä

maakunnan liitot. Työryhmän työn osallistuvat kumppanuustahot on esitelty myöhempanä tässä tekstissä. Työryhmän tehtävänä oli mm. tehdä ehdotukset niiksi sisällöllisiksi painopisteiksi, joihin rakennerahastovarat keskitetään, tehdä esitys ohjelmarakenteesta, ohjelma-alueista ja ohjelmien painopistealueista sekä hallintomallista ja selvittää koheesiovarojen jakokriteereitä ja niiden vaikutuksia, jotta voidaan vaikuttaa lopullisiin budjetti- ja sisältöehdotuksiin sekä varojen jaon kriteereihin.

Valtioneuvoston nimeämä alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta käsitteli rakennerahasto-ohjelman ja kumppanuussopimuksen valmistelua. Alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnassa on ministeriöiden, ELY-keskusten ja maakunnan liittojen lisäksi tärkeimpien työmarkkina- ja elinkeinojärjestöjen, ympäristöjärjestöjen ja sukupuolten tasa-arvoa edistävien järjestöjen edustus (Valtioneuvoston asetus alueiden kehittämisestä 1837/2009, Art. 1). Ohjelman valmistelua on käsitelty myös ohjelmakauden 2007–2013 EAKR- ja ESR-toimenpideohjelmien seurantakomiteoissa, joiden jäsenistössä on edustettuina kumppanit (Valtioneuvoston asetus rakennerahastoista 311/2007, muutokset 799/2008 ja 1656/2009, Art.17). Ohjelman valmisteluun nimetyt tahot on valittu em. asetusperustan mukaisesti noudattaen kuluvan kauden tilannetta.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan 2014+ toteutusta valmisteleva työryhmä ja Alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta ovat olleet keskeiset valmistelufoorumit, joissa eri tahot ml. talous- ja sosiaalipartnerijärjestöt ja sidosryhmät ovat keskustelleet rakennerahasto-ohjelman sisällöistä, arviointihavainnoista, painopistevalinnoista ja muista rakennerahasto-ohjelmaan liittyvistä kysymyksistä. Järjestökumppanit ovat vaikuttaneet kannaltaan keskeisten sisältökokonaisuuksien työstöön ja korostaneet ohjelman keskittämistä. EU:n alue- ja rakennepolitiikan 2014+ toteutusta valmistelevan työryhmän työskentelyn lisäksi TEM on järjestänyt valmistelua tukevia ja koordinoivia työkokouksia, fokustyöryhmiä muita keskustelua eri tahojen kanssa (mm. erityistavoitteet, indikaattorit). TEM on julkaissut keskeisen valmistelua tukevan materiaalin ja viimeisimmät versiot asiakirjoista verkkopalvelussaan. EU:n alue- ja rakennepolitiikan 2014+ toteutusta valmistelevan työryhmän aineistot ovat olleet verkkopalvelun ekstranet-versiossa.

Hallinnon ja alueiden kehittämisen ministerityöryhmän linjaukset

Kumppanuuselimissä ei saavutettu yhteistä näkemystä ja asioita linjattiin poliittisesti valmistelun vauhdittamiseksi. Hallinnon ja alueiden kehittämisen ministerityöryhmä (HALKE) linjasi maaliskuussa 2012 valmistelua ohjelmarakenteen, välittävien toimielimien ja maakunnan yhteistyöryhmien aseman osalta. HALKE linjasi syyskuussa 2012 rakennerahasto-ohjelman 2014–2020 painopisteet ja kesäkuussa 2013 ohjelman toimintalinjojen temaattiset tavoitteet, erityistavoitteet ja pääasiallisen tuettavan toiminnan. HALKE linjasi syyskuussa 2013, että elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskusten osalta neljä keskusta erikoistuvat rakennerahastohallintoon.

Kumppanuusperiaate valmistelussa

Rakennerahasto-ohjelman valmistelua ohjaa sekä suomalainen hallintoperinne, joka korostaa kuulemista että voimassa oleva alueiden kehittämistä ja

rakennerahastotoimintaa säätävä lainsäädäntö, jossa on määritelty kumppaneiden osallistumisesta EU:n rakennerahasto-ohjelmien valmisteluun ja toteutukseen.

Alueiden kehittämistä ja rakennerahastotoimintaa koskevissa säädöksissä (Laki alueiden kehittämisestä 1651/2009, Art. 27; Rakennerahastolaki 1401/2006, Art. 4 ja 6) todetaan, että ohjelmia valmistellaan yhteistyössä valtion viranomaisten, maakuntien liittojen, kuntien ja muiden ohjelmien toteuttamiseen osallistuvien julkis- ja yksityisoikeudellisten oikeushenkilöiden ja yhteisöjen kanssa. Rakennerahasto-ohjelman valmistelua varten perustetussa EU:n alue- ja rakennepolitiikan 2014+ toteutusta valmistelevassa työryhmässä työhön osallistuivat seuraavat kumppanuustahot: Kuntaliitto, Sekes (Seudulliset kehittämissyhteisöt ry), Keskuskauppakamari, SAK, AKAVA, STTK, EK, MTK, Suomen yrittäjät, Nytkis (Naisjärjestöt Yhteistyössä ry) ja Suomen luonnonsuojeluliitto. Työryhmä kuuli myös muita tahoja. TEM on neuvotellut erikseen rakennerahasto-ohjelmasta saamelaisten edustajan kanssa 6.6.2013. Ohjelman valmisteluprosessissa on ollut mukana sukupuolten välisen tasa-arvon asiantuntijoita sekä ympäristöhallinnon asiantuntijoita. Kuulemistilaisuus ohjelman toteutuksen kannalta oleellisille järjestöille ja muille sidosryhmille järjestettiin 3.5.2013.

Alueiden valmistelussa kumppanuusperiaate on toteutettu sekä maakunnan yhteistyöryhmien (MYR) että avoimien kuulemis- ja keskustelutilaisuuksien kautta. MYR:ssä ovat edustettuina maakunnan liitot ja niiden jäsenkunnat, ohjelmaa rahoittavat valtion viranomaiset sekä alueen kehittämisen kannalta keskeiset tahot, kuten työmarkkina- ja elinkeinöjärjestöt, sekä muut kansalaisyhteiskuntaa edustavat tai ympäristöjärjestöt ja sukupuolten tasa-arvoa edistävät järjestöt. Mahdollisuus tiedonsaantiin ja vaikuttamiseen on toteutunut myös maakunnallisten ja suuralueittaisten kuulemis- ja informaatiotilaisuuksien kautta. Tilaisuuksissa on ollut mukana kuntien, järjestöjen, koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden, kehittämissyhtiöiden, teknologiakeskusten sekä elinkeino- ja yritys-elämän edustajia. Ohjelman valtakunnallisen toiminnan valmistelussa kumppanien kuuleminen on toteutunut pääosin EU:n alue- ja rakennepolitiikan 2014+ toteutusta valmistelevassa työryhmän työskentelyn myötä. Kansalaisten ja sidosryhmien ohjelman valmisteluun osallistamisesta huolehditaan myös SOVA-prosessin kautta.

Ohjelman julkinen kuuleminen järjestettiin samanaikaisesti SOVA-lain mukaisen kuulemismenettelyn kanssa (24.9.-28.10.2013). Lausuntopyyntö kohdistettiin erillisellä kirjeellä mm. kaikille ministeriöille, ELY-keskuksille, maakunnan liitoille sekä alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnassa edustettuina oleville järjestöille sekä saamelaiskäräjille. Lisäksi julkisesta kuulemisesta ilmoitettiin maakuntien pääsanomalehdissä, sosiaalisessa mediassa ja ministeriön Internet-sivuilla. Ohjelmasta jätettiin yhteensä 100 lausuntoa. Koska kumppanit olivat jo aiemmin olleet tiiviisti mukana ohjelman valmistelussa, kuulemisen yhteydessä ei noussut enää esille aivan uusia näkökulmia. Kumppanit ovat ohjelman rahoittajia, tuensaajia ja hyödynsaajia, joten heidän asiantuntemustaan ja käytännön kokemustaan hyödynnettiin parhaiten valmisteluprosessin alkuvaiheessa (mm. alueellisten suunnitelmien valmistelun yhteydessä). Ohjelman painopisteisiin, rahoituksen ja yhteen valtakunnalliseen ohjelmaan oltiin pääosin tyytyväisiä, vaikkakin täysin vastakkaisiakin mielipiteitä esitettiin. Ohjelmien julkisten kuulemisten kautta saadut kommentit vaikuttivat kun mm. rahastojen tulosten kuvaamisen terävöittämiseen ja kestävästä kaupunkikehittämisen toimien täsmentämiseen. Kumppanit korostivat näkökannoissaan mm. Suomen saamia maakohtaisia suosituksia ikääntyvän työvoiman ja pk-yritysten kilpailukykyyn osalta.

Kumppanit vaikuttivat siihen, että naisten ja miesten välinen tasa-arvo näkyy ohjelmassa vahvemmin valtavirtaistettuna. Erityisesti alueelliset kumppanit vaikuttivat siihen, että Itä- ja Pohjois-Suomen alueella toteutettavaan elinkeinoelämää tukevaan pk-yritysten kannalta tärkeiden liikenne- ja logistiikkayhteyksien parantamiseen on kiinnitetty aluekehitysrahaston osalta huomiota. Kumppanit myös vaikuttivat siihen, että kaupunkiseutujen paikallista yhteisölähtöistä kehittämistä tuetaan omana kansallisena sovelluksena rakennerahastoilla. Kuulemisen yhteydessä esitettiin laajasti alueellisen näkökulman vahvistamista ohjelmassa ja ohjelman rakenteen muuttamista asiakasystävällisemmäksi. Ohjelman tarkasti määritellyt sisältövaatimukset eivät kuitenkaan sallineet näitä muutoksia. Palautteen perusteella päätettiin liittää asiakirjaan myös puhtaasti kansallinen liite, jossa kuvataan alueiden erilaisuutta. Lisäksi alueelliset suunnitelmat voidaan muokata ohjelmaa paremmin hakijoiden käyttöön soveltuviksi asiakirjoiksi. Kuulemisen yhteydessä tuli esillä lisäksi lukuisia pienempiä täydennyksiä, korjauksia ja kehittämis ehdotuksia, jotka voitiin huomioida sellaisenaan.

SOVA-menettely

Manner-Suomen rakennerahasto-ohjelman ympäristövaikutusten arvioinnista vastaa työ- ja elinkeinoministeriö. Yleisöllä ja viranomaisilla on ollut mahdollisuus esittää mielipiteensä ja vaikuttaa ohjelman ja ympäristöarvioinnin suunnitteluun sen aloitusvaiheessa ja arvioinnin aikana. Valtioneuvoston linjattua 27.9.2012 ohjelmavalmistelun sisällölliset painopisteet julkaistiin 5.10.2012 ilmoitus Manner-Suomen rakennerahasto-ohjelman 2014–2020 valmistelun ja siihen liittyvän ympäristöarvioinnin aloittamisesta sekä käynnistettiin ympäristöviranomaisten kuuleminen ympäristöselostuksen sisällöstä (5.10.–16.11.2012).

Syyskuussa 2012 laaditun osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) mukaisesti molemmista alueellisista suunnitelmista laadittiin niiden valmistelun yhteydessä ympäristöselostus (laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista 200/2005 sekä sitä täydentävä valtioneuvoston asetus 347/2005). Etelä- ja Länsi-Suomen alueellisen suunnitelman osalta ympäristöselostuksen laadinnasta vastasi Varsinais-Suomen ELY-keskus ja Itä- ja Pohjois-Suomen alueellisen suunnitelman osalta Pohjois-Pohjanmaan liitto. Molemmissa huomioitiin myös valtakunnalliset teemat. Ympäristöselostukset valmistuivat tammikuussa 2013 samanaikaisesti alueellisten suunnitelmien kanssa.

Valtakunnallisia teemoja sekä alueellisia suunnitelmaluonnoksia ja niistä laadittuja ympäristöselostuksia koskeva kuulemismenettely toteutettiin 25.1.–1.3.2013. Saatua palautetta käsiteltiin 18.3.2013 järjestetyssä työpajassa, jossa käynnistettiin myös koko Manner-Suomen rakennerahasto-ohjelman ympäristöselostuksen valmistelu alueellisista suunnitelmista laadittujen selostusten pohjalta.

Yleisölle annettiin mahdollisuus esittää mielipiteitä ohjelmaluonnoksen sekä siitä laaditun ympäristöselostuksen sisällöstä 24.9. - 28.10.2013. Kuulemisesta ilmoitettiin maakuntien päälehdissä. Kuulemisaineisto oli nähtävillä työ- ja elinkeinoministeriön internet-sivuilla osoitteessa www.tem.fi/ohjelma2014. Lisäksi ohjelmaluonnoksen osalta pyydettiin erikseen lausunnot keskeisiltä viranomaisilta ja järjestäjä tahoilta. Ohjelmaluonnoksesta ja ympäristöselostuksesta pyydettiin erikseen lausunnot myös

ELY-keskuksilta, ympäristöministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä ja opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

Kuulemismenettelyn päättymispäivään mennessä saapui yhteensä 100 erillistä kannanottoa tai kommenttia. Saatu palaute liittyi sekä ohjelmaluonnokseen että ympäristöselostukseen ja siitä laadittiin yhteenvedot päätyypeittäin. Osa palautteesta oli yleisluontoista ja osa liittyi asiakirjojen rakenteeseen tai erillisiin yksityiskohtiin. Palaute on soveltuvien osien otettu huomioon ohjelman valmistelussa.

Kumppanuusperiaate ohjelman toteutuksessa

Rakennerahasto-ohjelman toteutuksen kannalta oleelliset järjestöt ja muut sidosryhmät osallistuvat ohjelman toimeenpanoon, seurantaan ja arviointiin valtakunnallisella tasolla seurantakomiteatyöskentelyssä ja alueellisella tasolla maakuntien yhteistyöryhmätyöskentelyssä. Järjestö- ja sidosryhmäkumppanien aktiivinen osallistuminen ohjelmaan liittyvään tiedottamiseen järjestetään osana TEM:n vetämää rakennerahastoviestintää. Välittävänä toimieliminä toimivat viranomaiset ohjaavat ja neuvovat järjestötoimijoita rahoituksen hakemisessa ja hankkeiden toteutuksessa samoin kuin muita hanketoimijoita erityisesti huomioiden pienten järjestöjen ja toimijoiden tarpeet.

7.2.2 Yleiskattavat tuet (ESR sekä ESR–REACT-EU, tapauksen mukaan) (tarvittaessa ESR:n osalta)

7.2.3 Määräraha valmiuksien kehittämiseen (ESR sekä ESR–REACT-EU, tapauksen mukaan) (tarvittaessa ESR:n osalta)

8. RAHASTOJEN, MAASEUTURAHASTON, EMKR:N JA MUIDEN UNIONIN JA KANSALLISTEN RAHOITUSVÄLINEIDEN KESKINÄINEN KOORDINOINTI SEKÄ KOORDINOINTI EIP:N KANSSA

Mekanismit, joilla varmistetaan rahastojen, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston (maaseuturahaston), Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) sekä muiden unionin ja kansallisten rahoitusvälineiden keskinäinen koordinointi sekä koordinointi EIP:n kanssa, ottaen huomioon yhteisessä strategiakehyksessä vahvistetut asiaankuuluvat säännökset

7 Koordinaatio

Rakennerahastojen, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahaston ja Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (myöh. ERI-rahastot) kesken pyritään rahoituksen täydentävyyteen, mikä ei tarkoita tiukkaa työnjakoa, vaan tuloksellista rahoituskokonaisuutta. Usein hankkeet sisältävät elementtejä, jotka soveltuvat useamman rahaston rahoitettavaksi. Näissä tapauksissa rahoittava rahasto valitaan pääsääntöisesti hankkeen ensisijaisen tavoitteen ja toiminnan mukaisesti. Aina kuitenkin noudatetaan myös muiden rahastojen yleisiä periaatteita. Kansalliset ja alueelliset säädökset, ohjeet ja koordinaatiomekanismit varmistavat, että rahastot toimivat täydentävästi ja välttävät kaksoisrahoitusta.

Maantieteellisesti maaseuturahaston rahoitus painottuu harvaan asutulle maaseutualueelle ja ydinmaaseudulle, kun taas EAKR- ja ESR-rahoitus kohdistuvat pääasiassa taajamiin ja kaupunkikeskustoihin. Yhteisiä rahoituksen kohteita ovat mm. maaseudun mikroyritykset ja liiketoiminta-alueista matkailu, uusiutuva energia, biotalous, tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta sekä saavutettavuus.

Maaseuturahastosta voidaan rahoittaa toimialaa rajoittamatta investointeja maaseutualueilla ilman maatilakytkeä tai maatilayhteydessä toimivissa mikroyrityksissä. EAKR:sta ei rahoita maataloutta tai maataloustuotteiden ensiasteen jalostuksen yrityksiä eikä pääsääntöisesti maataloilla toimivia yrityksiä, mutta EAKR-toimet voivat tukea niitä välillisesti erilaisten kehittämishankkeiden kautta sekä rahoittamalla mm. biotalouteen ja uusiutuvan energian käyttöön liittyviä hankkeita.

EAKR-toimet täydentävät ja tukevat maaseudun kehitystä erityisesti laajoissa, alueellisissa ja sitä laajemmissa kehittämistoimissa sekä investoinneissa, jotka tukevat yhteyksien ja infrastruktuurin kehittämistä, asukkaiden elinolosuhteiden ja palveluiden kehittämistä. Myös, tutkimustoiminta ja yhteistyö eri toimijoiden, verkostoitumisen tukeminen sekä innovaatioiden käyttöönoton tehostaminen, joka ulottuu maaseutualueille, ovat merkittäviä EAKR-rahoitteisia toimia maaseudun elinkeinotoiminnan monipuolistamisen kannalta. Maaseuturahaston toimin tuetaan erityisesti *paikallistason* kehitystoimintaa maaseudun elämänlaadun parantamiseksi ja vastaavasti EAKR rahoittaa paikallistason toimia kaupunkialueilla. ESR:n tukemilla toimilla voidaan kehittää eri teemoihin ja aihe-alueisiin liittyvää osaamista ja osaamistarjontaa ja siten varmistaa ao. aloilla toimivien yritysten ja organisaatioiden tarvitseman työvoiman saatavuutta. Rakennerahastoilla voidaan luoda edellytyksiä ja kehittää osaamista Horisontti 2020 -ohjelman hankkeisiin osallistumiseksi ja vastaavasti hyödyntää rakennerahastohankkeissa Horisontti 2020-ohjelman tuloksia. EAKR:n avoimen dataa liittyvissä hankkeissa yritykset ja yhteisöt saavat käyttöönsä tietoa standardisoiduilla alustoilla, jota voivat hyödyntää esim. Verkkojen Eurooppa (CEF) hankkeissa.

EAKR- ja ESR-toimien täydentävyyttä ja yhteensovittamista edistää molempien rahastojen toimien sisällyttäminen samaan ohjelmaan. Rahastojen keskinäinen synergia on parhaimmillaan, kun EAKR:n taloudellista kasvua tukevat investointipankit mm. pk-yritysten kilpailukykyyn ja innovaatiojärjestelmän kehittämiseen yhdistetään ESR:n sosiaalista ja inhimillistä pääomaa lisääviin toimiin työllisyyden koulutuksen ja sosiaalisen osallisuuden edistämiseksi. Rahastojen työnjako on myös aiempaa selvempi. Mm. pk-yritystoiminnan kehittäminen on pääosin EAKR-toimintaa ja ESR täydentää sitä keskittymällä älykkään erikoistumisen edellyttämään kasvu- ja rakennemuutosalojen osaamisen kehittämiseen.

ERI-rahastojen toimien keskinäinen täydentävyys tulee käytännössä hyvin esiin *EU:n Itämeren alueen strategian* toteutuksessa. Maaseuturahaston ja EMKR:n rahoittamat hankkeet kohdistuvat korostetummin Itämeristrategian yleistavoitteeseen ”Meren pelastaminen”, esim. meriveden laadun parantumiseen vaikuttavien kala- ja maataloudessa tehtävien ympäristötoimien kautta. Vastaavasti rakennerahastojen toimenpiteillä edistetään sekä strategian yleistavoitetta ”Alueen yhdistäminen” (lähinnä kuljetusolosuhteiden ja alueen ihmisten vuorovaikutusmahdollisuuksien parantamisen osalta) että erityisesti yleistavoitetta ”Vaurauden lisääminen” jonka alatavoitteissa mainitut teemat muodostavat myös rakennerahasto-ohjelman sisällöllisen ytimen.

Keskushallinnon tasolla ERI-rahastojen täydentävyyden koordinoinnista ja yhteensovittamisesta vastaa valtioneuvoston asettama alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta. Toimintaa johtaa työ- ja elinkeinoministeriö tiiviissä yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Lisäksi seurantakomiteat käsittelevät eri ohjelmien tilannetta ja yhteensovituksessa esiin nousevia kysymyksiä.

ERI-rahastojen seurantakomiteoiden jäsenistössä huomioidaan rahastojen edustus. Ristikkäiset jäsenyydet vahvistavat koordinaatiota ja varmistavat tiedon leviämisen ohjelmien tuloksista ja pullonkauloista. Seurantakomiteat voivat pitää tapauskohtaisesti myös yhteiskokouksia. Yhteiskokous voidaan järjestää esimerkiksi yhteisten arviointitulosten analysoimiseksi tai mikäli kumppanuussopimukseen kohdistuu muutostarpeita.

ERI-rahastojen yhteisten tavoitteiden pohjalta voidaan toteuttaa rahastojen toimien yhteistä arviointia. Yhteinen arviointi mahdollistaa tulosten tarkastelun kokonaisuutena, jolloin ERI-rahastojen täydentävyys tulee parhaiten esiin. Yksilöidyt teemat määritellään yhteisessä arviointisuunnitelmassa.

ERI-rahastojen tehokkaan hyödyntämisen turvaamiseksi tiedonsaanti ohjelmien sisällöistä, hakuajoista, rahoitettavista hankkeista, rahoittajista ja hyödynsaajista tulee olla helposti hakijoiden saatavilla. ERI-rahastoille avataan yksi yhteinen internet-portaali, joka sisältää helposti ja lyhyesti keskeiset asiat tavoitteista ja rahoitettavista toimista. Sivusto sisältää edelleen linkkejä tarkempiin ohjelmakohtaisiin sivustoihin.

Toimintalinjan 2 toimilla on mahdollista välillisesti edistää Suomen Natura-alueiden hoidon priorisointisuunnitelman (PAF) toteutumista, mutta pääasiassa Suomi käyttää suunnitelman rahoittamiseen muita EU- tai kansallisia rahoituslähteitä.

Alueellisella tasolla kansallisten ja Euroopan unionin osarahoittamien ohjelmien toimeenpanon yhteensovittamista varten asetetaan maakunnan yhteistyöryhmä (MYR). Yhteistyöryhmä voi lisäksi perustaa erillisen jaoston maaseuturahastosta rahoitettavien toimenpiteiden alueellista tarkastelua ja muihin alueellisiin toimenpiteisiin tapahtuvaa yhteensovitusta varten.

Maakunnan kehittämisen tavoitteet määritellään neljävuotisessa maakuntaohjelmassa. Se sisältää maakunnan mahdollisuuksiin, tarpeisiin, kulttuuriin ja muihin erityispiirteisiin perustuvat kehittämisen tavoitteet, kuvauksen maakunnan kehittämisen kannalta keskeisistä hankkeista ja muista olennaisista toimenpiteistä sekä suunnitelman ohjelman rahoittamiseksi. Lapin maakunnassa maakuntaohjelmaan sisältyy saamelaiskulttuuria koskeva osio. Saamelaiskulttuuria kehitetään sekä kansallisten rakennerahastovarojen että kansainvälisten ohjelmien (Interreg IV A Pohjoinen - ohjelma, Kolarctic CBC - ohjelma ja Pohjoinen periferia ja Arktinen –ohjelma) kautta. Saamelaiskulttuurin kehittämishankkeet ovat luonnostaan monen maan välisiä ja siksi kansainvälisten ohjelmien rooli on merkittävä erityisesti saamelaisten kieleen, kulttuuriin sekä palveluiden saavutettavuuteen liittyvissä hankkeissa. Lapin maakuntaohjelman tavoitteiden toteutumisen osalta Interreg Nord, ENI sekä pohjoisen periferian ohjelmilla on kokonaisuudessaan kansallisen kehittämisen rinnalla merkittävä rooli.

Maakunnan liiton johdolla valmistellaan kahden vuoden välein maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma MYR:n hyväksyttäväksi. Toimeenpanosuunnitelmassa suunnataan maakuntaan osoitettua rakennerahastorahoitusta sekä muuta alueen kehittämiseen vaikuttavaa rahoitusta. MYR edesauttaa laajojen, aluekehittämisen kannalta merkittävien hankkeiden toteuttamista sekä niiden rahoitusta monirahastoisesti. MYR voi antaa lausunnon sen alueelle kohdistuvista rakennerahasto-ohjelman valtakunnallisista teemoista. MYR saa tiedoksi maaseudun ja kalatalouden kehittämiseen liittyvät suunnitelmat ja raportit yhteensovituksen turvaamiseksi. Se myös raportoi rakennerahasto-ohjelman toteuttamisesta ja tarvittaessa esittää hallintoviranomaiselle rakennerahasto-ohjelmaa koskevista muutostarpeista, sekä tiedottaa rakennerahasto-ohjelman toimeenpanosta.

ELY-keskukset ovat suurin ERI-rahastojen toimien rahoittaja. ELY-keskukset vastaavat oman toimintansa organisoinnista ja koordinoinnista siten, ettei niiden rahoittamisessa hankkeissa synny päällekkäistä rahoitusta (erityisesti yritysrahoitus). Alueellisella tasolla työnjako ja menettelyt määritetään toimivaltaisten viranomaisten keskinäisillä neuvotteluilla ja kirjallisesti tehtävillä sopimuksilla eri toimijoiden välillä tuenhakijoiden tasavertaisuuden varmistamiseksi ja päällekkäisen Alueellisella tasolla työnjako ja menettelyt määritetään maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmassa toimivaltaisten viranomaisten keskinäisten neuvottelujen pohjalta.

Suomen kumppanuussopimuksessa esitetään tarkemmin koordinaatio ja täydentävyyden varmistaminen koordinaatiomekanismien ja yksittäisten kansallisten ja EU-rahoitteisten välineiden osalta. Ohjelman täydentävyyttä kansallisten politiikoiden toimeenpanoon edistetään myös ohjelman ns. valtakunnallisten teemojen kautta. Toimeenpanossa mukana olevat ministeriöt (TEM, OKM, STM) määrittelevät innovaatio-, työllisyys-, koulutus- ja sosiaalipolitiikkoihin liittyviä toimenpidekokonaisuuksia, joilla on vahva yhteys kansallisten politiikkojen ja asiaan liittyvien strategioiden toimeenpanoon. Hankkeet valtakunnallisiin teemoihin valitaan pääsääntöisesti ministeriöiden

valmistelemien yksityiskohtaisten sisältömääritelmien mukaisesti rakennerahasto-ohjelman valintaperiaatteita noudattaen.

REACT-EU

REACT-EU-lisärahoitus on osa isompaa COVID-19 -pandemiasta toipumiseen suunniteltua elvytyskokonaisuutta. Elpymis- ja palautumistukivälineeseen (RRF) liittyvistä seitsemästä lippulaivahankkeista REACT-EU:n EAKR-toimet tukevat välillisesti tai TKI-toimien osalta useimpia. Konkreettisimmin tuki suuntautuu ensimmäiseen, tulevaisuuden huomioon ottavien puhtaiden teknologioiden käyttöönottoa ja uusiutuvien energialähteiden kehittämistä ja käytön vauhdittamista koskevaan lippulaivahankkeeseen. Toimenpiteitä kohdistuu myös kolmannen lippulaivan sisältöihin, kuten puhtaiden teknologioiden ja ratkaisujen edistämiseen sekä kestävien, helposti saavutettavien ja älykkäiden liikennemuotojen kehittämiseen. Vastaavasti ESR:llä tuetaan lähinnä uudelleen kouluttautumista ja osaamisen parantamista. Suhteessa esim. Business Finlandin ja Suomen Akatemian rahoittamiin RRF:n toimiin REACT-EU:n toimenpiteissä korostuu alue- ja paikallistason näkökulma ja mahdollisuus räätälöidä hankkeita tarvelähtöisemmin. Koordinaatio valtakunnantasoisten RRF-kehittämistoimenpiteiden kanssa tapahtuu maakunnan yhteistyöryhmissä sekä ELY-keskusten ja maakunnan liittojen omien verkostojen ja hallintoviranomaisen ohjaustoimien kautta. Kansalliset ja alueelliset säädökset, ohjeet ja koordinaatiomekanismit varmistavat, että eri rahastot toimivat toisiaan täydentävästi ja että välttyään kaksoisrahoitukselta. Esim. hankkeiden haun, käsittelyn, raportoinnin ja valvonnan yhteydessä varmistetaan, ettei päällekkäisyyksiä esiinny.

9. ENNAKKOEHDOT

9.1 Ennakkoehdot

Tiedot ennakkoehto- ja täyttymisen arvioinnista (vapaaehtoinen)

Taulukko 24: Sovellettavat ennakkoehdot ja niiden täyttymisen arviointi

Ennakkoehto	Toimintalinjat, joihin ennakkoehdot sovelletaan	Ennakkoehto täyttynyt (Kyllä/Ei/Osittain)
T.01.1 - Tutkimus ja innovointi: On laadittu kansallisen uudistusohjelman mukaisesti älykkääseen erikoistumiseen tähtäävä kansallinen tai alueellinen strategia yksityisten tutkimus- ja innovointi-investointien lisäämiseksi; strategian on oltava hyvin toimivien kansallisen tai alueellisten tutkimus- ja innovointijärjestelmien ominaispiirteiden mukainen.	2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	Kyllä
T.01.2 - Tutkimus- ja innovointi-infrastruktuuri: On laadittu monivuotinen suunnitelma, joka koskee investointien budjetointia ja priorisointia.	2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	Kyllä
T.03.1 - On toteutettu erityistoimenpiteitä yrittäjyyden edistämisen tukemiseksi ottamalla huomioon pieniä yrityksiä koskeva säädös.	1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)	Kyllä
T.08.1 - Suunnitellaan ja toteutetaan aktiivista työmarkkinapolitiikkaa työllisyyden suuntaviivojen mukaisesti.	3 - Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)	Kyllä
T.08.5 - Työntekijöiden, yritysten ja yrittäjien sopeutuminen muutokseen: On laadittu toimintapolitiikka, jolla pyritään kannustamaan muutoksen, myös rakennemuutoksen, ennakointia ja hyvää hallinnointia.	3 - Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)	Kyllä
T.09.1 - On laadittu ja pantu täytäntöön köyhyyden vähentämiseen tähtäävä kansallinen strateginen toimintapolitiittinen kehys, jolla pyritään aktiivisesti osallistamaan työmarkkinoilta syrjäytyneitä työllisyyden suuntaviivojen mukaisesti.	5 - Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR)	Kyllä
T.10.3 - Elinikäinen oppiminen: On laadittu elinikäistä oppimista varten kansallinen ja/tai alueellinen strateginen toimintapolitiittinen kehys Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 165 artiklan rajoissa.	4 - Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)	Kyllä
G.1 - On olemassa hallinnolliset valmiudet syrjinnän vastaisen unionin lainsäädännön ja toimintapolitiikan täytäntöönpanoa ja soveltamista varten ERI-rahastojen alalla.	1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR) 2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR) 3 - Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR) 4 - Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR) 5 - Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR) 6 - Tekninen tuki	Kyllä

Ennakkoehto	Toimintalinjat, joihin ennakkoehtoa sovelletaan	Ennakkoehto täyttynyt (Kyllä/Ei/Osittain)
	EAKR 7 - Tekninen tuki ESR	
G.2 - On olemassa hallinnolliset valmiudet sukupuolten tasa-arvoa koskevan unionin lainsäädännön ja toimintapolitiikan täytäntöönpanoa ja soveltamista varten ERI-rahastojen alalla.	1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR) 2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR) 3 - Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR) 4 - Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR) 5 - Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR) 6 - Tekninen tuki EAKR 7 - Tekninen tuki ESR	Kyllä
G.3 - On olemassa hallinnolliset valmiudet YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen täytäntöönpanoa ja soveltamista varten ERI-rahastojen alalla neuvoston päätöksen 2010/48/EY mukaisesti.	1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR) 2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR) 3 - Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR) 4 - Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR) 5 - Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR) 6 - Tekninen tuki EAKR 7 - Tekninen tuki ESR	Kyllä
G.4 - On olemassa järjestelyt, joilla varmistetaan julkisia hankintoja koskevan unionin lainsäädännön tehokas soveltaminen ERI-rahastojen alalla.	1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR) 2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen	Kyllä

Ennakkoehto	Toimintalinjat, joihin ennakkoehtoa sovelletaan	Ennakkoehto täyttynyt (Kyllä/Ei/Osittain)
	(EAKR) 3 - Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR) 4 - Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR) 5 - Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR) 6 - Tekninen tuki EAKR 7 - Tekninen tuki ESR	
G.5 - On olemassa järjestelyt, joilla varmistetaan unionin valtiontukilainsäädännön tehokas soveltaminen ERI-rahastojen alalla.	1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR) 2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR) 3 - Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR) 4 - Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR) 5 - Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR) 6 - Tekninen tuki EAKR 7 - Tekninen tuki ESR	Kyllä
G.6 - On olemassa järjestelyt YVA:ta ja SYA:ta koskevan unionin ympäristölainsäädännön tehokasta soveltamista varten.	1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR) 2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR) 3 - Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR) 4 - Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR) 5 - Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta	Kyllä

Ennakkoehto	Toimintalinjat, joihin ennakkoehtoa sovelletaan	Ennakkoehto täyttynyt (Kyllä/Ei/Osittain)
	(ESR) 6 - Tekninen tuki EAKR 7 - Tekninen tuki ESR	
G.7 - On olemassa tilastopohja, joka on tarpeen ohjelmien tehokkuuden ja vaikutusten arvioinnissa. On olemassa tulosindikaattorijärjestelmä, jonka avulla valitaan toimet, joilla edistetään tehokkaimmin haluttuja tuloksia, seurataan tulosten toteutumista ja suoritetaan vaikutustenarviointeja.	1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR) 2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR) 3 - Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR) 4 - Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR) 5 - Sosiaalinen osallisuus ja köyhyden torjunta (ESR) 6 - Tekninen tuki EAKR 7 - Tekninen tuki ESR	Kyllä

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täytetyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
<p>T.01.1 - Tutkimus ja innovointi: On laadittu kansallisen uudistusohjelman mukaisesti älykkääseen erikoistumisen tähtäävä kansallinen tai alueellinen strategia yksityisten tutkimus- ja innovointi-investointien lisäämiseksi; strategian on oltava hyvin toimivien kansallisen tai alueellisten tutkimus- ja innovointijärjestelmien ominaispiirteiden mukainen.</p>	<p>1 - Käytössä on kansallinen tai alueellinen älykkään erikoistumisen strategia,</p>	<p>Kyllä</p>	<p>Kansallinen innovaatiostrategia, Research and Innovation Policy Guidelines for 2011-2015: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Tiede/tutkimus-_ja_innovaationeuvosto/julkaisut/liitteet/Review2011-2015.pdf Älykäs erikoistuminen Suomessa; kuvaus kansallisen innovaatiostrategian, kansallisen INKA-ohjelman sekä alueiden älykkään erikoistumisen prosessien muodostamasta tutkimuksen ja innovaatioiden kehittämisen strategisesta kokonaisuudesta sekä niiden välisistä yhteyksistä.</p>	<p>Kansallinen innovaatiostrategia laaditaan hallituskausittain. Seuraavalle hallituskaudelle vuoden 2015 keväästä alkaen laaditaan uusi innovaatiostrategia.</p> <p>Kansallista INKA-ohjelmaa toteutetaan myös rakennerahastovaroin. INKA-ohjelmassa toteutetaan älykkään erikoistumisen ideoita ja toimintatapoja. INKA-ohjelman tavoitteena on muun muassa yhteen sovittaa kansallisen innovaatiostrategian ja alueellisten T&I -strategioiden tavoitteita.</p> <p>Alueilla on jo vuosia toteutettu älykkään erikoistumisen toimintatapaa ja strategioita, jotka tähtäävät tulevaisuuden potentiaalisten kasvualojen tunnistamiseen ja kehittämiseen. Keskeistä on ollut päällekkäisten tukitoimien välttäminen sekä resurssien kohdentaminen harvoihin valittuihin kehittämiskärkien tukemiseen. Uutena toimintatapana on ollut</p>

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
				erityisesti eri osaamisalojen uudenlainen yhdistäminen uusien liiketoimintamahdollisuuksien löytämiseksi sekä maakunnasta puuttuvan osaamisen hakeminen ulkopuolelta.
T.01.1 - Tutkimus ja innovointi: On laadittu kansallisen uudistusohjelman mukaisesti älykkääseen erikoistumiseen tähtäävä kansallinen tai alueellinen strategia yksityisten tutkimus- ja innovointi-investointien lisäämiseksi; strategian on oltava hyvin toimivien kansallisen tai alueellisten	2 - joka perustuu SWOT- tai vastaavaan analyysiin resurssien kohdentamiseksi vain tiettyihin tutkimus- ja innovointiprioriteetteihin;	Kyllä	katso edellä	<p>....Myös erilaisten kehittämissympäristöjen (innovaatioalustat ym.) käyttöä on lisätty.</p> <p>Älykkään erikoistumisen strategia-ajattelu sisällytetään eri toimialoja koskien kansallisten maakuntaohjelmien valmisteluun. Maakuntaohjelma laaditaan vuosille 2014 – 2017. Maakuntavaltuustot hyväksyvät ohjelmat keväällä 2014. Tämän avulla myös tarkennetaan maakuntien rakennerahastovarojen käytännön toteutusta erityisesti tutkimuksen ja innovaatioiden osa-alueilla.</p>

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
tutkimus- ja innovointijärjestelmien ominaispiirteiden mukainen.				
T.01.1 - Tutkimus ja innovointi: On laadittu kansallisen uudistusohjelman mukaisesti älykkääseen erikoistumiseen tähtäävä kansallinen tai alueellinen strategia yksityisten tutkimus- ja innovointi-investointien lisäämiseksi; strategian on oltava hyvin toimivien kansallisen tai alueellisten	3 - jossa hahmotellaan toimenpiteet yksityisten investointien lisäämiseksi tutkimukseen ja teknologian kehittämiseen ;	Kyllä	katso edellä	katso edellä

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
tutkimus- ja innovointijärjestelmien ominaispiirteiden mukainen.				
T.01.1 - Tutkimus ja innovointi: On laadittu kansallisen uudistusohjelman mukaisesti älykkääseen erikoistumiseen tähtäävä kansallinen tai alueellinen strategia yksityisten tutkimus- ja innovointi-investointien lisäämiseksi; strategian on oltava hyvin toimivien kansallisen tai alueellisten	4 - johon sisältyy seurantamekanismit.	Kyllä	katso edellä	katso edellä

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
tutkimus- ja innovointijärjestelmien ominaispiirteiden mukainen.				
T.01.1 - Tutkimus ja innovointi: On laadittu kansallisen uudistusohjelman mukaisesti älykkääseen erikoistumiseen tähtäävä kansallinen tai alueellinen strategia yksityisten tutkimus- ja innovointi-investointien lisäämiseksi; strategian on oltava hyvin toimivien kansallisen tai alueellisten	5 - On hyväksytty kehys, jossa määritellään tutkimukseen ja innovointiin käytettävissä olevat talousarviomäärärahat.	Kyllä	katso edellä	katso edellä

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
tutkimus- ja innovointijärjestelmien ominaispiirteiden mukainen.				
T.01.2 - Tutkimus- ja innovointi-infrastruktuuri : On laadittu monivuotinen suunnitelma, joka koskee investointien budjetointia ja priorisointia.	1 - On hyväksytty alustava monivuotinen suunnitelma, joka koskee unionin prioriteetteihin liittyvien investointien budjetointia ja priorisointia ja soveltuvien osien Euroopan tutkimusinfrastruktuurien strategiafoorumia (ESFRI).	Kyllä	Suomen tutkimusinfrastruktuurien strategia ja tiekartta 2014 – 2020 http://www.aka.fi/Tiedostot/Tiekartta/Tutkimusinfrastruktuurine_strategia_ja_tiekartta_2014_20.pdf	Kansallisen tutkimusinfrastruktuurien tiekartaksi kutsuttu kehittämissuunnitelma vuosille 2014 – 2020 on päivitetty helmikuussa 2014. Tutkimusinfrastruktuurien asiantuntijaryhmä arvioi hankkeiden kiireellisyyden ja tärkeysjärjestyksen (edellinen tiekartta on vuodelta 2009). Valtion talousarvioon lisättiin vuonna 2012 tutkimusinfrastruktuurien rahoittamiseksi Suomen Akatemian hallinnoima budjettimomentti. Vuodelle 2012 budjetoitiin 10,14 M€, vuodelle 2013 17,8 M€ ja vuodelle 2014 18,5 M€. Tulevina vuosina on suunnitelmissa säilyttää rahoituksen nykyinen taso.

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
T.03.1 - On toteutettu erityistoimenpiteitä yrittäjyyden edistämisen tukemiseksi ottamalla huomioon pieniä yrityksiä koskeva säädös.	1 - Näitä erityistoimenpiteitä ovat toimenpiteet, jotka on toteutettu, jotta lyhennetään uusien yritysten perustamisaikaa ja alennetaan perustamiskustannuksia ottaen huomioon SBA-aloitteen tavoitteet;	Kyllä	www.yritys-suomi.fi http://www.om.fi/fi/index/valmisteilla/lakihankkeet/velvoiteoikeusjakuluttajansuoja/uudistetunmaksuviivastysdirektiivintaytantonpanojaperintalainuudistaminen.html http://www.tem.fi/savy	<p>Työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämästä Yritys Suomi – sivustosta yrityksen perustaja saa kaikki tarpeelliset yrityksen perustamiseen liittyvät tiedot. Sivustolta on myös linkit yrityksen perustamisessa tarvittaviin palveluihin. Sähköisten palveluiden jatkuvalla kehittämisellä on edistetty yritysten perustamisen nopeuttamista ja siihen tarvittavien lupien hankkimista. Yrityksen perustamista on helpotettu siten, että esim. osakeyhtiön voi perustaa verkossa.</p> <p>On nimetty pk-yrityslähettiläs, jonka johdolla toteutetaan SBA:n toteuttamisen seuranta. Lupaprosessit ovat tehokkaita ja nopeita. Lainsäädännössä on huomioitu yritysvaikutusten arviointi. Direktiivi 2011/7/EU on tullut Suomessa voimaan 16.3.2013.</p>

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täytetyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
T.03.1 - On toteutettu erityistoimenpiteitä yrittäjyyden edistämisen tukemiseksi ottamalla huomioon pieniä yrityksiä koskeva säädös.	2 - Näitä erityistoimenpiteitä ovat toimenpiteet, jotka on toteutettu, jotta lyhennetään aikaa, joka kuluu yrityksen tietynlaisen toiminnan käynnistämisen ja harjoittamiseen tarvittavien lisenssien ja lupien saamiseen, ottaen huomioon SBA-aloitteen tavoitteet;	Kyllä	katso edellä	katso edellä
T.03.1 - On toteutettu erityistoimenpiteitä yrittäjyyden edistämisen	3 - Näitä erityistoimenpiteitä ovat toimenpiteet, joiden tavoitteena on	Kyllä	katso edellä	katso edellä

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täytetyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
tukemiseksi ottamalla huomioon pieniä yrityksiä koskeva säädös.	seurata käyttöön otettujen SBA-aloitteen toimenpiteiden täytäntöönpanoa ja arvioida lainsäädännön vaikutusta pk-yrityksiin.			
T.08.1 - Suunnitellaan ja toteutetaan aktiivista työmarkkinapolitiikkaa työllisyyden suuntaviivojen mukaisesti.	1 - Työvoimapa- veluilla on valmiudet järjestää ja ne järjestävät kaikkien työnhakijoiden saatavilla olevia yksilöllisiä palveluita sekä aktiivisia ja ennalta ehkäiseviä työmarkkinatoimenpiteitä varhaisessa vaiheessa	Kyllä	Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916/2012) http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120916 Asetus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (1073/2013) http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20121073 Työllisyys- ja yrittäjyysstrategia http://www.tem.fi/files/24196/TYstrategiaLOPULLINEN.pdf Työ- ja elinkeinoministeriön ohje julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja asetuksen soveltamisesta (TEM 1198/03.10.02/2013) http://www.finlex.fi/data/normit/41205-TEM1198180613.pdf	Laissa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta määritellään työnhakijoille tarjottavat palvelut, työnhakijan palveluprosessi, työllistymissuunnitelma sekä työnhakijan oikeudet ja velvollisuudet. Laissa säädetään myös työ- ja elinkeinoviranomaisen tehtävistä julkaista ja välittää tietoa avoimista työpaikoista. Asetuksessa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (pykälä 6) määritellään työ- ja elinkeinotoimistojen rooli kansainvälisessä työnvälityksessä, mikä antaa pohjan EURES-palvelun kansalliselle toteuttamiselle. EURES-neuvojia

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täytetyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
	keskittyen niihin henkilöihin, joilla on suurin riski syrjäytyä sosiaalisesti, myös marginalisoituneisiin yhteisöihin kuuluviin henkilöihin;			on suurimmassa työ- ja elinkeinotoimi Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalveluista (4§ 4. momentti) säätelee yhteistyöstä palvelun tarjoamisessa muiden tärkeiden toimijoiden kanssa. Heikoimmassa asemassa oleville tarkoitetut työvoiman palvelukeskukset kokoavat työ- ja elinkeinopalvelujen, kuntien ja kansaneläkelaitoksen palvelut yhden luokan alle.
T.08.1 - Suunnitellaan ja toteutetaan aktiivista työmarkkinapolitiikkaa työllisyyden suuntaviivojen mukaisesti.	2 - Työvoimapalveluilla on valmiudet järjestää ja ne järjestävät kattavaa ja avointa tiedotusta uusista avoimista työpaikoista ja työmahdollisuuksista ottaen	Kyllä	Työvoiman palvelukeskus - toimintaa koskevat valtakunnalliset linjaukset http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/aek/tyollisyys/palvelukeskukset/Documents/Valtakunnalliset%20linjaukset%202010.doc Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386 katso myös edellä	...TEM:n työllisyys- ja yrittäjyysstrategia ohjaa työhallinnon toimintaa työllisyyspalveluiden tarjoajana. Strategiassa korostetaan mm. nopeaa työllistymistä ja heikoimmassa asemassa olevien tukemista työelämäkynnyksen madaltamisessa. TEM:n ohje työnhakijan palveluprosessista sisältää yksityiskohtaisen kuvauksen työllistymissuunnitelman laatimisesta ja asiakkaan palveluprosessista.

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täytetyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
	huomioon työmarkkinoiden muuttuvat tarpeet.			<p>Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalveluista (4§ 4. momentti) säätelee yhteistyöstä palvelun tarjoamisessa muiden tärkeiden toimijoiden kanssa.</p> <p>Heikoimmassa asemassa oleville tarkoitettujen työvoiman palvelukeskukset kokoavat työ- ja elinkeinopalvelujen, kuntien ja kansaneläkelaitoksen palvelut yhden luukun alle. TEM:ssä on käynnistetty lainsäädäntöhanke työvoiman palvelukeskusten toimintamallista, jossa valmistellaan palvelukeskuksia koskevaa lainsäädäntöä vuoden 2013 aikana.</p> <p>katso myös edellä</p>
T.08.1 - Suunnitellaan ja toteutetaan aktiivista työmarkkinapolitiikkaa työllisyyden suuntaviivojen mukaisesti.	3 - Työvoimapolvelut ovat luoneet virallisia tai epävirallisia yhteistyöjärjestelyjä asiaan kuuluvien sidosryhmien	Kyllä	katso edellä	...Laki kotoutumisen edistämisestä määrittelee mm. työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntien tarjoamat palvelut maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistämiseksi sekä maahanmuuttajan palveluprosessin osana työ- ja elinkeinotoimistojen ja kuntien palvelua.

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
	kanssa.			Katso myös edellä
T.08.5 - Työntekijöiden, yritysten ja yrittäjien sopeutuminen muutokseen: On laadittu toimintapolitiikka, jolla pyritään kannustamaan muutoksen, myös rakennemuutoksen, ennakointia ja hyvää hallinnointia.	1 - Käytössä on seuraavia välineitä, joilla työmarkkinaosapuolia ja viranomaisia tuetaan muutokseen, myös rakennemuutokseen, reagoivien ennakoivien lähestymistapojen kehittämisessä ja seurataan niitä: toimenpiteet muutoksen ennakoinnin edistämiseksi;	Kyllä	Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916/2012) http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120916 Strateginen ohjelma: Rakennemuutos ja työmarkkinoiden toimivuus http://www.tem.fi/index.phtml?s=4610 ja hallituksen työpoliittinen periaatepäätös 31.5.2012 Valtioneuvoston tutkimus-, ennakointi- ja arviointitoimintaa koordinoiva työryhmä http://vnk.fi/hankkeet/TEA/fi.jsp ks. myös alempana	Julkisesta työvoima- ja yrityspalveluista annetun lain 4:nnessä pykälässä todetaan, että työvoima- ja yrityspalvelujen tarjoaminen perustuu elinkeinoelämän ja työmarkkinoiden tarpeisiin ja muutosten ennakointiin. Rakennemuutos ja työmarkkinoiden toimivuus -ohjelmassa on hallituksen työpoliittisen periaatepäätöksen mukaisesti yhtenä painopisteenä elinkeinoelämän rakennemuutokseen varautuminen ennalta. Valtioneuvoston tutkimus-, ennakointi- ja arviointitoimintaa koordinoiva työryhmä on ministeriöiden välinen yhteistyöelin ja tiedonvaihdon foorumi, jonka tavoitteena on mm. vahvistaa hallinnonalojen välistä horisontaalista ennakointi toiminnan ohjausta sekä kehittää toimintatapoja

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
				tutkimus, ennakointi- ja arviointitiedon välittämiseen päätöksentekijöille ja yhteiskuntaan. ks. myös alempana.
T.08.5 - Työntekijöiden, yritysten ja yrittäjien sopeutuminen muutokseen: On laadittu toimintapolitiikka, jolla pyritään kannustamaan muutoksen, myös rakennemuutoksen, ennakointia ja hyvää hallinnointia.	2 - Käytössä on seuraavia välineitä, joilla työmarkkinaosapuolia ja viranomaisia tuetaan muutokseen, myös rakennemuutokseen, reagoivien ennakoivien lähestymistapojen kehittämisessä ja seurataan niitä: toimenpiteet rakennemuutokseen valmistautumisen ja sen	Kyllä	Valtakunnallinen ammatillisten osaamistarpeiden ennakointi (VOSE) -projektin tulokset http://www.oph.fi/tietopalvelut/ennakointi/osaamistarpeiden_ennakointi/vose-projekti/yleista katso myös edellä	VOSE-projektin tavoitteena on ollut luoda ennakointimalli, jonka avulla ammatillisia osaamistarpeita voidaan ennakoida kaikilla koulutusasteilla ja kaikilla ammattialoilla. Ennakointimalli koostuu osaamistarpeiden ennakoinnissa tarvittavista menetelmistä, ennakointiprosesseista, toimijoiden välisistä verkostoista ja tiedonkulkujärjestelmästä. ks. myös edellä

Ennakoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
	hallinnan edistämiseksi.			
T.09.1 - On laadittu ja pantu täytäntöön köyhyyden vähentämisen kansallinen strateginen toimintapoliittinen kehys, jossa pyritään aktiivisesti osallistamaan työmarkkinoilta syrjäytyneitä työllisyyden suuntaviivojen mukaisesti.	1 - Käytössä on köyhyyden vähentämisen kansallinen strateginen toimintapoliittinen kehys, jossa pyritään aktiiviseen osallistamiseen ja	Kyllä	Syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveysongelmia vähentävä poikkihallinnollinen toimenpideohjelma http://www.stm.fi/vireilla/kehittamisohjelmat_ja_hankkeet/syrjaytymisen_ehkaisy Eurooppa 2020 -strategia, Suomen kansallinen ohjelma http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/02_taloudelliset_katsaukset/20130418Euroop/Eurooppa_2020_NETTI.pdf Hallintolaki http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434	Hallituksen syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveysongelmia vähentävä poikkihallinnollinen toimenpideohjelma sisältää lukuisia toimenpiteitä, joiden puitteissa mm. raportoidaan toimenpideohjelmaan sisältyvien aihealueiden kehityssuunnista. Toimenpideohjelman toimeenpanossa myös hyödynnetään Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tuottamia tilastoja (http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tilastot/aiheittain/syrjaytyminen). Toimenpideohjelman ohjausryhmään kuuluu virkamiesten lisäksi sosiaalipartnereiden ja muiden järjestöjen edustajia. Syrjäytymisen torjunnan ja köyhyyden vähentämisen kansalliset, Eurooppa 2020 -strategiaan liittyvät tavoitteet esitetään Suomen kansallisessa ohjelmassa.

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
				Hallintolaissa on säädetty hyvän hallinnon periaatteet, joihin sisältyy mm. palveluperiaate ja neuvontavelvoite. Rakennerahastojen hallinnoinnissa sovelletaan hallintolakia, joten rahoittavien viranomaisten on lain puitteissa annettava neuvontaa hankehakemusten laadinnassa ja hankkeen toteuttamisessa.
T.09.1 - On laadittu ja pantu täytäntöön köyhyyden vähentämisen tähtävää kansallinen strateginen toimintapoliittinen kehys, jolla pyritään aktiivisesti osallistamaan työmarkkinoilta syrjäytyneitä työllisyyden	2 - joka tarjoaa riittävän tietopohjan köyhyyden vähentämisen tähtävien toimien kehittämiseksi ja kehityksen seuraamiseksi ;	Kyllä	katso edellä	katso edellä

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täytetyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
suuntaviivojen mukaisesti.				
T.09.1 - On laadittu ja pantu täytäntöön köyhyyden vähentämisen tähtäävä kansallinen strateginen toimintapoliittinen kehys, jolla pyritään aktiivisesti osallistamaan työmarkkinoilta syrjäytyneitä työllisyyden suuntaviivojen mukaisesti.	3 - joka sisältää toimenpiteitä, jotka tukevat (kansallisessa uudistusohjelmassa määritetyn) köyhyyteen ja syrjäytymiseen liittyvän kansallisen tavoitteen saavuttamista, mukaan lukien niiden henkilöiden mahdollisuuksien parantaminen kestävien ja laadukkaiden työpaikkojen saannissa, joilla on suurin riski	Kyllä	katso edellä	katso edellä

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täytetyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
	syrjäytyä sosiaalisesti, mukaan lukien marginalisoituneisiin yhteisöihin kuuluvat henkilöt;			
T.09.1 - On laadittu ja pantu täytäntöön köyhyyden vähentämisen tärkeä kansallinen strateginen toimintapoliittinen kehys, jolla pyritään aktiivisesti osallistamaan työmarkkinoilta syrjäytyneitä työllisyyden suuntaviivojen mukaisesti.	4 - jonka nojalla asianmukaiset sidosryhmät osallistuvat köyhyyden torjumiseen;	Kyllä	katso edellä	katso edellä

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
T.09.1 - On laadittu ja pantu täytäntöön köyhyyden vähentämisen tähtäävä kansallinen strateginen toimintapoliittinen kehys, jolla pyritään aktiivisesti osallistamaan työmarkkinoilta syrjäytyneitä työllisyyden suuntaviivojen mukaisesti.	5 - johon sisältyy tunnistettujen tarpeiden mukaisesti toimenpiteitä, joilla tuetaan siirtymistä laitoshoidosta avohoitoon.	Kyllä	katso edellä	katso edellä
T.09.1 - On laadittu ja pantu täytäntöön köyhyyden vähentämisen tähtäävä kansallinen strateginen toimintapoliitt	6 - Asianmukaisille sidosryhmille annetaan pyynnöstä ja perustelluissa tapauksissa tukea tukihakemust	Kyllä	katso edellä	katso edellä

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täytetyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
inen kehys, jolla pyritään aktiivisesti osallistamaan työmarkkinoilta syrjäytyneitä työllisyyden suuntaviivojen mukaisesti.	en laatimiseen ja valituksi tulleiden hankkeiden toteuttamiseen ja hallinnointiin.			
T.10.3 - Elinikäinen oppiminen: On laadittu elinikäistä oppimista varten kansallinen ja/tai alueellinen strateginen toimintapoliittinen kehys Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 165 artiklan rajoissa.	1 - Käytössä on elinikäisen oppimisen kansallinen tai alueellinen strateginen toimintapoliittinen kehys, johon sisältyy	Kyllä	katso myöhempänä	katso myöhempänä

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
<p>T.10.3 - Elinikäinen oppiminen: On laadittu elinikäistä oppimista varten kansallinen ja/tai alueellinen strateginen toimintapoliittinen kehys Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 165 artiklan rajoissa.</p>	<p>2 - toimenpiteitä, joilla tuetaan elinikäisen oppimisen palvelujen kehittämistä ja yhteyksien luomista niiden välille, myös niiden täytäntöönpanon ja osaamisen kehittämistä (eli validointia, ohjausta ja koulutusta), ja joihin sisältyy asianomaisten sidosryhmien osallistuminen ja kumppanuuksien muodostaminen niiden kanssa;</p>	<p>Kyllä</p>	<p>Koulutustakuu osana nuorisotakuuta: http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/Hankkeet/koulutustakuu/ Nuorten aikuisten osaamisohjelma: http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/Hankkeet/osaamisohjelma/index.html Elinikäisen oppimisen neuvosto ja sen jaostot: http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/aikuiskoulutus_ja_vapaa_sivistystyoe/elinikaisenoppimisenneuvosto/index.html?lang=fi Työelämän kehittämisstrategia ja kansallinen työelämän kehittämishanke: http://www.tem.fi/?s=4698</p>	<p>Koulutustakuu osana nuorisotakuuta: Jokaiselle peruskoulun päättäneelle taataan jatkomahdollisuus lukioissa, ammatillisessa koulutuksessa, oppisopimuskoulutuksessa, työpajassa, kuntoutuksessa tai muulla tavoin. Nuorten aikuisten osaamisohjelma: Nuorten aikuisten osaamisohjelmassa 20–29-vuotiaiden, pelkän peruskoulun varassa olevien nuorten on mahdollisuus suorittaa ammatti- tai erikoisammattitutkinto tai ammatillinen perustutkinto. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot suoritetaan näyttötutkintona. Näyttötutkintoihin valmistavaa koulutusta järjestetään oppilaitoksissa ja oppisopimuskoulutuksena.</p>

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täytetyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
<p>T.10.3 - Elinikäinen oppiminen: On laadittu elinikäistä oppimista varten kansallinen ja/tai alueellinen strateginen toimintapoliittinen kehys Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 165 artiklan rajoissa.</p>	<p>3 - toimenpiteitä, joilla kehitetään taitoja, jotka vastaavat eri kohderyhmien tarpeita, jos kohderyhmät on priorisoitu kansallisissa tai alueellisissa strategisissa toimintapoliittisissa kehyksissä (esimerkiksi ammatillisessa koulutuksessa olevat nuoret, aikuiset, työmarkkinoille palaavat lasten vanhemmat, kouluttamattomat ja iäkkäät työntekijät,</p>	<p>Kyllä</p>	<p>Koulutuksellisen tasa-arvon toimenpideohjelma: Ammatillisen koulutuksen laatutyö: http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2012/12/tasaarvo.html http://www.hare.vn.fi/mHankePerusSelaus.asp?tVNo=1&h_id=18464; http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2011/Ammatillisen_koulutuksen_laatustrategia_2011_2020.html Kansallisen tutkintojen ja muun osaamisen viitekehyksen valmistelu (HE): http://217.71.145.20/TRIPviewer/show.asp?tunniste=HE+38/2012&base=erhe&palvelin=ww.eduskunta.fi&f=WORD</p>	<p>...Elinikäisen oppimisen neuvosto ja sen jaostot: Elinikäisen oppimisen neuvosto käsittelee elinikäisen oppimisen edellytyksiin ja aikuiskoulutuspolitiikan kehittämiseen liittyviä kysymyksiä. Lisäksi neuvosto edistää koulutuksen ja työelämän välistä yhteistyötä. Neuvosto tuottaa asiantuntijanäkemyksiä koulutus- ja työvoimapoliittisen keskustelun virittäjiksi ja tuoreita ratkaisuja elinikäisen oppimisen edistämiseksi. Koulutuksellisen tasa-arvon toimenpideohjelma: Tavoitteena on vähentää merkittävästi sukupuolten välisiä osaamis- ja koulutuseroja sekä vähentää sosioekonomisen taustan vaikutusta koulutukseen osallistumiseen ja parantamalla vähentää sosioekonomisen taustan vaikutusta koulutukseen osallistumiseen ja parantamalla heikommassa asemassa olevien ryhmien asemaa. Ohjelma vahvistaa jokaisen yksilön mahdollisuutta oppimiseen sekä</p>

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täytetyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
	maahanmuuttajat ja muut heikossa asemassa olevat ryhmät, erityisesti vammaiset henkilöt);			luovuuden, osaamisen ja erilaisten lahjakkuuksien kehittämiseen sekä torjuu koulutuksen sukupuolista eriytymistä.
T.10.3 - Elinikäinen oppiminen: On laadittu elinikäistä oppimista varten kansallinen ja/tai alueellinen strateginen toimintapoliittinen kehys Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 165 artiklan rajoissa.	4 - toimenpiteitä, joilla laajennetaan pääsyä elinikäisen oppimisen piiriin pyrkimällä hyödyntämään tehokkaasti avoimuutta lisääviä välineitä (esimerkiksi eurooppalaisen tutkintojen viitekehys, kansallinen tutkintojen viitekehys, ammatillisen	Kyllä	Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän kehittäminen: http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/tutke/index.html Koulutus ja tutkimus vuosina 2011–2016, Kehittämissuunnitelma http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/asiakirjat/Kesu_2011_2016_fi.pdf katso myös edellä	...Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän kehittäminen: Tutkintojen osaamisperusteista määrittelyä edistetään ja ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen uudistamista jatketaan tiiviissä yhteistyössä työelämän kanssa. Lisäksi vahvistetaan näyttötutkintojärjestelmää työelämässä hankitun osaamisen osoittamisen välineenä. Uudistusten tavoitteena on selkeämpi ja paremmin työelämän vaatimuksia vastaava tutkintorakenne ja tutkinnot. Ammatillisen koulutuksen opintosuoritusten eurooppalaisen siirtojärjestelmän käyttöönoton valmistelu on osa ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän kehittämistä.

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
	koulutuksen opintosuoritusten eurooppalain siirtojärjestelmä, ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuksen eurooppalain viitekehys);			Ammatillisen koulutuksen laatutyö ja laatustrategia, joissa on huomioitu ammatillisen koulutuksen eurooppalainen laadunvarmistusjärjestelmä. katso edellä
T.10.3 - Elinikäinen oppiminen: On laadittu elinikäistä oppimista varten kansallinen ja/tai alueellinen strateginen toimintapoliittinen kehys Euroopan unionin toiminnasta tehdyn	5 - toimenpiteitä, joilla parannetaan koulutuksen tarkoituksenmukaisuutta työmarkkinoiden kannalta mukauttamalla sitä esille tuotujen kohderyhmien tarpeisiin (esimerkiksi ammatillisessa	Kyllä	katso edellä	katso edellä

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
sopimuksen 165 artiklan rajoissa.	koulutuksessa olevat nuoret, aikuiset, työmarkkinoille palaavat lasten vanhemmat, kouluttamattomat ja iäkkäät työntekijät, maahanmuuttajat ja muut heikossa asemassa olevat ryhmät, erityisesti vammaiset henkilöt).			
G.1 - On olemassa hallinnolliset valmiudet syrjinnän vastaisen unionin lainsäädännön ja toimintapolitiikan täytäntöönpanon	1 - Jäsenvaltioiden institutionaalisten ja oikeudellisten puitteiden mukaiset järjestelyt kaikkien henkilöiden yhdenvertaise	Kyllä	Hallintoviranomaisen koulutusaineisto www.rakennerahastot.fi Yhdenvertaisuuslaki 20.1.2004/21 http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040021 Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 8.8.1986/609 http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609 Työsopimuslaki 26.1.2001/55 http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20010055 Vähemmistövaltuutettu http://www.ofm.fi/ Syrjintälautakunta http://www.syrjintalautakunta.fi/ Etnisten suhteiden neuvottelukunta http://www.intermin.fi/etno Etno	Suomen lainsäädännössä säädetään yhdenvertaisuudesta läpileikkaavasti. Yhdenvertaisuuslaki (2004/21) määrittelee syrjinnän ja luo pohjan lakiin perustuvalla ihmisten yhdenvertaiselle kohtelulle. Kaikki viranomaiset edistävät yhdenvertaisuutta omilla toimialoillaan. Lisäksi on olemassa erillisiä yhdenvertaisuusasioita tai

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
oa ja soveltamista varten ERI-rahastojen alalla.	sta kohtelusta vastaavien elinten osallistumisen mahdollistamiseksi ohjelmien valmistelun ja täytäntöönpanon on kaikkiin vaiheisiin, mukaan luettuna tasa-arvoa koskevan neuvonnan antaminen ERI-rahastoihin liittyvässä toiminnassa.			syrjinnän valvonnasta vastaavia viranomaisia. Etniseen alkuperään perustuvan syrjinnän valvonnasta vastaavat vähemmistövaltuutettu ja syrjintälautakunta, jotka toimivat SM:n yhteydessä. Vähemmistövaltuutetun tehtäviin kuuluu mm. seurata ja parantaa etnisten vähemmistöjen asemaa ja oikeuksia. Valtuutettu valvoo etnisestä alkuperästä riippumattoman tasa-arvoisen kohtelun toteutumista yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Syrjintälautakunta on itsenäinen oikeusturvaelin, jonka toimintavaltaan kuuluu etniseen alkuperään perustuva syrjintä. Työ- ja palvelussuhteissa kaikkien syrjintäperusteiden osalta yhdenvertaisuuslain noudattamista valvovat työsuojeluviranomaiset.
G.1 - On olemassa hallinnolliset valmiudet syrjinnän vastaisen unionin lainsäädännön	2 - Järjestelyt ERI-rahastojen hallinointiin ja valvontaan osallistuvien viranomaisten henkilöstön	Kyllä	katso ylempänä	katso ylempänä

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
ja toimintapolitiikan täytäntöönpanoa ja soveltamista varten ERI-rahastojen alalla.	kouluttamiseksi sytjinnän vastaisen unionin lainsäädännön ja toimintapolitiikan alalla.			
G.2 - On olemassa hallinnolliset valmiudet sukupuolten tasa-arvoa koskevan unionin lainsäädännön ja toimintapolitiikan täytäntöönpanoa ja soveltamista varten ERI-rahastojen alalla.	1 - Jäsenvaltioiden institutionaalisten ja oikeudellisten puitteiden mukaiset järjestelyt sukupuolten tasa-arvosta vastaavien elinten osallistumisen mahdollistamiseksi ohjelmien valmistelun ja täytäntöönpanon vaiheisiin,	Kyllä	Hallintoviranomaisen koulutusaineisto www.rakennerahastot.fi Yhdenvertaisuuslaki (2004/21) http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040021 Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 8.8.1986/609 http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609 Valtioneuvoston periaatepäätös hallituksen tasa-arvo-ohjelmasta 2012-2015 http://www.stm.fi/vireilla/kehittamisohjelmat_ja_hankkeet/tasa-arvo-ohjelma Työturvallisuuslaki 738/2002 http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738	Suomessa yhdenvertaisuuslaki (2004/21) määrittelee syrjinnän ja luo pohjan lakiin perustuvalla ihmisten yhdenvertaiselle kohtelulle. Sukupuoleen perustuvan syrjinnän kiellosta säädetään naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa (609/1986). Tasa-arvoasiat kuuluvat Suomessa sosiaali- ja terveysministeriölle, johon on sijoitettu neljä sukupuolten välistä tasa-arvoa edistävää viranomaista. Tasa-arvovoyksikkö vastaa hallituksen tasa-arvopolitiikan valmistelusta ja koordinoinnista. Tasa-arvovaltuutettu on itsenäinen lainvalvontaviranomainen, joka valvoo naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
	mukaan luettuna sukupuolten tasa-arvoa koskevan neuvonnan antaminen ERI-rahastoihin liittyvässä toiminnassa.			noudattamista ja antaa ohjeita ja neuvoja tasa-arvolakiin liittyvistä kysymyksistä. Tasa-arvolautakunta on ministeriön riippumaton lautakunta, joka valvoo tasa-arvolain noudattamista sekä käsittelee ja ratkaisee siihen liittyviä asioita. Parlamentaarinen tasa-arvoasiain neuvottelukunta (TANE) toimii naisten ja miesten välisen yhteiskunnallisen tasa-arvon edistämiseksi.
G.2 - On olemassa hallinnolliset valmiudet sukupuolten tasa-arvoa koskevan unionin lainsäädännön ja toimintapolitiikan täytäntöönpanon ja soveltamista varten ERI-rahastojen	2 - Järjestelyt ERI-rahastojen hallintoihin ja valvontaan osallistuvien viranomaisten henkilöstön kouluttamiseksi sukupuolten tasa-arvoa koskevan unionin lainsäädännön ja toimintapolitiikan	Kyllä	Laki tasa-arvovaltuutetusta ja tasa-arvolautakunnasta http://www.finlex.fi/fi/laki/smur/1986/19860610 Valtava-kehittämisohjelma http://www.tem.fi/valtava Community of Practice on Gender Mainstreaming http://www.gendercop.com/	Hallituksen tasa-arvo-ohjelmalla koordinoidaan poikkihallinnollista tasa-arvopolitiikkaa valtioneuvostossa. Ohjelma kokoaa yhteen keskeisiä hallituksen toimenpiteitä sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi ja sukupuoleen perustuvan syrjinnän poistamiseksi. Tasa-arvoa edistetään kaksoisstrategialla, joka pitää sisällään sekä erityistoimia tasa-arvon esteiden poistamiseksi että sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen kaikkien päätöksentekoon. Tasa-arvo-ohjelma sisältää kaikkia

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täytetyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
alalla.	kan alalla.			<p>ministeriöitä koskevia toimia sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseksi valtioneuvoston päätöksenteossa. Sosiaali- ja terveysministeriön tasa-arvoyksikkö on eri tavoin mukana ohjelman valmistelu- ja työryhmissä, kansainvälisessä Community of Practice on Gender Mainstreaming verkostossa ja seurantakomiteassa. Tasa-arvon edistämiseksi toimivat järjestöt ovat edustettuina ohjelman valmisteluryhmissä ja tulevat kuulluiksi ja voivat vaikuttaa ohjelman valmisteluun julkisen kuulemisen yhteydessä.</p> <p>Katso ylempänä</p>
G.3 - On olemassa hallinnolliset valmiudet YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen	1 - Jäsenvaltioiden institutionaalisten ja oikeudellisten puitteiden mukaiset järjestelyt vammaisten henkilöiden	Kyllä	<p>Hallintoviranomaisen koulutusaineisto www.rakennerahastot.fi Yhdenvertaisuuslaki 20.1.2004/21 http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040021 Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 3.4.1987/380 http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1987/19870380 Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 18.9.1987/759 http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1987/19870759</p>	<p>Vammaisten henkilöiden asemaa turvataan Suomen lainsäädännössä laaja-alaisesti. Vammaisten henkilöiden aseman turvaaminen yhteiskunnassa ja työmarkkinoilla kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan. Lisäksi Suomessa on keskeisessä asemassa vammaisjärjestöjen valtakunnallinen etujärjestö</p>

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
täytäntöönpanoa ja soveltamista varten ERI-rahastojen alalla neuvoston päätöksen 2010/48/EY mukaisesti.	oikeuksien suojelusta vastaavien elinten tai vammaisia henkilöitä edustavien järjestöjen ja muiden asiaan kuuluvien sidosryhmien kuulemisen ja niiden osallistumisen mahdollistamiseksi ohjelmien valmistelun ja täytäntöönpanon kaikissa vaiheissa.			Vammaisfoorumi ry, joka turvaa vammaisten yhdenvertaista osallistumista, ja vammaisten etujärjestö Kynnys ry, joka tarjoaa tukea kattavaa vammaisille henkilöille. Vammaisfoorumi ry on yhtenä kumppanijärjestönä mukana rakennerahastotoiminnassa. Sosiaali- ja terveysministeriön edustaja on mukana ohjelman valmisteluryhmissä. Kansalaisjärjestöt tulevat kuulluiksi ja osallisiksi ohjelman valmisteluun julkisen kuulemisen yhteydessä. Järjestökenttä otetaan huomioon seurantakomiteoita nimettäessä.
G.3 - On olemassa hallinnolliset valmiudet YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan	2 - Järjestelyt ERI-rahastojen hallinnointiin ja valvontaan osallistuvien viranomaisten henkilöstön kouluttamiseksi	Kyllä	Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta 19.2.2010/133 http://plus.edilex.fi/kela/fi/lainsaadanto/20100133 Sosiaali- ja terveysministeriö http://www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/lainsaadanto/vammaiset Sosiaaliportti - Vammaisfoorumi ry – valtakunnallinen vammaisjärjestöjen keskusjärjestö http://www.vammaisfoorumi.fi/ Kynnys ry – kansallinen vammaisten etujärjestö http://www.kynnys.fi/ katso myös ylempänä	Hallintoviranomainen järjestää välittävälle toimielimille tukitoimena koulutusta, joihin sisältyy rakennerahasto-ohjelman horisontaalisista tavoitteista. Hallintoviranomainen laatii koulutussuunnitelman ohjelmakaudelle 2014 – 2020. Hallintoviranomaisen

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täytetyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
<p>yleissopimuksen täytäntöönpanoa ja soveltamista varten ERI-rahastojen alalla neuvoston päätöksen 2010/48/EY mukaisesti.</p>	<p>si vammaisia henkilöitä koskevan unionin ja jäsenvaltioiden sovellettavan lainsäädännön ja toimintapolitiikan alalla, mukaan lukien tarvittaessa saavutettavuuden ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen käytännön soveltaminen unionin ja jäsenvaltioiden lainsäädännön mukaisesti.</p>			<p>koulutussuunnitelmaan sisältyy koulutus YK:n yleissopimuksesta ERI-rahastojen toimeenpanossa. Hallintoviranomainen laatii tietopaketin ja ohjeistusta internetiin ohjelmakautta 2014 – 2020 varten.</p> <p>YK:n vammaissopimuksen artiklan 9 osalta tulee olla järjestelyt sen täytäntöönpanon seurannan varmistamiseksi ERI-rahastojen alalla (UN Convention on the rights of persons with disabilities, UNCRPD) neuvoston 26.11.2009 tekemän päätöksen mukaisesti (2010/48/EC). Suomen hallitusohjelman mukaan ratifiointiprosessi tullaan saattamaan loppuun kuluvan hallituskauden aikana. Sisällöllisesti kansallisen lainsäädännön ja sen täytäntöönpanon voidaan arvioida olevan sopusoinnussa artiklan 9 velvoitteiden kanssa. ks. ylempänä.</p>

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täytetyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
G.3 - On olemassa hallinnolliset valmiudet YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen täytäntöönpanoa ja soveltamista varten ERI-rahastojen alalla neuvoston päätöksen 2010/48/EY mukaisesti.	3 - Järjestelyt, joilla varmistetaan YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen 9 artiklan täytäntöönpanon seuranta ERI-rahastojen yhteydessä ohjelmien valmistelun ja täytäntöönpanon kaikissa vaiheissa.	Kyllä	katso ylempänä	katso ylempänä
G.4 - On olemassa järjestelyt, joilla varmistetaan julkisia hankintoja koskevan unionin	1 - Järjestelyt julkisia hankintoja koskevan unionin lainsäädännön tehokasta soveltamista varten	Kyllä	Laki julkisista hankinnoista (348/2007) (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/18/EY) Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista (349/2007) (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/17/EY)	EU:n julkisia hankintoja koskeva lainsäädäntö on saatettu voimaan. Julkisissa organisaatioissa on pääsääntöisesti osana taloussääntöä kansallisen lainsäädännön soveltamista koskevat omat hankintaohjeet. Hallintoviranomainen (TEM) on

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
lainsäädännön tehokas soveltaminen ERI-rahastojen alalla.	asianmukaisten mekanismien avulla.			rakennerahastolain säädösten nojalla delegoinut rakennerahastojen hallinnointi- ja toimeenpanotehtäviä välittävälle elimille. Ohjelmakausi 2007–2013: HVO on omassa menojen tukikelpoisuutta koskevassa ohjeistuksessaan ottanut huomioon COCOFin hankintamenettely-virheiden käsittelyä koskevan ohjeen. HVO on edellyttänyt, että välittävät toimielimet soveltavat ohjetta määrittäessään hankintamenettely virheen euromääräistä vaikutusta maksatushakemuksen käsittelyn ja paikan päällä tarkastusten yhteydessä sekä korjaavia toimenpiteitä tehdessään.
G.4 - On olemassa järjestelyt, joilla varmistetaan julkisia hankintoja koskevan unionin lainsäädännön	2 - Järjestelyt, joilla varmistetaan läpinäkyvät sopimusten myöntämismenetellyt.	Kyllä	Hallintoviranomaisen ohjeet tukikelpoisuudesta ja paikan päällä tehtävästä tarkastuksesta http://www.rakennerahastot.fi/rakennerahastot/fi/04_viranomaisille/01_hvo_ohjeet/04_HVO_ohje_2_2010/index.jsp http://www.rakennerahastot.fi/rakennerahastot/fi/04_viranomaisille/01_hvo_ohjeet/06 Paikan_paeaellae_tehtaevaet_tark_ohje_6.3.2009/index.jsp Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa julkisten hankintojen säätelystä: https://www.tem.fi/index.phtml?s=102	...HVO on menojen varmentamisesta (maksatushakemukset, paikan päällä tarkastukset) huolehtivaa välittävien toimielinten henkilöstöä kouluttaessaan käsitellyt em. COCOF- ohjetta. Art. 13 paikan päällä tarkastusten yhteydessä käytettävää tarkistuslista sisältää

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täytetyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
tehokas soveltaminen ERI-rahastojen alalla.				hankintamenettelyjen tukikelpoisuuden varmentamisen päävirhetyyppien luokituksen mukaisesti. Tarkistuslistan tiedot dokumentoidaan tietojärjestelmään ja ovat sieltä raportoitavissa virheluokittain. Ohjelmakausi 2014–2020: Em. ohjelmakauden 2007-2013 menettelyt COCOF-ohjeen soveltamisesta jatkunevat. Lisäksi hankevalinnan yhteydessä kiinnitetään entistä systemaattisemmin huomiota hankintamenettelyvirheiden ennalta ehkäisemiseen.
G.4 - On olemassa järjestelyt, joilla varmistetaan julkisia hankintoja koskevan unionin lainsäädännön tehokas soveltaminen ERI-	3 - Järjestelyt ERI-rahastojen täytäntöönpanossa toimivan henkilöstön koulutusta ja tiedotusta varten.	Kyllä	Hankinnat.fi verkkopalvelu tukee julkisten hankintojen neuvontayksikön työtä: http://www.hankinnat.fi/fi/Sivut/default.aspx Hallintoviranomaisen antama ohjeistus ja tuki 2007-2013 EAKR- ja ESR-toimenpideohjelmassa: http://www.rakennerahastot.fi/rakennerahastot/fi/04_viranomaisille/01_hvo_ohjeet/index.jsp Hallintoviranomaisen järjestämää koulutusta välittävälle toimielimille http://www.rakennerahastot.fi/rakennerahastot/fi/04_viranomaisille/08_tilaisuuksia/index.jsp	...HVO on ohjeistanut tukikelpoisuusohjeen yhteydessä kynnysarvot alittavista hankinnoista (pienhankinnat ja alle kansallisten kynnysarvon jäävät hankinnat). Myönteisen rahoituspäätöksen saaneelle tuensaajalle rahoituksen myöntänyt välittävä toimielin lähettää tietojärjestelmästä tulostettavan tukipäätöksen, mikä sisältää HVO:n määrittelemät vakioehdot ja välittävän

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
rahastojen alalla.				<p>toimielimen täydentämät erityisehdot tuensaajan tekemissä hankinnoissa noudatettavista menettelyistä. Tukipäätöksen hankintamenettelyjä koskevien ehtojen noudattaminen varmistetaan maksatushakemuksen käsittelyn ja paikan päällä tarkastusten yhteydessä.</p> <p>HVO on käsitellyt EU:n julkisia hankintoja koskevia sääntöjä erityisesti järjestäessään art. 13 menojen varmentamiseen (maksatushakemusten käsittely, paikan päällä tarkastukset) sekä korjaavien toimenpiteiden tekemiseen liittyvää koulutusta välittävien toimielinten henkilöstölle.</p>
G.4 - On olemassa järjestelyt, joilla varmistetaan julkisia hankintoja koskevan unionin	4 - Järjestelyt hallinnon valmiuksien varmistamiseksi julkisia hankintoja koskevien unionin sääntöjen	Kyllä	Hallintoviranomaisen antama ohjeistus ja tuki 2007-2013 EAKR- ja ESR-toimenpideohjelmissa: http://www.rakennerahastot.fi/rakennerahastot/fi/04_viranomaisille/01_hvo_ohjeet/index.jsp Julkisten hankintojen neuvontayksikkö: http://www.hankinnat.fi/fi/yhteystietoja/neuvontayksikko/Sivut/default.aspx	...HVO:n ohjeet ovat saatavilla rakennerahastojen verkkopalvelussa. HVO järjestää rahoittajille ja maksajille työkokouksia, joiden yhtenä teemana on julkisia hankintoja koskevat säännöt ja niiden soveltaminen rakennerahastohankkeisiin.

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täytetyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
lainsäädännön tehokas soveltaminen ERI-rahastojen alalla.	täytäntöönpanon ja soveltamisen osalta.			<p>Hallintoviranomaisen järjestämissä työkokouksissa on mahdollista jakaa kokemuksia. Tilaisuudet lisäävät välittävien toimielimien virkailijoiden keskinäistä verkostoitumista ja tiedonvaihtoa aiheeseen liittyvissä kysymyksissä. Välittävät toimielimet käsittelevät tuensaajan kanssa pidettävissä aloituspalavereissa tuen myöntämiseen liittyviä ehtoja ml. hankintamenettelyt. Välittävät toimielimet vastaavat tuensaajien ohjeistuksesta.</p> <p>Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa julkisten hankintojen säätelystä. TEM:n ja Kuntaliiton yhteistyönä on kehitetty julkisten hankintojen neuvontayksikkö. Hankinnat.fi verkkopalvelu julkisten hankintojen neuvontayksikön työtä. Julkisten hankintojen neuvontayksikkö käsittelee julkista hankintaa, erityisesti kuntasektorilla.</p>

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täytetyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
G.5 - On olemassa järjestelyt, joilla varmistetaan unionin valtioneuvoston päätösten tehokas soveltaminen ERI-rahastojen alalla.	1 - Järjestelyt unionin valtioneuvoston päätösten tehokasta soveltamista varten.	Kyllä	Menettelytapa-asetuksen (659/1999) voimaansaattamiseen liittyvää kansallista lainsäädäntöä https://www.tem.fi/index.phtml?s=501 Valtion tukiksi määriteltyjen tukimuotojen kuvaus ja sovellettavat menettelyt kuvattu ao. lainsäädännössä ks. http://www.finlex.fi/fi/ Kunkin tukijärjestelmän toimivaltainen viranomainen on käytännöllisen ja tukeen liittyvän juridisen neuvonnan ja koulutuksen vastuutaho. Opas de minimis tuesta (2011) http://www.tem.fi/files/29704/TEM_ESITE_DeMinimisTuki_korj260811.pdf	EAKR- ja ESR-osarahoitteista tukea myönnetään kansallisen lainsäädännön perusteella. Valtion tueksi määritellyistä tukimuodoista säädetään soveltuvassa substanssilainsäädännössä. EU:n valtioneuvoston päätösten soveltamista on kuvattu 2007–2013 ohjelmakauden osalta hallinto- ja valvontajärjestelmien kuvauksissa. Lakiviitteet ko. aineistossa. Säädökset ovat saatavilla keskitetysti Finlexin verkkopalvelussa. Säädöksiä tarkentavat toimivaltaisen viranomaisen antamat ohjeet. Ohjeita täsmennetään koulutuksella ja neuvonnalla. Kunkin tukijärjestelmän toimivaltainen viranomainen on käytännöllisen ja tukeen liittyvän juridisen neuvonnan ja koulutuksen vastuutaho. Tukea myöntävä viranomainen vastaa valtioneuvoston päätösten soveltamisesta, tarvittaessa konsultoiden tukijärjestelmän vastuuviranomaista.

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täytetyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
				Institutionaaliset järjestelyt ovat yhteiset ERI-rahastoista ja muista julkisista rahoituslähteistä myönnettävälle tuelle. Suomessa EU:n valtioneuvoston päätöksellä liittyvästä yleisestä koordinoi TEM/TMO.
G.5 - On olemassa järjestelyt, joilla varmistetaan unionin valtiontukilainsäädännön tehokas soveltaminen ERI-rahastojen alalla.	2 - Järjestelyt ERI-rahastojen täytäntöönpanossa toimivan henkilöstön koulutusta ja tiedotusta varten.	Kyllä	Hallintoviranomaisen ohjaus ja koulutus TEM:n työlämä- ja markkinaosasto vastaa valtiontukien koordinoinnista pl. MMM:n hallinnonala http://www.rakennerahastot.fi/rakennerahastot/fi/04_viranomaisille/index.jsp https://www.tem.fi/index.phtml?s=86 Hallintoviranomaisen ohjaus ja koulutus http://www.rakennerahastot.fi/rakennerahastot/fi/04_viranomaisille/index.jsp	TEM on julkaissut oppaan de minimis -tuesta. Oppaassa kuvataan de minimis -ehtoisen valtion tuen myöntämistä rakennerahastohankkeissa ja yleisesti. Opas tullaan päivittämään uuden voimaan astuvan valtioneuvoston päätöksen mukaiseksi. Hallintoviranomainen on järjestänyt valtiontukia rakennerahastohankkeissa myöntäville viranomaisille koulutusta niistä erityispiirteistä, jotka liittyvät rakennerahastotoimintaan. Lainsäädännön muutoksista tiedotetaan toimijoille aktiivisesti kerran kuussa ilmestyvässä rakennerahastojen uutiskirjeessä (esimerkiksi artikkeli ”Ajankohtaisia valtiontukiasioita

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täytetyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
				EU:ssa”). Koulutusaineistot ja hallintoviranomaisen ohjeet ovat saatavilla rakennerahastojen verkkopalvelussa. Hallintoviranomainen seuraa valtiontukien modernisaatioprosessia ja ohjeistaa ja kouluttaa välittäviä toimielimiä niistä muutoksista, joilla on erityistä vaikutusta rakennerahastotoimintaan. Valtiontukiasiat ovat osa hallintoviranomaisen koulutussuunnittelua ja koulutusta. Katso edellä
G.5 - On olemassa järjestelyt, joilla varmistetaan unionin valtiontukilainsäädännön tehokas soveltaminen ERI-rahastojen alalla.	3 - Järjestelyt hallinnon valmiuksien varmistamiseksi unionin valtiontukisääntöjen täytäntöönpanon ja soveltamisen osalta.	Kyllä	Katso edellä	...Hallintoviranomainen (TEM) on rakennerahastolain säästöjen nojalla delegoinut rakennerahastojen hallinnointi- ja toimeenpanotehtäviä välittävälle elimille. Välittävä toimielin rahoitusta myöntäessään selvittää sen, että myönnettävä tuki ei ole valtion tukisääntöjen vastainen. Kumulaatiosääntöjen noudattaminen (de minimis) tarkistetaan eri tietolähteistä/rekistereistä. Menojen varmentamista koskevat tarkistuslistat sisältävät

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
				<p>kysymykset valtioneuvoston päätösten noudattamisesta.</p> <p>Ohjelmakausi 2014-2020: Välttämättömien toimien tukea myöntäessään selvittää tuen myöntämisen valtioneuvoston mukaisesti. Hankkeeseen sovellettava valtioneuvoston kirjataan tietojärjestelmään. Kumulaatiosääntöjen (de minimis) noudattamisen varmistamiseksi tuenhakija ilmoittaa hakemuksessaan saamansa de minimis -tuen. Tieto tästä ja päätöksellä myönnetystä vähämerkityksisestä tuesta talletetaan järjestelmään. Kumulaatiosääntöjen noudattaminen (de minimis) tarkistetaan eri tietolähteistä/ rekistereistä.</p>
G.6 - On olemassa järjestelyt YVA:ta ja SYA:ta koskevan unionin ympäristölain säädännön	1 - Järjestelyt Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/92/EU (YVA) ja Euroopan parlamentin ja	Kyllä	<p>Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (468/1994) http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940468 Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (713/2006) http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060713 Laki viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (200/2005) http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050200</p>	Lait saatettu voimaan, lakeja täydentävät asetukset. Ympäristöhallinnon YVA- ja SOVA-nettisivut; tiedotus kaikille toimijoille YVasta ja SOVasta; sivuilla laajasti YVAN ja SOVAN liittyvää perustietoa ja ajankohtaista aineistoa http://www.ymparisto.fi/default.as

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
tehokasta soveltamista varten.	neuvoston direktiivin 2001/42/EY (SYA) tehokasta soveltamista varten.			<p>p?node=467&lan=fi</p> <p>YVA-tukiaineisto; opastaa laadukkaasti YVA:n toteuttamiseen, suunnattu erityisesti YVA-menettelyä ohjaaville yhteysviranomaisille (ELY-keskukset) mutta myös hankkeesta vastaaville ja YVAa tekeville konsulteille sekä kansalaisille ja muille YVA-menettelyyn osallistuvilla tahoilla http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=14140&lan=fi</p> <p>SOVA-tukiaineisto; Tukiaineisto on tarkoitettu tukemaan suunnitelmien ja ohjelmien vaikutusten arvioinnin käytännön toteutusta sekä suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain toimeenpanoa. http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=139960&lan=fi</p>
G.6 - On olemassa järjestelyt YVA:ta ja SYA:ta	2 - Järjestelyt YVA- ja SYA-direktiivien täytäntöönpanon	Kyllä	Valtioneuvoston asetus viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista (347/2005) http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050347 Lainsäädäntöpaketti YM:n www-sivuilla http://www.ymparisto.fi/fi- FI/Ymparisto/Lainsaadanto_ja_ohjeet/Ymparistovaikutusten_arviointia_koskeva_lainsaadanto	YM järjestää vuosittain kaksipäiväiset YVA/SOVA-päivät ELYjen YVA-yhteysviranomaistehtäviä ja SOVA-tehtäviä (mm. lausunnot

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
koskevan unionin ympäristölain säädännön tehokasta soveltamista varten.	ossa toimivan henkilöstön koulutusta ja tiedotusta varten.		nto Ympäristöhallinnon YVA- ja SOVA-www-sivut http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=467&lan=fi	ympäristöarvioinneista) hoitaville henkilöille Vuoden 2012 maaliskuussa YM järjesti SOVA-seminaarin, jonka tavoitteena oli tukea suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnin soveltamista valtionhallinnossa. Tilaisuus oli tarkoitettu suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinneista vastaaville tai arviointeihin osallistuville keskus- ja aluehallinnon viranomaisille sekä konsulteille. Tilaisuudessa tiedotettiin mm. uuteen EU-ohjelmakauteen liittyvistä suunnitelmista. Tilaisuuteen osallistui n. 40 henkilöä. TEM:n järjestämä ”Kestävä kehitys – Hyvä ympäristö ja hyvä elämä” -seminaari rakennerahastotoimijoille 29.8.2012 (Helsinki, Paasitorni), rakennerahastojen uutiskirjeen teemanumero 29.8.2012. YM tiedottaa sähköpostitse ajankohtaisista YVA/SOVA -asioista aktiivisesti ELYjen YVA-

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
				ja SOVA-tehtävistä vastaaville.
G.6 - On olemassa järjestelyt YVA:ta ja SYA:ta koskevan unionin ympäristölain säädännön tehokasta soveltamista varten.	3 - Järjestelyt, joilla varmistetaan hallinnollisten valmiuksien riittävyys.	Kyllä	www.rakennerahastot.fi http://www.rakennerahastot.fi/rakennerahastot/fi/01_rakennerahastotoiminta/02_eu_tukee/06_ymparisto/index.jsp Rakennerrahastojen uutiskirje 29.8.2012 - kestävän kehityksen teemanro http://www.rakennerahastot.fi/rakennerahastot/tiedostot/uutiskirjeet/Uutiskirje_8-12_8-24-pe.pdf YVA-tukiaineisto erityisesti viranomaisille http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=14140&lan=fi SOVA-tukiaineisto käytännön toteutuksen avuksi http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=139960&lan=fi	Katso edellä
G.7 - On olemassa tilastopohja, joka on tarpeen ohjelmien tehokkuuden ja vaikutusten arvioinnissa. On olemassa tulosindikaattorijärjestelmä, jonka avulla valitaan	1 - Tilastotietojen oikea-aikaista keräämistä ja yhdistämistä koskevat järjestelyt, joissa esitetään lähteet ja menetelmät tilastollisen validoinnin varmistamiseksi	Kyllä	Suomen tilastokeskus http://www.tilastokeskus.fi EURA2007 ja 2014-tietojärjestelmät http://www.eura2007.fi https://www.eura2014.fi/ http://www.rakennerahastot.fi Julkinen tietoportaaali: https://www.eura2007.fi/rrtiepa/vrt.selvitys alla	Tilastot Suomessa Vuonna 1865 perustettu Tilastokeskus on ainoa suomalainen viranomainen, joka on perustettu tilastointia varten. Se tuottaa valtaosan Suomen virallisista tilastoista ja on tilastoalan merkittävä kansainvälinen toimija. Tilastokeskuksen palveluksessa on noin tuhat eri alojen asiantuntijaa. Päätoimipaikka sijaitsee Helsingissä ja aluepalvelupisteet Turussa,

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
toimet, joilla edistetään tehokkaimmin haluttuja tuloksia, seurataan tulosten toteutumista ja suoritetaan vaikutustenarviointoja.	ksi.			Tampereella, Seinäjoella ja Oulussa. Tilastokeskuksen tutkimus- ja kehittämistoimintatilasto kuvaa tutkimukseen sekä tuote- ja prosessikehittämiseen käytettyjä resursseja. T&k -tietoja tarkastellaan sektoreittain, maakunnittain ja seutukunnittain. Tilasto perustuu eri lähteistä kerättyihin tietoihin. Tilaston laadinnassa noudatetaan OECD:n ja EU:n suosituksia. Tilastokeskuksen yritysrekisterin vuositilasto pitää tietoja Suomessa toimivista yrityksistä, toimipaikoista ja konserneista. Tiedot on luokiteltu mm. toimialoittain, alueittain ja suuruusluokittain.
G.7 - On olemassa tilastopohja, joka on tarpeen ohjelmien tehokkuuden ja vaikutusten arvioinnissa.	2 - Yhdistettyjen tietojen julkistamista ja julkista saatavuutta koskevat järjestelyt.	Kyllä	...Hankehakijat hakevat rahoitusta avoimen hakumenettelyn kautta hankkeilleen määrämuotoisella hankehakemuslomakkeella EURA2014- tietojärjestelmässä. Jo hakemusvaiheessa tuensaaja ilmoittaa hankkeen suunnitellut toimenpiteet ja niistä syntyvät tuotosindikaattorit sekä laadulliset tulostavoitteet. Valintakriteerit täyttäneet ja hankerahoituksen saanut hanke raportoi toteutuneet seurantatiedot aina maksatushakemuksen jättämisen yhteydessä rahoittajalle.	...ESR:n henkilötason seurantatiedot kerätään ja talletetaan seurantajärjestelmäkokonaisuuteen, jonka pääjärjestelmä on EURA2014. Henkilötason tiedot syötetään ja tallennetaan esijärjestelmään, josta tuotetaan raportointia varten summattuja

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
<p>On olemassa tulosindikaattorijärjestelmä, jonka avulla valitaan toimet, joilla edistetään tehokkaimmin haluttuja tuloksia, seurataan tulosten toteutumista ja suoritetaan vaikutustensarviointoja.</p>				<p>tietoja EURA2014-järjestelmään. Pitkän aikavälin tulosindikaattoreiden seurannassa hyödynnetään tilastokeskuksen tietoja siltä osin kuin on mahdollista.</p> <p>Tulosindikaattorijärjestelmä EAKR:n tulosindikaattorien valmistelussa on hyödynnetty Euroopan komission alue- ja kaupunkipolitiikan pääosaston ohjelmistia seurannasta ja arvioinnista huhtikuulta 2013. Valmistelussa on kiinnitetty erityisesti huomiota ohjelman interventio-logiikan toimivuuteen. ESR:n tulosindikaattoreiden valmistelun taustalla on Euroopan komission työllisyyspääosaston evaluointiyksikön ohje seurannasta ja arvioinnista helmikuulta 2013. Valmistelussa on kiinnitetty erityisesti huomiota ohjelman interventio-logiikan toimivuuteen.</p>

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täytetyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
<p>G.7 - On olemassa tilastopohja, joka on tarpeen ohjelmien tehokkuuden ja vaikutusten arvioinnissa. On olemassa tulosindikaattorijärjestelmä, jonka avulla valitaan toimet, joilla edistetään tehokkaimmin haluttuja tuloksia, seurataan tulosten toteutumista ja suoritetaan vaikutusten arvioinnin viointeja.</p>	<p>3 - Tehokas tulosindikaattorijärjestelmä, mukaan lukien kunkin ohjelman tulosindikaattorien valinta siten, että ne tuottavat tietoa ohjelmasta rahoitettavien toimien valinnan perusteena olevista asioista.</p>	<p>Kyllä</p>	<p>Seuranta- ja maksatuskauden pituus voidaan sopia hankekohtaisesti. Seurantatietojen ilmoittamisesta rahoittajan ohjeiden mukaisesti vastaa tuensaaja, mutta rahoittaja tarkastaa seurantatietojen oikeellisuuden ennen tietojen hyväksymistä tietojärjestelmässä. Seurantatietojen tulee olla myös rahoittajan hyväksymät ennen kuin ko. seuranta- ja maksatuskauden maksatushakemus voidaan ratkaista. EURA2014 järjestelmässä on oma seurantaosio, jossa hallinnoidaan seurantatiedon tuottaminen ja raportointi.</p>	<p>...Tulosindikaattorit asetetaan siten, että ne kuvaavat ohjelman keskeisiä tavoitteita. Ne ovat myös kytköksissä tuettavaan toimintaan eli ohjelman toimenpiteet vaikuttavat osaltaan tulosindikaattorien arvoihin. Tulosindikaattorien arvoihin vaikuttavat myös ohjelman ulkopuoliset tekijät, kuten esim. yleinen taloudellinen tilanne. Ohjelman arvioinnissa pyritään selvittämään kunkin tulosindikaattorin osalta ohjelman toimenpiteiden vaikutus niiden toteutumiseen. Koska tulosindikaattorit ovat linjassa tuettavaan toimintaan eli ohjelman toimenpiteisiin, hankkeiden valintakriteereillä varmistetaan hankkeen myötävaikutus tulosindikaattorin kuvaamaan haluttuun muutokseen alueilla. Tulosindikaattorit siten myös motivoivat hankevalmistelua alueilla, koska niissä korostetaan haluttua muutosta alueilla.</p>

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täytetyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
<p>G.7 - On olemassa tilastopohja, joka on tarpeen ohjelmien tehokkuuden ja vaikutusten arvioinnissa. On olemassa tulosindikaattorijärjestelmä, jonka avulla valitaan toimet, joilla edistetään tehokkaimmin haluttuja tuloksia, seurataan tulosten toteutumista ja suoritetaan vaikutustenarviointoja.</p>	<p>4 - Tehokas tulosindikaattorijärjestelmä, mukaan lukien tavoitteiden vahvistaminen kyseisille indikaattoreille.</p>	<p>Kyllä</p>	<p>katso kuvaus yllä</p>	<p>...Tulosindikaattorin tavoitetasot arvioidaan lähtötasojen pohjalta. Lähtötasot asetetaan viimeisimpien saatavilla olevien aluetason tilastotietojen pohjalta. Tavoitetaso arvioimisessa otetaan huomioon alueen vuosittainen ohjelmarahoitus toimintalinjaan ja investointiprioriteetteihin. Siinä otetaan huomioon myös tietämys EU-tuen aiemmasta vaikutuksesta vastaavan tyyppisten toimenpiteiden osalta. Myös ohjelman ennakoarvioitsijat ovat osaltaan mukana tavoitetasojen määrittelyssä. Ohjelmaviranomaiset sekä alueilla että keskushallinnossa ovat aktiivisesti osallistuneet tulosindikaattorien valmisteluun ml. niiden lähtö- ja tavoitetasojen asettaminen. Tällä varmistetaan yhteinen käsitys ja ymmärrys indikaattoreista ohjelman toteutuksen kuluessa. Tämä on hyvin tärkeää myös sen varmistamiseksi, että eri tahoilla on sama näkemys halutusta muutoksesta alueilla ja siten myös</p>

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täytetyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
				yhteinen tahtotila halutusta muutoksesta ja sen suunnasta.
G.7 - On olemassa tilastopohja, joka on tarpeen ohjelmien tehokkuuden ja vaikutusten arvioinnissa. On olemassa tulosindikaattorijärjestelmä, jonka avulla valitaan toimet, joilla edistetään tehokkaimmin haluttuja tuloksia, seurataan tulosten toteutumista ja suoritetaan vaikutustenarviointoja.	5 - Tehokas tulosindikaattorijärjestelmä, mukaan lukien seuraavien ehtojen noudattaminen kaikkien indikaattorien osalta: tietojen uskottavuus (robustisuus) ja tilastollinen validointi, normatiivisen tulkinnan selkeys, reagointiherkkyys toimintapolitiikan suhteen, oikea-aikainen	Kyllä	katso kuvaus yllä	<p>...Tilastojärjestelmä Suomessa rakennerahastot.fi on palveluportaali Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoituksen hakijoille, viranomaisille ja kaikille EU-rahoituksesta kiinnostuneille. Palveluportaalin tietoja päivitetään jatkuvasti ja tiedot ovat kaikkien saatavilla.</p> <p>EURA2014- tietojärjestelmä on uudella ohjelmakaudella Euroopan sosiaalirahaston ja Euroopan aluekehitysrahaston osarahoittamien projektien hallinnointiin tarkoitettu selainjärjestelmä, jota käyttävät projektien hakijat ja toteuttajat sekä rahoittajaviranomaiset. Tietojärjestelmän avulla hoidetaan projektihakemusten, projektipäätösten,</p>

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täyttyneet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
	keruu.			maksatushakemusten, seurantatietojen ja loppuraporttien toimittaminen ja hallinnointi sekä rakennerahastotoiminnan toteutumista kuvaavien raportointitietojen tuottaminen EU:n komissiolle ja kansallisiin tarkoituksiin. Tietojärjestelmää kehitetään jatkuvasti vastaamaan uuden ohjelmakauden tarpeita.
G.7 - On olemassa tilastopohja, joka on tarpeen ohjelmien tehokkuuden ja vaikutusten arvioinnissa. On olemassa tulosindikaattorijärjestelmä, jonka avulla valitaan toimet, joilla edistetään tehokkaimmin haluttuja tuloksia,	6 - On olemassa menettelyt, joilla varmistetaan, että kaikkia ohjelmasta rahoitettavia toimintoja varten on hyväksytty tosiasiallinen indikaattorijärjestelmä.	Kyllä	Ks. edellä	...Järjestelmässä on projektin hakijoiden ja toteuttajien käyttöön tarkoitettu osuus sekä projekteja hallinnoivien viranomaisten käyttöön tarkoitettu osuus. Hakijan ja toteuttajan palveluiden kautta projektien hakija/toteuttaja pääsee ylläpitämään ja toimittamaan oman hakemuksensa/projektinsa tietoja. Viranomaisen puolelta projekteja hallinnoivat viranomaiset pääsevät käsittelemään projektinsa tietoja. Viranomaisen puoli sisältää paljon projektien hallinointiin ja rahoitukseen liittyviä tietoja, jotka eivät ole julkisesti näkyvissä, mutta eivät varsinaisesti ole salassa pidettäviä tietoja. Salassa

Ennakkoehto	Kriteerit	Kriteerit täytetyet (kyllä/ei)	Viite	Selitykset
seurataan tulosten toteutumista ja suoritetaan vaikutustenarviointeja.				pidettäviä tietoja ovat henkilöhakijoiden henkilötunnukset sekä tietyt Tuki 2000 -järjestelmästä siirtyvät yritystukiprojektien tiedot. Täysin julkista tietoa osasta EURA 2014 -järjestelmän tiedoista julkaistaan rakennerahastotietopalvelussa.

9.2 Kuvaus ennakkoehtojen täyttämiseksi toteutetuista toimista, vastuuelimet ja aikataulu

Taulukko 25: Toimenpiteet sovellettavien yleisten ennakkoehtojen täyttämiseksi

Yleinen ennakkoehto	Täyttymättömät kriteerit	Toteutettavat toimet	Määräaika (päivämäärä)	Vastuuelimet

Taulukko 26: Toimenpiteet sovellettavien temaattisten ennakkoehtojen täyttämiseksi

Teema-kohtainen ennakkoehto	Täyttymättömät kriteerit	Toteutettavat toimet	Määräaika (päivämäärä)	Vastuuelimet

10. TUENSAAJIEN HALLINNOLLISEN TAAKAN VÄHENTÄMINEN

Yhteenveto tuensaajien hallinnollisen taakan arvioinnista ja tarvittaessa suunnitellut hallinnollisen taakan vähentämiseen tähtäävät toimet ja niiden ohjeellinen aikataulu

9 Hallinnollisen taakan vähentäminen

Ohjelmakautta valmisteltaessa on analysoitu rakennerahastohankkeiden hallinnoinnin prosesseja ja yksinkertaistettu menettelytapoja mahdollisuuksien mukaan.

Rakennerahastohankkeiden hallinnointi tapahtuu tietojärjestelmäavusteisesti. Sähköisen asioinnin palveluratkaisuja on kehitetty tuensaajan hallinnollisen taakan vähentämiseksi, kuten uudistamalla hakemuksia loogisemmaksi kokonaisuudeksi ja poistamalla turhia tai päällekkäisiä tietoja ja liitteitä sekä parantamalla järjestelmässä eri prosessien linkittymistä toisiinsa. Lisäksi erityistä huomiota on kiinnitetty siihen, että tuensaajan tarvitsee syöttää tietojärjestelmään samaa asiaa koskevat tiedot vain kerran. Myös toisten viranomaisten tietojen hyödyntämistä tuensaajan puolesta lisätään (only once encoding -periaate) esimerkiksi verovelvoitteiden osalta, joiden tarkastaminen voidaan tehdä sähköisesti eikä tuensaajan tarvitse toimittaa välittävälle toimielimelle asiaa koskevia liitteitä erikseen.

Ohjelmakaudella 2014 – 2020 rakennerahastotietojärjestelmässä on käytössä sähköinen tunnistautumisen, joka mahdollistaa kokonaan sähköisen asioinnin tuensaajan ja välittävän toimielimen välillä. Sähköinen asiointi lyhentää sekä hankehakemusten että maksatushakemusten käsittelyaikaa, koska paperihakemuksia ei tarvitse enää erikseen allekirjoittaa ja toimittaa liitteineen viranomaiselle, vaan hakemukset tulevat vireille heti. Lisäksi sähköinen asiointi mahdollistaa hakemusten ja muiden asiakirjojen sähköisen arkistoinnin, mikä vähentää myös tuensaajan arkistointiin liittyvää hallinnollista taakkaa.

Ohjelmakaudella 2007–2013 on otettu käyttöön yksinkertaistetuista kustannusmalleista prosenttimääräisenä korvattavat kustannukset (flat rate) ja kertakorvausmalli (lump sum). Ohjelmakauden 2007–2013 maksatushakemusten käsittelyaikatietojen analyysin perusteella flat rate -kustannusmalli lyhentää maksatushakemusten käsittelyaikaa keskimäärin neljänneksen verrattuna tosiasiallisesti maksettujen kustannusten korvaustapaan ja lump sum -kustannusmalli vastaavasti lähes kaksi kolmasosaa. Maksatushakemusten käsittelyajan keskiarvo on flat rate -hankkeissa noin 75 ja lump sum -hankkeissa 34 päivää.

Välittävien toimielinten ja tuensaajien kokemuksia yksinkertaistettujen kustannusmallien käytöstä on hyödynnetty ohjelmakauden suunnittelussa. Hallintoviranomainen on mm. toteuttanut laajan kaikkia välittäviä toimielimiä koskeneen kyselyn yksinkertaistettujen kustannusmallien käyttökokemuksista. Kokemusten ja kyselyn tulosten perusteella ohjelmakaudella 2014 – 2020 on laajennettu yksinkertaistettujen kustannusmallien käyttöä. Lisäksi välittäviä toimielimiä ja tuensajia on tuettu niiden käyttöönotossa mm. ohjauksella, koulutuksella ja tietojärjestelmäteknisillä ratkaisuilla.

Kansallisilla säädöksillä on yhdenmukaistettu, selkeytetty ja yksinkertaistettu myös tukikelpoisuussääntöjä, mikä osaltaan edesauttaa tuensaajan hallinnollisen taakan vähentämistä.

11. HORIZONTAALISET PERIAATTEET

11.1 Kestävä kehitys

Kuvaus erityisistä toimista, joiden avulla toimintojen valinnassa otetaan huomioon ympäristönsuojelua koskevat vaatimukset, resurssitehokkuus, ilmastonmuutoksen hillitseminen ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen, selviytymis- ja palautumiskyky katastrofitilanteissa sekä riskien ehkäisy ja hallinta

10 Horisontaaliset periaatteet

10.1 Kestävä kehitys

Kestävä kehitys edellyttää ympäristönäkökulman sisällyttämistä ohjelmatyöhön sen eri vaiheissa. Toiminnan tulee tukea kestävän kehityksen sosiaalisten, ekologisten, kulttuuristen ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamista siten, että kokonaisvaikutukset ympäristöön, ilmastoon ja ihmisten hyvinvointiin ovat myönteisiä. Eurooppa 2020 -strategiassa kestävä kasvu nähdään resurssitehokkaamman, vihreämmän ja kilpailukykyisemmän talouden edistämisenä. Keskeistä on edistää energia- ja materiaalitehokkuutta sekä lisätä uusiutuvien energialähteiden käyttöä. Huomionarvoista on myös, että 20 % EAKR-rahoituksesta tulee kohdistua vähähiilisyttä edistäviin toimiin.

Suomen rakennerahasto-ohjelmassa kestävä kehitystä tarkastellaan ekologisesta, taloudellisesta sekä sosiaalisesta ja kulttuurisesta näkökulmasta. EURA 2014 – tietojärjestelmässä niitä arvioidaan erilliskysymyksin jokaisen EAKR- ja ESR-hankkeen osalta sekä välittömien että välillisten vaikutusten osalta. Hankkeiden ympäristö- ja muut vaikutukset tulee tunnistaa jo suunnitteluvaiheessa sekä tukipäätösten valmisteluvaiheessa, jolloin vaikutukset tulevat otetuksi huomioon systemaattisesti. Merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia omaavia hankkeita ei tulisi ohjelmassa rahoittaa. Keskeisiä toimeenpanovaiheen keinoja ovat mm. hankevalintakriteerit, ympäristömyönteisiä ratkaisuja sisältävien toimenpiteiden suosiminen rahoitettavien toimien priorisoinnissa sekä aktiivinen seuranta ja arviointi.

Ekologinen kestävyys saa hyvän perustan EU:n luonnonpääoman strategiasta. Luonnon monimuotoisuutta suojellaan, arvostetaan ja ennallistetaan sen luontaisen arvon vuoksi, ihmisten hyvinvointiin vaikuttavana tekijänä ja niin, että vältetään luonnon köyhtymisen aiheuttamat katastrofaaliset muutokset. Rakennerahasto-ohjelman eri toimintalinjat vaikuttavat ekologiseen kestävyteen eri tavoin.

Toimintalinjan 1 myönteisten ympäristövaikutusten kannalta on olennaista, että pk-yritysten ympäristöosaamisen ja -vastuullisuuden tasoa nostetaan ja että hankevalinnoissa priorisoidaan vähähiilisyttä edistäviä hankkeita panostamalla esim. materiaalitutkimukseen ja –tekniikkaan, tuotantoteknologiaan, logistiikkaan sekä sivuvirtoja ja jätteiden energiasisältöjä hyödyntävään toimintaan.

Toimintalinjan 2 myönteisten ympäristövaikutusten kannalta on olennaista, että hankkeiden valinnassa priorisoidaan ympäristön korkeaa laatua ja luonnonvarojen kestävä käyttöä. Toimintalinja sisältää yritysten sekä tutkimus- ja oppilaitosten ympäristön tilaa parantavia pilottihankkeita. Lisäksi etsitään ratkaisuja

elinkeinotoiminnan ympäristökysymyksiin ennen kaikkea luonnonvarojen hallintaan ja kestävään käyttöön liittyen.

ESR-toimintalinjojen 3-5 myönteisten ympäristövaikutusten kannalta on olennaista, että hankkeita valittaessa huomioidaan yhteydet EAKR-toimintalinjoihin ja että ympäristöosaaminen ja -vastuullisuus sisällytetään osaamisen ja ammattitaidon kehittämiseen. Yrityksiä ja työorganisaatioita kannustetaan sisällyttämään ympäristöllisesti kestävä kehitys normaaleihin työ- ja yritystoiminnan käytäntöihin ja näkemään ympäristöllisesti kestäväan kehitykseen liittyvät seikat paitsi kilpailu- ja menestystekijänä, myös osana julkisuuskuvaa.

Taloudellinen kestävyys tarkoittaa vähähiilistä, luonnonvara- ja energiatehokasta taloutta, joka ylläpitää tai jopa kasvattaa luontopääomaa ja sen tarjoamia hyötyjä. Vihreä talous perustuu elinkeinotoiminnan jatkuvuuden turvaamiseen mm. biotalouden ja cleantechin avulla. Kestävä talous mahdollistaa talouden kasvun, jos hyvinvoinnin lisääminen kyetään irtikytkemään aineellisten resurssien käytöstä. Alueellisten toimien avulla tavoitellaan taloudellisesti kestävää elinkeinopoliittista vaikuttavuutta siten, että alueet kykenevät kohtaamaan tulevaisuuden haasteet esimerkiksi väestön ikääntymiseen liittyen. Valtakunnallisessa ESR-toiminnassa päätavoite on julkisen talouden kestävyysvajeen pienentäminen työurien pidentämisen kautta esim. kehittämällä uusia keinoja ja kannustimia työikäisen väestön työssä jaksamiseksi ja jatkamiseksi.

Sosiaalisesti kestävä yhteiskunta kohtelee ihmisiä yhdenvertaisesti, varmistaa kaikkien osallisuuden sekä edistää jokaisen hyvinvointia ja toimintakykyä. Suomen haasteita ovat erityisesti suuret kuolleisuus- ja terveyserot, korkealle tasolle jäänyt pitkäaikainen työttömyys, köyhyyden ja eriarvoistumisen kasvu sekä alkoholin käyttöön ja mielenterveyteen liittyvät ongelmat. Euroopan sosiaalirahaston toiminta kohdistuu työmarkkinoille pääsyyn ja siellä pysymiseen samoin kuin ”hyvään” työelämään, osaamiseen sekä sosiaalisen osallisuuden edistämiseen ja köyhyyden torjuntaan.

Kulttuuri lujittaa yhteiskuntien koheesiota ja luo pohjaa keskinäiseen kanssakäymiseen ja kunnioitukseen. ESR:n toimintaan sisältyvien koulutuksellisten toimenpiteiden pyrkimyksenä on osaltaan lisätä ymmärrystä omasta kulttuuriperinnöstä, muista kulttuureista, ihmisryhmien välisen luottamuksen edellytyksistä ja oikeudenmukaisuudesta sekä kehittää vuorovaikutusvalmiuksia.

11.2 Yhtäläiset mahdollisuudet ja syrjimättömyys

Kuvaus erityisistä toimista, joilla edistetään yhtäläisiä mahdollisuuksia ja ehkäistään sukupuoleen, rotuun tai etniseen alkuperään, uskuntoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää toimenpideohjelman valmistelussa, suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä erityisesti rahoituksen saannissa ottaen huomioon tällaisten syrjinnän vaarassa olevien kohderyhmien tarpeet ja etenkin vaatimukset, joilla varmistetaan vammaisten osallistumismahdollisuudet

10.2 Yhdenvertaisuus

ESR-asetuksella selkeytetään ja vahvistetaan ESR:n panosta unionin sitoutumiseen

yhtäläisten mahdollisuuksien edistämiseen ja syrjinnän torjuntaan. Rakennerahasto-ohjelmalla edistetään yhdenvertaisuutta kaksoisstrategian periaatteella: yhdenvertaisuutta valtaviraistetaan läpi toimintalinjojen ja erityistoimilla tuketaan syrjinnän ehkäisemistä ja saavutettavuuden parantamista.

ESR:sta rahoitettujen prioriteettien täytäntöönpanolla edistetään yhtäläisiä mahdollisuuksia ja syrjimättömyyttä perussopimuksen artiklan 10 mukaisesti. Syrjinnän tunnistaminen on perusedellytys yhdenvertaisuuden toteutumiseksi. Ohjelmassa huomioidaan, että ketään ei saa syrjiä sukupuolen, iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Ohjelman suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa lähtökohtana on, että toiminnan laatu paranee, kun ihmisten erilaisuus otetaan huomioon.

Yhdenvertaisuuden valtavirtaistamisella tarkoitetaan, että kaikessa yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja toiminnassa syrjimättömyys tulee ottaa huomioon. Ihmisillä tulee olla taustatekijöistään riippumatta yhtäläiset mahdollisuudet osallistua palveluihin, jotka edistävät heidän työllistymistään, osaamistaan ja osallisuuttaan. Rakennerahasto-ohjelman toimeenpanossa noudatetaan seurantakomitean suosituksia ja sen hyväksymiä valintaperusteita (ml. yhdenvertaisuus) sekä hallintoviranomaisen ja rahoittajaviranomaisen antamaa ohjeistusta yhdenvertaisuudesta. Ohjelman toteutukseen ja suunnitteluun liittyvät menettelyt varmistavat syrjimättömyyden huomioon ottamisen ohjelmaa toteutettaessa. Erityistoimien tavoitteena on lisätä osallistumista työelämään ja koulutukseen, edistää sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja vähentää epätasa-arvoa koulutuksen ja työelämän saavutettavuudessa terveydentilasta riippumatta.

Syrjinnän torjunnassa on edelleen suuri haaste asenteisiin vaikuttamisella. Rakennerahasto-ohjelman toimenpiteillä voidaan vähentää välitöntä ja välillistä syrjintää esimerkiksi lisäämällä tietoisuutta syrjinnän uhan alaisina olevista ryhmistä. Työnantajille kohdistetuilla toimenpiteillä voidaan edistää rekrytointien tasapuolisuutta. Syrjinnän uhan alaisten ryhmien osaamista voidaan lisätä ohjelman toimenpiteillä ja siten parantaa heidän yhteiskunnallista osallisuuttaan ja työllistymistään. Maahanmuuttajien integroimiseksi kehitetään ja tuoteistetaan kotoutumista edistäviä toimintatapoja sekä edistetään palveluiden saatavuutta ja palvelutarpeiden tunnistamista.

Ohjelmalla voidaan edistää mm. romanien yhteiskunnallista osallisuutta ja työllisyyttä. Romaneihin kohdistuvissa hankkeissa on tärkeää, että romanijärjestöt ja romanihenkilöt ovat mukana hankkeiden toteuttamisessa ja hankeorganisaatioissa. Asenteiden vaikuttamiseen keskittyvissä hankkeissa voidaan tukea seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen asemaa työmarkkinoilla.

ESR-rahaston tuettavassa toiminnassa kiinnitetään erityistä huomiota sukupuolten tasa-arvoon, erityisryhmien asemaan sekä syrjäytymisen ja syrjinnän torjuntaan. Ohjelma mahdollistaa sellaisen työelämän ja osaamisen kehittämistoiminnan, jossa huomioidaan erityisryhmien tilanne ja palvelutarpeet sekä parannetaan mm. osatyökykyisten, vammaisten henkilöiden, romanien ja maahanmuuttajien pääsyä työelämään ja koulutukseen. Palveluja kehitettäessä huomioidaan myös, etteivät fyysiset esteet vaikeuta niiden saavutettavuutta. Esteettömyys on lähtökohtana ja sitä edellytetään kaikkien

toimintamallien, palveluiden ja rakenteiden kehittämisessä. Ohjelmalla edistetään työelämän monimuotoisuutta ja sitä kautta yhdenvertaisuuden toteutumista.

Ohjelmassa pyritään myös tunnistamaan ja torjumaan syrjintää työmarkkinoilla ja työpaikoilla esim. sukupuolen, etnisen taustan tai vamman perusteella. Työnantajia tuetaan moniarvoisuuden ja monimuotoisuuden edistämiseksi työyhteisöissä osana työelämän laadun tuottavuuden parantamisesta. Työnantajia voidaan kouluttaa ottamaan huomioon entistä paremmin esimerkiksi maahanmuuttaja tai vammaisen työntekijänä. Myös erilaiset syrjäytymisen torjunnan erityistoimet edistävät eri ryhmien asemaa työmarkkinoilla.

Suomalaisen yhteiskunnan eriarvoisuutta vähennetään kohdistamalla toimia heikoimmassa asemassa oleviin väestöryhmiin, jotka tarvitsevat erityistä tukea hyvinvointinsa ja osallisuutensa varmistamiseksi. Kokonaisvaltaista, työ- ja toimintakykyä vahvistavaa tukea tarjotaan esimerkiksi päihde- ja mielenterveysongelmista kärsiville, vankilasta vapautuville, asunnottomille ja vakavan syrjäytymisuhan alla oleville nuorille. Hyvinvoinnin tukeminen avaa tietä laajemmalle yhteiskunnalliselle osallisuudelle, mukaan lukien koulutukseen ja työelämään osallistuminen. Työllistymisen myötä voi päästä köyhyydestä, mutta köyhyyttä voidaan torjua myös tukemalla kokonaisvaltaisesti esimerkiksi palveluiden käytössä ja sosiaalietuuksien hakemisessa.

Vammaisten henkilöiden ja muiden haasteellisten ryhmien osallistumista työelämään, yrittäjyyteen, koulutukseen ja palveluihin voidaan vahvistaa ohjelman tuella. Yritystoiminnan synnyttämistä näiden ryhmien kohdalla edistetään ja kannustetaan käyttäjälähtöiseen innovaatiotoimintaan. Tiedotuksessa ja viestinnässä kiinnitetään erityistä huomiota tiedon saavutettavuuteen. Verkkopalveluiden esteettömyys turvataan nykyaikaisin teknisin ratkaisuin.

11.3 Miesten ja naisten tasa-arvo

Kuvaus toimenpideohjelman miesten ja naisten tasa-arvoa edistävästä vaikutuksista ja tarvittaessa järjestelyistä, joilla varmistetaan sukupuolinäkökohtien huomioon ottaminen toimenpideohjelman- ja toimintatasolla

10.3 Sukupuolten tasa-arvo

Jäsenvaltiot ja komissio edistävät naisten ja miesten tasa-arvoa ESR-asetuksen 7 artiklassa tarkoitetuilla valtavirtaistamistoimilla ja kohdennetuilla erityistoimilla, joilla pyritään erityisesti lisäämään naisten kestävää osallistumista työelämään ja siellä etenemistä, vähentämään sukupuoleen perustuvaa eriytymistä työmarkkinoilla, torjumaan sukupuolistereotyyppioita koulutuksessa sekä edistämään naisten ja miesten työ- ja yksityiselämän yhteensovittamista.

Rakennerahasto-ohjelman tavoitteena on sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa että poistaa sukupuolisyryntää. Sukupuolten moninaisuus tulee huomioida osana sukupuolten tasa-arvoa. Ohjelmassa sukupuolten tasa-arvon edistämisen kaksoisstrategiaa toteutetaan erityisillä tasa-arvohankkeilla omalla investointiprioriteetilla. Lisäksi tasa-arvoa edistetään valtavirtaistamalla sukupuolinäkökulma kaikkien hankkeiden toimintaan sen kaikissa vaiheissa.

Sukupuolinäkökulma tarkoittaa sitä, miten jokin asia, tavoite tai toimenpide vaikuttaa eri sukupuolten asemaan, työllisyyteen, toimeentuloon ja osallisuuteen. Eri sukupuolten asemaa voidaan tarkastella sekä naisten että miesten kannalta ja huomioiden sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun sekä yhdenvertaisuuteen liittyvät kysymykset. Asiaa sukupuolinäkökulmasta tarkasteltaessa kiinnitetään huomiota myös siihen, minkälaisia käsityksiä sukupuoliin liitetään eri tilanteissa ja miten nämä käsitykset vaikuttavat tasa-arvon toteutumiseen. Tarkastelu sukupuolinäkökulmasta tuo esiin huomioon otettavia asioita ja tasa-arvon kehittämiskohteita.

Valtavirtaistamisella tarkoitetaan, että kaikessa yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja toiminnassa sukupuolten välinen tasa-arvo tulee ottaa huomioon. Eri sukupuolilla tulee olla yhtäläiset mahdollisuudet osallistua palveluihin, jotka edistävät heidän työllistymistään, osaamistaan ja osallisuuttaan. Sukupuolinäkökulma otetaan huomioon valtavirtaistamisen periaatteella sisällyttämällä se teemojen ja toimien valmisteluun, toteutukseen, seurantaan, raportointiin ja arviointiin. Sukupuolinäkökulma sisällytetään hankkeiden hakumenettelyyn ja hankkeiden valintakriteereihin, joiden avulla tehdään päätökset rahoitettavasta toiminnasta. Rakennerahasto-ohjelman toimeenpanossa noudatetaan seurantakomitean suosituksia ja sen hyväksymiä valintakriteerejä (ml. tasa-arvo) sekä hallintoviranomaisen ja rahoittajaviranomaisen antamaa tasa-arvo-ohjeistusta.

Identifioitua sosiaalista tarvetta tarkastellaan ja tilannetta/tietoa ja mahdollisia toiminnan eri vaihtoehtoja tarkastellaan ja vaikutuksia analysoidaan eri sukupuolten osalta erikseen ja tulokset hyödynnetään toimintasuunnitelmissa. Raportoinnin ja arvioinnin pohjalta suunnitelman toteutumista seurataan ja sen toiminnan vaikutuksia arvioidaan kohderyhmään kuuluville miehille ja naisille. Tarvittaessa toimintaa suunnataan uudelleen sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi ja syrjinnän ehkäisemiseksi.

Sukupuoli on kaikkia ihmisiä koskeva muuttuja, jota seurataan kokonaisvaltaisesti kaikessa tilastoinnissa ja sisällytetään kattavasti kaikkiin tulosten seurantajärjestelmiin. Seurantajärjestelmiin sisällytetään kummankin sukupuolen tiedot erikseen, jotta esim. heikossa työmarkkina-asemassa olevien miesten ja naisten erilaiset tarpeet ja tilanteet voidaan ottaa huomioon palveluja kehitettäessä. Indikaattoreita seurataan, analysoidaan ja hyödynnetään sukupuolten osalta erikseen. Sukupuolen ja muiden olennaisten muuttujien mukaan tuotettua koottua yksilöintitietoa hyödynnetään hanketoimien suunnittelussa.

Jokaisessa rahoitettavassa hankkeessa on selvitettävä sitä, onko sukupuolinäkökulmalla merkitystä kyseisessä hankkeessa. Toimintaympäristön ja ratkaistavan ongelman analysointi sukupuolinäkökulmasta on arvioinnin lähtökohta. Hankkeen lähtötilanteen arvioinnissa tulee hyödyntää laadullista ja jo julkaistua tietoa sukupuolen merkityksestä hankkeen toiminnan kohteena olevassa asiassa. Hankkeen voi todeta sukupuolineutraaliksi vasta sen jälkeen, kun sukupuolinäkökulman merkitystä on tietoon pohjautuen arvioitu. ESR-osarahoitteisissa hankkeissa sukupuolinäkökulmalla on säännönmukaisesti merkitystä, koska niiden toimenpiteet ja vaikutukset kohdistuvat pääsääntöisesti ihmisiin. Sukupuolinäkökulma myös parantaa hankkeen tarvelähtöisyyttä, laatua ja vaikuttavuutta.

Toimeenpano-ohjelman erityistavoitteena 8.1 on työ- ja koulutusurien sukupuolenmukaisen horisontaalisen ja vertikaalisen eriytymisen lieventäminen, mihin liittyy tasa-arvoinen palkkaus ja yhtäläiset mahdollisuudet edetä työuralla.

12. ERILLISET OSAT

12.1 Ohjelmakauden aikana täytäntöön pantavat suurhankkeet

Taulukko 27: Luettelo tärkeimmistä hankkeista

Hanke	Suunniteltu ilmoitus-/lähetyspäivä (vuosi, vuosineljännes)	Suunniteltu täytäntöönpanon aloitus (vuosi, vuosineljännes)	Suunniteltu valmistumispäivä (vuosi, vuosineljännes)	Toimintalinjat/Investointiprioriteetit
-------	--	---	--	--

12.2 Toimenpideohjelman tulokset

Taulukko 28: Tulokset rahastoittain ja alueluokittain (yhteenvedotaulukko)

Toimintalinja	Rahasto	Alueluokka	Indikaattori tai täytäntöönpanon päävaihe	Mittayksikkö tapauksen mukaan	Vuoden 2018 välitavoite			Lopullinen tavoite (2023)		
					Miehet	Naiset	Yhteensä	Miehet	Naiset	Yhteensä
1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)	EAKR	Kehittyneemmät	25 - Todentamisviranomaisen tukikelpoisten menojen kokonaismäärä	kirjanpitojärjestelmään viety euro			94 000 000			379 974 664,00
2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	EAKR	Kehittyneemmät	25 - Todentamisviranomaisen tukikelpoisten menojen kokonaismäärä	kirjanpitojärjestelmään viety euro			125 400 000			496 740 030,00
3 - Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)	ESR	Kehittyneemmät	25 - Todentamisviranomaisen tukikelpoisten menojen kokonaismäärä	kirjanpitojärjestelmään viety euro			158 200 000			467 093 656,00
4 - Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)	ESR	Kehittyneemmät	25 - Todentamisviranomaisen tukikelpoisten menojen kokonaismäärä	kirjanpitojärjestelmään viety euro			111 100 000			330 118 988,00
5 - Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR)	ESR	Kehittyneemmät	25 - Todentamisviranomaisen tukikelpoisten menojen kokonaismäärä	kirjanpitojärjestelmään viety euro			67 300 000			200 072 114,00
1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut	25 - Todentamisviranomaisen tukikelpoisten menojen kokonaismäärä	kirjanpitojärjestelmään viety euro			65 000 000			262 585 354,00
2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut	25 - Todentamisviranomaisen tukikelpoisten menojen kokonaismäärä	kirjanpitojärjestelmään viety euro			87 000 000			348 078 260,00
2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	EAKR	Kehittyneemmät	25 - Uusi t&k&i-työpaikkojen lukumäärä	Kokoaikavastaavat (htv)			157			480,00
2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut	25 - Uusi t&k&i-työpaikkojen lukumäärä	Kokoaikavastaavat (htv)			109			350,00
2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	EAKR	Kehittyneemmät	15 - Tutkimus- ja kehittämisinstituutioiden vetämiin hankkeisiin osallistuneet yritykset	lkm			933			11 400,00
2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut	15 - Tutkimus- ja kehittämisinstituutioiden vetämiin hankkeisiin osallistuneet yritykset	lkm			647			5 200,00
3 - Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)	ESR	Kehittyneemmät	40 - työttömät ja työelämän ulkopuolella olevat alle 30-vuotiaat osallistujat	lkm			8562			42 000,00
2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	EAKR	Kehittyneemmät	16 - Yritykset, jotka käynnistävät t&k&i-toiminnan tai -yhteistyön yliopistojen, korkeakoulujen tai tutkimuslaitosten kanssa	lkm			138			2 050,00
2 - Uusimman tiedon ja osaamisen tuottaminen ja hyödyntäminen (EAKR)	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut	16 - Yritykset, jotka käynnistävät t&k&i-toiminnan tai -yhteistyön yliopistojen, korkeakoulujen tai tutkimuslaitosten kanssa	lkm			96			1 150,00
4 - Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)	ESR	Kehittyneemmät	47 - osallistuvat opinto-ohjaajat, uraneuvojat ja muut ohjauspalveluiden asiantuntijat	lkm			6 799			15 000,00
1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)	EAKR	Kehittyneemmät	7 - Yritykset, joissa merkittävä liikevaihdon tai henkilöstön lisäys	lkm			270			2 445,00
1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut	7 - Yritykset, joissa merkittävä liikevaihdon tai henkilöstön lisäys	lkm			186			1 055,00
3 - Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus (ESR)	ESR	Kehittyneemmät	50 - Yli 54-vuotiaat	lkm			5 471			20 600,00
1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)	EAKR	Kehittyneemmät	CO01 - Tuotannollinen investointi: Tukea saavien yritysten lukumäärä	Yritykset			649			2 745,00
1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut	CO01 - Tuotannollinen investointi: Tukea saavien yritysten lukumäärä	Yritykset			449			805,00
1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)	EAKR	Kehittyneemmät	CO08 - Tuotannollinen investointi: Työpaikkojen lisäys tuetuissa yrityksissä	Kokoaikavastaavat			1 456			7 500,00
1 - Pk-yritystoiminnan kilpailukyky (EAKR)	EAKR	Syrjäisimmät tai pohjoisen harvaan asutut	CO08 - Tuotannollinen investointi: Työpaikkojen lisäys tuetuissa yrityksissä	Kokoaikavastaavat			1 006			3 000,00
5 - Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR)	ESR	Kehittyneemmät	CO02 - pitkäaikaistyöttömät	Numero			3 698			14 000,00
5 - Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (ESR)	ESR	Kehittyneemmät	CO04 - työelämän ulkopuolella olevat, jotka eivät ole koulutuksessa	Numero			1 345			8 900,00
4 - Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (ESR)	ESR	Kehittyneemmät	CO09 - henkilöt, joilla on alemman perustasteen (ISCED 1) tai ylemmän perustasteen (ISCED 2) koulutus	Numero			9 299			28 200,00

12.3 Ohjelman valmisteluun osallistuvat asiaankuuluvat kumppanit

Liite 6 Ohjelmanvalmistelussa mukana olleet tahot

Valmistelutyöryhmien jäsenenä tai kutsuttuina

asiantuntijoina

AKAVA

Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukset (15)

Espoon kaupunki

FINNVERA

Helsingin kaupunki

Keskuskauppakamari

Suomen Kuntaliitto

Liikenne- ja viestintäministeriö

Maa- ja metsätalousministeriö

Maakuntien liitot (18)

MTK

NYTKIS

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Oulun kaupunki

SAK

SEKES

Sosiaali- ja terveysministeriö

STTK

Suomen luonnonsuojeluliitto

Suomen yrittäjät

Tampereen kaupunki

TEKES

Turun kaupunki

Työ- ja elinkeinoministeriö

Ulkoministeriö

Valtiovarainministeriö

Vantaan kaupunki

Ympäristöministeriö

Sidosryhmien kuulemistilaisuuteen osallistujina (edellisten lisäksi)

Business Oulu/ Oulun kaupunki

Frami Oy / Seinäjoen kaupunki

Koulutusavain Oy

Kouvolan kaupunki

Kulturforum Luckan rf

Kuntoutussäätiö

Lappeenrannan kaupunki

Salon kaupunki

Sisäasiainministeriö

Suomen ammatillisen koulutuksen kulttuuri- ja urheiluliitto

Suomen e-oppimiskeskus ry

Suomen nuorisoyhteistyö – Allianssi ry

Suomen sosiaali- ja terveys ry

Suomen yrittäjänaiset ry

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Työttömien valtakunnan yhteistoimintajärjestö

Vaasan kaupunki

Vates-säätiö

World of Management Wom Oy

Yrityssalo Oy

Julkisen kuulemisen (+SOVA) yhteydessä lausunnon jättivät:

AKAVA

Aluehallintokeskukset (4)

Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukset (15)

Energiateollisuus Oy

Espoon kaupunki

Helsingin kaupunginosayhdistykset Helka ry

Helsingin kaupunki

Jyväskylän kaupunki

Kaustisten seutukunta

Keskuskauppakamari

Koulutusavain Oy

Kuntoutussäätiö

Lappeenrannan kaupunki

Lestijärven kunta

Liikenne- ja viestintäministeriö

Maa- ja metsätalousministeriö

Maakunnan liitot (18)

Maaseudun yhteistyöryhmä

MTK

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Oulun kaupunki

Päihdekeskus Portti

Raahen kaupunki

Romaaniasian neuvottelukunta

Saarijärvi-Viitasaaren seutukunta

Saaristoasiain neuvottelukunta

SAK

Salon kaupunki

Sisäasiainministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriö

SOSTE ry

Suomen kuntaliitto

Suomen luonnonsuojeluliitto

Suomen yrittäjät

Tampereen kaupunki

Toholammin kunta

Turun kaupunki

Työ- ja elinkeinoministeriö/työllisyys- ja yrittäjyysosasto

Ulkoministeriö

Vaasan kaupunki

Valtiovarainministeriö

Vantaan kaupunki

Virtavesien hoitoyhdistys

Wom Oy

Ympäristöministeriö

Alueellisten suunnitelmien valmisteluun osallistuivat Itä- ja Pohjois-Suomen ja Etelä- ja Länsi-Suomen alueella:

Maakunnan yhteistyöryhmät

Maakuntien liitot

ELY-keskukset

Kaupungit/kunnat

Yrittäjäjärjestöt

Työmarkkinajärjestöt

Ympäristöjärjestöt

Yliopistot ja korkeakoulut

Ammattikorkeakoulut

Seudulliset kehittämissyhtiöt

Muut järjestöt

ASIAKIRJAT

Asiakirjan otsikko	Asiakirjan tyyppi	Asiakirjan päivämäärä	Paikallinen viite	Komission viite	Tiedostot	Lähetyspäivämäärä	Lähtettäjä
--------------------	-------------------	-----------------------	-------------------	-----------------	-----------	-------------------	------------

Ohjelmamallin vahvistavan komission täytäntöönpanoasetuksen mukaiset liitteet lähetetty

Asiakirjan otsikko	Asiakirjan tyyppi	Ohjelmaversio	Asiakirjan päivämäärä	Paikallinen viite	Komission viite	Tiedostot	Lähetyspäivämäärä	Lähtettäjä
Suomen rakennerahasto--ohjelman 2014–2020 ennakoarviointi	Ennakoarviointia koskeva raportti	1.2	5.12.2014		Ares(2014)4083836	Suomen rakennerahasto--ohjelman 2014–2020 ennakoarviointi	5.12.2014	nsaakais
Tutkimusinfrastruktuureiden strategia 2014 - 2020	Ennakkoehtojen soveltamisen ja täyttämisen arviointia koskevat asiakirjat	1.2	5.12.2014		Ares(2014)4083836	Tutkimusinfrastruktuureiden strategia 2014 - 2020	5.12.2014	nsaakais
Programme Snapshot of data before send 2014F116M2OP001 7.0	Tilannevedos ennen tietojen lähettämistä	7.0	19.3.2021		Ares(2021)1976699	Programme Snapshot of data before send 2014F116M2OP001 7.0 fi	19.3.2021	nliljesi

VIIMEISIMMÄT VARMENTAMISTULOKSET

Vakavuus	Koodi	Viesti
Info		Ohjelman versio on varmennettu.
Varoitus	2.19.4	ESR:stä vuosittain myönnettävän EU:n kokonaistuen on oltava vähintään yhtä suuri kuin EKR:n vähimmäismäärärahat kyseisen jäsenvaltion osalta: 0,00", "515 260 355,00".
Varoitus	2.20	Taulukossa 22 on määriteltävä ainakin yksi tietue